

Soňa Oboňová, Natália Ulrichová

VÝROČNÁ SPRÁVA O MIGRÁCII A AZYLE V SLOVENSKEJ REPUBLIKE ZA ROK 2022

Financovaný
Európskou úniou

Výročná správa o migrácii a azyle v Slovenskej republike za rok 2022

Správa Národného kontaktného bodu
Európskej migračnej siete v Slovenskej republike

september 2023
Bratislava

Financovaný
Európskou úniou

Správa bola spracovaná ako súčasť činností Európskej migračnej siete (angl. European Migration Network – EMN), ktorá poskytuje aktuálne, objektívne, spoľahlivé a porovnateľné informácie o migrácii a azyle na podporu tvorby politík Európskej únie (EÚ) a členských krajín EMN – členských štátov EÚ okrem Dánska a pozorovateľských členov EMN, medzi ktoré patrí niekoľko krajín mimo EÚ. Činnosť EMN Slovensko financuje EÚ a Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky (MV SR).

Aktivity EMN sú zamerané na témy súvisiace s migráciou štátnych príslušníkov tretích krajín. Realizujú sa prostredníctvom národných kontaktných bodov v členských krajinách EMN (členské štáty EÚ okrem Dánska) a pozorovateľských krajinách EMN (Nórsko, Gruzínsko, Moldavská republika, Ukrajina, Čierna Hora, Arménsko a Srbsko) v koordinácii s Európskou komisiou (EK), konkrétne Generálnym riaditeľstvom EK pre migráciu a vnútorné záležitosti (DG HOME).

Správu zostavila Medzinárodná organizácia pre migráciu (IOM), ktorá je koordinátorom Národného kontaktného bodu EMN v SR (EMN Slovensko). Národný kontaktný bod EMN v SR tvorí Ministerstvo vnútra SR (Úrad hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru, migračný úrad, odbor zahraničných vecí a európskych záležitostí Kancelárie ministra vnútra SR), Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR (Odbor medzinárodných vzťahov a európskych záležitostí), Štatistický úrad SR (Sekcia sociálnych štatistík a demografie) a IOM Slovensko.

Táto publikácia bola vypracovaná s finančnou podporou EÚ. Názory uvedené v publikácii nemožno pokladať za oficiálne stanovisko EÚ. Rovnako nemusia predstavovať názory vlády SR alebo IOM.

Spracovali (v abecednom poradí): Soňa Oboňová, Natália Ulrichová.

Národný kontaktný bod Európskej migračnej siete (EMN) v Slovenskej republike
Medzinárodná organizácia pre migráciu (IOM) – Misia v SR
Adresa: Grösslingová 35, 811 09 Bratislava
E-mail: ncpslovakia@iom.int
Tel.: +421 2 52 62 33 35

Web: www.emn.sk, www.ec.europa.eu/emn

ISBN: 978-80-8255-003-3

Predslov

V správe sú zahrnuté informácie o najdôležitejších zmenách, vývoji a aktivitách v oblasti migrácie a medzinárodnej ochrany na Slovensku v roku 2022. V SR ide o jedinú publikáciu tohto druhu, v ktorej sa každoročne mapujú všetky oblasti migrácie štátnych príslušníkov tretích krajín.

Správa je súčasťou súhrnnej správy EMN rovnakého zamerania, ktorá bola vypracovaná na úrovni EÚ, a v ktorej sú zhrnuté zistenia z národných správ spracovaných členskými krajinami EMN na základe spoločného zadania. Súhrnná správa od roku 2015 plne nahrádza Výročnú správu Európskej komisie o prisťahovalectve a azyle. Správa slúži aj ako podklad na vypracovanie Výročnej správy Agentúry Európskej únie pre azyl (EUAA) o situácii v oblasti azylu v EÚ za rok 2022, správy EMN Deti v migrácii a Prehľadov EMN o vývoji v jednotlivých členských štátoch EÚ za rok 2022.

Súhrnná správa, ako aj správy jednotlivých členských krajín EMN sú dostupné v anglickom jazyku na webovej stránke Európskej komisie www.ec.europa.eu/emn. Správa za SR je publikovaná v slovenskom a anglickom jazyku. Obidve verzie správy sú dostupné na webovej stránke slovenského Národného kontaktného bodu EMN www.emn.sk.

Obsah

Zoznam skratiek a odvolávok	10		
Metodológia a pojmy	12		
Zhrnutie	14		
01. Úvod	22		
02. Prehľad vývoja politík v oblasti migrácie a azylu	25		
2.1. Systém riadenia migrácie, legislatíva a migračné politiky	26		
2.2. Politický vývoj a (medzi)rezortná spolupráca	29		
2.3. Postoje verejnosti a migrácia v médiách	31		
2.4. Výskum o medzinárodnej migrácii na Slovensku	33		
03. Reakcia na príchod ľudí utekajúcich pred vojnou na Ukrajine	34		
3.1. Štatistiky	35		
3.2. Politiky a legislatíva	36		
3.3. Opatrenia v rámci implementácie smernice o dočasnom útočisku	38		
3.3.1. Poskytovanie dočasného útočiska v SR	38		
3.3.2. Registrácia a udeľovanie dokladov odídencom v SR	39		
3.3.3. Prístup na trh práce	41		
3.3.4. Prístup k ubytovaniu	43		
3.3.5. Prístup k zdravotnej starostlivosti vrátane duševného zdravia	44		
3.3.6. Prístup k sociálnej podpore	45		
3.3.7. Prístup k vzdelávaniu	48		
3.3.8. Zlúčenie rodiny	50		
3.3.9. Maloletí bez sprievodu	50		
3.3.10. Návraty	51		
3.3.11. Poskytovanie informácií štátnymi inštitúciami	51		
3.4. Opatrenia mimo rámca implementácie smernice o dočasnom útočisku	52		
3.5. Spolupráca s medzinárodnými a mimovládnyimi organizáciami	52		
04. Legálna migrácia	55		
4.1. Štatistiky a trendy	57		
4.2. Všeobecné legislatívne zmeny	58		
4.3. Pracovná migrácia	59		
4.4. Študenti a výskumníci	61		
4.5. Zlúčenie rodiny	62		
4.6. Zamedzenie sociálnemu dampingu a znižovaniu pracovných štandardov	62		
4.7. Ďalšie opatrenia týkajúce sa legálnej migrácie	63		
4.7.1. Bilaterálne dohody súvisiace s pracovnou migráciou	63		
4.7.2. Sčítanie obyvateľov, domov a bytov	63		
4.8. Informácie o možnostiach a podmienkach legálnej migrácie	64		
05. Medzinárodná ochrana	65		
5.1. Štatistiky a trendy	66		
5.2. Národné politiky a legislatíva	67		
5.3. Prijímanie a starostlivosť o žiadateľov o azyl	69		
5.4. Súdne rozhodnutia na národnej a európskej úrovni	70		
5.5. Spolupráca s krajinami EÚ a mimo EÚ	70		
06. Maloletí a ďalšie zraniteľné skupiny	72		
6.1. Maloletí bez sprievodu	72		
6.2. Maloletí migranti	73		
6.3. Ďalšie zraniteľné skupiny	74		
07. Integrácia a inklúzia	76		
7.1. Integrácia štátnych príslušníkov tretích krajín	76		
7.1.1. Politiky a legislatíva	76		
7.1.2. Opatrenia na podporu integrácie	77		
7.1.3. Integrácia osôb s udelenou medzinárodnou ochranou	80		
7.1.4. Integrácia na miestnej úrovni a občianska participácia cudzincov	82		
7.2. Zvyšovanie povedomia o migrácii a nediskriminácia	82		
08. Občianstvo a situácia osôb bez štátneho občianstva	86		
8.1. Štatistiky a trendy	87		
8.2. Nadobudnutie a strata štátneho občianstva	87		
09. Hranice, víza a Schengen	89		
9.1. Štatistiky a trendy	89		
9.2. Politiky a opatrenia na kontrolu hraníc	90		
9.3. Vízová politika a uplatňovanie schengenského acquis	91		
10. Neregulárna migrácia vrátane prevádzačstva	92		
10.1. Štatistiky a trendy	92		
10.2. Vývoj v oblasti politík a legislatívy na prevenciu a zabránenie neregulárnej migrácii	93		
10.3. Spolupráca s tretími krajinami	93		
10.4. Boj proti prevádzačstvu a prevencia neregulárnej migrácie	94		

Obsah

11. Obchodovanie s ľuďmi	96
11.1. Štatistiky a trendy	97
11.2. Politiky, legislatíva a medzinárodný monitoring	97
11.3. Medziinštitucionálna a medzinárodná spolupráca	98
11.4. Poskytovanie informácií a pomoci	99
12. Návraty a readmisie	101
12.1. Štatistiky a trendy	101
12.2. Vývoj v oblasti politík a legislatívy	102
12.3. Nútené návraty a readmisie	102
12.4. Asistované dobrovoľné návraty a reintegrácie	103
13. Migrácia a rozvoj	104
13.1. Rozvojová spolupráca	104
13.2. Humanitárna pomoc	106
Bibliografia	109
Príloha: Národné štatistiky	112

Zoznam skratiek a odvolávok

AMIF – Fond pre azyl, migráciu a integráciu (Asylum, Migration and Integration Fund)
ARM – Výročná správa EMN o migrácii a azyle (EMN Annual Report on Migration and Asylum)
AV – administratívne vyhostenie
AVR – asistovaný dobrovoľný návrat/asistované dobrovoľné návraty [assisted voluntary return(s)]
AVRR – Program asistovaných dobrovoľných návratov a reintegrácií (Assisted Voluntary Return and Reintegration Programme)
BMVI – Nástroj finančnej podpory na riadenie hraníc a vízovú politiku (Border Management and Visa Instrument)
CDR – centrum pre deti a rodiny
CDR Medzilaborce – Centrum pre deti a rodiny DLAŇ Medzilaborce
CEAS – Spoločný európsky azylový systém (Common European Asylum System)
COMIN – Komunitné centrum pre pracovnú a vedomostnú mobilitu
CVEK – Centrum pre výskum etnicity a kultúry
ČŠ EÚ – členský štát Európskej únie/členské štáty Európskej únie
EASO – Európsky podporný úrad pre azyl (European Asylum Support Office)
EHP – Európsky hospodársky priestor
EK – Európska komisia
EMN – Európska migračná sieť (European Migration Network)
ES – Európske spoločenstvo
EUAA – Agentúra Európskej únie pre azyl (European Union Agency for Asylum)
Eurostat – štatistický úrad Európskej únie
EÚ – Európska únia
Frontex – Európska agentúra pre pohraničnú a pobrežnú stráž (European Border and Coast Guard Agency)
GRETA – skupina expertov na boj proti obchodovaniu s ľuďmi (Group of Experts on Action against Trafficking in Human Beings)
HRL – Liga za ľudské práva (Human Rights League)
IC MV SR – Informačné centrum na boj proti obchodovaniu s ľuďmi a prevenciu kriminality Ministerstva vnútra Slovenskej republiky
ICRC – Medzinárodný výbor Červeného kríža (International Committee of the Red Cross)
ILO – Medzinárodná organizácia práce (International Labor Organization)
IOM – Medzinárodná organizácia pre migráciu (International Organization for Migration)
ISF – Fond pre vnútornú bezpečnosť (Internal Security Fund)
KEÚ PZ – Kriminalistický a expertízny ústav Policajného zboru
KMV SR – Kancelária ministra vnútra SR
LGBTIQ – lesbické, homosexuálne, bisexuálne, transrodové, intersexuálne a queer osoby
MBS – maloletý bez sprievodu/maloletí bez sprievodu
MD SR – Ministerstvo dopravy a výstavby Slovenskej republiky
MEKOMIC – Medzirezortná expertná komisia pre oblasť pracovnej migrácie a integráciu cudzincov v Slovenskej republike
MIC IOM – Migračné informačné centrum IOM
MPSVR SR – Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky
MS SR – Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky
MŠVVŠ SR – Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky

MÚ MV SR – Migračný úrad Ministerstva vnútra Slovenskej republiky
MV – ministerstvo vnútra
MV SR – Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky
MZ SR – Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky
MZVEZ SR – Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky
NJBPNM ÚHCP P PZ – Národná jednotka boja proti nelegálnej migrácii Úradu hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru
NKB – Národný kontaktný bod
NR SR – Národná rada Slovenskej republiky
NVIS – Národný vízový informačný systém (National Visa Information System)
OCP PZ – oddelenie cudzineckej polície Policajného zboru
ODA – oficiálna rozvojová pomoc (Official Development Assistance)
OMVEZ – odbor medzinárodných vzťahov a európskych záležitostí MPSVR SR
OSN – Organizácia Spojených národov
o. z./OZ – občianske združenie
OZP SEP MV SR – odbor zahraničnej pomoci sekcie európskych programov Ministerstva vnútra Slovenskej republiky
OZVEZ KMV SR – odbor zahraničných vecí a európskych záležitostí Kancelárie ministra vnútra SR
P PZ – Prezídium Policajného zboru
PZ – Policajný zbor
RCMS – systém riadenia prípadov readmisie (Readmission Case Management System)
SHR – Slovenská humanitná rada
SIMI – Sdružení pro integraci a migraci
SPODaSK – sociálnoprávna ochrana detí a sociálna kuratela
SR – Slovenská republika
SVS MV SR – Sekcia verejnej správy Ministerstva vnútra Slovenskej republiky
SZČO – samostatne zárobkovo činná osoba/samostatne zárobkovo činné osoby
ŠPTK – štátny príslušník tretej krajiny/štátni príslušníci tretích krajín
ŠÚ SR – Štatistický úrad Slovenskej republiky
UK/Spojené kráľovstvo – Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska
UNHCR – Úrad Vysokého komisára OSN pre utečencov (United Nations High Commissioner for Refugees)
UNICEF – Detský fond OSN (United Nations Children's Fund)
USA – Spojené štáty americké (United States of America)
ÚHCP P PZ – Úrad hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru
ÚPSVR – Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
ÚPZC – útvar policajného zaistenia pre cudzincov
úrad(y) práce – úrad(y) práce, sociálnych vecí a rodiny
VIS – Vízový informačný systém
V4 – Vyšehradská skupina (Visegrad Group)
WHO – Svetová zdravotnícka organizácia (World Health Organization)
ZÚ – zastupiteľský úrad/zastupiteľské úrady
Z. z. – Zbierka zákonov SR

Vysvetlenie symbolov (neplatí pre Tabuľku 9 v Prílohe):

(:) – údaj nie je k dispozícii

(-) – jav sa nevyskytoval

Metodológia a pojmy

Metodológia a spracovanie

Správa je spracovaná na základe spoločných špecifikácií (zadania), ktoré zostavili členské krajiny EMN a EK. Jednotné zadanie pre všetky členské a pozorovateľské krajiny EMN umožňuje porovnateľnosť národných správ a ich následné využitie na potreby celoeurópskej výročnej správy EMN, ako aj ďalších výstupov na úrovni EÚ.

Správa pozostáva z časti 1, ktorá je určená EK a nie je verejne dostupná, a časti 2, ktorá vo forme publikácie slúži pre národné potreby krajín. Tá vychádza z časti 1, pričom text je upravený podľa národných potrieb (napr. v kontexte SR je text rozšírený o ďalšie národné aktivity, najmä projekty financované z fondov EÚ). Súčasťou správy sú aj národné štatistiky, ktoré sa nezbierajú na úrovni EÚ (prostredníctvom Eurostatu alebo Frontexu).

Metodologicky správa vychádza zo sekundárneho výskumu a má opisný charakter. Spracovatelia čerpali z dostupných odborných publikácií, štatistík, legislatívy, politických dokumentov SR, internetových zdrojov a monitoringu médií¹. Významným zdrojom informácií boli podklady a informácie získané od týchto ústredných orgánov štátnej správy: Ministerstvo vnútra SR (konkrétne ÚHCP P PZ, MÚ MV SR, OZVEZ KMV SR, Informačné centrum na boj proti obchodovaniu s ľuďmi a prevenciu kriminality MV SR, OZP SEP MV SR a SVS MV SR), Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny (sprostredkované cez MPSVR SR), Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR, Ministerstvo spravodlivosti SR (sprostredkované cez OZVEZ KMV SR), Generálna prokuratúra SR (sprostredkované cez OZVEZ KMV SR), Štatistický úrad SR a IOM Slovensko. Dôležitými zdrojmi boli aj materiály, publikácie a internetové stránky ďalších štátnych, európskych, medzinárodných a mimovládnych inštitúcií. Správa sa odvoláva aj na relevantné publikácie a aktivity EMN, ktoré realizovala na Slovensku v roku 2022.

Ako zdroj informácií sa použili aj mediálne výstupy. V texte sa preto uvádzajú odkazy na mediálne zmienky o migrácii a aktivitách slovenskej verejnej správy, mimovládneho sektora a medzinárodných organizácií v tejto oblasti.

Správu spracovala Medzinárodná organizácia pre migráciu (IOM) Slovensko, ktorá je koordinátorom Národného kontaktného bodu EMN v SR. Pripomienkovali ju experti Ministerstva vnútra SR, Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR a Štatistického úradu SR. Schvaľujúcim subjektom bol odbor zahraničných vecí a európskych záležitostí kancelárie ministra vnútra SR.

¹ IOM ako koordinátor Národného kontaktného bodu EMN v SR od roku 2012 zabezpečuje týždenný monitoring mediálnych výstupov o téme migrácie a medzinárodnej ochrany, ktoré využíva pri príprave publikácií a iných výstupov EMN.

Pojmy a definície

Odborné pojmy, ktoré táto správa obsahuje, do veľkej miery korešpondujú s ich definíciami uvedenými v *Migračnom a azylovom slovníku EMN*². Ak nebolo možné vychádzať z uvedeného slovníka, pojmy sa používajú v súlade s národnou legislatívou alebo právnymi predpismi EÚ (nariadenia, smernice).

Osobitnú pozornosť treba venovať pojmu *cudziniec*, za ktorého sa podľa slovenskej legislatívy, konkrétne § 2 ods. 2 zákona o pobyte cudzincov³, považuje každý, kto nie je občanom SR. Podľa Migračného a azylového slovníka EMN je cudziniec v kontexte EÚ osoba, ktorá nie je štátnym príslušníkom členského štátu EÚ, a v globálnom kontexte ide o osobu, ktorá nie je štátnym príslušníkom (rodákom alebo občanom) daného štátu.⁴ V slovenskej legislatíve sa však v prípade cudzinca, ktorý nie je občanom ČS EÚ, používa pojem *štátny príslušník tretej krajiny*⁵. V správe sa preto pojem cudziniec používa najmä v takých textoch a štatistikách, ktoré súvisia s vnútroštátnym právnym poriadkom alebo sú podľa neho vedené. Pojem cudziniec v takom prípade zodpovedá definícii podľa § 2 ods. 2 zákona o pobyte cudzincov, a nie definícii uvedenej v Migračnom a azylovom slovníku EMN.

V správe sa používa aj pojem *migrant*, ktorý sa v texte – na rozdiel od definície v Migračnom a azylovom slovníku EMN⁶ – uvádza ako synonymum slov cudziniec alebo štátny príslušník tretej krajiny.

V kontexte vojny na Ukrajine sa v správe objavujú pojmy ako *ľudia utekajúci pred vojnou na Ukrajine*, z ktorých mnohí požiadali o dočasné útočisko a niektorí o azyl. Smernica o dočasnej ochrane⁷ sa transponovala do vnútroštátneho právneho poriadku SR v procese prijímania zákona o azyly v roku 2002. Pojem *dočasná ochrana* sa netransponoval doslovne a namiesto toho sa prijal názov tzv. *dočasné útočisko*. V správe sa preto uvádzajú ako synonymá. Tí, ktorí získali štatút dočasného útočiska, nazýva slovenská legislatíva *odídencami*.

Pojmy *neregulárny* a *nelegálny* sa v správe považujú za synonymá a ich použitie závisí od konkrétneho kontextu. V legislatíve SR sa používa pojem *nelegálny*. Podobne sa v správe synonymicky používajú pojmy *štátne občianstvo* a *štátna príslušnosť*.

² EMN Asylum and Migration Glossary 9.0 (2022). European Migration Network. Dostupné na: https://ec.europa.eu/home-affairs/networks/european-migration-network-emn/emn-asylum-and-migration-glossary_en (citované 4. 4. 2023).

³ Zákon č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

⁴ EMN Asylum and Migration Glossary 9.0 (2022). European Migration Network. Dostupné na: https://ec.europa.eu/home-affairs/pages/glossary/alien_en (citované 4. 4. 2023).

⁵ V zákone o pobyte cudzincov sa v § 2 ods. 4 vymedzuje pojem štátny príslušník tretej krajiny, ktorým je každá osoba, ktorá nie je občanom SR ani občanom EÚ, alebo osoba bez štátnej príslušnosti.

⁶ Podľa Migračného a azylového slovníka EMN je migrant v globálnom kontexte osoba, ktorá sa zdržiava mimo územia štátu, ktorého je občanom, a ktorá sa zdržiava v inej krajine viac ako rok bez ohľadu na príčiny (dobrovoľné alebo nedobrovoľné) a prostriedky migrácie (legálne alebo neregulárne). Zdroj: EMN Asylum and Migration Glossary 9.0 (2022). European Migration Network. Dostupné na: https://home-affairs.ec.europa.eu/networks/european-migration-network-emn/emn-asylum-and-migration-glossary/glossary/migrant_en (citované 4. 4. 2023).

⁷ smernica 2001/55/ES z 20. 7. 2001 o minimálnych štandardoch na poskytovanie dočasnej ochrany v prípade hromadného prílevu vysídlených osôb a o opatreniach na podporu rovnováhy úsilia medzi členskými štátmi pri prijímaní takýchto osôb a znášaní z toho vyplývajúcich dôsledkov

Zhrnutie

Správa zahŕňa informácie o najdôležitejších zmenách, vývoji a aktivitách v oblasti migrácie a medzinárodnej ochrany na Slovensku v roku 2022. V SR ide o jedinú publikáciu tohto druhu, v ktorej sa každoročne mapujú všetky oblasti migrácie štátnych príslušníkov tretích krajín, a to aj v kontexte politík a právnych predpisov EÚ. Takisto sa v nej opisuje oblasť legálnej migrácie, medzinárodnej ochrany, maloletých a iných zraniteľných skupín, integrácie a inklúzie, občianstva a situácie osôb bez štátneho občianstva, riadenia a kontroly hraníc, vízovej praxe, neregulárnej migrácie vrátane prevádzachstva, obchodovania s ľuďmi, návratov a readmisíí, ako aj migrácie a rozvoja. Jedna kapitola sa venuje špecificky vplyvom vojny na Ukrajinu na migračnú situáciu, politiky a opatrenia prijaté SR. V prílohe sa uvádzajú aj vybrané štatistiky, ktoré súvisia s vyššie uvedenými oblasťami.

Prehľad vývoja politík v oblasti migrácie a azyly

SR sa v roku 2022 sústredila predovšetkým na témy nútenej migrácie v dôsledku vojny na Ukrajine, tranzitu neregulárnych migrantov cez územie SR smerom do západných krajín EÚ, ako aj riadenia vonkajších hraníc EÚ. Na systém riadenia migrácie krajiny v roku 2022 vplývala okrem vojny na Ukrajinu aj situácia tranzitujúcich neregulárnych migrantov, pre ktorých SR vytvorila v Kútoch na českom pohraničí stanové mestečko, ako aj dôsledky pandémie ochorenia COVID-19. Prvé spojené voľby do orgánov samosprávy obcí a do orgánov samosprávnych krajov sa uskutočnili 29. októbra 2022, pričom v nich tak ako v minulosti mohli voliť a byť volení aj cudzinci – občania z krajín EÚ a mimo EÚ.

Takmer všetky hlavné zmeny migračnej legislatívy, politík a opatrení sa v roku 2022 týkali riešenia vplyvov vojny na Ukrajinu, ale aj získavania kvalifikovanej pracovnej sily zo zahraničia. Novelizoval sa zákon o pobyte cudzincov, zákon o službách zamestnanosti, zákon o azyly a zákon o štátnom občianstve, ale bol prijatý aj AKčný plán migračnej politiky MZ SR. Pomoc medzinárodného spoločenstva definoval *Regionálny plán reakcie* (angl. Regional Response Plan) z marca 2022, ktorý Úrad Vysokého komisára OSN pre utečencov (UNHCR) spolu s partnermi neskôr aktualizoval. Jeho cieľom bolo podporiť všetky susediace štáty s Ukrajinou vrátane SR pri prijatí ľudí utekajúcich pred vojnou. Na implementáciu Regionálneho plánu reakcie zriadil UNHCR na Slovensku v roku 2022 niekoľko tematických pracovných skupín a podskupín, ktorých sa zúčastňovali zástupcovia štátnych inštitúcií, mimovládnych a medzinárodných organizácií.

V inštitucionálnej rovine prebehli dve významnejšie zmeny. Riadiaci výbor pre migráciu a integráciu cudzincov sa v novembri 2022 reštrukturalizoval a transformoval na *Riadiaci výbor pre migráciu, integráciu a inklúziu cudzincov*. Zmenili sa členovia výboru, rozšírila sa jeho pôsobnosť a prijal nový štatút. Zostručnený štatút pomohol vytvoriť tematicky zamerané pracovné skupiny pod vedením príslušného rezortu (pre bývanie, vzdelávanie, zamestnanosť a sociálne zabezpečenie a pod.). *Riadiaci výbor pre implementáciu európskeho integrovaného riadenia hraníc*, ktorý vznikol koncom roka 2022, má v budúcnosti koordinovať plnenie úloh obsiahnutých v príslušnej národnej stratégii na roky 2023 až 2026.

Výraznými mediálnymi udalosťami, ktoré sa týkali migrácie a cudzincov, boli v roku 2022 vojna na Ukrajine a s ňou súvisiace masové vysídľovanie obyvateľstva, integrácia odídencom na Sloven-

sku, ako aj prechod neregulárnych migrantov cez územie Slovenska a s tým spojený vznik dočasného stanového mestečka v Kútoch na českom pohraničí. V roku 2022 sa migračné prieskumy verejnej mienky na Slovensku orientovali výhradne na postoje verejnosti voči ľuďom utekajúcim pred vojnou na Ukrajinu. Vysoko pozitívny postoj Slovákov k pomoci Ukrajinu zo začiatku roka vystriedali silnejšie obavy z integrácie odídencom na Slovensku, na čom mala svoj podiel aj silná propaganda spochybňujúca vojenský konflikt na Ukrajinu. Z dvoch prieskumov realizovaných Slovenskou akadémiou vied na jeseň 2021 a tesne po vypuknutí vojny na Ukrajinu vo februári 2022 vyplynulo, že vojna na Ukrajinu zmiernila názory Slovákov na migračnú a azylovú politiku, ale nie na cudzincov. Vysoká miera xenofóbnych a protimigračných postojov k migrantom a utečencom ostala takmer rovnaká aj po vypuknutí vojny na Ukrajinu.

Podľa polície SR v roku 2022 čelila od svojho vzniku najintenzívnejším dezinformačným a manipulačným snahám. Migrácia a migranti patrili aj v roku 2022 medzi terče dezinformácií a hoaxov prichádzajúcich najmä z prostredia Ruskej federácie. Medzi hlavné témy patrila vojna na Ukrajine a ľudia, ktorí pred ňou utekajú, ako aj situácia neregulárnych migrantov tranzitujúcich cez slovenské územie.

Výskumne sa v roku 2022 na Slovensku venovala migrácii štátnych príslušníkov tretích krajín pozornosť vo viacerých tematických oblastiach, dominantnou bola téma vojny na Ukrajinu, ako aj téma vplyvov pandémie ochorenia COVID-19 na migračné politiky a opatrenia pre cudzincov žijúcich na Slovensku.

Reakcia na príchod ľudí utekajúcich pred vojnou na Ukrajinu

Po začatí vojny na Ukrajinu 24. februára 2022 veľmi rýchlo musela zareagovať aj SR na masový prílev ľudí utekajúcich pred vojnou. V podstate hneď v nasledujúcich dňoch prijala množstvo opatrení legislatívneho a nelegislatívneho charakteru, ktoré upravovali právny status a integráciu ľudí prichádzajúcich do SR a uľahčovali ich praktický život. Na základe týchto opatrení sa zabezpečilo napr. poskytovanie dočasného útočiska aj bez rozhodnutia Rady EÚ, poskytovanie príspevku za ubytovanie odídencom, opatrenia v sociálnej oblasti (poskytovanie dávky v hmotnej núdzi, príspevkov na dieťa, zriaďovanie tzv. detských skupín), v oblasti vzdelávania (napr. uznávanie predchádzajúceho vzdelania), zdravotnej starostlivosti alebo prístupu na trh práce (napr. nahradenie výpisu z registra trestov potrebného pri niektorých profesiách čestným vyhlásením, rozšírenie inštitútu dočasnej odbornej stáže na všetky kategórie zdravotníckych pracovníkov). Viacero opatrení sa prijalo aj v oblasti prevencie obchodovania s ľuďmi vrátane preškolenia pracovníkov prvého kontaktu, vydávania informačných letákov a pod.

Okrem národnej úrovne mnohé opatrenia boli prijaté aj na regionálnej alebo miestnej úrovni, ako napr. poskytovanie bezplatnej hromadnej dopravy pre odídencom z Ukrajiny, odpustenie dane za psa, dane za ubytovanie a poplatku za komunálne odpady a pod.

V súvislosti s vojnou na Ukrajinu vláda SR schválila v októbri 2022 *Kontingenčný plán SR pre riešenie mimoriadnej situácie v súvislosti s hromadným príchodom obyvateľov Ukrajiny na územie Slovenskej republiky spôsobeným eskaláciou ozbrojeného konfliktu na území Ukrajiny pre obdobie október 2022 – marec 2023*.

Masívne sa do pomoci pre odídencom z Ukrajiny zapojila občianska spoločnosť, súkromný alebo bankový sektor, ako aj mnohí jednotlivci.

Spolupráca s občianskym sektorom vyústila v novembri 2022 do podpísania *Memoranda o spolupráci pri riešení mimoriadnej situácie v súvislosti s príchodom veľkého počtu ľudí z Ukrajiny na územie SR spôsobeným eskaláciou ozbrojeného konfliktu na území Ukrajiny*, ktoré podpísali zástupcovia 11 mimovládnych organizácií s Ministerstvom vnútra SR.

Na regionálnej úrovni a v spolupráci s medzinárodnými organizáciami sa vypracoval *Regionálny akčný plán reakcie na hromadný príchod utečencov z Ukrajiny*.

Na pomoc odídencom Európska komisia vyčlenila pre SR núdzové finančné prostriedky pre Fond pre azyl, migráciu a integráciu (AMIF) a Nástroj pre finančné riadenie hraníc a vízovú politiku (BMVI).

Legálna migrácia

Počet cudzincov na Slovensku za posledné roky kontinuálne stúpa, pričom v roku 2022 ich počet narástol skokovo o dve percentá najmä v dôsledku núteného vysídľovania pre vojnu na Ukrajine. Občania EÚ spolu s občanmi krajín mimo EÚ tvorili v roku 2022 na Slovensku 5,13 % obyvateľstva, kým v roku 2021 na Slovensku žilo 3,08 % cudzincov. Slovensko má napriek tomuto nárastu dlhodobu spomedzi krajín EÚ jeden z najnižších podielov cudzincov z krajín EÚ a mimo EÚ. Pred vojnou na Ukrajine žilo na Slovensku okolo 170 000 cudzincov, po vojne okolo 279 000, z ktorých takmer 80 % tvorili občania krajín mimo EÚ. Najväčšou komunitou cudzincov boli pred vojnou Ukrajinci – tvorili 1/3 (56 480 osôb) z celkového počtu cudzincov na Slovensku. Ku koncu roka 2022 ich počet vzrástol trojnásobne na 156 881 a tvorili viac ako 1/2 všetkých cudzincov na Slovensku (56 %). Po vypuknutí vojny na Ukrajine SR v roku 2022 evidovala prudký nárast osôb s poskytnutým dočasným útočiskom, čo sa prejavilo aj v náraste počtov zamestnaných občanov Ukrajiny s týmto statusom. Občania Ukrajiny boli najpočetnejšou skupinou zamestnaných cudzincov a podobne to bolo pred vojnou.

Medzi najpočetnejšie štátne príslušnosti tretích krajín patrili okrem Ukrajiny (156 881) Srbsko (18 215), Vietnam (8 039), Rusko (7 436) a Severné Macedónsko (2 842). Najviac štátnych príslušníkov tretích krajín (viac ako dve tretiny) žilo aj v roku 2022 v Bratislavskom kraji.

Aj v roku 2022 sa predlžovala platnosť všetkých pobytov, povolení na zamestnanie a potvrdení o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta až do uplynutia dvoch mesiacov od odvolania mimoriadnej situácie, ktorá bola v SR vyhlásená v súvislosti s pandémiou ochorenia COVID-19 a vojnou na Ukrajine.

V roku 2022 sa zjednodušilo niekoľko administratívnych postupov pre štátnych príslušníkov tretích krajín (ŠPTK), ktorí na Slovensku pracujú či plánujú pracovať alebo študovať.

Novela zákona o službách zamestnanosti od 1. januára 2023 zjednodušila podmienky vstupu kvalifikovanej pracovnej sily z krajín mimo EÚ na slovenský pracovný trh najmä v nedostatkových profesiách:

- určili sa zamestnania s nedostatkom pracovnej sily, nadviazali sa na úroveň krajov namiesto okresov, s vypustením podmienky miery evidovanej nezamestnanosti nižšej ako 5 %,
- zaviedla sa možnosť zamestnávania ŠPTK počas obdobia rozhodovania o žiadosti o obnove prechodného pobytu na účel zamestnania na to isté pracovné miesto u toho istého zamest-

návateľa, uľahčilo sa obnovenie takéhoto pobytu vypustením požiadavky testu trhu práce a s cieľom udržať kvalifikovanú pracovnú silu v rovnakom zamestnaní,

- umožnilo sa zamestnanie ŠPTK cez národné víza vo vybraných profesiách (od apríla 2022 vodiči nákladnej dopravy a autobusov a vysokokvalifikované profesie, od júna 2022 relokovaní zamestnanci a ich rodinní príslušníci).

Inštitút dočasnej odbornej stáže pre cudzincov v zdravotníctve sa rozšíril na všetky kategórie zdravotníckych pracovníkov a odstránila sa podmienka vykonávať stáž iba u poskytovateľov ústavnej zdravotnej starostlivosti.

S cieľom zvýšiť počet študentov na cudzojazyčných študijných programoch vysoká škola už nemusí za cudzojazyčné štúdium vyberať poplatok. Ak sa ho rozhodne poskytovať zadarmo, preplatia sa náklady zo štátneho rozpočtu.

Od januára 2022 začala SR vydávať vybraným skupinám študentov národné víza na dobu štúdia, resp. najviac na 1 rok (študenti využívajúci Erasmus+, Národný štipendijný program, bilaterálne medzinárodné zmluvy a programy spolupráce, CEEPUS a vládne štipendium SR). Predtým si takýto študent musel vybaviť na pobyt presahujúci 90 dní prechodný pobyt.

ŠPTK, ktorý má udelený prechodný pobyt na účel zlúčenia rodiny, sa môže na Slovensku zamestnať po 9 (predtým 12) mesiacoch svojho nepretržitého pobytu na Slovensku.

Po vypuknutí vojny na Ukrajine v roku 2022 začala SR a neziskový sektor poskytovať informácie o možnostiach prechodu a ochrany/pobytu pre ľudí utekajúcich na/cez Slovensko. Komplexné informácie sa sústredili na novom portáli www.ua.gov.sk. Ministerstvo školstva spustilo špecifický portál o školách a vzdelávaní na Slovensku www.ukrajina.minedu.sk aj v ukrajinskom jazyku. Právne poradenstvo tejto skupine osôb poskytovali aj IOM a Liga za ľudské práva, ktoré mali okrem informácií na svojich weboch sprístupnené aj infolinky v ukrajinčine.

Na základe *Zmluvy medzi SR a Kanadou o mobilite mladých* sa dohodla recipročná kvóta na 350 účastníkov, ktorí si mohli podať žiadosti na rok 2023 (kvóta ostala rovnaká ako v roku 2022).

Medzinárodná ochrana

Za posledných päť rokov sa trend nízkeho počtu žiadostí o azyl a udelených azylov v SR nezmenil, hoci počet žiadostí o azyl sa nominálne mierne zvyšoval. V roku 2022 ovplyvnila nárast počtu podaných žiadostí o udelenie azylu v SR vojna na Ukrajine. Z 547 žiadostí (503 prvých a 44 opakovaných žiadostí) patrilo 199 ľuďom, ktorí utiekli na územie SR z Ukrajiny – išlo najmä o občanov Ukrajiny, nasledovali občania Ruska a iných krajín mimo EÚ. Väčšina týchto konaní bola zastavená (aj z dôvodu požiadania o dočasné útočisko). Ľudia utekajúci z Ukrajiny využívali na zotrvanie v krajine a prístup k službám dočasné útočisko, ktorému sa venuje táto správa v samostatnej kapitole (pozri kapitolu 3). Medzi najpočetnejšími žiadateľmi o azyl boli v roku 2022 po Ukrajincoch štátni príslušníci Turecka (76), Maroka (73), Bangladéša (53) a Ruska (40). Deväť žiadostí o azyl podali maloletí bez sprievodu, ktorí pochádzali prevažne z Afganistanu.

Azyl v roku 2022 udelila SR spolu 23 osobám prevažne z Afganistanu. Doplnkovú ochranu poskytla SR v tom istom období 48 osobám, z ktorých bola podobne ako v predchádzajúcich rokoch väčšina z Afganistanu a Ukrajiny kvôli invázii vo februári 2022. Negatívne rozhodnutia SR

v roku 2022 vydala v 76 prípadoch. Nárast zastavených konaní (387) SR evidovala aj v roku 2022, prevažne z dôvodu svojvoľného opustenia územia SR pred vydaním rozhodnutia v samotnej veci. V roku 2022 SR nepresídlila ani nerelokovala na ani cez svoje územie žiadne osoby s potrebou medzinárodnej ochrany.

Novela zákona o azyle od 1. júna 2022 systémovo upravila prvotnú integráciu azylantov a cudzincov, ktorým SR poskytla doplnkovú ochranu (pozri kapitolu 7). Skrátila sa aj lehota, kedy môžu žiadatelia o azyl začať na Slovensku pracovať, z deviatich na šesť mesiacov od začiatku azylového konania. V súlade s právom EÚ sa zmenila hierarchia statusov tak, že sa najskôr posúdi potreba medzinárodnej ochrany a až v prípade nesplnenia podmienok na jej udelenie sa posudzuje možnosť poskytnutia národného statusu.

V decembri 2022 vláda schválila, že poskytnutie a úhrada neodkladnej zdravotnej starostlivosti pre žiadateľov o azyl, osoby s dočasným útočiskom a osoby v programe asistovaných návratov bude od 1. januára 2023 zabezpečená prostredníctvom najväčšej zdravotnej poisťovne, ktorej následne náklady refunduje MZ SR. Pôvodne bolo poskytnutie a úhrada neodkladnej zdravotnej starostlivosti riešená cez MV SR.

SR a Bosna a Hercegovina pokračovali formou študijných návštev v partnerskom zdieľaní know-how z oblasti azylu a fungovania azylového systému, ktoré nadviazali v roku 2021.

Maloletí a ďalšie zraniteľné skupiny

V oblasti starostlivosti o maloletých bez sprievodu bola v roku 2022 významnou novela zákona o azyle, ktorá podrobnejšie špecifikovala skutočnosti, ktoré obsahuje poučenie žiadateľa o udeľenie medzinárodnej ochrany s ohľadom na jeho vek a vyspelosť. V súlade s doterajšou praxou novela do zákona o azyle explicitne premietla zohľadňovanie najlepšieho záujmu maloletej osoby. Počet umiestňovaných MBS do zariadení v SR opätovne narástol, najmä vzhľadom na vojnu na Ukrajine, ale rovnako aj počet odchodov zo zariadení bol vysoký. Počet MBS žiadajúcich o azyl zostáva aj naďalej nízky.

V oblasti opatrení zameraných na zraniteľné skupiny migrantov vrátane ochrany a starostlivosti o maloletých nedošlo v SR v roku 2022 k žiadnym úpravám v politikách alebo v legislatíve.

Integrácia a inklúzia

V roku 2022 SR prijala *Národný akčný plán zamestnanosti žien na roky 2022 – 2030*, ktorý sa venuje aj postaveniu žien s migračnou skúsenosťou na trhu práce.

Novelou zákona o azyle sa upravila prvotná integrácia azylantov a cudzincov, ktorým sa poskytla doplnková ochrana.

Dôležitou súčasťou opatrení na podporu integrácie štátnych príslušníkov tretích krajín boli aj v roku 2022 projekty viacerých organizácií pôsobiacich na Slovensku v oblasti migrácie (napr. IOM, SHR, Mareena, o. z. či Liga za ľudské práva). Tie sa zameriavali napríklad na poskytovanie poradenstva, jazykových kurzov alebo aktivít na zvyšovanie povedomia o migrácii. Vo výskumnej oblasti naďalej pôsobil CVEK a v rámci Európskej migračnej siete (EMN) bola vydaná štúdia o integrácii žien migrantiek. Všetky tieto organizácie zareagovali na potreby odídcov z Ukrajiny mnohými aktivitami, ktoré boli v roku 2022 v popredí ich činnosti (pozri kapitolu 3).

Občianstvo a situácia osôb bez štátneho občianstva

Za posledných päť rokov počet udelených občianstiev SR štátnym príslušníkom tretích krajín kontinuálne narastá, výnimkou bol pandemický rok 2021. V rokoch 2018 – 2022 získalo občianstvo približne 400 – 600 štátnych príslušníkov tretích krajín ročne. V roku 2022 ich SR udelila 515, pričom najviac nových občanov SR pochádzalo zo Srbska, Ukrajiny, USA, Spojeného kráľovstva a Ruska. V roku 2022 sa spomedzi držiteľov medzinárodnej ochrany stalo 27 novými občanmi SR.

Od 1. apríla 2022 zákon o štátnom občianstve uľahčil niektorým cudzincom stať sa občanom SR: v niektorých prípadoch už nemusia preukazovať znalosť slovenčiny a žiadateľovi, ktorý má na území SR povolený pobyt, možno udeliť štátne občianstvo bez splnenia podmienky 8 rokov trvalého pobytu, ak nebol štátnym občanom SR a aspoň jeden z jeho rodičov, prarodičov alebo praprarodičov bol československým štátnym občanom narodeným na území.

SR ani v roku 2022 neprijala žiadne legislatívne ani iné opatrenia, ktoré by zásadne vplývali na situáciu osôb bez štátneho občianstva.

Hranice, víza a Schengen

V roku 2022 bola schválená *Národná stratégia európskeho integrovaného riadenia hraníc na roky 2023 až 2026*, ktorá stanovuje úlohy pre SR v tejto oblasti. Zároveň bol zriadený Riadiaci výbor pre implementáciu európskeho integrovaného riadenia hraníc. V oblasti vízovej politiky SR postupovala v súlade s usmerneniami EÚ pri neudeľovaní krátkodobých víz občanom Ruska v dôsledku vojenskej agresie na Ukrajine. SR v roku 2022 pracovala na vytvorení databázy národných expertov/schengenských hodnotiteľov a pripravila komunikačný účet/adresu na priamu komunikáciu s inštitúciami EÚ a jednotnú komunikáciu v rámci útvarov Prezídia Policajného zboru v oblasti riadenia Schengenu.

Neregulárna migrácia vrátane prevádzachstva migrantov

V roku 2022 SR výrazne ovplyvnila sekundárna tranzitná migrácia na trase zo západného Balkánu. V porovnaní s rokom 2021 došlo k nárastu o 801,5 %, čo predstavuje takmer 13-násobné prekročenie stavu sekundárnej tranzitnej migrácie počas tzv. migračnej krízy v roku 2015.

V tejto súvislosti sa posilnili aj personálne kapacity ÚHCP P PZ. Intenzívnejšie sa monitorovali migračné cesty v rámci SR a častejšie sa vykonávali cestné a diaľničné kontroly, najmä na najaktívnejších migračných trasách aj v spolupráci s ďalšími orgánmi.

Obchodovanie s ľuďmi

Najčastejším účelom obchodovania s ľuďmi za posledných päť rokov ostáva sexuálne a pracovné vykorisťovanie. Počet cudzincov, ktorí boli na Slovensku identifikovaní ako obeť obchodovania s ľuďmi, je aj naďalej veľmi nízky a v roku 2022 boli ako obeť identifikovaní traja cudzinci. SR v roku 2022 vzniesla obvinenie voči 34 osobám a odsúdila 10 osôb za spáchanie tohto trestného činu.

Dominantnou témou v SR v roku 2022 bolo riziko obchodovania s ľuďmi pre ľudí utekajúcich na územie SR pred vojnou z Ukrajiny a riziko ich možného pracovného vykorisťovania. SR vytvorila pracovnú skupinu, ktorá má do konca roka 2023 definovať hranice medzi obchodovaním

s ľuďmi za účelom nútenej práce a zlými pracovnými podmienkami. Úloha vyplýva z *Národného programu boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2019 – 2023*.

Súčasťou poučení žiadateľov o udelenie azylu o právach o povinnostiach sa v máji 2022 stala informácia týkajúca sa obchodovania s ľuďmi, programu podpory a ochrany jeho obetí aj s kontaktmi na národnú linku pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi.

V dôsledku vojny pripravila SR školenie pre Pohraničnú a Colnú službu Ukrajiny o identifikácii potenciálnych obetí obchodovania s ľuďmi, ktorými sa mohli stať utečenci prichádzajúci z Ukrajiny na územie Slovenska. Z dôvodu vysokej miery zraniteľnosti ľudí prichádzajúcich z Ukrajiny boli cez MV SR a IOM k téme preškolení aj pracovníci prvého kontaktu, neziskové organizácie, dobrovoľníci, silové zložky a pod.

Na odporúčanie GRETA vyškolila SR zamestnancov útvarov policajného zaistenia pre cudzincov o identifikácii obetí obchodovania s ľuďmi medzi žiadateľmi o azyl a osobami umiestnenými v týchto útvaroch. Na túto tému boli v roku 2022 vyškolení aj všetci zamestnanci Centier právnej pomoci pôsobiacich na celom Slovensku.

SR v spolupráci so spoločnosťou Slovnaft, a. s., spustila 18. októbra 2022 (Európsky deň boja proti obchodovaniu s ľuďmi) na čerpacích staniciach preventívnu informačnú kampaň zameranú na boj proti obchodovaniu s ľuďmi. Kampaň informovala aj v ukrajinskom jazyku a cieľila na odídencov z Ukrajiny.

SR distribuovala aj v roku 2022 samo-identifikačný leták pre potenciálne obeť obchodovania s ľuďmi spomedzi cudzincov v 8 jazykoch. Po vypuknutí vojny na Ukrajine SR pripravila a distribuovala po celom svojom území informačný materiál o rizikách obchodovania s ľuďmi v 6 jazykoch.

Pri spolupráci s členskými štátmi EÚ alebo krajinami mimo EÚ SR v roku 2022 neevidovala nové aktivity či zásadné zmeny. Dominovala spolupráca so Spojeným kráľovstvom.

Návraty a readmisie

V roku 2022 došlo k pomerne výraznému poklesu nútených návratov oproti roku 2021, čo bolo spôsobené najmä vojnou na Ukrajine. Naopak, k výraznejšiemu nárastu došlo v oblasti dobrovoľných odchodov a asistovaných dobrovoľných návratov.

Slovensko využilo v roku 2022 po prvýkrát služby agentúry Frontex. V útvaroch policajného zaistenia pre cudzincov pôsobil počas roka jej návratový špecialista, ktorý pomáhal príslušníkom Policajného zboru pri príprave a realizácii návratov.

Pri asistovaných dobrovoľných návratoch, ktoré SR vykonáva prostredníctvom IOM, došlo k rozšíreniu cieľovej skupiny na osoby prichádzajúce z Ukrajiny, ktoré sú občanmi iných krajín mimo EÚ a nachádzajúce sa na území Slovenska legálne, aby v prípade záujmu mohli využiť služby programu.

Migrácia a rozvoj

V porovnaní s predošlými rokmi, keď SR smerovala humanitárne intervencie na široké spektrum partnerských krajín, v roku 2022 bola hlavným príjemcom oficiálnej humanitárnej pomoci Slovenskej republiky Ukrajina, ktorej hodnota od vypuknutia vojenského konfliktu vo februári 2022 dosiahla výšku vyše 8 mil. eur.

Zameranie dvojstrannej rozvojovej spolupráce SR na rok 2022 opäť potvrdilo cieľ SR riešiť príčiny nútenej migrácie čo najbližšie ku krajinám pôvodu žiadateľov o azyl tak, aby utečenci mohli nájsť ochranu čo najbližšie k svojmu domovu. V oblasti humanitárnej pomoci, ktorá súvisí s riešením príčin neregulárnej migrácie a núteného vysídľovania, Slovensko naďalej považovalo za kľúčové sektorové priority (i) potravinovú bezpečnosť a poľnohospodárstvo a (ii) infraštruktúru a udržateľné využívanie prírodných zdrojov. V oblasti zmeny klímy mala SR prispieť na projekty, ktorých cieľom je implementácia Parížskej dohody.

SR a Bosna a Hercegovina pokračovali cez študijné návštevy v partnerskom know-how z oblasti azylu a fungovania azylového systému, ktoré nadviazali v roku 2021.

Úvod

Výročná správa EMN o migrácii a azyle (angl. EMN Annual Report on Migration and Asylum – ARM) obsahuje informácie o najdôležitejších zmenách, vývoji a aktivitách v oblasti migrácie a medzinárodnej ochrany na Slovensku v roku 2022 so zameraním na štátnych príslušníkov tretích krajín.⁸ Služi ako podklad na vypracovanie celoeurópskej výročnej správy EMN⁹, ktorá od roku 2015 plne nahrádza Výročnú správu Európskej komisie o prístahovateľctve a azyle. Okrem toho je aj zdrojom informácií pre Výročnú správu Agentúry Európskej únie pre azyl (EUAA) o situácii v oblasti azylu v EÚ za rok 2022¹⁰, správu EMN Deti v migrácii¹¹ a pre Prehľady EMN¹² o vývoji v jednotlivých ČS EÚ za rok 2022.

V správe sa uvádzajú zmeny, vývoj, trendy a aktivity týkajúce sa legislatívnych, inštitucionálnych, politických a praktických aspektov migrácie a medzinárodnej ochrany na Slovensku, ktoré nastali v období od 1. januára 2022 do 31. decembra 2022. Opísaný vývoj je zasadený do kontextu politík a právnych predpisov EÚ. Správa pozostáva z 11 tematických kapitol, ktoré sú zamerané na tieto oblasti: prehľad vývoja politík v oblasti migrácie a azylu, reakcia na príchod ľudí utekajúcich pred vojnou na Ukrajine, legálna migrácia, medzinárodná ochrana, maloletí a ďalšie zra-

nitelné skupiny, integrácia a inklúzia, občianstvo a situácia osôb bez štátneho občianstva, vízová prax, riadenie a kontrola hraníc, neregulárna migrácia vrátane prevádzachstva, obchodovanie s ľuďmi, návraty a readmisie, migrácia a rozvoj. Príloha k správe obsahuje vybrané štatistiky vrátane tých, ktoré sa nezbierajú na úrovni EÚ prostredníctvom Eurostatu alebo Frontexu, a zoznam použitej literatúry.

V kapitole *Prehľad vývoja politík v oblasti migrácie a azylu* sa opisuje všeobecný rámec, v ktorom sa v roku 2022 na Slovensku formovali migračné politiky a legislatíva. Prehľad zahŕňa rámcové politické, legislatívne a inštitucionálne zmeny, (medi)rezortnú spoluprácu, diskusie súvisiace s tvorbou politík a opatrení, mediálne diskusie, ako aj širší spoločenský kontext, ktorý vplýval na viaceré oblasti migrácie vrátane medzinárodnej ochrany. Súčasťou kapitoly je aj zoznam výskumu o migrácii, ktorý sa v danom roku realizoval na Slovensku.

Prierezová kapitola *Reakcia na príchod ľudí utekajúcich pred vojnou na Ukrajine* sa sústreďuje na to, ako SR reagovala na náhly prílev utečencov z Ukrajiny a ako riešila prvotnú integráciu osôb, ktorí sa registrovali na dočasné útočisko (odídencov). Kapitola obsahuje príslušné politiky a legislatívu a opisuje, ako konkrétne sa na Slovensku implementovala európska smernica o dočasnom útočisku (poskytovanie dočasného útočiska, registrácia a udeľovanie dokladov odídencom, ich prístup na trh práce, k ubytovaniu, zdravotnej starostlivosti vrátane duševného zdravia, k sociálnej podpore, k vzdelávaniu). Okrem toho sa venuje aj oblastiam, ktoré sa netýkajú implementácie smernice o dočasnom útočisku, zlúčeniu rodiny, maloletým bez sprievodu, návratom, poskytovaní informácií odídencom zo strany štátnych inštitúcií a spolupráci s medzinárodnými a mimovládnyimi organizáciami.

V kapitole *Legálna migrácia* sa uvádzajú politiky, legislatíva, opatrenia a aktivity, ktoré sa týkajú prijímania a pobytu rôznych skupín migrantov, napĺňania potrieb pracovného trhu či zamedzenia sociálnemu dampingu. Kapitola obsahuje aj informácie o riadení migrácie a mobility, ako aj o poskytovaní informácií o možnostiach a podmienkach legálnej migrácie migrantom z krajín mimo EÚ.

Kapitola *Medzinárodná ochrana* poskytuje informácie o azylovom systéme SR, implementácii Spoločného európskeho azylového systému (CEAS), o inštitucionálnych a legislatívnych zmenách, národnej a európskej jurisprudencii, relokáciách v rámci EÚ, presídľovaní a o iných aktivitách.

Kapitola *Maloletí a ďalšie zraniteľné skupiny* sa zameriava predovšetkým na politiky, legislatívu, opatrenia a aktivity, ktoré sa týkajú prijímania a starostlivosti o maloletých migrantov z krajín mimo EÚ, ako aj na opatrenia v oblasti poskytovania služieb ďalším zraniteľným osobám.

V kapitole *Integrácia a inklúzia* sa uvádzajú socioekonomické integračné opatrenia zamerané na štátnych príslušníkov tretích krajín, ako aj na osoby, ktorým bola udelená medzinárodná ochrana. Takisto sa uvádzajú aktivity súvisiace so zvyšovaním informovanosti o témach migrácie a nediskriminácie, ako aj s integráciou na miestnej úrovni a občianskou participáciou cudzincov.

Kapitola *Občianstvo a situácia osôb bez štátneho občianstva* sa venuje politikám a opatreniam, ktoré súvisia so získaním štátneho občianstva, ako aj statusom osôb bez akéhokoľvek štátneho občianstva na území Slovenskej republiky.

8 Opis všeobecnej štruktúry politického a právneho systému v oblasti migrácie a medzinárodnej ochrany v SR nájdete v prehľadnej publikácii EMN Organizácia systému migrácie a azylu v Slovenskej republike v jej poslednej aktualizovanej verzii z roku 2023, dostupné na <https://emn.sk/sk/publikacie/studie-a-policy-briefy-emn/item/723-organizacia-migracnej-a-azylovej-politiky-prehľad-2023.html> (citované 7. 9. 2023).

9 Posledná výročná správa za rok 2021 (angl. EMN Annual Report on Migration and Asylum). (citované 8. 3. 2023).

10 Posledná výročná správa za rok 2021 (angl. EASO Asylum Report). <https://euaa.europa.eu/asylum-knowledge/asylum-report> (citované 8. 3. 2023).

11 Dostupné na: <https://emn.sk/sk/publikacie/studie-a-policy-briefy-emn/item/665-deti-v-migracii-2021.html> (citované 8. 3. 2023).

12 Prehľady za rok 2022 (angl. EMN Country Factsheets). https://ec.europa.eu/home-affairs/networks/european-migration-network-emn/emn-publications/country-factsheets_en (citované 8. 3. 2023).

Kapitola *Hranice, víza a Schengen* obsahuje informácie o kontrole a riadení vonkajších hraníc, vízovej politike a opatreniach, ktoré sú zamerané na spoluprácu s krajinami mimo EÚ v oblasti riadenia a kontroly hraníc.

Kapitola *Neregulárna migrácia vrátane prevádzachstva* obsahuje informácie o zneužívaní spôsobov legálnej migrácie, politikách a opatreniach proti napomáhaniu pri neregulárnej migrácii (prevádzachstve), ako aj o monitorovaní a identifikácii migračných trás.

V kapitole *Obchodovanie s ľuďmi* sa uvádzajú informácie o politikách, legislatíve, medzinárodnom monitorovaní, národných projektoch, kampaniach a iných aktivitách, ako aj o spolupráci v tejto oblasti na bilaterálnej a multilaterálnej úrovni, ktoré sa týkajú cudzincov z krajín mimo EÚ.

Kapitola *Návraty a readmisie* nadväzuje na kapitolu o neregulárnej migrácii a obsahuje informácie o nútených návratoch a readmisii, ako aj (asistovaných) dobrovoľných návratoch a reintegráciách migrantov v krajine návratu.

V kapitole *Migrácia a rozvoj* sa nachádza prehľad o aktivitách a opatreniach na začleňovanie migrácie do rozvojových a iných sektorálnych politík, ako aj prehľad o bilaterálnej spolupráci a o pomoci v krajinách mimo EÚ.

V prílohe *Národné štatistiky* sú zosumarizované vybrané štatistiky SR z oblasti migrácie, medzinárodnej ochrany a integrácie za rok 2022, pričom obsahuje aj údaje, ktoré sa nezbierajú na úrovni EÚ v rámci Eurostatu¹³ alebo agentúry Frontex¹⁴. Uvádzajú sa štatistiky týkajúce sa počtu cudzincov vrátane počtu zamestnaných, počtu vydaných povolení na pobyt a víz, počtu detí cudzincov vo vzdelávacom systéme, počty získaných občianstiev, počty prípadov neregulárnej migrácie a zaistených štátnych príslušníkov tretích krajín, počty prevádzaných osôb, súvisiacich udeľených tolerovaných pobytov a povolení na pobyt prevádzaným osobám, počty prevádzachov, návratov a reintegrácií, počty týkajúce sa rôznych aspektov medzinárodnej ochrany a dočasného útočiska, relokácií a presídlení, počty maloletých bez sprievodu a obetí obchodovania s ľuďmi z krajín mimo EÚ, počty súvisiacich udelených lehôt na rozmyslenie a povolení na pobyt obetiam obchodovania s ľuďmi a počty obchodníkov s ľuďmi.

¹³ Dostupné na: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Migration_and_migrant_population_statistics (citované 8. 3. 2023).

¹⁴ Dostupné na: <http://frontex.europa.eu/publications/> (citované 8. 3. 2023).

Prehľad vývoja politík v oblasti migrácie a azylu

SR sa v roku 2022 sústredila predovšetkým na témy nútenej migrácie v dôsledku vojny na Ukrajine, tranzitu neregulárnych migrantov cez územie SR smerom do západných krajín EÚ, ako aj riadenia vonkajších hraníc EÚ. Na systém riadenia migrácie krajiny v roku 2022 vplývala okrem vojny na Ukrajine aj situácia tranzitujúcich neregulárnych migrantov, pre ktorých SR vytvorila v Kútoch na českom pohraničí stanové mestečko, ako aj dôsledky pandémie ochorenia COVID-19. Prvé spojené voľby do orgánov samosprávy obcí a do orgánov samosprávnych krajov sa uskutočnili 29. októbra 2022, pričom v nich tak ako v minulosti mohli voliť a byť volení aj cudzinci – občania z krajín EÚ a mimo EÚ.

Takmer všetky hlavné zmeny migračnej legislatívy, politík a opatrení sa v roku 2022 týkali riešenia vplyvov vojny na Ukrajine, ale aj získavania kvalifikovanej pracovnej sily zo zahraničia. Novelizoval sa zákon o pobyte cudzincov, zákon o službách zamestnanosti, zákon o azyle a zákon o štátnom občianstve, ale bol prijatý aj Akčný plán migračnej politiky MZ SR. Pomoc medzinárodného spoločenstva definoval *Regionálny plán reakcie* (angl. Regional Response Plan) z marca 2022, ktorý UNHCR spolu s partnermi neskôr aktualizoval. Jeho cieľom bolo podporiť všetky susediace štáty s Ukrajinou vrátane SR pri prijatí ľudí utekajúcich pred vojnou. Na implementáciu Regionálneho plánu reakcie zriadil UNHCR na Slovensku v roku 2022 niekoľko tematických pracovných skupín a podskupín, ktorých sa zúčastňovali zástupcovia štátnych inštitúcií, mimovládnych a medzinárodných organizácií.

V inštitucionálnej rovine prebehli dve významnejšie zmeny. Riadiaci výbor pre migráciu a integráciu cudzincov sa v novembri 2022 reštrukturalizoval a transformoval na *Riadiaci výbor pre migráciu, integráciu a inklúziu cudzincov*. Zmenili sa členovia výboru, rozšírila sa jeho pôsobnosť a prijal nový štatút. Zostročený štatút pomohol vytvoriť tematicky zamerané pracovné skupiny pod vedením príslušného rezortu (pre bývanie, vzdelávanie, zamestnanosť a sociálne zabezpečenie a pod.). *Riadiaci výbor pre implementáciu európskeho integrovaného riadenia hraníc*, ktorý vznikol koncom roka 2022, má v budúcnosti koordinovať plnenie úloh obsiahnutých v príslušnej národnej stratégii na roky 2023 až 2026.

Výraznými mediálnymi udalosťami, ktoré sa týkali migrácie a cudzincov, boli v roku 2022 vojna na Ukrajine a s ňou súvisiace masové vysídľovanie obyvateľstva, integrácia odídencom na Slovensku, ako aj prechod neregulárnych migrantov cez územie Slovenska a s tým spojený vznik dočasného stanového mestečka v Kútoch na českom pohraničí. V roku 2022 sa migračné prieskumy verejnej mienky na Slovensku orientovali výhradne na postoje verejnosti voči ľuďom utekajúcim pred vojnou na Ukrajine. Vysoko pozitívny postoj Slovákov k pomoci Ukrajine zo začiatku roka vystriedali silnejšie obavy z integrácie odídencom na Slovensku, na čom mala svoj podiel aj silná propaganda spochybňujúca vojenský konflikt na Ukrajine. Z dvoch prieskumov realizovaných Slovenskou akadémiou vied na jeseň 2021 a tesne po vypuknutí vojny na Ukrajine vo februári 2022 vyplynulo, že vojna na Ukrajine zmiernila názory Slovákov na migračnú a azylovú politiku, ale nie na cudzincov. Vysoká miera xenofóbnych a protimigračných postojov k migrantom a utečencom ostala takmer rovnaká aj po vypuknutí vojny na Ukrajine.

Podľa polície v roku 2022 SR čelila od svojho vzniku najintenzívnejším dezinformačným a manipulačným snahám. Migrácia a migranti patrili aj v roku 2022 medzi terče dezinformácií a hoaxov prichádzajúcich najmä z prostredia Ruskej federácie. Medzi hlavné témy patrila vojna na Ukrajine a ľudia, ktorí pred ňou utekajú, ako aj situácia neregulárnych migrantov tranzitujúcich cez slovenské územie.

Výskumne sa v roku 2022 na Slovensku venovala migrácii štátnych príslušníkov tretích krajín pozornosť vo viacerých tematických oblastiach, dominantnou bola téma vojny na Ukrajine, ako aj téma vplyvov pandémie ochorenia COVID-19 na migračné politiky a opatrenia pre cudzincov žijúcich na Slovensku.

2.1. Systém riadenia migrácie, legislatíva a migračné politiky

V roku 2022 doznievali opatrenia súvisiace s pandemiou ochorenia COVID-19. Mimoriadna situácia, ktorú vyhlásila vláda SR v marci 2020, platila až do konca roka 2022. SR vo svojom migračnom a azylovom systéme naďalej uplatňovala protipandemické opatrenia na zabránenie šírenia ochorenia COVID-19. V migračných a azylových zariadeniach boli naďalej v platnosti viaceré ďalšie opatrenia na zabránenie šírenia ochorenia COVID-19, ktoré sa menili podľa aktuálnej situácie (testovanie, karanténne opatrenia, izolovanie osôb s pozitívnym výsledkom, zonácia zariadení, informovanie o aktuálnych opatreniach a ochranných pomôckach, možnosti očkovania, vydávaní dokladov o očkovaní proti ochoreniu COVID-19 a pod.). Všetky zavedené opatrenia a postupy boli v súlade s opatreniami, usmerneniami hlavného hygienika SR a hygienika MV SR v spolupráci s Ministerstvom zdravotníctva SR.¹⁵ Výskum o vplyvoch pandémie ochorenia COVID-19 na cudzincov zdôraznil, že Slovensko má rezervy v napĺňaní špecifických potrieb tejto zraniteľnej

¹⁵ Zdroj: Dotazník ÚHCP P PZ a MÚ MV SR.

skupiny vzhľadom na ich pobytový status, jazykovú a informačnú bariéru, sociálne zázemie či prístup k službám a zdravotnej starostlivosti vrátane očkovania.¹⁶

Na riadenie migrácie v SR mala od februára 2022 významný vplyv vojna na susednej Ukrajine, pred ktorou cez Slovenskú republiku a do nej utieklo vyše milión ľudí vrátane takmer 587 000 žien a 260 000 detí¹⁷. V tejto súvislosti bola dňa 26. februára 2022 vyhlásená mimoriadna situácia (krízová situácia), ktorá bola v platnosti počas celého roka 2022. Na migračný manažment krajiny v roku 2022 vplývala aj situácia tranzitujúcich neregulárnych migrantov, pre ktorých SR vytvorila v Kútoch na českom pohraničí stanové zázemie.

Politiky a opatrenia v oblasti migrácie a medzinárodnej ochrany ŠPTK ostali aj v roku 2022 v SR primárne v pôsobnosti troch ministerstiev: Ministerstva vnútra SR, Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR a Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR. Ministerstvo vnútra SR je riadiacim orgánom AMIF¹⁸, ISF¹⁹ a Nástroja na riadenie hraníc a víza (BMVI)²⁰ v rámci programového obdobia na roky 2021 – 2027²¹. Je tiež zodpovedným orgánom Fondu pre vnútornú bezpečnosť (ISF) a Fondu pre azyl, migráciu a integráciu (AMIF) na roky 2014 – 2020. Po vypuknutí vojny na Ukrajine SR začala využívať núdzovú finančnú pomoc z AMIF a BMVI.²²

SR vychádzala v oblasti migrácie z niekoľkých strategických dokumentov:

- Migračná politika SR s výhľadom do roku 2025 (2021),
- Plán obnovy: Komponent 10 – Lákanie a udržanie talentov a Komponent 9 – Efektívnejšie riadenie a posilnenie financovania výskumu, vývoja a inovácií (2021),
- Integračná politika SR (2014),
- Stratégia pracovnej mobility cudzincov v SR (2018),
- Stratégia hospodárskej politiky do roku 2030 (2018),
- Národná stratégia európskeho integrovaného riadenia hraníc na roky 2023 až 2026 (2022), na základe ktorej v roku 2022 vznikol Riadiaci výbor pre implementáciu európskeho integrovaného riadenia hraníc (pozri kapitolu 9),
- Celoštátna stratégia podpory a ochrany ľudských práv (2015).

SR v roku 2022 vypracovala *Akčný plán migračnej politiky MZ SR*. Medzi úlohy v akčnom pláne patrí:

- legislatívna zmena formy preukazovania sa na neodkladnú zdravotnú starostlivosť a uhrádzanie tejto starostlivosti pre žiadateľov o azyl,
- príprava plánu včasnej reakcie verejného zdravotníctva pre prípad migračnej vlny, vytvorenie národného koordinačného mechanizmu pre oblasť zdravia migrantov v spolupráci s EUROHE-

¹⁶ Zdroj: Gallo Kriglerová, E. et col. (2022): Pandémia ako ľudskoprávna lekcia. Centrum pre výskum etnicity a kultúry CVEK, Bratislava, dostupné na: <http://cvek.sk/pandemia-ako-ludskopravna-lekcia-2/> (citované 8. 4. 2023).

¹⁷ Zdroj: Dotazník MZVEZ SR.

¹⁸ Projekty v rámci AMIF sú zamerané na poskytovanie služieb cieľovým skupinám, ktorými sú žiadatelia o azyl, štátni príslušníci tretích krajín, ktorým bola udelená medzinárodná ochrana, ako aj nelegálni migranti. Medzi najčastejšie služby patrí sociálne a psychologické poradenstvo, migračné poradenstvo, kurzy slovenského jazyka, základná materiálna pomoc a doplnková zdravotná starostlivosť.

¹⁹ Projekty zamerané na financovanie aktivít v rámci vecnej príslušnosti služby hraničnej a cudzineckej polície predovšetkým v oblasti nútených návratov a ochrany vonkajších hraníc. V minulosti išlo napr. o projekty zamerané na refundáciu výdavkov spojených s realizáciou nútených návratov; odborným a jazykovým vzdelávaním policajtov služby hraničnej a cudzineckej polície; materiálno-technickým zabezpečením útvarov služby hraničnej a cudzineckej polície.

²⁰ Projekty navrhované v rámci BMVI sú zamerané na podporu účinného európskeho integrovaného riadenia hraníc na vonkajších hraniciach prostredníctvom nákupu helikoptéry a podpory informačných systémov.

²¹ Na základe uznesenia vlády SR č. 329 zo dňa 27. 5. 2020.

²² Zdroj: Organizácia systému migrácie a azylu v Slovenskej republike 2023, Európska migračná sieť, IOM, Bratislava. Dostupné na <https://emn.sk/sk/publikacie/studie-a-policy-briefy-emn/item/723-organizacia-migracnej-a-azylovej-politiky-prehľad-2023.html> (citované 8. 4. 2023).

ALTHNET²³ a LANCET Migration European Hub²⁴, kde má MZ SR zastúpenie a

- implementovanie vzdelávacích stratégií pre rozvoj a posilnenie zdravotníckych služieb senzitívnych k potrebám cudzincov žiadajúcich o medzinárodnú ochranu/cudzincov s udelenou medzinárodnou ochranou/migrantov.²⁵

Právny rámec migrácie štátnych príslušníkov tretích krajín do SR a podmienky ich pobytu, práce alebo medzinárodnej ochrany sú upravené predovšetkým v týchto zákonoch:

- zákon č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov, ktorý okrem iného upravuje vstup cudzincov, ich pobyt a základné práva a povinnosti, či vyhostenie,
- zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti, ktorý reguluje zamestnávanie cudzincov a
- zákon č. 480/2002 Z. z. o azyle, ktorý okrem iného upravuje konanie o azyle a dočasnú ochranu.

Ďalšie zákony, ktoré súvisia s migráciou štátnych príslušníkov tretích krajín, sa zaoberajú napr. uznávaním odbornej kvalifikácie, udeľovaním občianstva, nelegálnou prácou a nelegálnym zamestnávaním, zdravotnou starostlivosťou a pod. V roku 2022 sa novelizoval zákon o pobyte cudzincov, zákon o službách zamestnanosti, zákon o azyle a zákon o štátnom občianstve (pozri ďalšie kapitoly).

Po vypuknutí vojny na Ukrajine vo februári 2022 SR prijala:

- viacero zákonov, tzv. Lex Ukrajina, ktoré upravujú právny status a inklúziu ľudí prichádzajúcich do SR z Ukrajiny (napr. poskytovanie dočasného útočiska aj bez rozhodnutia Rady EÚ, poskytovanie príspevku za ubytovanie odídencov, opatrenia v sociálnej oblasti ako poskytovanie dávky v hmotnej núdzi, príspevkov na dieťa, zriaďovanie tzv. detských skupín; uznávanie predchádzajúceho vzdelania, poskytovanie zdravotnej starostlivosti a prístup na trh práce) a
- Kontingenčný plán SR pre riešenie mimoriadnej situácie pre obdobie október 2022 – marec 2023 (2022).

Na medzinárodnej úrovni vznikli dokumenty OSN:

- *Regionálny plán reakcie na utečencov pre situáciu na Ukrajine* (Ukraine Situation Regional Refugee Response Plan) (marec 2022),
- *Regionálny plán reakcie na utečencov pre situáciu na Ukrajine – Rekalibrácia* (Ukraine Situation: Recalibration – Regional Refugee Response Plan) (október 2022),
- *Regionálny plán reakcie na utečencov pre situáciu na Ukrajine: Multisektorová analýza potrieb – Slovensko 2022* (Regional Refugee Response for the Ukraine Situation: Multi-Sector Needs Assessment – Slovakia 2022 (október 2022),

ktorých koordinátorom a autorom je UNHCR v spolupráci s ďalšími agentúrami OSN a SR.²⁶

23 Dostupné na: <https://eurohealthnet.eu/about-us/membership/> (citované 8. 4. 2023).

24 Dostupné na: <https://migrationhealth.org/regional-hubs/europe/about-us/> (citované 8. 4. 2023).

25 Zdroj: Dotazník MZ SR.

26 Zdroj: Organizácia systému migrácie a azylu v Slovenskej republike 2023, Európska migračná sieť, IOM, Bratislava. Dostupné na <https://emn.sk/sk/publikacie/studie-a-policy-briefy-emn/item/723-organizacia-migracnej-a-azylovej-politiky-prehľad-2023.html> (citované 8. 4. 2023).

2.2. Politický vývoj a (medzi)rezortná spolupráca

Politickí predstavitelia na Slovensku sa v roku 2022 sústredili predovšetkým na témy nútenej migrácie, tranzitu neregulárnych migrantov cez územie SR smerom do západných krajín EÚ, ako aj riadenia vonkajších hraníc EÚ. Po vypuknutí vojny na Ukrajine parlament schválil viacero zákonov s cieľom rýchlo a čo najefektívnejšie reagovať na vzniknutú krízovú a humanitárnu situáciu spojenú s príchodom alebo tranzitom veľkého počtu ľudí utekajúcich pred týmto konfliktom.

Prvé spojené voľby do orgánov samosprávy obcí a do orgánov samosprávnych krajov sa uskutočnili 29. októbra 2022, pričom v nich tak ako v minulosti mohli voliť a byť volení aj cudzinci – občania z krajín EÚ a mimo EÚ. O tejto možnosti pre cudzincov informovali verejné médiá, ako aj sociálne siete niektorých samospráv a organizácií z neziskového sektora.²⁷ Ako však pripomínali samotní cudzinci, stretávali sa s nedostatkom informácií o kandidátoch vo svetovom, resp. ich komunikačnom jazyku.²⁸ Volilo sa takmer v 3 000 obciach, mestách a mestských častiach.²⁹

(Medzi)rezortná spolupráca a koordinácia

V roku 2022 na Slovensku nenastali zásadné organizačné ani inštitucionálne zmeny kľúčových rezortov štátnej správy, ktoré by sa týkali oblasti migrácie vrátane medzinárodnej ochrany. Migračný úrad MV SR otvoril pre odídencov nové azylové zariadenie – humanitné centrum v Gabčíkove – ako prechodné ubytovanie s kapacitou 1 000 osôb, ktoré fungovalo aj po roku 2022.³⁰

V oblasti migrácie a integrácie pokračovala úzka spolupráca medzi príslušnými rezortmi a to najmä kvôli odídencom z Ukrajiny a výzvam, ktorým SR čelila pri riadení migrácie po vypuknutí vojny na Ukrajine. Uskutočnili sa rokovania a pracovné stretnutia zamerané na legislatívu a riešenie praktických problémov v danej oblasti. Okrem priamej spolupráce medzi jednotlivými rezortmi prebiehala spolupráca aj prostredníctvom:

- *Riadiaceho výboru pre migráciu a integráciu cudzincov*, ktorý sa v roku 2022 aj v dôsledku vojny na Ukrajine reštrukturalizoval a premenoval na *Riadiaci výbor pre migráciu, integráciu a inklúziu cudzincov*³¹, do ktorého boli zapojení okrem vládnych, medzinárodných a mimovládnych partnerov aj sociálni partneri (vrátane Asociácie priemyselných zväzov a dopravy)³². Cieľom bolo najmä odstrániť obsolentné ustanovenia štatútu, upraviť

27 Zdroj: <https://www.teraz.sk/slovensko/v-jesennych-volbach-mozu-volit-aj/658589-clanok.html> (citované 3. 4. 2023).

28 Zdroj: <https://domov.sme.sk/c/23044794/volby-2022-cudzinci-informovanie-problemy.html> (citované 3. 4. 2023).

29 Zdroj: <https://dennikn.sk/minuta/3082060/> (citované 3. 4. 2023).

30 Zdroj: Organizácia systému migrácie a azylu v Slovenskej republike 2023, Európska migračná sieť, IOM, Bratislava. Dostupné na <https://emn.sk/sk/publikacie/studie-a-policy-briefy-emn/item/723-organizacia-migracnej-a-azylovej-politiky-prehľad-2023.html> (citované 8. 4. 2023).

31 Uznesením vlády SR zo 16. 11. 2022, dostupné na <https://rokovania.gov.sk/RVL/Resolution/20511/1> (citované 8. 4. 2023).

32 Novými stálymi členmi riadiaceho výboru sa stali: riaditeľ Inštitútu správnych a bezpečnostných analýz Ministerstva vnútra SR, generálny riaditeľ kancelárie ministra vnútra SR, riaditeľ odboru krízového manažmentu a bezpečnosti Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR, riaditeľ odboru medzinárodných vzťahov a európskych záležitostí Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR, generálny riaditeľ sekcie bytovej politiky Ministerstva dopravy a výstavby SR, generálny riaditeľ kancelárie ministra školstva, vedy, výskumu a športu SR a generálny riaditeľ kancelárie ministra zdravotníctva SR.

Stálym členom prestal/-a byť: generálna riaditeľka sekcie legislatívy a vonkajších vzťahov Ministerstva vnútra SR, generálny riaditeľ sekcie medzinárodných vzťahov Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR, generálny riaditeľ sekcie verejnej diplomacie a služby občanom Ministerstva zahraničných vecí SR.

Novými ad hoc členmi riadiaceho výboru sa stali delegovaní zástupcovia: Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR, Ministerstva investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR, Splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti, Ministerstva dopravy a výstavby SR, odboru Organizácie spojených národov a medzinárodných organizácií Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR, konzulárneho odboru Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR, Centra právnej pomoci, Medzinárodnej organizácie pre migráciu (IOM), mimovládnych a neziskových organizácií pre oblasť migrácie, integrácie a inklúzie cudzincov, akademickej obce, vedy a výskumu pre oblasť migrácie, integrácie a inklúzie cudzincov (došlo k tematickému rozšíreniu o oblasť inklúzie cudzincov), Asociácie priemyselných zväzov a dopravy a Slovenskej živnostenskej komory.

zoznam stálych a ad hoc členov a nominovať ich zástupcov, ako aj zjednodušiť flexibilné vytváranie odborných pracovných skupín v závislosti od situácie. V priebehu roka 2022 sa uskutočnili 3 stretnutia riadiaceho výboru a to 16. marca, 20. júna a 21. decembra 2022. Výbor sa využíval ako platforma na výmenu informácií a diskusiu o otázkach súvisiacich s poskytovaním dočasného útočiska. V súvislosti s otázkou začleňovania odídcov na Slovensku to boli napr. oblasti vzdelávania detí odídcov, poskytovania zdravotnej starostlivosti a bývania – poskytovanie ubytovacieho príspevku. Účastníci rokovaní boli informovaní o i. aj o možnostiach využitia finančných prostriedkov z Plánu obnovy a odolnosti SR (komponent 10, ktorý sa zameriaval na integráciu cudzincov na Slovensku a tiež o aktuálnej situácii v azylovom zariadení MV SR v Gabčíkove s cieľom koordinácie zabezpečenia potrieb osôb v tomto zariadení.³³

- *Medzirezortnej expertnej komisie pre oblasť pracovnej migrácie a integrácie cudzincov (MEKOMIC)*³⁴, ktorá v roku 2022 nezasadala, ale MPSVR SR (prostredníctvom OMVEZ) priebežne komunikovalo s členmi komisie prostredníctvom e-mailov, zdieľaním aktualít a relevantných informácií.³⁵
- *Sekcie krízového riadenia MV SR*, ktorá po vypuknutí vojny na Ukrajine pripravila kontingenčný plán v súvislosti s hromadným prílevom obyvateľov Ukrajiny na územie SR³⁶ a zriadila koordináčny štáb so zastúpením viacerých ministerstiev. V oblasti migrácie zodpovedá táto sekcia za núdzové ubytovanie odídcov.³⁷
- *Národného kontaktného bodu EMN*³⁸ v SR³⁹, ktorý v roku 2022 realizoval rôzne aktivity vrátane prípravy publikácií⁴⁰, predkladania a odpovedania na tzv. ad hoc otázky (angl. ad hoc queries) a organizácie národnej konferencie o pracovnom vykorisťovaní⁴¹ a iných odborných stretnutí⁴². Uvedené aktivity sa týkali migrácie ŠPTK a boli určené predovšetkým tvorcom politik, zástupcom verejnej správy, výskumných inštitúcií, akademického a mimovládneho sektora. V súvislosti s vojnou na Ukrajine a krízovou situáciou, ktorá nastala, vydala EMN na celoeurópskej úrovni (vrátane príspevkov SR) sériu ad hoc otázok týkajúcich sa implementácie smernice o dočasnej ochrane a prístupu k službám ľudí utekajúcim pred vojnou. Na základe odpovedí od ČŠ EÚ sa spracovali informy EMN⁴³, ktoré boli spolu s ad hoc otázkami zdrojom informácií pre ČŠ EÚ, EK, ako aj viaceré pracovné skupiny, výbory alebo inštitúcie EÚ. Tematicky tieto výstupy EMN zahŕňali napr. oblasť registrácie a dokumentácie dočasného útočiska, prístup odídcov k sociálnemu zabezpečeniu, zdravotnej starostlivosti, voľnému pohybu, bývaniu vrátane možností súkromného ubytovania, vzdelaniu a zamestnávaniu.^{44, 45}

Ad hoc členmi už prestali byť delegovaní zástupcovia: Ministerstva školstva SR, Ministerstva zdravotníctva SR.

33 Informácie poskytol MÚ MV SR.

34 MEKOMIC je koordinácnym orgánom MPSVR SR pre oblasť migračnej a integračnej politiky a poradným orgánom ministra práce, sociálnych vecí a rodiny SR. Členmi komisie MEKOMIC sú experti (ústredných) orgánov štátnej správy, ktorí implementujú ciele a opatrenia integračnej politiky. Na zasadnutia komisie MEKOMIC sú podľa potreby prizývané aj medzivládne a mimovládne organizácie.

35 Informácie poskytl MPSVR SR.

36 Dostupný na: <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/27750/1> (citované 29. 11. 2023).

37 Zdroj: Organizácia systému migrácie a azylu v Slovenskej republike 2023, Európska migračná sieť, IOM, Bratislava. Dostupné na <https://emn.sk/sk/publikacie/studie-a-policy-briefy-emn/item/723-organizacia-migracnej-a-azylovej-politiky-prehľad-2023.html> (citované 8. 4. 2023).

38 Európska migračná sieť (European Migration Network – EMN) poskytuje aktuálne, objektívne, spoľahlivé a porovnateľné informácie o migrácii a medzinárodnej ochrane na podporu tvorby politik EÚ a jej ČŠ. EMN realizuje svoje aktivity prostredníctvom národných kontaktných bodov v každom ČŠ EÚ okrem Dánska a pozorovateľských krajínach EMN v koordinácii s EK, konkrétne Generálnym riaditeľstvom EK pre migráciu a vnútorné záležitosti. Aktivity EMN sa zameriavajú na témy migrácie štátnych príslušníkov tretích krajín.

39 Národný kontaktný bod EMN v SR (EMN Slovensko) tvoria MV SR, MPSVR SR, ŠÚ SR a IOM Slovensko, ktorá má funkciu koordinátora.

40 Zdroj: <https://www.emn.sk/sk/publikacie.html> (citované 3. 5. 2023).

41 Dostupné na: <https://emn.sk/sk/novinky/737-na-letne-pocuvanie-podcasty-z-konferencie-emn-slovensko-o-pracovnom-vykorisťovaní-a-dostojných-pracovných-podmienkach.html> (citované 20. 9. 2023).

42 Zdroj: <https://www.emn.sk/sk/podujatia-emn.html> (citované 3. 5. 2023).

43 Dostupné na: <https://www.emn.sk/sk/publikacie/informy-emn.html> (citované 20. 9. 2023).

44 Zdroj: Informácie poskytl IOM Slovensko.

45 Zdroj: www.emn.sk (citované 3. 5. 2023).

Riadiaci výbor pre implementáciu európskeho integrovaného riadenia hraníc, ktorý vznikol koncom roka 2022, má do budúcnosti koordinovať plnenie úloh obsiahnutých v príslušnej národnej stratégii na roky 2023 až 2026.

Po vypuknutí vojny na Ukrajine zverejnil UNHCR prvý *Regionálny plán reakcie* (angl. Regional Response Plan) už 1. marca 2022. Cieľom plánu bolo podporiť všetky susediace štáty s Ukrajinou (t. j. vrátane SR) pri prijatí až 2,4 milióna utečencov z Ukrajiny. Aktualizovaný *Regionálny akčný plán reakcie na hromadný príchod utečencov z Ukrajiny*, na ktorom sa podieľalo 21 domácich a zahraničných inštitúcií, pokrýval obdobie od marca 2022 do konca roka 2022 a navýšila sa ním suma vyčlenená pre Slovensko, ktorá bola stanovená na 91,9 milióna USD. SR nový regionálny plán v máji 2022 uvítala a ocenila spoluprácu so všetkými zainteresovanými aktérmi.⁴⁶ Na implementáciu Regionálneho plánu reakcie zriadil UNHCR na Slovensku v roku 2022 niekoľko tematických pracovných skupín a podskupín, ktorých sa zúčastňovali zástupcovia štátnych inštitúcií, mimovládnych a medzinárodných organizácií: *Koordináčne fórum pre utečencov* (Refugee Coordination Forum), *Koordináčne fórum pre utečencov – Východ* (Refugee Coordination Forum – East), *Pracovná skupina pre ochranu a začlenenie* (Protection and Inclusion Working Group) (v rámci nej *Pracovná skupina pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi – Anti-Trafficking Task Force*, *Pracovná podskupina na ochranu detí – Child Protection Sub-Working Group*, *Pracovná podskupina pre začlenenie – Inclusion Sub-Working Group*), *Pracovná skupina pre finančnú podporu* (Cash Working Group), *Pracovná skupina pre zdravie* (Health Working Group) (v rámci nej *Pracovná podskupina pre duševné zdravie a psychosociálnu podporu – Mental Health and Psychosocial Support MHPSS Sub-Working Group*), *Pracovná skupina pre riadenie informácií* (Information Management Working Group), *Pracovná skupina na ochranu pred sexuálnym vykorisťovaním a zneužívaním* (Protection from Sexual Exploitation and Abuse (PSEA) Task Force).⁴⁷

2.3. Postoje verejnosti a migrácia v médiách

Od roku 2015 pokrývajú médiá na Slovensku tému medzinárodnej migrácie vo väčšej miere a aktívne o nej komunikujú.⁴⁸ Výraznými mediálnymi udalosťami, ktoré sa týkali migrácie a cudzincov, bola v roku 2022 vojna na Ukrajine a s ňou súvisiace masové vysídľovanie obyvateľstva vrátane cudzích štátnych príslušníkov žijúcich na území Ukrajiny, integrácia odídcov na Slovensku, ako aj prechod neregulárnych migrantov cez územie Slovenska a s tým spojený vznik dočasného stanového mestečka v Kútoch na českom pohraničí.⁴⁹

V roku 2022 sa migračné prieskumy verejnej mienky na Slovensku orientovali výhradne na postoje verejnosti voči ľuďom utekajúcim pred vojnou na Ukrajine. Vysoko pozitívny postoj Slovákov k pomoci Ukrajine ilustrovali v marci a apríli 2022 prieskumy urobené v rámci projektu Ako sa máte, Slovensko?⁵⁰ Z prieskumu Nadácie Milana Šimečku v júni 2022 tiež vyplynula vysoká angažovanosť verejnosti v poskytovaní pomoci (najmä materiálnej a finančnej) ľuďom utekajúcim z Ukrajiny, ale aj obavy, že utečenkyne a utečenci budú pre Slovensko záťažou a že dlhodobá podpora utečencov bude na úkor domáceho obyvateľstva. Ľudí z Ukrajiny je verejnosť aj napriek tomu ochotná prijať, musia sa však prispôbiť slovenskej spoločnosti a nesmú byť

46 Zdroj: <https://www.facebook.com/ministerstvovnutraSR/posts/373374368152635> (citované 20. 9. 2023).

47 Zdroj: <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine/location/10785> (citované 3. 5. 2023).

48 Zdroj: Výročná správa EMN o migrácii a azyle v SR za roky 2015 – 2021. Európska migračná sieť, IOM Slovensko, Bratislava.

49 Zdroj: Netriedený monitoring médií IOM za rok 2022.

50 Zdroj: <https://www.akosamateslovensko.sk/ochota-pomocť-ukrajine-neklesa/> (citované 3. 5. 2023).

príliš odlišní.⁵¹ Reprezentatívny prieskum nadácia realizovala v spolupráci s výskumnou agentúrou Focus štyri mesiace po vypuknutí vojny, v období medzi 20. až 27. júnom 2022 a zúčastnilo sa ho 1 005 respondentov a respondentiek.⁵² Svoj podiel na negatívnom formovaní verejnej mienky voči ľuďom utekajúcim z Ukrajiny má silná propaganda spochybňujúca vojenský konflikt na Ukrajine. Podpora pomoci Ukrajincom v roku 2022 kontinuálne klesala, čo ukázala aj publikácia s prieskumom organizácie Globsec prostredníctvom agentúry Focus.⁵³ Spomedzi krajín V4 sa v ňom najnegatívnejšie (viac ako polovica opýtaných) prejavili respondenti zo Slovenska. Takmer tretina uviedla, že príchod utečencov mal na ich život negatívny vplyv a 68 percent by aktuálnu mieru pomoci na Slovensku zredukovalo.⁵⁴

Z dvoch prieskumov realizovaných Slovenskou akadémiou vied medzi 600 respondentmi na jeseň 2021 a 27. februára 2022 vyplynulo, že vojna na Ukrajine zmiernila názory Slovákov na migračnú a azylovú politiku, ale nie na cudzincov. Vysoká miera xenofóbnych a protimigračných postojov k migrantom a utečencom ostala takmer rovnaká aj po vypuknutí vojny na Ukrajine.⁵⁵ Podľa autorov „všeobecné postoje voči migrantom nemusia dostatočne dobre vysvetľovať to, aké majú ľudia názory na migračnú politiku, a to najmä v situáciách emočného napätia a osobného pocitu ohrozenia“.⁵⁶

Podľa polície v roku 2022 Slovenská republika čelila od svojho vzniku najintenzívnejším dezinformačným a manipulačným snahám. Migrácia a migranti patrili aj v roku 2022 medzi terče dezinformácií a hoaxov prichádzajúcich najmä z prostredia Ruskej federácie. Medzi hlavné témy patrila vojna na Ukrajine a ľudia, ktorí pred ňou utekajú, ako aj situácia neregulárnych migrantov tranzitujúcich cez slovenské územie. Polícia zaznamenala stovky šírených naratívov týkajúcich sa vojny a odídencov, napríklad:

- prezentácia odídencov ako nebezpečných kriminálnikov a ich obviňovanie zo zločinov, ktoré nespáchali
- odídenci vyvolajú novú vlnu pandémie koronavírusu
- odídenci predstavujú pre občanov SR zdravotnú hrozbu
- Ukrajinci priniesli na Slovensko rôzne choroby, spôsobujú neporiadok, dostanú na Slovensku vysoké prídavky a výhody na úkor občanov SR a pod.

Koncom roka 2022 vrcholila a zároveň sa utlmila dezinformačná kampaň súvisiaca s nárastom neregulárnej migrácie a zriadením dočasného stanového mesta v Kútoch, ktorú využili na organizáciu protestu politicky exponované osoby a extrémisti.⁵⁷

2.4. Výskum o medzinárodnej migrácii na Slovensku

Výskumne sa v roku 2022 na Slovensku venovala migrácii štátnych príslušníkov tretích krajín pozornosť vo viacerých tematických oblastiach, dominantnou bola téma vojny na Ukrajine, ako aj téma vplyvov pandémie ochorenia COVID-19 na migračné politiky a opatrenia pre cudzincov žijúcich na Slovensku. Medzi výskumné publikácie alebo iné kratšie výstupy patrili (v abecednom poradí):

- Deti utečencov na školách – prvé kroky a princípy (Centrum pre výskum etnicity a kultúry CVEK: <http://cvek.sk/deti-utecencov-na-skolach-prve-kroky-a-principy/>)
- Informácie pre ľudí poskytujúcich pomoc ľuďom z Ukrajiny (Centrum pre výskum etnicity a kultúry CVEK: <http://cvek.sk/informacie-pre-ludi-poskytujucich-pomoc-ludom-z-ukrajiny/>)
- Integrácia ľudí z Ukrajiny – návrhy riešení (Nadácia Milana Šimečku v spolupráci s Centrom pre výskum etnicity a kultúry CVEK, Ligou za ľudské práva a organizáciami Človek v ohrození a Mareena: <https://nadaciamilanashimecku.sk/wp-content/uploads/2023/06/Integracia-ludi-z-Ukrajiny-navrh-rieseni.pdf>)
- Mladí ľudia z menšín – identita, dôvera, vylúčenie, participácia (Centrum pre výskum etnicity a kultúry CVEK: <http://cvek.sk/mladi-ludia-z-mensin-identita-dovera-vylucenie-participacia/>)
- Pandémia ako ľudskoprávna lekcia (Centrum pre výskum etnicity a kultúry CVEK: <http://cvek.sk/pandemia-ako-ludskopravna-lekcia-2/>)
- Prvá až šiesta rýchla sektorová analýza potrieb ľudí utekajúcich z Ukrajiny – Displacement Surveys with Refugees from Ukraine and TCNs (IOM: <https://iom.sk/sk/aktivita/pomoc-iom-ukrajine/zber-dat.html>)
- Prvá a druhá analýza prieskumu medzi ľuďmi utekajúcimi z Ukrajiny a štátnymi príslušníkmi prekračujúcimi hranice na Ukrajinu – Displacement Surveys with Refugees from Ukraine and TCNs Crossing to Ukraine (IOM: <https://iom.sk/sk/aktivita/pomoc-iom-ukrajine/zber-dat.html>)
- Prvá a druhá analýza vysídlenia štátnych príslušníkov tretích krajín prichádzajúcich na Slovensko a odchádzajúcich zo Slovenska – Displacement Data Analysis on TCNs (IOM: <https://iom.sk/sk/aktivita/pomoc-iom-ukrajine/zber-dat.html>)
- Správa Policajného zboru o dezinformáciách na Slovensku v roku 2022 (Odbor komunikácie a prevencie Prezídia Policajného zboru: <https://www.minv.sk/?tlacove-spravy&sprava=policia-zverejnila-prehľad-o-tvorbe-vyvoji-a-sireni-dezinformacii-a-manipulacii-na-slovensku-v-roku-2022>)
- Výročná správa o migrácii a azyle v Slovenskej republike za rok 2021 (EMN Slovensko: <https://emn.sk/sk/publikacie/vyročne-spravy-emn-o-migracii-a-azyle/item/680-vyročna-sprava-o-migracii-a-azyle-za-rok-2021.html>)

So zisteniami z niektorých publikácií pracuje aj táto správa v jednotlivých tematických kapitolách.

51 Zdroj: <https://www.aktuality.sk/clanok/PSqXkGs/vojna-na-ukrajine-co-si-myslia-slovaci-o-utecencoch-z-ukrajiny-prieskum/> (citované 3. 5. 2023).

52 Zdroj: <https://fjuzn.sk/v-mozaike-rastucich-obav-prieskum-postojov-verejnosti-voci-ludom-utekajucim-pred-vojnou-na-ukrajine/> (citované 3. 5. 2023).

53 Zdroj: https://www.globsec.org/sites/default/files/2022-12/GLTrends_Ukraine_refugees_summary%20v13%20spreads.pdf (citované 11. 8. 2023).

54 Zdroj: <https://www.aktuality.sk/clanok/K2GrMSE/slovensko-pre-ukrajinu-v-ukrajincoch-hladame-vinnikov-nasich-problemov-aj-pre-to-ich-podporujeme-menej/> (citované 3. 5. 2023).

55 Zdroj: <https://dennikn.sk/2974816/vojna-na-ukrajine-zmiernila-nazory-slovakov-na-migracnu-politiku-no-nie-na-migrantov-a-utecencov/> (citované 3. 5. 2023).

56 Zdroj: https://www.sav.sk/?lang=sk&doc=services-news&source_no=20&news_no=10523 (citované 3. 5. 2023).

57 Zdroj: Správa Policajného zboru o dezinformáciách na Slovensku v roku 2022. Odbor komunikácie a prevencie Prezídia Policajného zboru, Bratislava, dostupné na <https://www.minv.sk/?tlacove-spravy&sprava=policia-zverejnila-prehľad-o-tvorbe-vyvoji-a-sireni-dezinformacii-a-manipulacii-na-slovensku-v-roku-2022> (citované 29. 6. 2023).

03

Reakcia na príchod ľudí utekajúcich pred vojnou na Ukrajine

Po začatí vojny na Ukrajine 24. februára 2022 veľmi rýchlo musela zareagovať aj SR na masový prílev ľudí utekajúcich pred vojnou. V podstate hneď v nasledujúcich dňoch prijala množstvo opatrení legislatívneho a nelegislatívneho charakteru, ktoré upravovali právny status a integráciu ľudí prichádzajúcich do SR a uľahčovali ich praktický život. Na základe týchto opatrení bolo zabezpečené napr. poskytovanie dočasného útočiska aj bez rozhodnutia Rady EÚ, poskytovanie príspevku za ubytovanie odídencov, opatrenia v sociálnej oblasti (poskytovanie dávky v hmotnej núdzi, príspevkov na dieťa, zriaďovanie tzv. detských skupín), v oblasti vzdelávania (napr. uznávanie predchádzajúceho vzdelania), zdravotnej starostlivosti alebo prístupu na trh práce (napr. nahradenie výpisu z registra trestov potrebného pri niektorých profesiách čestným vyhlásením, rozšírenie inštitútu dočasnej odbornej stáže na všetky kategórie zdravotníckych pracovníkov). Viacero opatrení sa prijalo aj v oblasti prevencie obchodovania s ľuďmi vrátane preškolenia pracovníkov prvého kontaktu, vydávania informačných letákov a pod.

Okrem národnej úrovne mnohé opatrenia boli prijaté aj na regionálnej alebo miestnej úrovni, ako napr. poskytovanie bezplatnej hromadnej dopravy pre odídencov z Ukrajiny, odpustenie dane za psa, dane za ubytovanie a poplatku za komunálne odpady a pod.

V súvislosti s vojnou na Ukrajine vláda SR schválila v októbri 2022 *Kontingenčný plán SR pre riešenie mimoriadnej situácie v súvislosti s hromadným príchodom obyvateľov Ukrajiny na územie Slovenskej republiky spôsobeným eskaláciou ozbrojeného konfliktu na území Ukrajiny pre obdobie október 2022 – marec 2023*.

Masívne sa do pomoci pre odídencov z Ukrajiny zapojila občianska spoločnosť, súkromný alebo bankový sektor, ako aj mnohí jednotlivci.

Spolupráca s občianskym sektorom vyústila v novembri 2022 do podpísania *Memoranda o spolupráci pri riešení mimoriadnej situácie v súvislosti s príchodom veľkého počtu ľudí z Ukrajiny na územie SR spôsobeným eskaláciou ozbrojeného konfliktu na území Ukrajiny*, ktoré podpísali zástupcovia 11 mimovládnych organizácií s Ministerstvom vnútra SR.

Na regionálnej úrovni a v spolupráci s medzinárodnými organizáciami sa vypracoval *Regionálny akčný plán reakcie na hromadný príchod utečencov z Ukrajiny*.

Na pomoc odídencom Európska komisia vyčlenila pre SR núdzové finančné prostriedky pre Fond pre azyl, migráciu a integráciu (AMIF) a Nástroj pre finančné riadenie hraníc a vízovú politiku (BMVI).

3.1. Štatistiky

Kým pred začiatkom konfliktu bol priemerný počet prekročení hraníc na slovensko-ukrajinskej hranici približne 2 000 ľudí denne, už v prvých dňoch konfliktu počet prekročení narástol na 10 000 – 15 000 ľudí denne, čím sa blížil k maximálnej priepustnosti hraničných priechodov.⁵⁸ Situácia sa stabilizovala približne po mesiaci od začiatku konfliktu a v ďalších mesiacoch bola takmer na úrovni spred začiatku konfliktu.⁵⁹

Celkovo od 24. februára 2022 do konca roka 2022 vstúpilo na územie SR z Ukrajiny 1 090 124 osôb (takmer 587 000 žien a 260 000 detí), z čoho bolo 1 004 197 občanov Ukrajiny (pozri **Tabuľku a graf 21**). V rovnakom období územie SR smerom na Ukrajinu opustilo 875 589 osôb, z čoho bolo 800 412 občanov Ukrajiny (pozri **Tabuľku a graf 22**).⁶⁰

Od 1. marca 2022 do 31. decembra 2022 požiadalo o dočasné útočisko v SR 104 764 osôb, z čoho bolo 104 128 občanov Ukrajiny. Z toho, hlavne vzhľadom na vyhlásenú mobilizáciu mužov vo veku 18 až 60 rokov na území Ukrajiny, najväčšiu skupinu tvorili ženy a to 51 689, nasledujú maloletí, ktorých bolo 37 451 (pozri **Tabuľku a graf 23**). Stav platných dočasných útočísk k 31. decembru 2022 bol 91 977. V priebehu roka 2022 zaniklo v SR 12 759 dočasných útočísk.⁶¹

Celkovo možno konštatovať, že v podmienkach SR predstavuje prílev odídencov z Ukrajiny najväčšiu vlnu príchodu cudzincov na jej územie v jej histórii, keďže SR nebola výrazne zasiahnutá migračnými vlnami v rokoch 2015 – 2016.

Prílev odídencov z Ukrajiny je možné sledovať aj na viacerých iných ukazovateľoch, napr. podľa **Tabuľky 7** – cudzinci v školskom systéme SR, kde občania Ukrajiny predstavujú absolútne najpočetnejšiu skupinu cudzincov vo všetkých stupňoch škôl (materské, základné, stredné). V roku 2021 bolo v školskom systéme v SR 8 595 cudzincov (vrátane občanov EÚ), pričom v roku 2022

⁵⁸ Kontingenčný plán Slovenskej republiky pre riešenie mimoriadnej situácie v súvislosti s hromadným príchodom obyvateľov Ukrajiny na územie Slovenskej republiky spôsobeným eskaláciou ozbrojeného konfliktu na území Ukrajiny pre obdobie október 2022 – marec 2023, dostupné na <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/27750/1> (stiahnuté 25. 1. 2023).

⁵⁹ Zdroj: Informácie poskytl ÚHCP P PZ.

⁶⁰ Zdroj: Dotazník ÚHCP P PZ a MZVEZ SR.

⁶¹ Zdroj: ÚHCP P PZ, Stav platných dočasných útočísk a zaniknutých dočasných útočísk k 31. 12. 2022 bol aktualizovaný k 31. 8. 2023. Dôvodom zániku dočasného útočiska bolo najmä vycestovanie, nahlásenie dočasného útočiska v inom členskom štáte, duplicitne vložené údaje, a pod.

bol počet cudzincov (vrátane občanov EÚ) 19 385, z čoho bolo 13 607 občanov Ukrajiny.

Občania Ukrajiny tvorili najpočetnejšiu skupinu štátnych príslušností aj ako MBS v zariadeniach CDR, kde predstavovali viac ako polovicu novo umiestnených MBS v roku 2022 (pozri tiež kapitolu 6). Top krajinou pôvodu sa stala Ukrajina aj pri migrantoch nelegálne prekračujúcich štátnu hranicu, kde mali až 93 % zastúpenie (pozri kapitolu 10).

Naopak, v oblasti nútených návratov došlo k ich poklesu, nakoľko boli po vypuknutí vojny návraty na/cez Ukrajinu zastavené (pozri tiež kapitolu 12) a pred vojnou bola Ukrajina najčastejšou krajinou návratu.

Podľa Inštitútu sociálnej politiky, hlavného analytického a poradného útvaru MPSVR SR, sa počas roka od začiatku vojny na Ukrajine na Slovensku zamestnalo 25 078 odídencom, čiže 67,9 % všetkých pracujúcich Ukrajincov. Odídencom sa darilo zamestnávať v čase takmer neustáleho poklesu nezamestnanosti, čiže pomáhali obsadzovať pracovné miesta, o ktoré v SR nie je dlhodobo záujem zo strany občanov SR. V prvom mesiaci vojny si na Slovensku našlo prácu 11 % odídencom v produktívnom veku 18 až 64 rokov. Inštitút odhadol, že o rok neskôr, vo februári 2023, dosiahla zamestnanosť odídencom 34 %. Z pracovných migrantov, ktorí na Slovensku začali pracovať počas roka 2022 pred začiatkom vojny na Ukrajine, tu už niekedy pracovalo až 60,9 %. Naopak, z odídencom, ktorí tu začali pracovať po začiatku vojny, tu predtým pracovalo len 3,1 %. Rozdiely v najvyššie dosiahnutom vzdelaní medzi pracovnými migrantmi a odídencomi z Ukrajiny boli zanedbateľné. Až 94,3 % pracovných migrantov a 92,5 % odídencom dosiahlo minimálne stredoškolské vzdelanie.⁶²

Masový prílev utečencov znamenal aj nápor na systém zberu štatistických údajov v systémoch MV SR. S cieľom zabezpečiť registráciu, efektívny zber a poskytovať aktuálne a včasné informácie o tokoch cez ukrajinskú hranicu a registrovaných odídencom a zároveň zabezpečiť kontrolu/preverovanie osôb z hľadiska zvýšeného bezpečnostného rizika na hranici (obchodovanie s ľuďmi, pašovanie zbraní, pohyb záujmových osôb, a pod.) sa:

- upravili relevantné informačné systémy,
- zmenila metodika postupu pri vkladaní údajov ako aj kontrola obrovského množstva vkladaných údajov do IS a následná oprava,
- začalo so spracovávaním relevantných štatistík v rôznom členení pre štátne a medzinárodné orgány, EÚ inštitúcie, médiá, a tiež so spracovávaním špecifických datasetov pre analytické účely naprieč rezortmi.⁶³

3.2. Politiky a legislatíva

Vypuknutie vojny na Ukrajine 24. februára 2022 spojené s masovým prílevom utečencov si vyžadovalo okamžitú reakciu zo strany SR. Už 26. februára 2022 bola uznesením vlády SR č. 142/2022 vyhlásená mimoriadna situácia v súvislosti s hromadným prílevom cudzincov na územie Slovenskej republiky spôsobeným ozbrojeným konfliktom na území Ukrajiny⁶⁴. Následne SR prijala viacero zákonov, tzv. Lex Ukrajina, ktoré upravovali právny status a integráciu ľudí prichádzajúcich

do SR a uľahčovali ich praktický život. Išlo o zákon č. 55/2022 Z. z. o niektorých opatreniach v súvislosti so situáciou na Ukrajine (ďalej ako zákon č. 55/2022), zákon č. 92/2022 Z. z. o niektorých ďalších opatreniach v súvislosti so situáciou na Ukrajine (ďalej ako zákon č. 92/2022) a zákon č. 199/2022 Z. z. o niektorých opatreniach v sociálnej oblasti v súvislosti so situáciou na Ukrajine (ďalej ako zákon č. 199/2022).⁶⁵ Zákony podrobnejšie rozoberáme v prislúchajúcich podkapitolách nižšie.

Počas roka 2022 a po stabilizácii situácie po prvej vlne príchodu odídencom utekajúcich pred vojnou sa SR pripravovala na prípadnú druhú vlnu. Výsledkom bolo vypracovanie komplexného dokumentu: *Kontingenčný plán SR pre riešenie mimoriadnej situácie v súvislosti s hromadným príchodom obyvateľov Ukrajiny na územie Slovenskej republiky spôsobeným eskaláciou ozbrojeného konfliktu na území Ukrajiny pre obdobie október 2022 – marec 2023*, ktorý vláda schválila 26. októbra 2022.⁶⁶

Kontingenčný plán pracuje s piatimi strategickými cieľmi. Ide o:

- zabezpečenie bezpečného a dôstojného vstupu a pobytu pre ukrajinských utečencov a štátnych príslušníkov tretích krajín na územie SR v súlade s dočasnou ochranou EÚ transponovanou do vnútroštátneho práva a ich informovanie o týchto skutočnostiach,
- zabezpečenie prístupu k materiálnej, právnej, psychosociálnej a zdravotnej podpore pre odídencom,
- venovanie zvýšenej pozornosti a ochrane osobám so špecifickými potrebami a najviac ohrozeným sociálnym skupinám vrátane obetí násilia,
- zabezpečenie poskytovania služieb v prijímacích a tranzitných zariadeniach a miestach núdzového ubytovania,
- zabezpečenie kapacity pre prepravu veľkého počtu odídencom s cieľom odľahčiť hraničné priechody a prestupové uzly v rámci SR.

Fázy aktivácie Kontingenčného plánu sa odvíjajú od počtu osôb, ktoré by denne prešli hraničnými priechodmi, ale aj od vývoja situácie vo vojnových oblastiach a od klimatických podmienok.⁶⁷

Plán prichádza s novými prvkami, ktoré súvisia s presunom niektorých služieb (tranzitné alebo veľkokapacitné centrá) či vytvorením nových infopointov na miestach kľúčových dopravných uzlov (Michalovce, Košice, Bratislava). Ide napríklad o bod/body prvého kontaktu v bezprostrednej blízkosti hraničných priechodov, kde sú poskytované základné služby a prebieha triáž odídencom podľa ich potrieb a záujmu, či tranzitné centrá s pohotovostným ubytovaním.

Tranzitné centrá majú slúžiť na poskytovanie komplexných služieb odídencom, ktorí sa rozhodli zostať na území SR alebo potrebujú pred ďalším tranzitom využiť niektorú so služieb [napr. zdravotnú starostlivosť, psychologickú pomoc, žiadosť o štatút dočasného útočiska, stravu alebo materiálnu humanitárnu pomoc, veterinárnu starostlivosť, pohotovostné ubytovanie (do 24 hodín)].

⁶⁵ Zákony sú dostupné na <https://www.slov-lex.sk/domov> (citované 22. 3. 2023).

⁶⁶ Kontingenčný plán je dostupný na <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/27750/1> (citované 16. 1. 2023).

⁶⁷ Fáza 0 /pohotovosť/ – Počet osôb prekračujúcich štátnu hranicu SR s Ukrajinou do 5 000 osôb denne v dvoch po sebe nasledujúcich dňoch. Fáza 1 – Počet osôb prekračujúcich štátnu hranicu SR s Ukrajinou medzi 5 000 a 8 000 osôb denne v dvoch po sebe nasledujúcich dňoch alebo na základe vyhodnotenia ostatných kritérií. Fáza 2 – Počet osôb prekračujúcich štátnu hranicu SR s Ukrajinou vyšší ako 8 000 osôb denne v dvoch po sebe nasledujúcich dňoch alebo na základe vyhodnotenia ostatných kritérií.

⁶² Zdroj: <https://dennikn.sk/blog/3576271/pracovnym-migrantom-z-ukrajiny-sa-na-trhu-prace-dari-lepsie-ako-odidencom/> (citované 5. 10. 2023).

⁶³ Dotazník ÚHCP P PZ.

⁶⁴ Dostupné na <https://rokovania.gov.sk/RVL/Resolution/19926/1> (citované 22. 3. 2023).

Primárnou úlohou veľkokapacitných centier má byť vybavovať registrácie dočasného útočiska. Vo veľkokapacitných centrách môžu byť poskytované podľa potreby aj iné služby pre odídencom.

Systém núdzového ubytovania majú aj naďalej zabezpečovať odbory krízového riadenia okresných úradov na základe koordinácie Sekcie krízového riadenia MV SR. Do núdzového ubytovania (najviac na 10 dní) majú byť odídeni rozmiestňovaní na základe pohotovosti určených okresných úradov v 48-hodinovom cykle. Následne má odídenec prejsť do strednodobého ubytovania a procesu integrácie.⁶⁸

V roku 2022 v súvislosti s poskytnutím núdzovej pomoci pre krajiny najviac zaťažené migráciou osôb v dôsledku vojny na Ukrajine, SR prostredníctvom MV SR ako riadiaceho orgánu pre programy Fondov pre oblasť vnútorných záležitostí požiadala Európsku komisiu o núdzovú pomoc z Fondu pre azyl, migráciu a integráciu (AMIF), ako aj z Nástroja pre finančné riadenie hraníc a vízovú politiku (BMVI). Z finančného nástroja BMVI vyčlenila EK pre SR finančné prostriedky vo výške 9,3 mil. eur a 6,5 mil. eur bolo vyčlenených z nástroja AMIF. Od decembra 2022, v druhom kole v rámci núdzovej pomoci AMIF, boli pre SR vyčlenené ďalšie finančné prostriedky vo výške 8,9 mil. eur určené na potreby prvého prijatia a včasnej integrácie.^{69 70}

3.3. Opatrenia v rámci implementácie smernice o dočasnom útočisku

3.3.1. Poskytovanie dočasného útočiska v SR

Dňa 26. februára 2022 SR prijala *zákon č. 55/2022*⁷¹, ktorý novelizoval aj zákon č. 480/2002 o azyle Z. z. a umožnil vyhlásenie poskytovania dočasného útočiska aj bez Rozhodnutia Rady EÚ. V súlade s uznesením vlády SR⁷² začala SR od 1. marca 2022 poskytovať dočasné útočisko na základe zákona č. 480/2002 Z. z. o azyle⁷³.

Následne vláda SR⁷⁴ upravila poskytovanie dočasného útočiska podľa vykonávacieho rozhodnutia Rady (EÚ) 2022/382 zo 4. marca 2022, ktorým sa konštatuje skutočnosť, že došlo k hromadnému prílevu vysídlených osôb z Ukrajiny v zmysle článku 5 smernice 2001/55/ES, a zavádza sa dočasná ochrana. Tým sa od 17. marca 2022 vzťahuje dočasné útočisko na tieto skupiny osôb:

- štátni občania Ukrajiny a ich rodinní príslušníci⁷⁵, pokiaľ rodina bývala na Ukrajine pred 24. februárom 2022,
- cudzinci, ktorí nie sú štátnymi občanmi Ukrajiny a majú na území Ukrajiny medzinárodnú

68 Zdroj: Dotazník MÚ MV SR.

69 Podľa vykonávacieho rozhodnutia Rady (EÚ) 2022/382 zo 4. 3. 2022.

70 Zdroj: Dotazník OZP SEP MV SR.

71 Dostupné na <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2022/55/20220226> (citované 12. 1. 2023).

72 č.144/2022 z 28. 2. 2022, dostupné na <https://rokovania.gov.sk/RVL/Resolution/19928/1> (citované 12. 1. 2023).

73 § 29 ods. 2. zákona č. 480/2002 o azyle, dostupné na <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2002/480/20230527> (citované 27. 11. 2023).

74 Uznesenie vlády SR č. 185/2022 zo 16. 3. 2022 dostupné na <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/27034/1> (citované 16. 1. 2023).

75 Za rodinného príslušníka štátneho občana Ukrajiny sa považuje:

- manžel štátneho občana Ukrajiny,
- maloleté dieťa štátneho občana Ukrajiny alebo maloleté dieťa manžela štátneho občana Ukrajiny,
- rodič maloletého dieťaťa, ktoré je štátnym občanom Ukrajiny,
- ďalší blízky príbuzný štátneho občana Ukrajiny, ktorý s ním žil v spoločnej domácnosti v čase okolností súvisiacich s hromadným prílevom vysídlených osôb a bol úplne alebo čiastočne na neho odkázaný.

ochranu alebo rovnocennú vnútroštátnu ochranu udelenú pred 24. februárom 2022 a ich rodinní príslušníci, pokiaľ rodina bývala na Ukrajine pred 24. februárom 2022,

- cudzinci, ktorí nie sú štátnymi občanmi Ukrajiny a majú na území Ukrajiny trvalý pobyt udelený pred 24. februárom 2022 a nemôžu sa vrátiť za bezpečných a stabilných podmienok do svojej krajiny alebo regiónu pôvodu.⁷⁶

Dĺžka poskytovania dočasného útočiska sa riadi príslušnými ustanoveniami smernice Rady 2001/55/ES z 20. júla 2001 o minimálnych štandardoch na poskytovanie dočasnej ochrany v prípade hromadného prílevu vysídlených osôb a o opatreniach na podporu rovnováhy úsilia medzi členskými štátmi pri prijímaní takýchto osôb a znášaní z toho vyplývajúcich dôsledkov.

V zmysle zákona o azyle sa poskytovanie dočasného útočiska netýkalo osôb, ktoré majú na území SR udelený trvalý pobyt alebo prechodný pobyt, osôb, ktorým SR udelila azyl alebo poskytla doplnkovú ochranu a ani na tých, ktorí boli žiadateľmi o udelenie azylu. Tieto typy pobytov, resp. ochranných štatútov ostali naďalej v platnosti. Ak mali takíto občania Ukrajiny záujem o udelenie dočasného útočiska, museli sa pred tým písomne vzdať udeleného pobytu, ktorý následne zanikol. Osoby, ktoré žiadali o udelenie azylu a rozhodli sa namiesto toho požiadať o poskytnutie dočasného útočiska, museli najprv vziať späť svoju žiadosť o udelenie azylu. Zákon upravil aj podrobnosti začatia konania o poskytnutí dočasného útočiska vrátane rozhodovacích lehôt s ohľadom na očakávaný nápor na kapacity MÚ MV SR. Táto úprava zahŕňala aj situácie, za ktorých by bolo možné poskytnutie dočasného útočiska odmietnuť pre trestnú činnosť cudzinca, prípadne ohrozenie bezpečnosti krajiny.⁷⁷

Odídeni z Ukrajiny mali rovnako možnosť v SR namiesto dočasného útočiska požiadať o udelenie medzinárodnej ochrany, prípadne o udelenie akéhokoľvek druhu pobytu, na udelenie ktorého spĺňali podmienky.

3.3.2. Registrácia a udeľovanie dokladov odídencom v SR

Občania Ukrajiny s biometrickým pasom môžu do SR vstúpiť v rámci bezvízového styku a zdržiavať sa na území SR bez víz maximálne 90 dní v akomkoľvek 180-dňovom období. Po vypuknutí konfliktu na Ukrajine bol umožnený vstup všetkým osobám, ktoré utekali pred vojnovým konfliktom. Vstup na územie SR sa po individuálnom posúdení umožňoval aj osobám, ktoré nemali platný cestovný doklad (biometrický pas, prípadne vízum)⁷⁸.

Všetky osoby vstupujúce na územie SR cez vonkajšiu hranicu sú preverované a registrované v informačnom systéme Policajného zboru.

Pri registrácii dočasného útočiska sú osobné údaje žiadateľov o dočasné útočisko registrované prostredníctvom ÚHCP P PZ do národného informačného systému MIGRA [a súčasne do informačného systému ECU – evidencia cudzincov (IS ECU)]. Evidujú sa tu osobné údaje, fotografia osoby, odtlačky prstov, ak osoba nevie preukázať svoju totožnosť.

76 Zdroj: Dotazník MÚ MV SR.

77 Zdroj: Dotazník ÚHCP P PZ a MÚ MV SR.

78 podľa čl. 6 ods. 5 písm. c) nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/399, ktorým sa ustanovuje kódex Únie o pravidlách upravujúcich pohyb osôb cez hranice (Kódex schengenských hraníc)

Jednotlivé typy konaní (žiadost' o poskytnutie dočasného útočiska, doklad o tolerovanom pobyte na území SR, právoplatné ukončenie konania, zánik dočasného útočiska) registruje následne MÚ MV SR. V roku 2022 bol prístup do IS ECU udelený aj jednotlivým obciam z dôvodu potreby zaznamenávania zmeny adresy pobytu do systému.

Pri registrácii dočasného útočiska boli osoby registrované vo veľkokapacitných registračných centrách na to vytvorených, prípadne na určených oddeleniach cudzineckej polície PZ. Počet a miesta veľkokapacitných centier sa v priebehu roka 2022 menili v závislosti od počtu prichádzajúcich osôb z Ukrajiny.⁷⁹ Na počiatku konfliktu bolo potrebné uzatvoriť oddelenia cudzineckej polície pre klientov, pričom práca uvedených oddelení sa zamerala na registráciu dočasného útočiska. Postupne sa vytvorili špecializované veľkokapacitné centrá, ktoré slúžili iba na registráciu dočasného útočiska a pomoc osobám prichádzajúcim z Ukrajiny. Podľa kapacitných možností sa jednotlivé oddelenia cudzineckých polícií opätovne otvárali pre iných klientov.

Ak mal žiadateľ cestovný, identifikačný alebo iný doklad pri registrácii dočasného útočiska (napr. vodičský preukaz spolu s rodným listom, neplatný cestovný doklad, doklad totožnosti či akýkoľvek iný doklad s fotografiou spolu s rodným listom), dočasné útočisko mu bolo poskytnuté okamžite. Ak nie, o registrácii sa rozhodlo najneskôr do 30 dní.

SR vydáva doklad o tolerovanom pobyte vo forme papierového dokumentu vo formáte A4 s označením „DOČASNÉ ÚTOČISKO“ (spočiatku bolo na dokladoch uvedené „ODÍDENEČ“).⁸⁰ Platnosť tohto dokladu, resp. pobytu sa odvíja od dĺžky platnosti dočasného útočiska stanoveného Rozhodnutím Rady. Nový doklad s novým dátumom platnosti si v prípade potreby každý jeho držiteľ môže vytlačiť prostredníctvom stránky MV SR.

Pobyťový status ostatných cudzincov vyriešil zákon č. 92/2022⁸¹ a to nasledovne:

- Platnosť prechodného pobytu, trvalého pobytu alebo tolerovaného pobytu, ktorá by inak uplynula počas mimoriadnej situácie vyhlásenej v súvislosti s hromadným prílevom cudzincov na územie SR spôsobeným ozbrojeným konfliktom na území Ukrajiny⁸², sa predlžuje až do uplynutia dvoch mesiacov od odvolania mimoriadnej situácie. V súvislosti s predĺžením platnosti pobytu podľa predchádzajúcej vety vydá policajný útvar so súhlasom MV SR na žiadosť ŠPTK doklad o pobyte s platnosťou určenou konkrétnym dátumom, ak je to potrebné na vykonávanie účelu pobytu.
- ŠPTK, ktorý si na policajnom útvare podal žiadosť o udelenie prechodného pobytu alebo trvalého pobytu, je oprávnený zdržiavať sa na území SR až do rozhodnutia o tejto žiadosti.
- MV SR môže v odôvodnených prípadoch odpustiť zmeškanie lehoty alebo predĺžiť lehotu podľa zákona o pobyte cudzincov, ak uplynula počas trvania mimoriadnej situácie.
- Počas mimoriadnej situácie sa na rozhodovanie o niektorých druhoch prechodného a trvalého pobytu nevzťahujú lehoty stanovené zákonom o pobyte cudzincov.⁸³

79 Veľkokapacitné centrá fungovali podľa aktuálnej situácie a potreby v priebehu roka 2022 v Humennom, Michalovciach (východné Slovensko), Nitre, Žiline a Bratislave.

80 Zákon č. 480/2002 o azyle, § 31 ods 10.

81 Zmena bola zapracovaná do zákona o pobyte cudzincov 404/2011, dostupné na <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2022/92/20220330> (citované 12. 1. 2023).

82 Uznesenie vlády SR č. 142/2022 z 26. 2. 2022, dostupné na <https://rokovania.gov.sk/RVL/Resolution/19926/1> (citované 12. 1. 2023).

83 Zdroj: Dotazník ÚHCP P PZ.

3.3.3. Prístup na trh práce

Osoby s udeleným dočasným útočiskom môžu v SR pracovať bez potreby ďalších povolení, nemôžu však podnikáť.

Zákon č. 92/2022 Z. z. zaviedol viacero opatrení v oblasti prístupu na trh práce⁸⁴:

- opatrenie, ktorým sa vláde SR umožnilo, na obdobie trvania mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu a na obdobie dvoch mesiacov po ich ukončení, ustanoviť nariadením vlády SR podmienky zamestnávania ŠPTK a dĺžku platnosti potvrdenia o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta, ktoré zodpovedá vysokokvalifikovanému zamestnaniu, potvrdenia o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta a povolenia na zamestnanie,
- za aktívne opatrenia na trhu práce možno považovať aj projekty a programy na podporu integrácie ŠPTK, ktorý je žiadateľom o azyl, ktorému bol udelený azyl alebo ktorému sa poskytlo dočasné útočisko, s cieľom uľahčiť jeho sociálne začlenenie a integráciu na trh práce poskytovaním nástrojov a služieb podporujúcich zlepšenie jeho zamestnateľnosti a uplatnenia sa na trhu práce, ktoré realizuje Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny alebo úrad práce.
- prechodné ustanovenie, ktorým sa:
  - platnosť potvrdenia o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta, ktoré zodpovedá vysokokvalifikovanému zamestnaniu, potvrdenia o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta a povolenia na zamestnanie predĺžila do uplynutia dvoch mesiacov odo dňa odvolania mimoriadnej situácie v súvislosti s konfliktom na Ukrajine,
  - umožnilo úradu práce vydať potvrdenie o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta na účely vydania nového dokladu „Dodatočné údaje o zamestnaní“ aj na žiadosť zamestnávateľa,
  - umožnilo zamestnávateľovi zamestnávať ŠPTK, ktorého začal zamestnávať na účel jeho zaškolenia pred nadobudnutím účinnosti tohto zákona, aj po uplynutí šiestich týždňov až do skončenia konania o udelení prechodného pobytu na účel zamestnania,
  - umožnilo zamestnávateľovi počas mimoriadnej situácie v súvislosti s konfliktom na Ukrajine a v období dvoch mesiacov po jej odvolaní zamestnávať ŠPTK na rovnakom pracovnom mieste aj počas konania o obnovenie prechodného pobytu na účel zamestnania,
  - žiadateľom o azyl, ktorí sú občanmi Ukrajiny alebo rodinnými príslušníkmi občanov Ukrajiny, sa umožnilo zamestnať sa hneď po podaní žiadosti o udelenie azylu⁸⁵.

V rámci novelizácie ďalších zákonov boli prijaté opatrenia:

- osoby s udeleným dočasným útočiskom mohli nahradiť výpis z registra trestov potrebný na výkon práce vo verejnom záujme a pedagogických profesií čestným vyhlásením. Uvedené sa vzťahuje na fyzickú osobu, ktorá je štátnym občanom Ukrajiny alebo rodinným príslušníkom štátneho občana Ukrajiny, ktorá je odídencom a ktorá z objektívnych dôvodov nemôže preukázať bezúhonnosť podľa pôvodnej požiadavky zákona. V prípade pedagogických a odborných zamestnancov v školstve sa doplnila povinnosť zamestnávateľa vyžiadať od takéhoto zamestnanca psychologický posudok.

84 Článkom VIII sa novelizoval zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

85 V ostatných prípadoch majú žiadatelia o azyl prístup na trh práce po 9, resp. 6 mesiacoch (lehota bola skrátená novelou zákona o azyle účinnou od 1. 6. 2022) od podania žiadosti.

- inštitút dočasnej odbornej stáže sa rozšíril na všetky kategórie zdravotníckych pracovníkov a odstránila sa podmienka vykonávať stáž iba u poskytovateľov ústavnej zdravotnej starostlivosti. Počas trvania mimoriadnej situácie bolo umožnené nahradiť rozhodnutie o uznaní dokladu o vzdelaní predložením čestného vyhlásenia o vykonávaní zdravotníckeho povolania v inom členskom štáte spolu s fotokópiami dokladov o vzdelaní.
- občanom Ukrajiny, ktorí v SR vykonávali samostatnú zárobkovú činnosť, sa prerušilo povinné nemocenské a dôchodkové poistenie, ak odišli na Ukrajinu z dôvodu vojenskej povinnosti. Zároveň však dostali možnosť spätne si poistné na dôchodkové poistenie doplatiť.⁸⁶

V roku 2022 SR pripravila 12. revíziu Operačného programu ľudské zdroje, do ktorého bola začlenená nová prioritná os: CARE ESF/ERDF. Aktivity zaradené v tomto špecifickom celi reagovali na vývoj vo vybraných oblastiach spoločenského a hospodárskeho života spôsobeného vojnou na Ukrajine. Plánované aktivity a ich rozsah vychádzali zo skutočných potrieb odídencom v aktuálnom čase. Pre oblasť integrácie na trh práce boli podporené aktivity zamerané na: zavedenie nástrojov pre lepšiu integráciu odídencom na trhu práce, podporu kapacít zabezpečujúcich pomoc osobám z Ukrajiny pri vstupe a integrácii v SR, posilnenie administratívnych kapacít zabezpečujúcich organizáciu prijímacích a integračných aktivít na národnej úrovni. Asistencia a pomoc sa utečencom z Ukrajiny poskytovala počas roka 2022. Zverejnenie prvých výziev v rámci revízie CARE je plánované na rok 2023.

Kontinuita podpory pre ŠPTK a migrantov z Ukrajiny má byť v nasledujúcom programovom období (2021 – 2027) zabezpečená prostredníctvom cieľa politiky 4 v Programe Slovensko, kde v rámci špecifického cieľa budú podporené aktivity na sociálne začlenenie migrantov, prístup k jazykovému vzdelávaniu, nadobúdaniu zručností a kompetencií, ako aj spoločenskému scitlivovaniu a vnímaniu migrácie a migrantov v rámci majority populácie.⁸⁷

Od mája 2022 SR v gescii MPSVR SR začala SR s realizáciou národných projektov „Pomáhame odídencom – poradenstvo“ a „Pomáhame odídencom“. Poradenské služby okrem poskytnutia základných informácií dôležitých pre hľadanie zamestnania poskytli odídencom individuálnu podporu pri kontakte s potenciálnymi zamestnávateľmi, prípadne s úradmi alebo ďalšími organizáciami. Poskytla sa im tiež podpora pri vypracovaní základných dokumentov v slovenskom jazyku potrebných pri hľadaní zamestnania (CV, motivačný list). Projekt „Pomáhame odídencom“ sa realizuje do 31. decembra 2023 prostredníctvom 4 hlavných opatrení:

- vzdelávanie (vrátane poskytovania finančných príspevkov na vzdelávacie kurzy),
- podpora mobility (vrátane poskytovania finančného príspevku na úhradu časti nákladov na cestovné),
- dobrovoľnícke činnosti (vrátane príspevku na vykonávanie aktívnych činností formou dobrovoľníckej služby),
- zapracovanie u zamestnávateľa (vrátane poskytovania finančného príspevku na mentorované zapracovanie zamestnávateľovi aj odídencomi, napr. MZ SR⁸⁸).

⁸⁶ Zdroj: Dotazník MPSVR SR.

⁸⁷ Zdroj: Dotazník MPSVR SR.

⁸⁸ Dostupné na: <https://www.health.gov.sk/?UA-uznavanie-vzdelania> (citované 4. 12. 2023)

3.3.4. Prístup k ubytovaniu

Od začiatku vojny SR zabezpečovala ubytovanie pre osoby utekajúce z Ukrajiny vo všetkých formách od krátkodobého ubytovania (prenocovania) v stanových mestečkách pri hraniciach alebo v registračných centrách cez strednodobé ubytovanie, v azylových centrách, štátnych ubytovacích zariadeniach, centrách pre deti a rodiny (u MBS) alebo ubytovacích zariadeniach komerčných subjektov (fyzických a právnických osôb podnikajúcim podľa osobitného predpisu) až po dlhodobejšie riešenia u súkromných ubytovateľov.

V prípade, ak sa osoby utekajúce pred konfliktom na Ukrajine rozhodli zotrvať na území SR, ponúko sa im núdzové ubytovanie. Okresné úrady vydali príkazy na zriadenie núdzových ubytovaní, napríklad v telocvičniach či kultúrnych domoch a podobne, s kapacitou minimálne 50 lôžok v rámci okresu. V uvedenom zariadení sa mohli zdržiavať maximálne 10 dní. Počas tejto doby ich kontaktoval miestne príslušný ÚPSVR s možnosťami, ktoré ponúka sociálny systém. Mali možnosť požiadať o štatút dočasného útočiska, ak oň nepožiadali v jednom z veľkokapacitných centier a poskytla sa im strava, zdravotná, sociálna a humanitárna pomoc.

MV SR malo k dispozícii taktiež vlastné ubytovacie kapacity mimo spomínaného rezervačného systému. Išlo o vlastné účelové zariadenia v Košiciach a Bratislave, azylové zariadenia (1 záchytný tábor, 2 pobytové tábory, 1 humanitné centrum) a integračné stredisko MÚ MV SR. V roku 2022 sa otvorilo humanitné centrum v Gabčíkove s kapacitou až 1 000 osôb utekajúcich pred vojnovým konfliktom z Ukrajiny. MV SR zároveň zabezpečilo znovuo tvorenie a riadenie integračného strediska vo Zvolene s celkovou kapacitou do 25 osôb pre zraniteľné osoby, ktorým bolo poskytnuté dočasné útočisko a ubytovania cudzincov s neoprávneným statusom, tzv. západná hranica.

Po získaní štatútu dočasného útočiska bolo ľuďom utekajúcim pred vojnou za pomoci pracovníkov okresných úradov prostredníctvom rezervačného systému (BOOKIO – doplnkový nástroj vyhľadávania ubytovacích kapacít u poskytovateľov ubytovania, ktorý MD SR v rámci svojej gescie vyprofilovalo a zriadilo v ňom prístupy všetkým okresným úradom v SR) vyhľadávané ubytovanie u občanov, v penziónoch, hoteloch, ubytovniach a pod., ktorí dobrovoľne ponúkli ubytovacie kapacity.

Nariadeniami vlády⁸⁹ SR sa zaviedlo preplácanie príspevku za ubytovanie odídencom priamo poskytovateľom ubytovania, ktorí sú podnikateľskými subjektmi a ktorým sa týmto kompenzovali časti nákladov spojené s ubytovaním odídencom, pričom poskytované ubytovanie mohlo byť spolplatňované.

Nariadením vlády⁹⁰ sa zaviedol príspevok za ubytovanie odídencov aj pre fyzické a právnické osoby, ktoré nie sú podnikateľskými subjektmi. Jeho výška, ako aj podmienky vyplácania a okruh oprávnených žiadateľov sa počas roka 2022 menili buď zmenou legislatívy, alebo nariadeniami vlády. Na základe novely zákona o azyle účinnej od 7. júna 2022 a nariadenia vlády 218/2022 zo 16. júna 2022 nárok na vyplatenie príspevku za ubytovanie majú vlastníci bytov a rodinných domov, tzv. ubytovacie zariadenia určené na krátkodobé ubytovanie, obce a vyššie územné celky. Príspevky sa primárne neposkytujú osobám s dočasným útočiskom, ale priamo fyzickým a právnickým osobám poskytujúcim odídencom ubytovanie.

⁸⁹ Nariadenie vlády SR č. 100/2022 Z. z. a následne 219/2022 Z. z. a 321/2022 Z. z. v znení nariadenia č. 415/2022 Z. z.

⁹⁰ Nariadenie vlády č. 99/2022 z 30. 3. 2022.

Iba ak nebolo možné umiestniť odídencu do humanitného centra alebo do iného azylového zariadenia a *nebol* priznaný ani príspevok pre fyzické alebo právnické osoby, ktoré poskytujú ubytovanie, odídencom sa poskytli prostriedky na získanie ubytovania na úrovni humanitného centra.⁹¹

V prípade, že boli odídenci ubytovaní v azylových zariadeniach MV SR, poskytlo sa im stravovanie, hygienické potreby, spočiatku aj vreckové⁹² obdobne ako žiadateľom o azyl.⁹³

3.3.5. Prístup k zdravotnej starostlivosti vrátane duševného zdravia

Zákom č. 92/2022 sa zaviedli aj relevantné opatrenia v oblasti poskytovania zdravotnej starostlivosti odídencom a to nasledovne:

- Fyzická osoba, ktorá nie je verejne zdravotne poistená, má bydlisko na území Ukrajiny a vstúpila na územie SR z dôvodu ozbrojeného konfliktu na území Ukrajiny, má nárok na úhradu neodkladnej starostlivosti poskytnutej do dňa, v ktorom požiada o udelenie azylu, o poskytnutie doplnkovej ochrany alebo o poskytnutie dočasného útočiska, najdlhšie však počas 30 dní odo dňa vstupu na územie SR.
- Nárok na úhradu neodkladnej starostlivosti má cudzinec, ktorý nie je verejne zdravotne poistený, nie je zdravotne poistený v inom členskom štáte a zároveň je cudzinec, ktorému bolo v SR poskytnuté dočasné útočisko. MZ SR môže určiť rozsah zdravotných výkonov uhrádzaných nad rámec neodkladnej starostlivosti.⁹⁴

Ak je odídenec zamestnaný ako zamestnanec a zarába aspoň minimálnu mesačnú mzdu, je verejne zdravotne poistený. V opačnom prípade má nárok len na poskytnutie zdravotnej starostlivosti, ako je uvedené vyššie.

Po vypuknutí konfliktu na Ukrajine začala Národná linka duševného zdravia 0800 193 193 fungujúca pod MZ SR poskytovať služby aj v ukrajinskom jazyku, ktoré zahŕňali:

- psychologické poradenstvo, krízovú intervenciu a bezpečný priestor na rozhovor o neistote, obavách či psychických problémoch v časoch následkov pandémie ochorenia COVID-19 a vojenského konfliktu,
- podporu zdravotníkom a dobrovoľníkom zažívajúcim nadmernú záťaž, vystaveným zvýšenej pravdepodobnosti rozvoja stresom podmienených psychických porúch,
- poradenstvo pri zvládaní akútnej stresovej reakcie či príznakov rozvíjajúcej sa posttraumatickej stresovej reakcie na mimoriadne stresové udalosti (napr. vojnový konflikt na Ukrajine).⁹⁵

Podpora duševného zdravia sa venuje aj projekt MPSVR SR „Predchádzanie vzniku krízových situácií počas mimoriadnej situácie v dôsledku vojnových udalostí na Ukrajine“, ktorý sa v roku 2022 v súvislosti s konfliktom na Ukrajine SR začal implementovať. Projekt zahŕňa poskytovanie:

- psychologickej podpory,
- podporu sociálneho pracovníka,
- podporu supervízora,
- podporu špeciálneho pedagóga,
- podporu mediátora,
- prednášky, workshopy a besedy na témy súvisiace so situáciami spôsobenými konfliktom na Ukrajine.

Opatrenia sa realizujú návštevou a komunikáciou projektového tímu so zamestnancami na mieste vzniku krízovej situácie a konzultáciami s relevantnými odborníkmi.⁹⁶

3.3.6. Prístup k sociálnej podpore

Ľuďom utekajúcim pred vojnou na Ukrajine, ktorí požiadali o dočasné útočisko alebo ktorým bolo poskytnuté dočasné útočisko SR, začala poskytovať pomoc v hmotnej núdzi⁹⁷, a to za rovnakých podmienok ako občanom SR. Pomoc v hmotnej núdzi tvorí dávka v hmotnej núdzi a príspevky:

- Dávka v hmotnej núdzi vo výške:
  - 68,80 eura mesačne, ak ide o jednotlivca,
  - 130,90 eura mesačne, ak ide o jednotlivca s dieťaťom alebo najviac so štyrmi deťmi,
  - 119,60 eura mesačne, ak ide o dvojicu bez detí,
  - 179 eura mesačne, ak ide o dvojicu s dieťaťom alebo najviac so štyrmi deťmi,
  - 191,20 eura mesačne, ak ide o jednotlivca s viac ako štyrmi deťmi,
  - 241,30 eura mesačne, ak ide o dvojicu s viac ako štyrmi deťmi.
- Ochranný príspevok vo výške:
  - 70,40 eura mesačne, ak ide o fyzickú osobu, ktorá z objektívnych dôvodov (najmä z dôvodu veku, zdravotného stavu) si nemôže zabezpečiť alebo zvýšiť príjem vlastnou prácou: dosiahla vek potrebný na nárok na starobný dôchodok, je invalidná z dôvodu poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70 %, je osamelý rodič, ktorý sa osobne, celodenne a riadne stará o dieťa do 31 týždňov veku, stará sa o fyzickú osobu s ŤZP odkázanú na opatrovanie, zúčastňuje sa na resocializačných programoch v resocializačnom stredisku pobytovou formou, v rámci ktorých si nemôže zabezpečiť príjem vlastnou prácou, je poberateľom predčasného starobného dôchodku;
  - 38,70 eura mesačne, ak ide o člena domácnosti, ktorým je tehotná žena od začiatku ôsmeho týždňa pred očakávaným dňom pôrodu určeným lekárom alebo fyzická osoba, ktorá má nepriaznivý zdravotný stav a je dočasne práceneschopná pre chorobu alebo úraz alebo v karanténe viac ako 30 dní;
  - 15,10 eura mesačne, ak ide o člena domácnosti, ktorou je tehotná žena od začiatku štvrtého mesiaca tehotenstva alebo rodič dieťaťa, ktorý sa osobne, celodenne a riadne stará o dieťa do jedného roku veku.
- Príspevok na nezaopatrené dieťa vo výške:
  - 19,30 eura mesačne

91 Zdroj: Informácie poskytlo MÚ MV SR.

92 Na základe novely zákona č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, účinné od 7. 6. 2022, vreckové nepatrí cudzincovi žiadajúcemu o poskytnutie dočasného útočiska ani odídencom, a to ani v prípade, ak je členom domácnosti, ktorej sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi alebo poberá obdobnú finančnú pomoc. Zdroj: Dotazník MÚ MV SR.

93 Zdroj: Dotazník MD SR a MÚ MV SR.

94 Zdroj: Informácie poskytlo MZ SR, dostupné na <https://www.health.gov.sk/?pomoc-ukrajine> (citované 4. 12. 2023).

95 Zdroj: Informácie poskytlo MZ SR, dostupné na <https://www.health.gov.sk/?Linka-PDZ> (citované 4. 12. 2023).

96 Zdroj: Dotazník MPSVR SR.

97 podľa zákona č. 417/2013 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

S cieľom prispieť k nožnej integrácii detí z Ukrajiny sa upravili podmienky na poskytovanie niektorých dotácií MPSVR SR, aby mohli byť poskytované aj deťom z Ukrajiny, ktoré boli integrované do škôl v SR. V tejto súvislosti bolo možné na dieťa, navštevujúce materskú alebo základnú školu, poskytnúť aj dotáciu na podporu výchovy k stravovacím návykom dieťaťa v sume 1,30 € za deň a dotáciu na podporu výchovy k plneniu školských povinností dieťaťa v sume najviac 33,20 eur v príslušnom rozpočtovom roku, ktorú bolo možné poskytovať v školskom roku 2022/2023.^{98 99}

Zároveň sa nariadením vlády SR č. 93/2022 Z. z. o niektorých opatreniach v oblasti sociálnych vecí, rodiny a služieb zamestnanosti v čase mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu vyhláseného v súvislosti s hromadným prílevom cudzincov na územie Slovenskej republiky spôsobeným ozbrojeným konfliktom na území Ukrajiny:

- upravili podmienky o poskytovaní pomoci v hmotnej núdzi: Za rodiča maloletého dieťaťa, ktoré požiadalo o dočasné útočisko alebo je osobou s osobitnou ochranou¹⁰⁰, sa umožnilo považovať fyzickú osobu, ktorá bola na základe rozhodnutia súdu ustanovená za opatrovníka tohoto dieťaťa. Na základe uvedeného bolo možné toto dieťa posudzovať na účely pomoci v hmotnej núdzi spoločne s jeho súdom ustanoveným opatrovníkom.
- upravili podmienky v poskytovaní pomoci v hmotnej núdzi v súvislosti so začatím a ukončením poskytovania finančnej pomoci medzinárodnými organizáciami (UNHCR, UNICEF, IOM, ICRC), ktorá bola odídencom poskytovaná od 1. mája 2022 do 15. septembra 2022 tak, aby nedochádzalo k duplicitnej podpore tých istých domácností zo štátneho rozpočtu a z prostriedkov medzinárodných organizácií. Domácnosť, ktorej sa poskytovala pomoc z medzinárodných organizácií, nemala nárok na pomoc v hmotnej núdzi, nakoľko mala v tom čase zabezpečené základné životné podmienky z poskytnutej medzinárodnej pomoci.¹⁰¹

V zmysle toho istého nariadenia vlády SR č. 93/2022 poskytovala SR osobám s osobitnou ochranou nasledovné štátne sociálne dávky:

- príspevok na starostlivosť o dieťa: Poskytovaním príspevku štát prispieva rodičovi na úhradu zvýšených výdavkov vynaložených na formálnu starostlivosť o dieťa. Podmienkou poskytovania príspevku je výkon zárobkovej činnosti. Príspevok sa poskytuje do troch rokov veku alebo do šiestich rokov veku dieťaťa s dlhodobou nepriaznivým zdravotným stavom.
- príspevky na podporu náhradnej starostlivosti o dieťa (jednorazový príspevok dieťaťu pri zverení do náhradnej starostlivosti, opakovaný príspevok dieťaťu, opakovaný príspevok náhradnému rodičovi).

Občania Ukrajiny so statusom dočasného útočiska nemali na území SR nárok na iné štátne sociálne dávky, ako napr. príspevok pri narodení dieťaťa, rodičovský príspevok, prídavok na dieťa, a pod. Občania Ukrajiny, ktorí mali na území SR trvalý alebo prechodný pobyt a spĺňali podmienky stanovené príslušnými zákonmi, mohli mať nárok na všetky štátne sociálne dávky, na ktoré vzniká nárok aj občanom SR.¹⁰²

98 Sumy sú uvedené k marcu 2022.

99 Zdroj: Dotazník MPSVR SR.

100 V zmysle uvedeného nariadenia vlády sa osobou s osobitnou ochranou rozumie fyzická osoba:

a) ktorej sa v súvislosti s krízovou situáciou poskytuje dočasné útočisko,

b) ktorá v súvislosti s krízovou situáciou je žiadateľom o azyl alebo doplnkovú ochranu a poskytovanie dočasného útočiska podľa písmena a) jej zaniklo z dôvodu žiadosti o udelenie azylu alebo o poskytnutie doplnkovej ochrany,

c) ktorá získala prechodný pobyt a z tohto dôvodu jej zaniklo poskytovanie dočasného útočiska podľa písmena a).

101 Zdroj: Dotazník MPSVR SR.

102 Zdroj: Dotazník MPSVR SR.

Ďalej sa zákonom č. 92/2022 umožnilo ľuďom prichádzajúcim z Ukrajiny prijímať sociálne služby. Konkrétne sa:

- dočasne osobitne upravil okruh prijímateľov sociálnych služieb, jeho rozšírením aj o žiadateľov o udelenie azylu a poskytnutie doplnkovej ochrany alebo dočasného útočiska,
- upravili podmienky poskytovania vybraných druhov a foriem sociálnych služieb,
- umožnilo poskytovanie prechodného ubytovania aj osobám prichádzajúcim z Ukrajiny v zariadeniach podmienených odkázanosťou,
- zjednodušili podmienky výkonu posudkovej činnosti na účely konania o odkázanosti fyzických osôb prichádzajúcich z Ukrajiny na sociálnu službu a spôsob preukazovania výšky ich príjmu na účely úhrady za sociálnu službu,
- umožnilo predĺženie alebo odpustenie lehôt v správnych konaniach vedených príslušnými orgánmi územnej samosprávy v oblasti sociálnych služieb a upravenie ich miestnej príslušnosti v konaní,
- upravili kvalifikačné predpoklady na výkon práce opatrovateľa/opatrovateľky a spôsob preukazovania bezúhonnosti.¹⁰³

Nariadením vlády SR č. 326/2022 Z. z.¹⁰⁴ sa upravilo poskytovanie dotácie na úhradu za prijímateľov sociálnych služieb z Ukrajiny (nový účel poskytovania dotácie na podporu humanitárnej pomoci podľa § 9 ods. 3 zákona o dotáciách) a to 508 eur na prijímateľa s osobitnou ochranou na mesiac v zariadení pobytovou formou a 305 eur v zariadení ambulantnou formou a to na obdobie od 1. marca do 31. decembra 2022.¹⁰⁵

Nariadením vlády SR č. 416/2022 Z. z.¹⁰⁶ sa umožnilo opakované poskytnutie dotácie na podporu humanitárnej pomoci osobe so závažným zdravotným postihnutím s osobitnou ochranou. Išlo o opakovanú mesačnú dotáciu, a to v dvoch výškach: 300 eur mesačne alebo 508 eur mesačne, a to v závislosti od miery závažného zdravotného postihnutia.¹⁰⁷

Zákomom č. 199/2022 bolo zavedené, že pomôcky a zdvíhacie zariadenia, ktoré fyzické osoby s ťažkým zdravotným postihnutím už nepoužívajú a vrátili ich úradom práce, sociálnych vecí a rodiny, je možné poskytnúť do užívania aj osobám s osobitnou ochranou, čím sa podporia odídenci so zdravotným postihnutím.¹⁰⁸

V rámci 12. revízie Operačného programu ľudské zdroje, ktorú v roku 2022 pripravilo MPSVR SR, bola začlenená nová prioritná os: CARE ESF/ERDF. Aktivity zaradené v tomto špecifickom celi reagovali na vývoj vo vybraných oblastiach spoločenského a hospodárskeho života spôsobený vojnou na Ukrajine. Podpora v sociálnej oblasti sa realizovala prostredníctvom aktivít zameraných na:

- zabezpečenie komplexnej starostlivosti a zvýšenie dostupnosti zariadení náhradnej starostlivosti pre deti z Ukrajiny,

103 Zdroj: Dotazník MPSVR SR.

104 Nariadenie vlády SR č. 326/2022 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie vlády SR č. 131/2022 Z. z. v nadväznosti na Nariadenie vlády SR č. 131/2022 Z. z. o niektorých opatreniach v oblasti dotácií v pôsobnosti MPSVR SR v čase mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu vyhláseného v súvislosti s hromadným prílevom cudzincov na územie SR spôsobeným ozbrojeným konfliktom na území Ukrajiny.

105 Zdroj: Dotazník MPSVR SR.

106 Nariadenie vlády SR č. 416/2022, ktorým sa dopĺňa nariadenie vlády SR č. 131/2022 Z. z. o niektorých opatreniach v oblasti dotácií v pôsobnosti MPSVR SR v čase mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu vyhláseného v súvislosti s hromadným prílevom cudzincov na územie SR spôsobeným ozbrojeným konfliktom na území Ukrajiny v znení neskorších predpisov.

107 Zdroj: Dotazník MPSVR SR.

108 Zdroj: Dotazník MPSVR SR.

- predchádzanie zlyhávania rodín odídencom v starostlivosti o deti a následnému vzniku, prehľbovaniu a opakovaniu sa krízových situácií dieťaťa,
- plynulú integráciu odídencom do hostiteľskej spoločnosti vrátane zdravotne ťažko postihnutých osôb.¹⁰⁹

3.3.7. Prístup k vzdelávaniu

Po vypuknutí vojny na Ukrajine začali z krajiny odchádzať najmä matky s deťmi, čo prinieslo aj mnohé výzvy naprieč vzdelávacími inštitúciami všetkých stupňov aj v SR. Až viac ako tretinu žiadostí o dočasné útočisko v SR predstavovali žiadosti podané v mene maloletých osôb (pozri **Tabuľku 23**).

Po príchode do SR boli deti vo veku predprimárneho vzdelávania a žiaci vo veku plnenia povinnej školskej dochádzky z Ukrajiny začleňovaní do materských škôl a do základných škôl na základe žiadosti zákonného zástupcu, pokiaľ bol s dieťaťom. Pre deti cudzincov sa na odstránenie jazykových bariér organizovali základné a rozširujúce jazykové kurzy štátneho jazyka¹¹⁰. Tieto jazykové kurzy organizačne a finančne zabezpečoval príslušný regionálny úrad školskej správy v spolupráci s orgánmi územnej samosprávy. V prípade potreby boli pre školy k dispozícii intervenčné tímy v zložení psychológov a špeciálnych pedagógov so skúsenosťami s krízovou intervenciou, s cieľom pomôcť učiteľom alebo deťom so socializačnými a adaptačnými aktivitami, či pomôcť priamo tým deťom, ktorých poznačila vojna.

V súvislosti s vyšším vzdelávaním na strednej alebo vysokej škole, uznávanie stupňov kvalifikácie prebiehalo na individuálnej báze a to buď podľa stupňa dosiahnutej kvalifikácie, alebo podľa cieľu uznania kvalifikácie, t. j. pokračovanie štúdia na SŠ, VŠ/výkon regulovaných povolání/uznanie titulu.

Prijatie na štúdium na slovenskej vysokej škole bolo v kompetencii vysokej školy. Novelou zákona o vysokých školách¹¹¹ s účinnosťou od 25. apríla 2022 bolo umožnené prijímať na vysokoškolské štúdium aj osoby, u ktorých nebolo možné pre situáciu na Ukrajine dokladovať predchádzajúce ukončené štúdium na strednej škole. Uznávanie ukončeného vzdelania prebiehalo zákonnými postupmi, s prihliadnutím na účel uznania a individuálnu situáciu uchádzača. Pre držiteľov dokladov o vzdelaní, ktorí mali udelené dočasné útočisko a nemohli preukázať originály svojich dokladov o vzdelaní, boli zavedené viaceré mechanizmy, umožňujúce uznanie a prístup k vysokoškolskému, prípadne stredoškolskému vzdelaniu. V konečnom dôsledku bolo uznávanie predmetov absolvovaných počas predchádzajúceho vysokoškolského vzdelávania v kompetencii vysokej školy.¹¹²

V rámci finančnej podpory ukrajinských študentov sa zmenou v zákone č. 396/2012 Z. z. o Fonde na podporu vzdelávania¹¹³ zabezpečilo, že nárok na pôžičku vznikol aj občanom mimo SR alebo členských štátov EÚ. Zároveň sa zaviedol mechanizmus znižovania istiny dlžnej sumy, ak osoba pracuje v SR na pozícii, pre ktorú sa vyžaduje vysokoškolské vzdelanie.¹¹⁴

¹⁰⁹ Zdroj: Dotazník MPSVR SR.

¹¹⁰ podľa § 146 ods. 3 školského zákona

¹¹¹ zákon č. 131/2002 o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov, § 56

¹¹² Zdroj: Dotazník MŠVVŠ SR a súvisiace ad-hoc otázka podaná v rámci činnosti EMN.

¹¹³ Novela predmetného zákona účinná od 1. 6. 2022, § 10 a § 13

¹¹⁴ Zdroj: Dotazník MŠVVŠ SR.

Na úrovni materských škôl sa zákonom č. 199/2022 vytvorili právne podmienky na vznik a potrebu rozvoja novej formy starostlivosti o deti v detskej skupine v rámci služby na podporu zosúladovania rodinného a pracovného života. Dňa 11. júna 2022 nadobudlo účinnosť nariadenie vlády SR¹¹⁵, ktoré obsahuje osobitnú úpravu podmienok a poskytovania služby na podporu zosúladovania rodinného a pracovného života formou starostlivosti o dieťa v detskej skupine v čase tejto krízovej situácie. Právna úprava vzniku takejto formy starostlivosti sa vzťahuje na všetkých rodičov, ktorí majú záujem umiestniť dieťa do detskej skupiny, bez ohľadu na štátnu príslušnosť. Starostlivosť v detskej skupine predstavuje novú formu starostlivosti poskytovanú deťom od 0 do 5 rokov (od narodenia po povinné predprimárne vzdelávanie). Pred zavedením tejto formy starostlivosti pre takto špecifikovanú vekovú skupinu detí nebola takáto možnosť.¹¹⁶

Nariadením vlády SR¹¹⁷ sa taktiež vytvorili právne podmienky na možnosť prechodne využiť počas krízovej situácie o max. 10 % navýšenú kapacitu prevádzkovaných zariadení starostlivosti o deti do troch rokov veku dieťaťa oproti regulácii nastavenej zákonom o sociálnych službách, a to nielen z dôvodu poskytovania starostlivosti deťom prichádzajúcim z Ukrajiny, ale poskytovania starostlivosti aj iným deťom z dôvodu nedostatočných kapacít.¹¹⁸

V oblasti vzdelávania dospelých alebo postgraduálneho štúdia v rámci pomoci pre Ukrajinu spustil Úrad vlády SR¹¹⁹ výzvu pre univerzity a výskumné inštitúcie vo výške 15 miliónov eur s cieľom podporiť výskumných pracovníkov, ktorí sú ohrození v súvislosti s vojnovým konfliktom na Ukrajine. Okrem vedcov a vedkýň z Ukrajiny môže ísť v menšej miere aj o výskumníkov z Ruska, Bieloruska a Moldavska.¹²⁰ O finančnú podporu v max. výške 3 670 eur/mesiac sa mohla uchádzať univerzita alebo výskumná inštitúcia, ktorá v nadväznosti na situáciu na Ukrajine prijala či prijme výskumného pracovníka. Financie boli dostupné pre výskumníkov v rôznych fázach kariéry:

- študentov doktorandského štúdia,
- postdoktorandov,
- výskumných pracovníkov,
- vedúcich výskumných pracovníkov vrátane vysokoškolských učiteľov.

Výzva bola otvorená od 19. mája 2022 do konca roka 2022.¹²¹

Osobám s udeleným dočasným útočiskom bol zabezpečený rovnaký prístup do systému vzdelávania dospelých ako občanom SR. V súlade s už existujúcim zákonom o celoživotnom vzdelávaní¹²² je možné ku skúške na overenie odbornej spôsobilosti pristúpiť po predložení úradne osvedčenej kópie osvedčenia o absolvovaní akreditovaného vzdelávacieho programu, ktorý vedie k získaniu čiastočnej kvalifikácie alebo úplnej kvalifikácie, o ktorej overenie uchádzač žiada, alebo potvrdenie zamestnávateľa o najmenej 5-ročnej praxi v príslušnom odbore. Vo výnimočných prípadoch, akými je príchod utečencov bez dokladov, je akceptovateľné aj čestné vyhlásenie

¹¹⁵ Nariadenie vlády SR č. 210/2022 Z. z., ktorým sa dopĺňa nariadenie vlády SR č. 109/2022 Z. z. o niektorých opatreniach v oblasti sociálnych služieb v čase mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu vyhláseného v súvislosti s hromadným prílevom cudzincov na územie SR spôsobeným ozbrojeným konfliktom na území Ukrajiny v znení nariadenia vlády SR č. 130/2022 Z. z.

¹¹⁶ Zdroj: Dotazník MPSVR SR.

¹¹⁷ Nariadenie vlády č. 130/2022 Z. z., ktorým sa mení nariadenie vlády SR č. 109/2022 Z. z. o niektorých opatreniach v oblasti sociálnych služieb v čase mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu vyhláseného v súvislosti s hromadným prílevom cudzincov na územie SR spôsobeným ozbrojeným konfliktom na území Ukrajiny

¹¹⁸ Zdroj: Dotazník MPSVR SR.

¹¹⁹ ako Vykonávateľ komponentu 9 časti Plánu obnovy a odolnosti

¹²⁰ Výzva bola zverejnená tu: <https://www.vlada.gov.sk/vyzva-na-podporu-vyskumnikov-ohrozenych-konfliktom-na-ukrajine/>

¹²¹ Zdroj: <https://vedanadosah.cvtisr.sk/podujatie/podpora-vyskumnikov-ohrozenych-konfliktom-na-ukrajine/> (citované 23. 3. 2023)

¹²² zákon č. 568/2009 o celoživotnom vzdelávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov, §17 ods. 5 písm. b

nie o praxi. Skúšky sa však vykonávajú v štátnom jazyku.¹²³

3.3.8. Zlúčenie rodiny

Osoba s udeleným dočasným útočiskom nemôže byť garantom pobytu v prípade žiadosti o zlúčenie rodiny podľa smernice o zlúčení rodiny. V tomto prípade môže rodinný príslušník požiadať v súlade s uznesením vlády č. 185 /2022 (časť B1 – ak rodina bola prítomná a bývala na Ukrajine pred 24. februárom 2022) taktiež o dočasné útočisko – 1. manžel štátneho občana Ukrajiny, 2. maloleté dieťa štátneho občana Ukrajiny alebo maloleté dieťa manžela štátneho občana Ukrajiny, 3. rodič maloletého dieťaťa, ktoré je štátnym občanom Ukrajiny, 4. ďalší blízky príbuzný štátneho občana Ukrajiny, ktorý s ním žil v spoločnej domácnosti v čase okolností súvisiacich s hrozným prílevom vysídlených osôb a bol úplne alebo čiastočne na neho odkázaný. V prípade, ak ide o ŠPTK s platným pobytom na území SR, jeho rodinný príslušník môže požiadať o zlúčenie rodiny podľa vyššie uvedenej smernice.¹²⁴

3.3.9. Maloletí bez sprievodu

Po vypuknutí vojny na Ukrajine začali z krajiny odchádzať aj maloleté deti bez sprievodu dospelých osoby. Vychádzajúc zo štatistických údajov ÚPSVR možno konštatovať, že celkovo síce počet MBS v zariadeniach v roku 2022 narástol, pričom najväčší podiel mali práve MBS z Ukrajiny, ale aj vyše 75 % všetkých MBS CDR následne aj opustilo, nakoľko boli zverení do starostlivosti zákonných zástupcov z radov príbuzných či blízkych osôb maloletých detí (pozri **Tabuľku 17**).

Maloleté deti z Ukrajiny, ktoré prekročia hranice bez sprievodu rodiča alebo inej plnoletej osoby, ktorá je príbuzným dieťaťa alebo osoba dieťaťa blízka, oznamuje Polícia SR príslušnému úradu práce ako orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. Úrad práce začne operatívne riešiť situáciu dieťaťa a zabezpečí poskytnutie starostlivosti v CDR. O umiestnení dieťaťa do CDR rozhoduje súd.¹²⁵

Zákon č. 199/2022 upravil vytvorenie podmienok na operatívne prijímanie opatrení na úseku sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. Zákom sa zmenili podmienky pre Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny s cieľom flexibilného a adresného financovania starostlivosti o MBS z Ukrajiny aj v neštátnych centrách pre deti a rodinu (v akreditovaných subjektoch). Vytvorili sa podmienky na riešenie zvýšených energetických výdavkov pre akreditované subjekty a samosprávne centrá pre deti a rodiny.¹²⁶

V tejto oblasti, po vypuknutí konfliktu na Ukrajine, podpísali MPSVR SR a UNICEF v máji 2022 Memorandum o spolupráci („Letter of Exchange“), kde sa deklarovala oblasť spolupráce týchto subjektov formou konkrétnej materiálnej podpory aktivít UNICEFom (nepriamu finančnú podporu poskytovanú priamo úradom práce, sociálnych vecí a rodiny, CDR alebo ministerstvu), s cieľom pomáhať pri výkone v oblasti práv a potrieb detí z Ukrajiny (detí, ktoré žijú na území SR s vlastným rodičom/rodičmi/iným zákonným zástupcom ustanoveným ukrajinskými úradmi, MBS z Ukrajiny a tzv. „neodlúčeným“ deťom, ktorých zákonný zástupca nie je na území SR, ale majú súdmi SR za opatrovníka v SR ustanovenú inú blízku osobu). Predmetom spolupráce podľa

výmenného listu sú napríklad:

- vyhľadanie, nábor, tréning a podpora tzv. „dočasných“ rodín pre MBS,
- okamžitá a dlhodobá psychologická podpora ukrajinských rodín s deťmi,
- budovanie kapacít personálu – komunikačné techniky s deťmi utečencami, základná psycho-sociálna podpora, vypracovanie relevantných inštrukcií/ štandardov s cieľom jednotného prístupu,
- vytvorenie informačných materiálov pre deti, ženy/rodiny v oblasti sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately a práv detí,
- podpora tlmočenia a výdavkov za tlmočenie s cieľom zvýšiť dostupnosť služieb v CDR pre MBS,
- zabezpečenie IT na podporu inklúzie v CDR (na podporu kontaktu detí z Ukrajiny s rodinou na Ukrajine).¹²⁷

3.3.10. Návraty

Pokiaľ sa ukrajinský občan rozhodol vrátiť späť na Ukrajinu, mohol tak urobiť. Z pohľadu slovenskej legislatívy vycestovanie (do akéhokoľvek štátu vrátane Ukrajiny) nespôsobuje zánik dočasného útočiska získaného v SR. Ak sa už občan Ukrajiny neplánuje vrátiť do SR, treba sa dočasného útočiska písomne vzdať.¹²⁸

V oblasti AVR sa rozšírila cieľová skupina na osoby prichádzajúce z Ukrajiny, nachádzajúce sa na území SR legálne (keďže legálnosť pobytu znamenala v predchádzajúcej úprave nesplnenie podmienky nároku na asistovaný dobrovoľný návrat). V roku 2022 bolo uskutočnených 9 návratov ŠPTK, ktorí utekali pred vojnovým konfliktom na Ukrajine a zo SR sa vracali do svojej krajiny pôvodu.¹²⁹

3.3.11. Poskytovanie informácií štátnymi inštitúciami

Informácie pre odídcov z Ukrajiny sa začali od prvých dní konfliktu postupne poskytovať na mnohých stránkach štátnych inštitúcií, ale aj miest a obcí. Spustil sa portál verejnej správy SR ua.gov.sk, s najkomplexnejšími informáciami v ukrajinskom, slovenskom a anglickom jazyku. Na stránke sa nachádzajú informácie pokrývajúce rôzne životné situácie spojené s príchodom odídcov do SR od vstupu na územie, cez návod na registráciu dočasného útočiska, hľadanie ubytovania, práce, informácie o sociálnom zabezpečení, zdravotnej starostlivosti, školskej dochádzke, ale aj praktické informácie o preprave v rámci SR, vodičských preukazoch, bankách a pod.

Informácie pre odídcov z Ukrajiny, resp. všetky praktické aspekty spojené s príchodom odídcov do SR vo svojej pôsobnosti začali poskytovať aj [MV SR](#) (registrácia dočasného útočiska, pobyt a pod.), [MPSVR SR](#) (poskytovanie sociálnej podpory, podpora osôb so zdravotným znevýhodnením, hľadanie zamestnania, a pod.) [MŠVVŠ SR](#) (metodické usmernenia, opatrenia, informácie k financovaniu, nástup na školy), [MD SR](#) (poskytovanie/ponuka ubytovania), [MZ SR](#) (zabezpečenie zdravotnej starostlivosti), [MZVEZ SR](#) (cestovné odporúčania, situácia na Ukrajine, stanoviská SR).

¹²³ Zdroj: Dotazník MŠVVŠ SR.

¹²⁴ Zdroj: Dotazník ÚHCP P PZ.

¹²⁵ Zdroj: <https://www.upsvr.gov.sk/buxus/docs/KGR/SJ-Mbs.pdf> (citované 23. 3. 2023)

¹²⁶ Zdroj: Dotazník MPSVR SR.

¹²⁷ Zdroj: Dotazník MPSVR SR.

¹²⁸ Zdroj: IOM a dotazník ÚHCP P PZ.

¹²⁹ Zdroj: IOM a dotazník ÚHCP P PZ.

Na začiatku vojny SR vydala [leták](#), ktorý sa distribuoval na hraničných priechodoch, vo veľkokapacitných centrách, v ubytovacích zariadeniach a obsahoval základné informácie o registrowaní dočasného útočiska, ubytovaní, doprave, školstve a pod. Ministerstvá spustili vo svojej pôsobnosti aj viaceré infolinky, kde sa poskytovalo poradenstvo aj v ukrajinskom jazyku. Informácie dávali aj mnohé mimovládne a medzinárodné organizácie.

3.4. Opatrenia mimo rámca implementácie smernice o dočasnom útočisku

Po vypuknutí konfliktu na Ukrajine sa SR podieľala na repatriácii štátnych príslušníkov iných štátov ako Ukrajiny, ktorí na Ukrajine žili a po začiatku vojny utiekli na Slovensko. V priebehu vojny prekročili hranice SR z Ukrajiny osoby celkom 150 rôznych štátov, pričom okrem občanov EÚ a Ukrajiny v počte väčšom ako päťsto osôb boli evidované vstupy občanov Nigérie, Maroka, Indie, Ruska, USA a Číny. V roku 2022 sa uskutočnilo 15 repatriačných letov s celkom 2 380 cestujúcimi do Indie, Líbye, Maroka, Číny a Egypta. Pôvodný plán organizovať repatriačné lety do viacerých ďalších krajín v krátkej dobe znemožnil samovoľný pohyb ich občanov do vlasti alebo inde mimo územia SR. Repatriácia sa realizovala v súčinnosti s krajinami pôvodu vrátane krajín s nedostatočnou históriou v spolupráci pri readmisii. Súčasťou tejto spolupráce bola aj identifikácia občanov týchto krajín.¹³⁰

Mnohé opatrenia museli byť prijaté v spojitosti s vojnou na Ukrajine aj v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi:

- Zintenzívnil sa monitoring, preverovanie a vyhľadávanie možných obetí obchodovania s ľuďmi najmä v oblasti hraničných priechodov s Ukrajinou a vo veľkokapacitných registračných centrách.
- Bolo vydané usmernenie riaditeľa ÚHCP P PZ pre krajské riaditeľstvá PZ k zintenzívneniu monitorovania a preverovania podozrení smerujúcich k možnému obchodovaniu s ľuďmi v súvislosti s prílevom utečencov z Ukrajiny.
- Bol vytvorený Informačný leták o riziku obchodovania s ľuďmi v 6 jazykoch, ktorý sa distribuoval na hraničné priechody SR a oddelenia cudzineckej polície.
- Zintenzívnila sa spolupráca so zahraničnými partnerskými policajnými zložkami s cieľom výmeny operatívnych informácií týkajúcich preverovania podozrivých aktivít v oblasti možného obchodovania s ľuďmi vo vzťahu k vojnovému konfliktu na Ukrajine.
- Nadviazala sa spolupráca so spoločnosťami Airbnb a Bookio k monitorovaniu podozrivých aktivít pri ubytovávaní utečencov z Ukrajiny.¹³¹

Viac informácií je uvedených v kapitole 11.

3.5. Spolupráca s medzinárodnými a mimovládnymi organizáciami

Po vypuknutí vojny na Ukrajine sa do pomoci odídencom v masívnej miere zapojil mimovládny sektor a medzinárodné organizácie. V prvých dňoch vojny išlo skôr o individuálne aktivity jednotlivých aktérov, ktoré neskôr nadobudli aj oficiálny charakter v podobe podpísaných dohôd o spolupráci alebo spoločných plánov.

¹³⁰ Zdroj: Dotazník MZVEZ SR.

¹³¹ Zdroj: Dotazník ÚHCP P PZ.

Po vypuknutí vojny na Ukrajine zriadili na Slovensku svoje kancelárie UNHCR, Detský fond OSN (UNICEF) a Medzinárodná federácia Červeného kríža a Červeného polmesiaca (IFRC). Svoju prítomnosť na Slovensku posilnila aj kancelária Svetovej zdravotníckej organizácie (WHO). Všetky spomínané organizácie sa začali venovať rôznym formám pomoci pre ľudí utekajúcich z Ukrajiny. Medzinárodná organizácia pre migráciu (IOM), ktorá bola prítomná na území SR už pred vojnovým konfliktom (od roku 1996), od prvých dní vojny rozšírila svoju činnosť v oblasti priamej humanitárnej pomoci a nadviazala na existujúce služby Migračného informačného centra – poskytovania asistencie a poradenstva cudzincom (pozri kapitolu 7), ale aj aktivít v oblasti asistovaných dobrovoľných návratov a prevencie obchodovania s ľuďmi. Medzinárodné organizácie svoje aktivity koordinovali na pravidelných pracovných skupinách a medziinštitucionálnych stretnutiach.

Príkladom takejto medziinštitucionálnej spolupráce štátnych orgánov, mimovládnych a medzinárodných organizácií v tejto oblasti bol spoločný *Regionálny akčný plán reakcie* na hromadný príchod utečencov z Ukrajiny, ktorý 11. mája 2022 predstavili spoločne UNHCR a MV SR. Na jeho tvorbe sa podieľalo 21 domácich a zahraničných inštitúcií a bol aktualizáciou *Regionálneho plánu reakcie* (Regional Response Plan), ktorý zverejnil UNHCR ešte 1. marca 2022. Zámerom plánu je podpora všetkých štátov susediacich s Ukrajinou vrátane SR pri prijímaní utečencov z Ukrajiny tak, aby mali prístup k bezpečiu a medzinárodnej ochrane. Plán zároveň slúži na zabezpečenie efektívnej koordinácie partnerov na úrovni regiónu a jednotlivých krajín. Pozornosť sa venuje sociálnej kohézii, inklúzii a mierovému spolunažívaniu. V pláne sú pokryté všetky oblasti základných potrieb – materiálna podpora, zdravie, vzdelanie, živobytie a inklúzia, logistika a telekomunikácia a s tým súvisí aj vyčlenený rozpočet. Obdobný plán bol vypracovaný aj na rok 2023.

Na základe spolupráce samosprávy, mimovládnych a medzinárodných organizácií vznikli alebo rozšírili svoju existujúcu činnosť v pomoci cudzincom vo viacerých slovenských mestách asistenčné centrá. Centrá poskytujú rôzny rozsah služieb pre odídencom z Ukrajiny, od možnosti vybavenia si dokladov cez právne a pracovné poradenstvo, poskytovanie praktických informácií, pomoc s ubytovaním alebo zabezpečenie psychologického a sociálneho poradenstva. Príkladom môže byť Asistenčné centrum v Bratislave¹³², kontaktné miesto pre cudzincov COMIN v Nitre¹³³, integračné centrá v Košiciach, Michalovciach, Camp Žilina spolu s centrom pomoci Spilka v Žiline alebo cestovná kancelária BUBO.

Ďalším príkladom spolupráce mnohých aktérov – štátneho, mimovládneho sektora, miestnej samosprávy, súkromných firiem, ale aj jednotlivcov bolo založenie platformy Kto pomôže Ukrajine, ktorá vznikla v prvých týždňoch po vypuknutí vojny a zastrešuje rôzne formy pomoci občanom Ukrajiny utekajúcim pred vojnou. Platforma predstavuje sieť jednotlivcov aj organizácií pomáhajúcich občanom Ukrajiny a prepája ich priamo s potrebami ľudí v núdzi. Každý, kto mohol ponúknuť pomoc podľa svojich možností, tak smel urobiť prostredníctvom platformy vo forme ubytovania, dopravy, materiálnej, psychologickkej alebo sociálnej podpory alebo finančného príspevku. Takto platforma vyzbierala viac ako 2 mil. eur, ktoré sa rozdelili cez granty rôznym organizáciám pomáhajúcim odídencom, alebo použili na dobrovoľníkov, materiálnu pomoc, fungovanie call centra a pod.¹³⁴

¹³² Zdroj: <https://bratislava.sk/bratislava-pre-ukrajinu/asistencne-centrum-bottova> (citované 24. 3. 2023)

¹³³ Zdroj: <https://www.ukrajina.comin.sk/> (citované 24. 3. 2023). COMIN pôsobil v oblasti poradenstva pre cudzincov aj pred vypuknutím vojny na Ukrajine.

¹³⁴ Zdroj: <https://ktopomozeukrajine.sk/> (citované 24. 3. 2023).

Úloha mimovládnych organizácií v poskytovaní rôznych druhov pomoci a služieb bola od prvých dní vojny kľúčová a dňa 8. novembra 2022 bolo podpísané Memorandum o spolupráci medzi MV SR a neziskovými organizáciami pri riešení mimoriadnej situácie v súvislosti so situáciou na Ukrajine. Memorandum jasne vymedzuje jednotlivé kompetencie MV SR i mimovládnych organizácií. Ide najmä o koordináciu a poskytovanie humanitárnej pomoci, zabezpečenie náboru, zaškolenia a koordinácie dobrovoľníkov, materiálno-technickú pomoc zo strany ministerstva či vzájomné zdieľanie informácií o jednotlivých aktivitách a plánoch. Dôležitým momentom bolo rozšírenie dohody aj o ďalšie mimoriadne udalosti či krízové situácie, pri ktorých budú môcť mimovládne organizácie zabezpečovať obdobný spôsob spolupráce a koordinácie, ako to bolo pri riešení situácie v súvislosti s vojnou na Ukrajine.¹³⁵

Do pomoci odídencom z Ukrajiny sa zapojili najmä organizácie, ktoré už pred vojnou poskytovali rôzne druhy asistencie alebo podpory cudzincom v rôznych formách či už v SR alebo boli zamerané na rozvíjanie rozvojových projektov v zahraničí a poskytovanie humanitárnej pomoci. Išlo najmä o neziskové organizácie Liga za ľudské práva, Mareena, Slovenská humanitná rada, Človek v ohrození, Slovenská katolícka charita, ADRA, Slovenský Červený kríž, Nadácia Milana Šimečku, CVEK a pod. Do podpory sa zapojili aj organizácie pôsobiace pred vojnou skôr v charitatívnej oblasti ako napr. Slovenský skauting, Maltézska pomoc Slovensko a pod., cirkevné organizácie, alebo aj organizácie na podporu duševného zdravia ako napr. IPčko.

Tieto organizácie poskytovali informácie odídencom na svojich webových stránkach, prostredníctvom telefonických liniek, online konzultácií, ale aj poskytovaním pomoci na mieste hraničných priechodov, asistenčných centier, cez vydávané letáky, brožúry, zabezpečovaním tlmočenia, ale aj distribuovaním materiálnej pomoci, asistenciou pri hľadaní ubytovania, zabezpečovaní zdravotnej starostlivosti vrátane duševného zdravia atď.

CVEK v spolupráci s Nadáciou Milana Šimečku, Ligou za ľudské práva, organizáciami Človek v ohrození a Mareena pripravili dokument s názvom Integrácia ľudí z Ukrajiny – návrhy riešení, v ktorom upozorňujú na to, že okrem poskytovania humanitárnej pomoci je kľúčové zameriavať sa aj na vytváranie možností integrácie. Cieľom tohto dokumentu je poskytnúť základný rámec, ktorý identifikuje hlavné úskalia a navrhuje základné opatrenia. Poukazujú na to, že súčasná situácia poskytuje unikátnu šancu nastaviť funkčný systém integrácie aj pre širšie skupiny cudzincov a zlepšovanie služieb pre všetkých obyvateľov.¹³⁶

¹³⁵ Dostupné na <https://www.minv.sk/?tlacove-spravy&sprava=minister-vnutra-podpisal-memorandum-o-spolupraci-s-neziskovymi-organizaciami-pri-rieseni-mimoriadnej-situacie-v-suvlosti-so-situaciou-na-ukrajine> (citované 26. 1. 2023).

¹³⁶ Dostupné na <http://cvek.sk/integracia-ludi-z-ukrajiny-navrhy-rieseni/> (citované 24. 3. 2023).

Legálna migrácia

Počet cudzincov na Slovensku za posledné roky kontinuálne narastá, pričom v roku 2022 ich počet narástol skokovo o dve percentá najmä v dôsledku núteného vysídľovania pre vojnu na Ukrajine. Občania EÚ spolu s občanmi krajín mimo EÚ tvorili v roku 2022 na Slovensku 5,13 % obyvateľstva, kým v roku 2021 na Slovensku žilo 3,08 % cudzincov. Slovensko má napriek tomuto nárastu dlhodobu spomedzi krajín EÚ jeden z najnižších podielov cudzincov z krajín EÚ a mimo EÚ. Pred vojnou na Ukrajine žilo na Slovensku okolo 170 000 cudzincov, po vojne okolo 279 000, z ktorých takmer 80 % tvorili občania krajín mimo EÚ. Najväčšou komunitou cudzincov boli pred vojnou Ukrajinci – tvorili 1/3 (56 480 osôb) z celkového počtu cudzincov na Slovensku. Ku koncu roka 2022 ich počet vzrástol trojnásobne na 156 881 a tvorili viac ako 1/2 všetkých cudzincov na Slovensku (56 %). Po vypuknutí vojny na Ukrajine SR v roku 2022 evidovala prudký nárast osôb s poskytnutým dočasným útočiskom, čo sa prejavilo aj v náraste počtov zamestnaných občanov Ukrajiny s týmto statusom. Občania Ukrajiny boli najpočetnejšou skupinou zamestnaných cudzincov a podobne to bolo pred vojnou.

Medzi najpočetnejšie štátne príslušnosti tretích krajín patrili okrem Ukrajiny (156 881) Srbsko (18 215), Vietnam (8 039), Rusko (7 436) a Severné Macedónsko (2 842). Najviac štátnych príslušníkov tretích krajín (viac ako dve tretiny) žilo aj v roku 2022 v Bratislavskom kraji.

Aj v roku 2022 sa predlžovala platnosť všetkých pobytov, povolení na zamestnanie a potvrdení o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta až do uplynutia dvoch mesiacov od odvolania mimoriadnej situácie, ktorá bola v SR vyhlásená v súvislosti s pandemiou ochorenia COVID-19 a vojnou na Ukrajine.

V roku 2022 došlo k zjednodušeniu niekoľkých administratívnych postupov pre štátnych príslušníkov tretích krajín (ŠPTK), ktorí na Slovensku pracujú či plánujú pracovať alebo študovať.

Novela zákona o službách zamestnanosti od 1. januára 2023 zjednodušila podmienky na vstup kvalifikovanej pracovnej sily z krajín mimo EÚ na slovenský pracovný trh najmä v nedostatkových profesiách:

- určili sa zamestnania s nedostatkom pracovnej sily, naviazali sa na úroveň krajov namiesto okresov, s vypustením podmienky miery evidovanej nezamestnanosti nižšej ako 5 %,
- zaviedla sa možnosť zamestnávania ŠPTK počas obdobia rozhodovania o žiadosti o obnove prechodného pobytu na účel zamestnania na to isté pracovné miesto u toho istého zamestnávateľa, uľahčilo sa obnovenie takéhoto pobytu vypustením požiadavky testu trhu práce a s cieľom udržať kvalifikovanú pracovnú silu v rovnakom zamestnaní,
- umožnilo sa zamestnanie ŠPTK cez národné víza vo vybraných profesiách (od apríla 2022 vodiči nákladnej dopravy a autobusov¹³⁷ a vysokokvalifikované profesie¹³⁸, od júna 2022 relokovaní zamestnanci¹³⁹ a ich rodinní príslušníci.¹⁴⁰

Inštitút dočasnej odbornej stáže pre cudzincov v zdravotníctve sa rozšíril na všetky kategórie zdravotníckych pracovníkov a odstránila sa podmienka vykonávať stáž iba u poskytovateľov ústavnej zdravotnej starostlivosti.

S cieľom zvýšiť počet študentov na cudzojazyčných študijných programoch vysoká škola už nemusí za cudzojazyčné štúdium vyberať poplatok. Ak sa ho rozhodne poskytovať zadarmo, preplatia sa náklady zo štátneho rozpočtu.

Od januára 2022 začala SR vydávať vybraným skupinám študentov národné víza na dobu štúdia, resp. najviac na 1 rok (študenti využívajúci Erasmus+, Národný štipendijný program, bilaterálne medzinárodné zmluvy a programy spolupráce, CEEPUS a vládne štipendium SR). Predtým si takýto študent musel vybaviť na pobyt presahujúci 90 dní prechodný pobyt.

ŠPTK, ktorý má udelený prechodný pobyt na účel zlúčenia rodiny, sa môže na Slovensku zamestnať po 9 (predtým 12) mesiacoch svojho nepretržitého pobytu na Slovensku.

Po vypuknutí vojny na Ukrajine v roku 2022 začala SR a neziskový sektor poskytovať informácie o možnostiach prechodu a ochrany/pobytu pre ľudí utekajúcich na/cez Slovensko. Komplexné informácie sa sústredili na novom portáli www.ua.gov.sk. Ministerstvo školstva spustilo špecifický portál o školách a vzdelávaní na Slovensku www.ukrajina.minedu.sk spustilo aj v ukrajinskom jazyku. Právne poradenstvo tejto skupine osôb poskytovali aj IOM a Liga za ľudské práva, ktoré mali okrem informácií na svojich weboch sprístupnené aj infolinky v ukrajínčine.

¹³⁷ Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 270/2022 Z. z., ktorým sa mení nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 520/2021 Z. z. o záujme Slovenskej republiky udeliť národné vízum vybraným skupinám štátnych príslušníkov tretích krajín v znení nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 94/2022 Z. z. s účinnosťou od 1. 4. 2022.

¹³⁸ Nariadenie vlády Slovenskej republiky 521/2022 Z. z. o záujme Slovenskej republiky udeliť národné víza vysokokvalifikovaným štátnym príslušníkom tretích krajín s účinnosťou od 1. 4. 2022.

¹³⁹ Ide o presun zamestnanca z podniku zahraničnej osoby zriadenej mimo územia Slovenskej republiky k zamestnávateľovi, ktorý je podnikom rovnakej zahraničnej osoby alebo organizačnou zložkou podniku rovnakej zahraničnej osoby zriadenej na území Slovenskej republiky, kde bude v rámci tejto relokácie vykonávať funkciu vedúceho zamestnanca alebo odborníka vyžadujúcu mimoriadne odborné vedomosti, zručnosti, schopnosti, poznatky, kvalifikáciu a skúsenosti nevyhnutné na prevádzku alebo manažment.

¹⁴⁰ Nariadenie vlády Slovenskej republiky 269/2022 Z. z. o záujme Slovenskej republiky udeliť národné víza relokovaným štátnym príslušníkom tretích krajín a ich rodinným príslušníkom na účely zamestnania, s účinnosťou od 23. 7. 2022.

Na základe *Zmluvy medzi SR a Kanadou o mobilite mladých* sa dohodla recipročná kvóta na 350 účastníkov, ktorí si mohli podať žiadosti na rok 2023 (kvóta ostala rovnaká ako v roku 2022).

4.1. Štatistiky a trendy

Počet cudzincov na Slovensku za posledné roky kontinuálne stúpa, pričom v roku 2022 ich počet narástol skokovo o dve percentá najmä v dôsledku núteného vysídľovania pre vojnu na Ukrajine. Občania EÚ spolu s občanmi krajín mimo EÚ tvorili v roku 2022 na Slovensku 5,13 % obyvateľstva, kým v roku 2021 na Slovensku žilo 3,08 % a v roku 2020 2,75 % cudzincov.

Slovensko má napriek tomuto nárastu dlhodobo spomedzi krajín EÚ jeden z najnižších podielov cudzincov z krajín EÚ a mimo EÚ. Pred vojnou na Ukrajine žilo na Slovensku 167 519 cudzincov, po vojne 278 595. Najväčšou komunitou cudzincov boli pred vojnou Ukrajinci – tvorili 1/3 (56 480 osôb) z celkového počtu cudzincov na Slovensku. Ku koncu roka 2022 ich počet vzrástol trojnásobne na 156 881 a tvorili viac ako 1/2 cudzincov na Slovensku (56 %).

Zo 278 595 cudzincov s pobytom na Slovensku pochádzali viac ako dve tretiny (79,87 %) z krajín mimo EÚ. Štátni príslušníci tretích krajín tak tvorili v roku 2022 4,10 % celkovej populácie Slovenska. Medzi najpočetnejšie štátne príslušnosti tretích krajín patrili Ukrajina (156 881), Srbsko (18 215), Vietnam (8 039), Rusko (7 436) a Severné Macedónsko (2 842) (pozri **Tabuľku 1**). Najviac z nich (takmer dve tretiny) žilo aj v roku 2022 v Bratislavskom kraji (pozri **Tabuľku 2**).

Na Slovensku bolo koncom roka 2022 zamestnaných 87 998 cudzincov, z toho 56 876 osôb z krajín mimo EÚ – najmä z Ukrajiny (33 419), Srbska (9 802), Gruzínska (1 485), Indie (1 305) a Ruska (1 098) (pozri **Tabuľku 4**). Približne tretina cudzincov pracovala v Bratislavskom kraji, nasledoval Trnavský a Nitriansky. Od roku 2016 na Slovensku stúpal počet pracujúcich cudzincov z krajín mimo EÚ medziročne o viac ako 10 000, pandemické roky 2020 a 2021 tento rastúci trend prerušili a vojna na Ukrajine v roku 2022 počet zamestnaných cudzincov zvýšila o takmer 20 000. Pred pandémiou v roku 2020 pretrvával niekoľkoročný trend zvýšeného dopytu zamestnávateľov v SR po pracovnej sile zo zahraničia vrátane krajín mimo EÚ.¹⁴¹

Prvé povolenia na pobyt v SR v roku 2022 stúpili v porovnaní s predošlým rokom 4,5-násobne a to najmä pre tolerovaný pobyt vydaný ľuďom z Ukrajiny zaregistrovaných na dočasné útočisko. Bez tolerovaných pobytov (105 007) SR v porovnaní s predošlým rokom vydala približne rovnaký počet prvých povolení – 26 960 v porovnaní s 29 067 prvých povolení na pobyt za rok 2021. V roku 2020 ovplyvnenom pandémiou ich bolo 18 251, teda o 7 % menej v porovnaní s rokom 2019, keď bol ich počet 28 836.¹⁴² Väčšinu prvých povolení vydala SR aj v roku 2022 s cieľom platených činností (19 343), zvyšok tvorili povolenia na pobyt z rodinných dôvodov (4 169), kvôli vzdelávaniu a štúdiu (3 448) a iným dôvodom vrátane tolerovaného pobytu (105 007) (pozri **Tabuľku 3**). Najvyšší podiel pri platených činnostiach v roku 2022 mal účel podnikanie (takmer 64 % podiel), s o niečo nižším podielom ako v roku 2021 (70 %). V tejto skupine pracovnej migrácie dominujú v roku 2022 Ukrajinci, nasledujú Srbi, Gruzínci, Severomacedónci a Vietnamci. Uvedené potvrdzuje pokračovanie rastúceho trendu prvých pobytov na účel podnikania, ktoré sa začalo v roku 2019 (v roku 2019 medziročný nárast o 64 %). V roku 2020 bol spomedzi všetkých účelov zapa-

¹⁴¹ Zdroj: Výročné správy o migrácii a azyle v Slovenskej republike za roky 2018 – 2020. Európska migračná sieť, IOM, Bratislava.

¹⁴² Zdroj: Mészárosová, S., Oboňová, S. (2021): Výročná správa o migrácii a azyle v Slovenskej republike za rok 2020. Európska migračná sieť, IOM, Bratislava.

menaný jediný medziročný nárast práve pri prvých povoleniach na účel podnikania, a to o 14 %. V roku 2021 predstavuje medziročný nárast prvých povolení na účel podnikania až o 180 %. Na porovnanie, v roku 2018 vydala SR spolu 20 989 prvých povolení na pobyt.¹⁴³ Počet nelegálne zamestnaných ŠPTK bol v roku 2022 na podobnej úrovni ako v roku 2021 (pozri podkapitolu 10.1.).

Cudzinci zamestnaní v SR v rokoch 2018 – 2022

	Stav k 31. 12. 2018	Stav k 31. 12. 2019	Stav k 31. 12. 2020	Stav k 31. 12. 2021	Stav k 31. 12. 2022	Najpočetnejšie štátne príslušnosti všetkých cudzcov 2022	Najpočetnejšie štátne príslušnosti tretích krajín 2022
Občania EÚ/EHP	32 851	32 114	29 937	29 595	31 122 (z toho ženy 9 138)	1. Ukrajina (33 419) 2. Srbsko (9 802) 3. Rumunsko (7 025) 4. Česká republika (6 514) 5. Maďarsko (5 574)	1. Ukrajina (33 419) 2. Srbsko (9 802) 3. Gruzínsko (1 485) 4. India (1 305) 5. Rusko (1 098)
Štátni príslušníci tretích krajín	36 265	46 184	39 075	37 593	56 876 (z toho ženy 24 016)		
Spolu	69 116	78 298	69 012	67 188	87 998 (z toho ženy 33 154)		

Zdroj: MPSVR SR.

4.2. Všeobecné legislatívne zmeny

V roku 2022 došlo k zjednodušeniu niekoľkých administratívnych postupov pre štátnych príslušníkov tretích krajín (ŠPTK), ktorí na Slovensku pracujú či plánujú pracovať alebo študovať. Žiadny strategický dokument o migrácii alebo zásadná zmena legislatívy, ktorá by ovplyvnila charakter systému legálnej migrácie v SR, v roku 2022 neboli prijaté.

S cieľom získať a udržať kvalifikovanú pracovnú silu najmä v nedostatkových profesiách sa prijatím príslušnej legislatívy v roku 2022¹⁴⁴ zjednodušili ďalšie podmienky na vstup štátnych príslušníkov tretích krajín na slovenský trh práce a prijali sa nevyhnutné opatrenia na zamedzenie a zmiernenie následkov mimoriadnej udalosti v súvislosti s hromadným prílevom cudzincov na územie SR v dôsledku vojenského konfliktu na Ukrajine.

Po novele¹⁴⁵ zákona č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov nemusia ŠPTK v prípade žiadosti o udelenie trvalého pobytu na päť rokov priložiť sobášny list, ak sobáš so štátnym občanom SR s trvalým pobytom na území SR nastal na území SR alebo je zapísaný v osobitnej matrike a žiadateľ uvedie miesto sobáša. Zároveň bolo doplnené v § 62 ods. 2 písm. b), že k žiadosti o pobyt podľa uvedeného ustanovenia postačuje predložiť rodný list dieťaťa narodeného na území členského štátu EÚ (nie na území SR).¹⁴⁶

143 Zdroj: Informáciu poskytol ÚHCP P PZ.
144 novela zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
145 zákonom č. 310/2021 Z. z.
146 Zdroj: Dotazník ÚHCP P PZ.

4.3. Pracovná migrácia

Aj v roku 2022 v SR platili prechodné ustanovenia zákona o službách zamestnanosti a zákona o pobyte cudzincov, ktoré povoľujú výkon zamestnania počas mimoriadnej situácie¹⁴⁷ aj po uplynutí platnosti prechodných pobytov a povolení na zamestnanie, ak sa tieto končili počas mimoriadnej situácie. Cieľom právnej úpravy bolo predísť neoprávneným pobytom na území SR. Po vypuknutí vojny na Ukrajine SR v roku 2022 evidovala prudký nárast osôb s poskytnutým dočasným útočiskom, čo sa prejavilo aj v náraste počtov zamestnaných občanov Ukrajiny s týmto statusom. Občania Ukrajiny boli najpočetnejšou skupinou zamestnaných cudzincov podobne, ako to bolo pred vojnou.¹⁴⁸

SR sa v roku 2022 sústredila na vytvorenie podmienok na uľahčenie zamestnávania štátnych príslušníkov tretích krajín a udržanie zahraničnej kvalifikovanej pracovnej sily, ktorá má saturovať pretrvávajúci nedostatok pracovnej sily na Slovensku. V oblasti zamestnávania štátnych príslušníkov tretích krajín preto SR prijala v decembri 2022 novelu zákona o službách zamestnanosti¹⁴⁹, ktorá od 1. januára 2023:

- uľahčuje zamestnávanie štátnych príslušníkov tretích krajín naviazaním určenia zamestnaní s nedostatkom pracovnej sily na úroveň krajov a s vypustením podmienky miery evidovanej nezamestnanosti nižšej ako 5 %,
- zavádza možnosť zamestnávania štátneho príslušníka tretej krajiny počas obdobia rozhodovania o žiadosti o obnove prechodného pobytu na účel zamestnania a uľahčenie obnovenia prechodného pobytu na účel zamestnania vypustením požiadavky na prihladenie na situáciu na trhu práce a umožnenie udržania kvalifikovanej pracovnej sily v rovnakom zamestnaní,
- ustanovuje kratšie obdobie (z 12 mesiacov na 9 mesiacov), po uplynutí ktorého môže štátny príslušník tretej krajiny, ktorý má udelený prechodný pobyt na účel zlúčenia rodiny, byť zamestnaný v SR bez potreby vydania príslušného potvrdenia o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta, ktoré zodpovedá vysokokvalifikovanému zamestnaniu, potvrdenia o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta a povolenia na zamestnanie,
- predlžuje obdobie, počas ktorého sa štátny príslušník tretej krajiny môže zaškoľovať u zamestnávateľa pred udelením prechodného pobytu na účel zamestnania (zo 6 týždňov na 8 týždňov a v prípade trvania mimoriadnej situácie počas celej doby trvania konania o udelenie prechodného pobytu na účel zamestnania),
- vypúšťa požiadavku na vykonanie testu trhu práce v prípade, ak štátny príslušník tretej krajiny žiada o obnovenie prechodného pobytu na účel zamestnania na to isté pracovné miesto u toho istého zamestnávateľa a o obnovenie modrej karty na to isté pracovné miesto u toho istého zamestnávateľa.¹⁵⁰

Inštitút dočasnej odbornej stáže pre cudzincov v zdravotníctve sa rozšíril na všetky kategórie zdravotníckych pracovníkov a odstránila sa podmienka vykonávať stáž iba u poskytovateľov ústavnej zdravotnej starostlivosti.¹⁵¹

147 vyhlásenej v súvislosti s hromadným prílevom cudzincov na územie SR spôsobeným ozbrojeným konfliktom na území Ukrajiny
148 Zdroj: Dotazník MPSVR SR.
149 Dňa 6. 12. 2022 Národná rada SR schválila zákon č. 488/2022 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.
150 Zdroj: Dotazník MPSVR SR.
151 Zdroj: Dotazník MPSVR SR.

Vysokokvalifikovaní migranti

Vláda SR prijala nariadenie č. 521/2021 Z. z. o záujme Slovenskej republiky udeliť národné vízum vysokokvalifikovaným štátnym príslušníkom tretích krajín. Na základe uvedeného nariadenia sa od 1. apríla 2022 udeľujú národné víza vysokokvalifikovaným štátnym príslušníkom tretích krajín (spĺňajúcim stanovené kritériá¹⁵²) na účel hľadania zamestnania na obdobie 90 dní alebo zamestnania, max. na 1 rok. Na základe tohto nariadenia bolo k 30. decembru 2022 udelených 33 národných víz na účel hľadania zamestnania a 70 národných víz na účel zamestnania. Nariadenie je v súlade s reformou 1 Komponentu 10 Plánu obnovy a odolnosti SR – zavedenie zrýchleného konania vybavenia žiadosti (fast track) a zjednodušenie administratívnych procesov.¹⁵³

(Nízko)kvalifikovaní migranti

Od 1. apríla 2022 SR upravila udeľovanie národného víza v záujme Slovenskej republiky¹⁵⁴ vybraným skupinám štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sú občanmi Bieloruskej republiky, Srbskej republiky, Ukrajiny, Severomacedónskej republiky, Bosny a Hercegoviny, Čiernej Hory, Gruzínska, Arménskej republiky a Moldavskej republiky v nasledujúcich profesiách:

- vodič autobusu (v počte 150 národných víz pre rok 2022),
- vodič ťažkého nákladného vozidla, kamióna (medzinárodná doprava) a vodič ťažkého nákladného vozidla, kamióna (vnútroštátna doprava) (v počte 1 770 národných víz pre rok 2022).

Cieľom bolo zrýchliť konanie vybavenia žiadosti (fast track) pre obsadenie vybraných nedostatkových profesií štátnymi príslušníkmi tretích krajín.¹⁵⁵

Sezónni zamestnanci z krajín mimo EÚ

Prijatím novely Zákonníka práce¹⁵⁶ sa od 1. januára 2023 zjednodušilo zamestnávanie a zníženie mzdových nákladov zamestnávateľov v súvislosti so zamestnávaním pracovníkov vykonávajúcich sezónne práce v sektore poľnohospodárstva a cestovného ruchu.

Pri sezónnych prácach sa tiež zaviedla nová odvodová odpočítateľná položka. V prípade Dohody o pracovnej činnosti sa novelou ustanovil osobitný poddruh dohody využívaný pri sezónnej práci. Zamestnávateľ má možnosť v prípade zamestnania ľudí na krátkodobú prácu vykonávanú podľa potreby v závislosti od fluktuácie zamestnancov (napríklad v prípade privyrobenia si za zber úrody) uzatvoriť dohodu o pracovnej činnosti na výkon sezónnej práce (dohoda musí byť takýmto názvom aj označená). Sezónna práca sa má týkať sezóny – teda má ísť o vykonanie práce, ktorá je závislá od striedania ročných období, každý rok sa opakuje a nepresahuje 8 mesiacov v kalendárnom roku. Preto je Dohoda o pracovnej činnosti na výkon sezónnej práce obmedzená na trvanie 8 mesiacov. Limit hodín, ktoré možno na takýto druh dohody odpracovať, je stanovený na 520 hodín ročne, pričom sa výkon sezónnej práce sčítava. Maximálny týždenný pracovný čas je ustanovený na 40 hodín a najdlhšie počítanie priemeru je za obdobie 4 mesiacov.

¹⁵² ktorí sú absolventmi vysokoškolského štúdia druhého stupňa vysokej školy v Slovenskej republike alebo v Českej republike, vysokoškolského štúdia popredných svetových vysokých škôl podľa zoznamu uvedeného v prílohe č. 1 nariadenia alebo vysokoškolského štúdia druhého alebo tretieho stupňa akejkoľvek vysokej školy, ak budú zamestnaní u zamestnávateľa v Slovenskej republike vo vysokokvalifikovaných zamestnaniach podľa zoznamu uvedeného v prílohe č. 2 nariadenia

¹⁵³ Zdroj: Dotazník MZVEZ SR a MPSVR SR.

¹⁵⁴ Nariadením vlády Slovenskej republiky č. 520/2021 Z. z. o záujme Slovenskej republiky udeliť národné vízum vybraným skupinám štátnych príslušníkov tretích krajín (aktualizované Nariadením vlády č. 270/2022 Z. z. z 20. 7. 2022).

¹⁵⁵ Zdroj: Dotazník MPSVR SR.

¹⁵⁶ Parlament SR 15. 6. 2022 schválil novelu Zákonníka práce č. 311/2001.

Dohoda o pracovnej činnosti na výkon sezónnej práce sa má v oblasti poľnohospodárstva využívať najmä pri pestovaní a zbere vybraných druhov ovocia a zeleniny.

Novelou sa ustanovilo, že fyzická osoba zamestnaná na základe Dohody o pracovnej činnosti na výkon sezónnej práce bude od vzniku tohto právneho vzťahu povinne poistená na všetky poistenia zamestnanca – t. z. na nemocenské, dôchodkové a poistenie v nezamestnanosti. Avšak, zaviedla sa aj odvodová odpočítateľná položka, ktorá znamená výnimku z platenia poistného na starobné poistenie a poistenie v nezamestnanosti. Jej suma je vo výške 50 % priemernej mesačnej mzdy spred 2 rokov (teda v roku 2023 to bude údaj priemernej mesačnej mzdy z roku 2021). Ak z Dohody o pracovnej činnosti na výkon sezónnej práce zamestnanec dosiahne mesačný príjem v sume rovnjej alebo nižšej, ako je navrhovaná odvodová odpočítateľná položka, nebude on ani jeho zamestnávateľ platiť poistné na starobné poistenie a poistné na poistenie v nezamestnanosti. Keďže v roku 2021 bola priemerná mesačná mzda 1 211 €, v tomto prípade pôjde v roku 2023 o sumu 605,50 €.

Vzhľadom na uvedené nebude mať v tomto prípade poistenec (zamestnanec) nárok na predčasný starobný dôchodok, starobný dôchodok a súvisiace pozostalostné dôchodky a na dávku v nezamestnanosti za obdobie, keď sa uvedené poistné neplatí. Ak zamestnanec dosiahne mesačný príjem vyšší ako 50 % priemernej mesačnej mzdy v hospodárstve SR spred 2 rokov, poistné na starobné poistenie aj poistenie v nezamestnanosti bude platiť zamestnanec a zamestnávateľ – avšak len zo sumy rozdielu medzi dosiahnutým mesačným príjmom a odvodovou odpočítateľnou položkou. V oboch situáciách to bude znamenať zníženie odvodového zaťaženia zamestnanca aj zamestnávateľa.¹⁵⁷

Zamestnanci presunutí v rámci spoločnosti z krajín mimo EÚ

Vláda SR prijala 23. júla 2022 nariadenie č. 269/2022 Z. z. o záujme Slovenskej republiky udeliť národné vízum relokovaným štátnym príslušníkom tretej krajiny a ich rodinným príslušníkom. Na jeho základe SR udeľuje národné vízum relokovaným ŠPTK na čas trvania zamestnania, najviac na jeden rok a ich rodinným príslušníkom na čas trvania národného víza relokovaného zamestnanca, ktorý je jeho rodinným príslušníkom. Rodinný príslušník relokovaného zamestnanca môže počas trvania platnosti národného víza študovať alebo byť zamestnaný. Cieľom úpravy bolo zjednodušiť príchod a uľahčiť usadenie sa v SR relokovaným zamestnancom spolu s ich rodinnými príslušníkmi do SR.¹⁵⁸

4.4. Študenti a výskumníci

Podľa novely zákona¹⁵⁹ vysoká škola už nemusí za cudzojazyčné štúdium vyberať poplatok. Ak sa ho rozhodne poskytovať zadarmo, preplatia sa náklady zo štátneho rozpočtu podľa Metodiky rozpisu dotácií zo štátneho rozpočtu. Cieľom novely bolo zvýšiť počet študentov na cudzojazyčných študijných programoch.¹⁶⁰

V súvislosti s implementáciou *Stratégie internacionalizácie vysokého školstva do roku 2030* sa na základe uznesenia vlády SR začali od januára 2022 vydávať študentom nižšie uvedených

¹⁵⁷ Zdroj: Dotazník Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky.

¹⁵⁸ Zdroj: Dotazník MZVEZ SR a MPSVR SR.

¹⁵⁹ zákon č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov

¹⁶⁰ Zdroj: Dotazník MŠVVŠ SR.

kategórií/programov národné víza na dobu štúdia, resp. max. na 1 rok:

- Erasmus+
- Národný štipendijný program
- Bilaterálne medzinárodné zmluvy a programy spolupráce
- Stredoeurópsky výmenný program pre univerzitné štúdiá (CEEPUS)
- Vládne štipendium SR

Cieľom bolo formálne zjednodušiť príchod študentov do SR a ich štúdium. Predtým študent musel na pobyt presahujúci 90 dní požiadať o udelenie prechodného pobytu.¹⁶¹

Zmenou v zákone č. 396/2012 Z. z. o Fonde na podporu vzdelávania¹⁶² sa zabezpečilo, že nárok na pôžičku pre študentov majú okrem občanov SR aj občania EÚ a štátni príslušníci tretích krajín. Zároveň sa zaviedol mechanizmus znižovania istiny dlžnej sumy, ak osoba pracuje v SR na pozícii, pre ktorú sa vyžaduje vysokoškolské vzdelanie.¹⁶³

Vládne štipendiá

V roku 2022 vláda SR formou vládnych štipendií podporila celkovo 404 štipendistov, pričom 117 študentov pochádzalo z krajín postihnutých prebiehajúcim ozbrojeným konfliktom, resp. z krajín pôvodu nútenej migrácie (t. j. napríklad Ukrajina – 31 štipendistov, Afganistan – 25 štipendistov, Sýria – 24 štipendistov a i.).¹⁶⁴

4.5. Zlúčenie rodiny

SR prijala legislatívnu zmenu¹⁶⁵, ktorá ustanovuje kratšie obdobie (nepretržitého pobytu na území SR od udelenia prechodného pobytu na účel zlúčenia rodiny z 12 na 9 mesiacov), po uplynutí ktorého môže štátny príslušník tretej krajiny, ktorý má udelený prechodný pobyt na účel zlúčenia rodiny, byť zamestnaný v SR bez potreby vydania príslušného potvrdenia o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta, ktoré zodpovedá vysokokvalifikovanému zamestnaniu, potvrdenia o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta a povolenia na zamestnanie. Zmena plní opatrenie č. 1.1 Akčného plánu migračnej politiky v podmienkach MPSVR SR s výhľadom do roku 2025.¹⁶⁶

4.6. Zamedzenie sociálnemu dampingu a znižovaniu pracovných štandardov

V roku 2022 sa sformovala pracovná skupina s cieľom riešiť úlohy č. 17 z Národného programu boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2019 – 2023 s názvom „Zadefinovanie hranice medzi obchodovaním s ľuďmi za účelom nútenej práce a zlými pracovnými podmienkami“, ktorá má termín realizácie do konca roka 2023. Cieľom pracovnej skupiny je analyzovať prípady obcho-

¹⁶¹ Zdroj: Dotazník MZVEZ SR.

¹⁶² novela predmetného zákona účinná od 1. 6. 2022, § 10 a § 13

¹⁶³ Zdroj: Dotazník MŠVVŠ SR.

¹⁶⁴ Zdroj: Dotazník MŠVVŠ SR.

¹⁶⁵ Návrhom zákona č. 488/2022 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, schválený Národnou radou SR dňa 6. 12. 2022.

¹⁶⁶ Zdroj: Dotazník Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky.

dovania s ľuďmi za účelom nútenej práce a porušovania ustanovení Zákonníka práce v súvislosti so zlými pracovnými podmienkami s cieľom určenia hranice a odporúčaného postupu pre zainteresované subjekty v takýchto situáciách. SR túto tému a potrebu reflektovať aj na národnej konferencii EMN Slovensko s názvom „Dôstojné pracovné podmienky ako nástroj boja proti modernému otroctvu“, ktorú pripravila IOM ako koordinátor EMN Slovensko 1. decembra 2022 v Bratislave.¹⁶⁷

Kontrola zamestnávania štátnych príslušníkov tretích krajín sa naďalej vykonávala v obmedzenom režime. Kontrolovala sa prevažne oblasť finančných prostriedkov vyplácaných v rámci projektov na podporu zamestnancov, podnikov a ekonomiky. Naďalej sa v praxi neuplatňovalo skončenie pracovného pomeru zo zákona u cudzincov a osôb bez štátnej príslušnosti v prípadoch viazaných na dobu vydaného povolenia na pobyt na území SR alebo na povolenie na zamestnanie.

Inšpekcia práce zameriavala svoju kontrolnú činnosť na oblasť legálneho zamestnávania cudzincov, najmä odídencov z Ukrajiny, a na kontrolu ich pracovných podmienok. V roku 2022 prebehli cieľové kontroly dodržiavania zákazu nelegálneho zamestnávania štátnych príslušníkov tretích krajín v súvislosti s ich hromadným príchodom na územie SR spôsobeným vojnou na Ukrajine. Cieľom bolo tiež preverenie využívania závislej práce štátnych príslušníkov tretích krajín disponujúcich povolením na pobyt za účelom podnikania a sledovanie indikátorov obchodovania s ľuďmi. V rámci takto špecificky zameranej úlohy sa skontrolovalo 247 zamestnávateľov a 714 pracovníkov. Zistilo sa, že 35 zamestnávateľov porušilo zákaz nelegálneho zamestnávania. 88 osôb bolo nelegálne zamestnávaných (z tohto počtu bolo 70 osôb, ktoré mali povolenie na pobyt za účelom podnikania, išlo o tzv. zastreté pracovné pomery – bogus self employment).¹⁶⁸

4.7. Ďalšie opatrenia týkajúce sa legálnej migrácie

4.7.1. Bilaterálne dohody súvisiace s pracovnou migráciou

Na základe vykonávania *Zmluvy medzi SR a Kanadou o mobilite mladých* sa dohodla recipročná kvóta na 350 účastníkov, ktorí si mohli podať žiadosti na rok 2023 (kvóta ostala rovnaká ako v roku 2022).¹⁶⁹

4.7.2. Sčítanie obyvateľov, domov a bytov

V roku 2022 ŠÚ SR pokračoval v spracovaní údajov zo *Sčítania obyvateľov, domov a bytov 2021* (SODB 2021) a napĺňaní základných báz dát (ZBD). ZBD predstavujú definitívny súbor mikroúdajov o každom sledovanom objekte, tzn. o každom dome, byte, obyvateľovi, domácnosti (bytovej a cenzovej). Cieľom bolo zmapovať základné demografické ukazovatele obyvateľov SR (pohlavie, vek, štátne občianstvo, krajinu narodenia, dosiahnuté vzdelanie), ekonomické ukazovatele (súčasná ekonomická aktivita, postavenie v zamestnaní, zamestnanie a odvetvie ekonomickej činnosti) vrátane geopriestorového rozmiestnenia. Sčítanie sa týkalo nielen občanov SR, ale aj cudzincov – občanov EÚ, ŠPTK a osôb bez štátneho občianstva.

¹⁶⁷ Zdroj: <https://emn.sk/sk/novinky/680-narodna-konferencia-emn-o-dostojnych-pracovnych-podmienkach.html>. Program konferencie: https://emn.sk/images/phocadownload/Konferencia_EMN_Slovensko_2022_Dostojne_pracovne_podmienky_ako_nastroj_boja_proti_modernemu_otroctvu.pdf (citované 8. 6. 2023).

¹⁶⁸ Zdroj: Dotazník MPSVR SR.

¹⁶⁹ Zdroj: Dotazník MPSVR SR.

V januári 2022, po zverejnení základných výsledkov v decembri 2021, nasledovalo zverejnenie skupiny údajov o obyvateľoch až do úrovne obcí. V máji 2022 boli zverejnené rozšírené výsledky o domoch a bytoch v multidimenzionálnych tabuľkách až do úrovne obcí. V auguste 2022 boli základné údaje o obyvateľoch doplnené o 4 ekonomické ukazovatele (súčasná ekonomická aktivita, postavenie v zamestnaní, zamestnanie a odvetvie ekonomickej činnosti) až do úrovne obcí. V októbri 2022 boli zverejnené rozšírené výsledky o obyvateľoch a obsahujú 98 multidimenzionálnych tabuliek. V decembri 2022 boli prezentované aj geopriestorové údaje o domoch, bytoch a obyvateľoch, tzn. štatistické údaje spojené s polohou vo vzťahu k územiu SR.¹⁷⁰

4.8. Informácie o možnostiach a podmienkach legálnej migrácie

Informácie štátnym príslušníkom tretích krajín aj v roku 2022 poskytovali štátne inštitúcie, medzinárodné organizácie a občiansky sektor. Aj v roku 2022 boli hlavným zdrojom informácií o možnostiach a podmienkach legálnej migrácie oddelenia cudzineckej polície. Na ilustráciu, na oddeleniach cudzineckej polície SR bolo v roku 2022 vybavených 74 318 klientov, ktorí sa objednali cez elektronický systém. Ide o porovnateľný počet s predchádzajúcim rokom 2021, keď bolo vybavených 72 918 klientov.¹⁷¹

V roku 2022 nastala zmena objednávacieho systému oddelení cudzineckej polície (OCP) PZ s cieľom zlepšiť služby pre klientov:

- Elektronický rezervačný systém cudzineckej polície rozšíril svoje služby a pri elektronickom podaní žiadosti o pobyt sú klienti osobne vybavení na ktoromkoľvek pracovisku OCP PZ. Od 1. decembra 2022 bola zmena územnej pôsobnosti OCP, čo znamená, že pri podávaní žiadostí o udelenie prechodného pobytu, žiadostí o udelenie trvalého pobytu na päť rokov, žiadostí o udelenie tolerovaného pobytu a žiadostí o udelenie národného víza sa môže cudzinec objednať na akúkoľvek cudzineckú políciu a nie je viazaný na konkrétne oddelenie.
- Zároveň sa počas roka 2022 rozšírili možnosti elektronickej služby na rezerváciu termínu na oddeleniach cudzineckej polície. Aktuálne služby, v rámci ktorých je možné sa objednať na konkrétny dátum a čas, sú uvedené a aktualizované na stránke MV SR.¹⁷²

Po vypuknutí vojny na Ukrajine v roku 2022 nastal veľký dopyt ľudí utekajúcich z Ukrajiny po informáciách týkajúcich sa dočasného útočiska, rôznych typov pobytov a medzinárodnej ochrany, ako aj vzdelávacom systéme v SR. SR a neziskový sektor preto začal poskytovať informácie o možnostiach prechodu a ochrany/pobytu pre ľudí utekajúcich na/cez Slovensko. Komplexné informácie sa sústredili na novom portáli www.ua.gov.sk. Ministerstvo školstva spustilo špecifický portál o školách a vzdelávaní na Slovensku www.ukrajina.minedu.sk aj v ukrajinskom jazyku. V časti „Práca v školstve“ <https://ukrajina.minedu.sk/praca-v-skolstve/> ministerstvo umožnilo záujemcom o prácu v slovenskom školstve vyplniť registračný formulár.

Právne poradenstvo tejto skupine osôb poskytovali aj IOM cez svoje Migračné informačné centrum (MIC) a Liga za ľudské práva, ktoré mali okrem informácií na svojich weboch sprístupnené aj infolinky v ukrajinčine.

Medzinárodná ochrana

Za posledných päť rokov sa trend nízkeho počtu žiadostí o azyl a udelených azylův v SR nezmenil, hoci počet žiadostí o azyl sa nominálne mierne zvyšoval. V roku 2022 ovplyvnila nárast počtu podaných žiadostí o udelenie azylu v SR vojna na Ukrajine. Z 547 žiadostí (503 prvých a 44 opakovaných žiadostí) patrilo 199 ľuďom, ktorí utiekli na územie SR z Ukrajiny – išlo najmä o občanov Ukrajiny, nasledovali občania Ruska a iných krajín mimo EÚ. Väčšina týchto konaní bola zastavená (aj z dôvodu požiadania o dočasné útočisko). Ľudia utekajúci z Ukrajiny využívali na zotrvanie v krajine a prístup k službám dočasné útočisko, ktorému sa venuje táto správa v samostatnej kapitole (pozri kapitolu 3). Medzi najpočetnejšími žiadateľmi o azyl boli v roku 2022 po Ukrajincoch štátni príslušníci Turecka (76), Maroka (73), Bangladéša (53) a Ruska (40). 9 žiadostí o azyl podali maloletí bez sprievodu, ktorí pochádzali prevažne z Afganistanu.

Azyl v roku 2022 udelila SR spolu 23 osobám prevažne z Afganistanu. Doplnkovú ochranu poskytla SR v tom istom období 48 osobám, z ktorých bola podobne ako v predchádzajúcich rokoch väčšina z Afganistanu a Ukrajiny pre inváziu vo februári 2022. Negatívne rozhodnutia SR v roku 2022 vydala v 76 prípadoch. Nárast zastavených konaní (387) SR evidovala aj v roku 2022, prevažne z dôvodu svojvoľného opustenia územia SR pred vydaním rozhodnutia v samotnej veci. V roku 2022 SR nepresídlila ani nerelokovala na ani cez svoje územie žiadne osoby s potrebou medzinárodnej ochrany.

Novela zákona o azyle od 1. júna 2022 systémovo upravila prvotnú integráciu azylantov a cudzincov, ktorým SR poskytla doplnkovú ochranu (pozri kapitolu Integrácia). Skrátila sa aj lehota, kedy môžu žiadatelia o azyl začať na Slovensku pracovať, z deviatich na šesť mesiacov od začiatku

¹⁷⁰ Zdroj: Dotazník ŠÚ SR.

¹⁷¹ Zdroj: Dotazník ÚHCP P PZ.

¹⁷² Dostupné na: <https://www.minv.sk/?objednavaci-system-na-ocp> (citované 15. 3. 2023).

ku azylového konania. V súlade s právom EÚ sa zmenila hierarchia statusov tak, že sa najskôr posúdi potreba medzinárodnej ochrany a až v prípade nesplnenia podmienok na jej udelenie sa posudzuje možnosť poskytnutia národného statusu.

V decembri 2022 vláda schválila, že poskytnutie a úhrada neodkladnej zdravotnej starostlivosti pre žiadateľov o azyl, osoby s dočasným útočiskom a osoby v programe asistovaných návratov bude od 1. januára 2023 zabezpečená prostredníctvom najväčšej zdravotnej poisťovne, ktorej následne náklady refunduje MZ SR. Pôvodne bolo poskytnutie a úhrada neodkladnej zdravotnej starostlivosti riešená cez MV SR.

SR a Bosna a Hercegovina pokračovali formou študijných návštev v partnerskom zdieľaní know-how z oblasti azylu a fungovania azylového systému, ktoré nadviazali v roku 2021.

5.1. Štatistiky a trendy

V porovnaní s celoeurópskym priemerom SR dlhodobo zaznamenáva nízke počty žiadostí o azyl a udelených foriem medzinárodnej ochrany. Za posledných päť rokov sa tento trend nezmenil, hoci počet žiadostí o azyl sa mierne zvyšoval.¹⁷³ V roku 2022 ovplyvnila nárast počtu podaných žiadostí o udelenie azylu v SR vojna na Ukrajine. Z 547 žiadostí (503 prvých a 44 opakovaných žiadostí) patrilo 199 ľuďom, ktorí utiekli na územie SR z Ukrajiny. Väčšina týchto konaní bola zastavená (pozri **Tabuľku 13a** a **Tabuľku a graf 13b**). Ľudia utekajúci z Ukrajiny využívali na zotrvanie v krajine a prístup k službám dočasné útočisko, ktorému sa venuje táto správa v samostatnej kapitole (pozri kapitolu 3). Medzi najpočetnejšími žiadateľmi o azyl boli v roku 2022 po Ukrajincoch štátni príslušníci Turecka (76), Maroka (73), Bangladéša (53) a Ruska (40). Deväť žiadostí o azyl podali maloletí bez sprievodu, ktorí pochádzali prevažne z Afganistanu (pozri **Tabuľku 18**).

Azyl v roku 2022 udelila SR spolu 23 osobám prevažne z Afganistanu. Doplnkovú ochranu poskytla SR v tom istom období 48 osobám, z ktorých bola podobne ako v predchádzajúcich rokoch väčšina z Afganistanu a z Ukrajiny pre inváziu vo februári 2022. Negatívne rozhodnutia SR v roku 2022 vydala v 76 prípadoch. Nárast zastavených konaní (387) SR evidovala aj v roku 2022, prevažne z dôvodu svojvoľného opustenia územia SR pred vydaním rozhodnutia v samotnej veci. Niektoré konania boli zastavené z dôvodu, že žiadateľ vzal svoju žiadosť o udelenie azylu späť. Časť z tejto skupiny žiadateľov následne požiadala o dočasné útočisko. V roku 2022 SR udelila občianstvo 27 osobám s medzinárodnou ochranou (pozri **Tabuľku 6**).¹⁷⁴

V rokoch 2018 – 2022 SR nepresídlila ani nerelokovala na ani cez svoje územie žiadne osoby s potrebou medzinárodnej ochrany (pozri **Tabuľku 14, 15, 16**).

173 Zdroj: Behúňová, K., Oboňová, S. (2021): Výročná správa o migrácii a azyle v Slovenskej republike za rok 2020. Európska migračná sieť, IOM, Bratislava. Oboňová, S., Ulrichová, N. (2022): Výročná správa o migrácii a azyle v Slovenskej republike za rok 2021. Európska migračná sieť, IOM, Bratislava.
174 Zdroj: Štatistická správa Migračného úradu Ministerstva vnútra Slovenskej republiky – rok 2022. Dostupné na: <http://www.minv.sk/?statistiky-20> (citované 15. 3. 2023).

Žiadosti o azyl a medzinárodná ochrana v SR v rokoch 2018 – 2022

Ukazovateľ	2018	2019	2020	2021	2022
Žiadatelia o azyl (z toho prvé žiadosti)	178 (155)	232 (214)	282 (267)	370 (330)	547 (503)
Udelený azyl	5	9	11	29	23
Poskytnutá doplnková ochrana	37	19	27	13	48
Udelené štátne občianstvo	18	9	14	10	27

Zdroj: MÚ MV SR (medzinárodná ochrana) a SVS MV SR (občianstvo).

5.2. Národné politiky a legislatíva

Vláda SR prijala 17. marca 2022 novelu zákona o azyle¹⁷⁵, ktorá s účinnosťou od 1. júna 2022 najmä:

- upravuje hierarchiu statusov ochrany udeľovaných/poskytovaných cudzincom v SR podľa tohto zákona – ide najmä o uprednostnenie posudzovania a poskytovania doplnkovej ochrany z dôvodu vážneho bezprávia pred udeľovaním azylu na účel zlúčenia rodiny, ale aj pred udeľovaním azylu z humanitných dôvodov. V súlade s právom EÚ sa mení hierarchia statusov tak, že sa najskôr posúdi potreba medzinárodnej ochrany, a až v prípade nesplnenia podmienok na jej udelenie sa bude posudzovať možnosť poskytnutia národného statusu. V prípade ponechania pôvodnej právnej úpravy by nedošlo k uprednostneniu doplnkovej ochrany z dôvodu vážneho bezprávia (forma medzinárodnej ochrany) pred národnými statusmi (azyl na účel zlúčenia rodiny, humanitný azyl), tak ako to vyžaduje príslušná smernica.
- systémovo upravuje prvotnú integráciu azylantov a cudzincov, ktorým sa poskytla doplnková ochrana (pozri podkapitolu 7.1.3.), pričom v rámci nej:
  - zavádza jednorazový príspevok v rovnakej výške aj pre cudzincov, ktorým sa poskytla doplnková ochrana;
  - zavádza integračný príspevok pre azylantov a cudzincov, ktorým sa poskytla doplnková ochrana, počas obdobia šiestich mesiacov;
  - umožňuje v integračnom stredisku ubytovať aj cudzincov, ktorým sa poskytla doplnková ochrana;
  - ustanovuje zabezpečenie sociálneho poradenstva, psychologického poradenstva a kurzu kultúrnej orientácie pre azylantov a cudzincov, ktorým sa poskytla doplnková ochrana, na základe ich individuálnych potrieb;
- zabezpečuje sociálne poradenstvo, psychologické alebo iné poradenstvo a kurz kultúrnej orientácie aj pre žiadateľov o udelenie azylu na základe ich individuálnych potrieb. V prípade sociálneho poradenstva, psychologického poradenstva a kurzu kultúrnej orientácie pre žiadateľov sú tieto služby zabezpečované v rámci projektu financovaného z Fondu pre azyl, migráciu a integráciu (AMIF) a čiastočne pokryté (okrem psychologického poradenstva), aj za mestnancami migračného úradu MV SR.
- skracuje lehotu pre prístup žiadateľov na trh práce na šesť mesiacov od začatia konania o ude-

175 Zdroj: Dotazník MÚ MV SR.

- lenie azylu v prospech ich väčšej samostatnosti;
- ustanovuje, že na účel posudzovania žiadosti o udelenie azylu majú byť získané údaje o kraji-
ne pôvodu presné, aktuálne a z relevantných zdrojov, ako sú napríklad UNHCR a EUAA.¹⁷⁶
- ustanovuje nový dôvod prerušenia konania o odovzdaní do iného štátu – konanie o odovzdaní
do iného štátu sa preruší aj v prípade, ak iný štát je zodpovedný za posúdenie žiadosti o udele-
nie azylu a pobyt cudzinca na území SR nie je známy, najviac však na 18 mesiacov od prevzatia
tejto zodpovednosti; počas prerušenia konania lehoty podľa tohto zákona neplynú.
- ustanovuje dobu, na ktorú sa žiadateľovi povolí pobyt mimo pobytového tábora (tzv. dlho-
dobá priepustka). Pri stanovení zákonnej lehoty na pobyt žiadateľa mimo pobytového tábora
sa zabezpečila aj aplikácia čl. 12 ods. 1 písm. a), konkrétne, že žiadatelia sa musia hlásiť prísluš-
ným orgánom alebo sa pred ne osobne dostaviť buď bezodkladne, alebo v určený čas.
- bližšie určuje skutočnosti, ktoré obsahuje poučenie žiadateľa o udelenie azylu. Ustanovenie
zabezpečuje aplikáciu čl. 12 ods. 1 písm. a) smernice Európskeho parlamentu a Rady 2013/32/
EÚ, t. j. záruke byť informovaný v jazyku, ktorému žiadateľ rozumie alebo o ktorom sa odôvod-
nene predpokladá, že mu rozumie, o konaní, ktoré bude nasledovať, o ich právach a povinnos-
tiach počas tohto konania a o možných dôsledkoch neplnenia ich povinností a nespolupráce
s orgánmi. V súlade so zohľadnením najlepšieho záujmu maloletej osoby sa nové ustanovenie
dopĺňa tiež o skutočnosť, že poučenie a informácie sa poskytnú spôsobom zohľadňujúcim vek
a vyspelosť takéhoto žiadateľa.
- ustanovuje nový dôvod zániku azylu v súvislosti s úpravou hierarchie statusov.^{177, 178}

Súčasťou poučení žiadateľov o udelenie azylu o právach a o povinnostiach, ktoré dostávajú naj-
neskôr do 15 dní od začatia konania o udelenie azylu, sa v máji 2022 stala informácia týkajúca
sa obchodovania s ľuďmi, programu podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi, aj s kon-
taktmi na národnú linku pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi. Zapracovanie témy obchodo-
vania s ľuďmi do poučenia súviselo s plnením úloh vyplývajúcich z Národného programu boja
proti obchodovaniu s ľuďmi a úloh vyplývajúcich z monitorovacieho mechanizmu Skupiny ex-
pertov na boj proti obchodovaniu s ľuďmi (GRETA).¹⁷⁹

Vláda SR dňa 22. decembra 2022 schválila ďalšie zmeny v zákone o azyle¹⁸⁰, ktoré nadobudli účin-
nosť 1. januára 2023.¹⁸¹ Zmeny sa týkajú poskytnutia a úhrady neodkladnej zdravotnej starostli-
vosti pre žiadateľov o azyl, osoby s dočasným útočiskom a osoby v programe asistovaných návra-
tov, ktoré je od 1. januára 2023 zabezpečené prostredníctvom najväčšej zdravotnej poisťovne,
ktorej následne náklady refunduje MZ SR. V súvislosti s uvedenými zmenami migračný úrad MV
SR od 1. januára 2023 už nevydáva doklady o oprávnení na poskytnutie zdravotnej starostlivosti
žiadateľom o udelenie azylu („žltá kartička“), cudzincom žiadajúcim o dočasné útočisko („zelená
kartička“) a cudzincom, ktorí vzali svoju žiadosť o udelenie azylu späť a požiadali o dobrovoľný
návrat („modrá kartička“). Uvedené osoby sa pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti preukazujú
len preukazom žiadateľa o udelenie azylu, preukazom cudzinca žiadajúceho o dočasné útoči-
sko alebo potvrdením vydaným MV SR (dobrovoľný návrat). Cieľom úpravy bolo zjednotenie
procesu poskytovania a úhrady zdravotnej starostlivosti. Nejde o rozšírenie rozsahu nároku, ale

176 Nové ustanovenie je v súlade s čl. 8 ods. 2 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2011/95/EÚ a praxou.

177 Zdroj: Dôvodová správa k zákonu č. 124/2022 z. z., dostupné na: <https://www.najpravo.sk/dovodove-spravy/rok-2022/dovodova-sprava-k-zakonu-c-124-2022-z-z.html> (citované 24. 5. 2023).

178 Zdroj: Zákon č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, účinný od 1. 6. 2022, <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2002/480/20220601.html> (citované 15. 3. 2023).

179 Zdroj: Dotazník MÚ MV SR.

180 zákon č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

181 Zdroj: Zákon č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, účinný od 1. 1. 2023, <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2002/480/20230101.html> (citované 15. 3. 2023).

o administratívnu zmenu pri realizácii úhrady, pričom táto zmena je v prospech týchto osôb a tiež
aj v prospech poskytovateľov zdravotnej starostlivosti. Poskytovanie zdravotnej starostlivosti
týmto osobám po novom prebieha u poskytovateľov zdravotnej starostlivosti na celom území
SR, ktorí si následne (elektronicky, cez dávky) fakturujú túto zdravotnú starostlivosť na Všeobec-
nú zdravotnú poisťovňu, a. s. Pred novelizáciou zákona bola neodkladná zdravotná starostlivosť
u spomínanej cieľovej skupiny zabezpečovaná prostredníctvom Ministerstva vnútra SR.¹⁸²

5.3. Prijímanie a starostlivosť o žiadateľov o azyl

Po vypuknutí konfliktu v Afganistane v auguste 2021 SR evakuovala na svoje územie 46 afgan-
ských štátnych príslušníkov, z ktorých 32 požiadalo o udelenie azylu a 12 prijala cez Ukrajinu,
ktorí tiež požiadali o udelenie azylu. Následne mali s presahom do roka 2022 v integrácii rovnaké
možnosti ako iné osoby s udelenou medzinárodnou ochranou.¹⁸³

V roku 2022 sa SR nezapojila do žiadnych európskych alebo bilaterálnych relokačných aktivít
(pozri **Tabuľku 14**). Rovnako SR nerealizovala žiadny presídľovací alebo iný program prijímania
utečencov z krajín mimo EÚ (pozri **Tabuľku 15**) ani špeciálny humanitárny transfer utečencov
cez svoje územie (pozri **Tabuľku 16**).¹⁸⁴

SR v roku 2022 pokračovala v nastavenom skríningu na ochorenie COVID-19, potrebnej izolácii
žiadateľov v rámci azylového zariadenia a naďalej realizovala vytvorený spôsob zonácie zariade-
ní. MÚ MV SR pravidelne informoval zamestnancov a žiadateľov o používaní osobných ochran-
ných pracovných pomôcok, pravidelne aktualizoval COVID-19 opatrenia podľa meniacich sa od-
porúčaní formou dostupných letákov pre žiadateľov o udelenie azylu a zdieľaním aktuálnych
vyhlášok pre zamestnancov, riešil problematiku vydávania dokladov súvisiacich s očkovaním
proti ochoreniu COVID-19 (COVID pas, uznávanie očkovacích dokladov do zahraničia a i.), vytvo-
ril informačné letáky o očkovaní pre žiadateľov.

V roku 2022 SR pokračovala v realizácii transferov do štátov uplatňujúcich dublinské nariadenie,
ak boli dožiadania SR daným členským štátom akceptované a rozhodnutia o odovzdaní do iné-
ho štátu boli vykonateľné v súlade s platnou slovenskou legislatívou. V roku 2022 došlo k pre-
vzatiu osôb na územie SR na ďalšie konanie v 28 prípadoch a SR zo svojho územia odovzdala
44 osôb do členských štátov zodpovedných za posúdenie žiadosti o medzinárodnú ochranu.¹⁸⁵

Migračný úrad pokračoval v úzkej spolupráci s mimovládnyimi organizáciami, a to najmä v rámci
projektov financovaných z prostriedkov EÚ. V roku 2022 pokračovala mimovládna organizácia
Slovenská humanitná rada v projekte *Efektívne služby žiadateľom o azyl v SR III*¹⁸⁶, ktorý bol opä-
tovne predĺžený o rok z októbra 2022 do konca októbra 2023. V rámci projektu sa poskytovali
základné a doplnkové služby pre všetkých žiadateľov o azyl vrátane tých, ktorí sa nachádzali
v azylových zariadeniach. Špecifická pozornosť sa venovala potrebám zraniteľných osôb. Medzi
doplnkové služby patrila výučba slovenského jazyka, psychologické poradenstvo, sociálna prá-
ca, voľnočasové aktivity a pod.¹⁸⁷

182 Zdroj: Dotazník MÚ MV SR.

183 Zdroj: Dotazník MÚ MV SR.

184 SR vykonáva od roku 2009 v spolupráci s UNHCR a IOM špeciálny humanitárny transfer utečencov. Posledná trilaterálna Dohoda medzi
vládou SR, UNHCR a IOM o humanitárnom transfere utečencov, ktorí potrebujú medzinárodnú ochranu cez SR, bola uzatvorená 18. 11. 2015.

185 Zdroj: Dotazník MÚ MV SR.

186 Kód projektu: SK 2019 AMIF SC1.1/1. Trvanie projektu: 1. 1. 2020 – 31. 10. 2022, predĺžený do 31. 10. 2023. Výška grantu: 1 189 773,62 EUR,
v roku 2022 navýšená na 2 267 106,95 EUR. Financovanie: AMIF a štátny rozpočet SR.

187 Zdroj: Dotazník OZP SEP MV SR.

V oblasti zlepšovania podmienok a zvyšovania kvality služieb poskytovaných v azylových zariadeniach bola v januári 2022 ukončená rekonštrukcia v budove číslo SO 300 záchytného tábora v Humennom. Rekonštrukciou bolo vytvorené komplexné bezbariérové prostredie (nainštalovaná bola schodisková plošina, boli vytvorené bezbariérové sociálne zariadenia, znížené okná a rozšírené dvere), taktiež bol vypracovaný projektový návrh na rekonštrukciu časti pobytového tábora v Opatovskej Novej Vsi, ktorou bude vytvorený priestor na vzdelávacie a spoločenské aktivity.

Vzdelávanie zamestnancov MÚ MV SR prebiehalo aj v roku 2022 najmä cez tréningové moduly EUAA. Konkrétne išlo o zabezpečenie dvoch národných školení na témy Vedenie pohovoru s deťmi a Vedenie pohovoru so zraniteľnými osobami. V sledovanom období boli vyškolení dvaja tréneri pre moduly Identifikácia možných dublinských prípadov a Uplatňovanie klauzúl o vylúčení pri osobách, ktoré sú nehodné medzinárodnej ochrany. V súvislosti s vojnou na Ukrajine zamestnanci absolvovali tematické školenia EUAA zamerané na komunikáciu s vysídlenými deťmi, komunikáciu s osobami, ktoré zažili traumatizujúcu skúsenosť, poskytovanie informácií a komunikáciu s ľuďmi vysídlenými z Ukrajiny, Dočasnú ochranu: Pochopenie aktuálneho rámca v kontexte vojny na Ukrajine, Ad hoc školenie k dočasnej ochrane. Medzi ďalšie absolvované EUAA školenia v roku 2022 patria: Základy MedCOI (pozn. zdravotné informácie o krajine pôvodu), Obchodovanie s ľuďmi, Úvod do etických a profesionálnych štandardov, Úvod do komunikácie pre azylových a prijímacích pracovníkov, Úvod do právneho rámca medzinárodnej ochrany v EÚ, Ďalšie profesijné vzdelávanie o inklúzii žiadateľov o medzinárodnú ochranu z Afganistanu.

Prostredníctvom medzinárodnej organizácie UNICEF sa nadviazala spolupráca s Katedrou sociálnej práce Pedagogickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave, konkrétne v oblasti výskumu a vzdelávania zamestnancov migračného úradu MV SR a spolupracujúcich organizácií a dobrovoľníckej činnosti študentov v Humanitnom centre Gabčíkovo.¹⁸⁸

5.4. Súdne rozhodnutia na národnej a európskej úrovni

SR kontinuálne aplikuje judikatúru Súdneho dvora EÚ, ako aj Európskeho súdu pre ľudské práva pri svojej rozhodovacej činnosti pri udeľovaní medzinárodnej ochrany a národných ochranných statusov.¹⁸⁹

5.5. Spolupráca s krajinami EÚ a mimo EÚ

Spolupráca členských štátov EÚ

Ako snahu o výrazný posun pri riešení patovej situácie v reforme Spoločného európskeho azylového systému (CEAS) možno považovať tzv. „graduálny prístup“ francúzskeho predsedníctva k Paktu, výsledkom ktorého bolo okrem politického vyhlásenia na spôsobe fungovania dobrovoľného mechanizmu solidarity (SR sa k tomuto vyhláseniu nepripojila), prijatie všeobecných prístupov Rady k návrhom EURODAC a skrining (SR sa hlasovania zdržala). Za úspech českého predsedníctva možno považovať dosiahnutie čiastočného všeobecného prístupu Rady k návrhu nariadenia o azylovom konaní (procedurálne nariadenie – APR), ako aj posun pri diskusiách k solidarite, kde ČS vyjadrili podporu ich konceptu flexibilnej solidarity a zodpovednosti.

¹⁸⁸ Zdroj: Dotazník MÚ MV SR.

¹⁸⁹ Zdroj: Dotazník MÚ MV SR.

SR v roku 2022 uskutočnila 9 vyslaní expertov do tzv. azylových podporných tímov EUAA (4 vyslania na Cyprus, 3 do Litvy, 2 na Maltu). Vyslania sa uskutočnili najmä v prvom štvrtroku, nakoľko po ruskej agresii voči Ukrajine bolo potrebné personálne kapacity nasadiť v rámci SR.¹⁹⁰

Spolupráca s krajinami mimo EÚ

SR a Bosna a Hercegovina pokračovali formou študijných návštev v partnerskom zdieľaní know-how z oblasti azylu a fungovania azylového systému, ktoré nadviazali v roku 2021 aj cez *Memorandum o spolupráci medzi Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky a Ministerstvom bezpečnosti Bosny a Hercegoviny* zo 17. septembra 2021:

- V októbri 2022 experti z procedurálneho odboru migračného úradu MV SR boli vyslaní do Sektora pre azyl Ministerstva bezpečnosti Bosny a Hercegoviny (ďalej ako BaH). Počas expertnej návštevy sa riešila realizácia azylového konania v celej jeho komplexnosti, ako aj výzvy a špecifiká, ktorým čelia obe krajiny v oblasti azylovej a migračnej politiky. Identifikované boli viaceré spoločné výzvy, či už ide o rôznorodosť a nepredvídateľnosť migračných tokov, nedostatok tlmočníkov pre vybrané jazyky, zložitost spracovávaní niektorých prípadov (napr. prípady uplatňovania vylučovacích klauzúl alebo konvertitov a LGBTQI+ osôb), vyhodnocovanie dôkazov v azylovom konaní, ako aj osobitosti podmienené napr. geografickou polohou našich krajín (BaH ako krajina na západobalkánskej trase, SR ako krajina susediaca s Ukrajinou). V novembri 2022 nasledovala študijná návšteva partnerov zo Sektora pre azyl na Slovensku, počas ktorej sa detailne oboznámili s praktickou realizáciou azylového konania v SR, s vyhodnocovaním dôkazov, spracovávaním informácií o krajinách pôvodu (COI). Diskutovalo sa tiež o prebiehajúcej implementácii opatrení a harmonizácii azylového práva v súvislosti s prístupovým procesom BaH do EÚ.
- V novembri 2022 sa na Slovensku uskutočnila študijná návšteva partnerov z Centra sociálnych služieb v Bihači. Na základe odporúčaní migračného úradu MV SR poskytla Slovenská agentúra pre medzinárodnú rozvojovú spoluprácu (SAMRS – Slovak Aid) v auguste 2022 Centru sociálnych služieb v Bihači finančnú dotáciu vo výške 30 000 eur na modernizáciu technického vybavenia centra a na pokrytie dvoch tabuľkových miest sociálnych pracovníkov, ktorí mali pôsobiť okrem centra aj v migračnom centre Lipa. Počas študijnej návštevy sa oboznámili s praktickým vykonávaním sociálnej práce v azylových zariadeniach migračného úradu MV SR. Diskutovalo sa tiež o výzvach a špecifikách, ktorým čelia obe krajiny v oblasti sociálnej práce v azylových zariadeniach. Cieľom bolo aj poskytnutie metodickéj pomoci a odovzdanie interných materiálov, ktoré sa osvedčili v zariadeniach migračného úradu v oblasti sociálnej práce.¹⁹¹

SR poskytla v roku 2022 viacerým štátom humanitárnu, finančnú a materiálnu pomoc pre potreby migrantov a utečencov (pozri kapitolu 13).

***

O integrácii osôb s udelenou medzinárodnou ochranou a aktivitách na zvyšovanie povedomia o nútenej/neregulárnej migrácii sa dočítate v časti 7. Legislatívne zmeny, opatrenia a aktivity na riešenie situácie ľudí utekajúcich pred vojnou na Ukrajine rieši samostatná kapitola (pozri kapitolu 3).

¹⁹⁰ Zdroj: Dotazník MÚ MV SR.

¹⁹¹ Zdroj: Dotazník MÚ MV SR.

Maloletí a ďalšie zraniteľné skupiny

V oblasti starostlivosti o maloletých bez sprievodu bola v roku 2022 významnou novela zákona o azyle, ktorá podrobnejšie špecifikovala skutočnosti, ktoré obsahuje poučenie žiadateľa o udelenie medzinárodnej ochrany s ohľadom na jeho vek a vyspelosť. V súlade s doterajšou praxou novela do zákona o azyle explicitne premietla zohľadňovanie najlepšieho záujmu maloletej osoby. Počet umiestňovaných MBS do zariadení v SR opätovne narástol, najmä vzhľadom na vojnu na Ukrajine, ale rovnako aj počet odchodov zo zariadení bol vysoký. Počet MBS žiadajúcich o azyl zostáva aj naďalej nízky.

V oblasti opatrení zameraných na zraniteľné skupiny migrantov vrátane ochrany a starostlivosti o maloletých nedošlo v SR v roku 2022 k žiadnym úpravám v politikách alebo v legislatíve.

6.1. Maloletí bez sprievodu

Štatistiky a trendy

Počet maloletých bez sprievodu v SR v priebehu rokov 2018 – 2022 postupne narastal. Počas roka 2022 bolo na území SR do zariadení SPODaSK umiestnených 270 nových maloletých bez sprievodu¹⁹², ktorí vzhľadom na vojnu na Ukrajine pochádzali najmä z Ukrajiny. Tí predstavovali viac ako polovicu novoumiestnených MBS v roku 2022. Ďalšie skupiny MBS pochádzali z krajín,

¹⁹² Celkovo orgány SPODaSK v roku 2022 evidovali 290 MBS (z nich 43 dievčat).

tradične zastúpených v tejto skupine migrantov, a to zo Sýrie, Afganistanu a Maroka. Napriek vyššie opísaným skutočnostiam nedošlo v roku 2022 až k takému výraznému nárastu v počte MBS ako medzi rokmi 2021 (183 MBS) a 2020 (79 MBS). Zvyšujúci trend bolo možné sledovať už od roku 2018, keď bolo umiestnených 19 MBS a v roku 2019 to bolo už 76 MBS. Treba uviesť, že veľká väčšina z týchto MBS po čase zo SR odíde. V roku 2022 bolo zaznamenaných 208 takýchto odchodov, čo predstavuje vyše 75 % (pozri **Tabuľku 17**).¹⁹³

O azyl v roku 2022 požiadalo 9 MBS, čo predstavuje len 3 % z celkového počtu novoumiestnených MBS do zariadenia SPODaSK (pozri **Tabuľku 18**). Oproti roku 2021 ide o pokles, keď o azyl požiadalo 21 MBS.¹⁹⁴ Celkovo je počet žiadostí o azyl z radov MBS nízky. V roku 2020 požiadalo o vstup do azylovej procedúry 9 MBS, v roku 2019 to bolo 29 MBS a v roku 2018 to bolo 10 MBS.¹⁹⁵

Politika, legislatíva a opatrenia

V oblasti maloletých bez sprievodu nenastali v roku 2022 žiadne legislatívne zmeny ani zmeny na úrovni politiky. Väčšina opatrení sa zamerala na riešenie situácií spojených s vojnou na Ukrajine (pozri kapitolu 3).

MIC IOM aj v roku 2022 pokračovalo v poradenstve MBS v CDR. Služby zahŕňali najmä kurzy slovenského jazyka a individuálne právne poradenstvo. Do integračných opatrení sociálnej a kultúrnej orientácie pre MBS sa zapojili aj kultúrni mediátori MIC – pre občanov Afganistanu a pre arabsky hovoriacich MBS. V roku 2022 MIC IOM aktualizovalo pre MBS sprievodcu *Ahoj! Hello, Welcome to Slovakia*. Informácie vo forme brožúry sú dostupné v jazykoch – arabský, anglický, darí, hindi, paštu, urdu a vietnamský. V roku 2022 bola brožúra spracovaná aj v ukrajinskom jazyku.¹⁹⁶ Takisto v roku 2022 MIC IOM zorganizovalo pre MBS, vychovávateľov, kultúrnych mediátorov a opatrovníčku MBS dva poznávacie výlety na východe Slovenska (keďže CDR pre MBS sa nachádza v Medzilaborciach na východe Slovenska).¹⁹⁷

6.2. Maloletí migranti

Z hľadiska legislatívy bola v tejto oblasti v roku 2022 významná novela zákona o azyle¹⁹⁸, ktorá podrobnejšie špecifikuje skutočnosti, ktoré obsahuje poučenie žiadateľa o udelenie medzinárodnej ochrany. V súlade so zohľadnením najlepšieho záujmu maloletej osoby sa ustanovenie dopĺňa tiež o skutočnosť, že poučenie a informácie sa poskytnú spôsobom zohľadňujúcim jeho vek a vyspelosť. V súlade s doterajšou praxou sa má pri prijímaní konkrétnych opatrení v konaniach podľa zákona o azyle, zabezpečovaní starostlivosti o žiadateľov v azylových zariadeniach a pri prvej integrácii zohľadňovať najlepší záujem maloletej osoby. Novela do zákona o azyle explicitne premieta zohľadňovanie najlepšieho záujmu maloletej osoby.¹⁹⁹

¹⁹³ Zdroj: ÚPSVR.

¹⁹⁴ Zdroj: ÚPSVR.

¹⁹⁵ Zdroj: MÚ MV SR, dostupné na <https://minv.sk/?statistiky-20> (citované 18. 4. 2022).

¹⁹⁶ Dostupné na <https://www.mic.iom.sk/sk/na-stiahnutie/brozury-a-letaky/itemlist/category/80-maloleti-bez-sprievodu.html> (citované 30. 3. 2023).

¹⁹⁷ Zdroj: Informácie poskytla IOM Slovensko.

¹⁹⁸ Zmeny v zákone č. 480/2002 Z. z. o azyle nadobudli účinnosť 1. 6. 2022. V tejto súvislosti išlo o zabezpečenie aplikácie smernice Európskeho parlamentu a Rady 2013/32/EÚ o spoločných konaniach o poskytovaní a odnímaní medzinárodnej ochrany.

¹⁹⁹ Zdroj: Dotazník MÚ MV SR.

Podobne ako v predchádzajúcich rokoch, aj v roku 2022 SR reagovala na odporúčania skupiny expertov Rady Európy pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi (GRETA) k implementácii Dohovoru Rady Európy o boji proti obchodovaniu s ľuďmi (3. kolo hodnotenia) a to spracovaním Informácie pre Výbor zmluvných strán o stave plnenia predmetných odporúčaní. Odporúčania GRETA č. 10, č. 15 a č. 19 sú so zameraním na detské obeť obchodovania s ľuďmi, konkrétne ide o zabezpečenie adekvátneho školenia a prístupu/práce s detskými obeťami obchodovania s ľuďmi, prevencia obchodovania s deťmi, identifikácia a asistencia detským obeťami obchodovania.²⁰⁰

Vychádzajúc z úloh vyplývajúcich z Národného programu boja proti obchodovaniu s ľuďmi a takisto z úloh vyplývajúcich z monitorovacieho mechanizmu Skupiny expertov na boj proti obchodovaniu s ľuďmi GRETA sa v roku 2022 súčasťou poučení žiadateľov o udelenie azylu o právach o povinnostiach stala informácia týkajúca sa obchodovania s ľuďmi, programu podpory a ochrany obeť obchodovania s ľuďmi, aj s kontaktmi na národnú linku pomoci obeť obchodovania s ľuďmi.²⁰¹

V roku 2022 všetci rozhodovači MÚ MV SR, ktorí rozhodujú o žiadostiach o udelenie medzinárodnej ochrany, absolvovali školenia EUAA zamerané na pohovory s deťmi a pohovory so zraniteľnými osobami.²⁰²

6.3. Ďalšie zraniteľné skupiny

Vláda SR prijala 17. marca 2022 novelu zákona o azyle²⁰³, ktorá s účinnosťou od 1. júna 2022 zabezpečuje sociálne poradenstvo, psychologické alebo iné poradenstvo a kurz kultúrnej orientácie aj pre žiadateľov o udelenie azylu na základe ich individuálnych potrieb a zraniteľností. V prípade sociálneho poradenstva, psychologického poradenstva a kurzu kultúrnej orientácie pre žiadateľov sú tieto služby zabezpečované v rámci projektu financovaného z Fondu pre azyl, migráciu a integráciu (AMIF) a čiastočne pokryté (okrem psychologického poradenstva) aj zamestnancami migračného úradu MV SR.²⁰⁴

MÚ MV SR vytvára v azylových zariadeniach vhodné podmienky na ubytovanie cudzincov a starostlivosť o nich, pričom zohľadňuje osobitné potreby zraniteľných osôb zistené na základe identifikácie a individuálneho posúdenia ich stavu. Pod vhodnými podmienkami sa rozumie aj prijímanie primeraných opatrení na zabránenie útokom a násiliu, ako aj poskytnutie ochrany obeť obchodovania s ľuďmi. Pri identifikovanej zraniteľnosti či špeciálnych potrebách vyžadujúcich prijatie osobitných procesných záruk alebo úpravu prijímacích podmienok sa urobili potrebné opatrenia a prípadné referovanie žiadateľa o udelenie azylu (s jeho súhlasom) k ďalším odborníkom v závislosti od konkrétnej individuálnej situácie.²⁰⁵ Pozri podkapitolu 5.3.

Vzdelávanie zamestnancov v tejto oblasti prebiehalo opäť najmä cez tréningové moduly EUAA. V roku 2022 boli zabezpečené dve národné školenia na témy Vedenie pohovoru s deťmi a Vedenie pohovoru so zraniteľnými osobami. Medzi ďalšie absolvované EUAA školenia v roku 2022 patrí v oblasti zraniteľnosti napr.: Obchodovanie s ľuďmi.

²⁰⁰ Zdroj: Dotazník OZVEZ KMV SR.

²⁰¹ Zdroj: Dotazník MÚ MV SR.

²⁰² Zdroj: Dotazník MÚ MV SR.

²⁰³ Zdroj: Dotazník MÚ MV SR.

²⁰⁴ Zdroj: Dotazník MÚ MV SR.

²⁰⁵ Zdroj: Dotazník MÚ MV SR.

Prostredníctvom UNICEFu sa nadviazala spolupráca s Katedrou sociálnej práce Pedagogickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave, konkrétne v oblasti výskumu a vzdelávania zamestnancov MÚ MV SR a spolupracujúcich organizácií a dobrovoľníckej činnosti študentov v Humanitnom centre Gabčíkovo. Väčšina vzdelávacích aktivít bola zameraná na deti a rodinu s maloletým dieťaťom.²⁰⁶

²⁰⁶ Zdroj: Dotazník MÚ MV SR.

Integrácia a inklúzia

V roku 2022 SR prijala *Národný akčný plán zamestnanosti žien na roky 2022 – 2030*, ktorý sa venuje aj postaveniu žien s migračnou skúsenosťou na trhu práce.

Novelou zákona o azyle sa upravila prvotná integrácia azylantov a cudzincov, ktorým sa poskytla doplnková ochrana.

Dôležitou súčasťou opatrení na podporu integrácie štátnych príslušníkov tretích krajín boli aj v roku 2022 projekty viacerých organizácií pôsobiach na Slovensku v oblasti migrácie (napr. IOM, SHR, Mareena, o. z. či Liga za ľudské práva). Tie sa zameriavali napríklad na poskytovanie poradenstva, jazykových kurzov alebo aktivít na zvyšovanie povedomia o migrácii. Vo výskumnej oblasti naďalej pôsobil CVEK a v rámci EMN bola vydaná štúdia o integrácii žien-migrantiek. Všetky tieto organizácie zareagovali na potreby odídencom z Ukrajiny mnohými aktivitami, ktoré boli v roku 2022 v popredí ich činnosti (pozri kapitolu 3).

7.1. Integrácia štátnych príslušníkov tretích krajín

7.1.1. Politiky a legislatíva

V roku 2022 bol prijatý Národný akčný plán zamestnanosti žien na roky 2022 – 2030²⁰⁷, ktorého

²⁰⁷ Národný akčný plán zamestnanosti žien na roky 2022 – 2030 bol schválený Výborom pre rodovú rovnosť uznesením č. 80 dňa 28. 9. 2022.

cieľom je zabezpečiť, aby mali ženy a muži v celej svojej rozmanitosti rovnaké príležitosti, prosperovali a boli hospodársky nezávislí, boli odmeňovaní rovnako za svoju prácu rovnakej hodnoty, mali rovnaký prístup k financovaniu a poberali spravodlivé dôchodky.²⁰⁸ Vo vybraných častiach sa dokument dotýka aj postavenia žien s migračnou skúsenosťou na trhu práce a zosúladovania rodinného a súkromného života posilnením reálnej dostupnosti formalizovanej starostlivosti o deti pomocou detských skupín, a to v čase prípravy rodiča alebo inej fyzickej osoby, ktorá má dieťa zverené súdom do osobnej starostlivosti, na vstup alebo návrat na trh práce, prípravy na povolania štúdiom na strednej alebo vysokej škole, alebo v čase vykonávania zárobkovej činnosti. V tejto súvislosti navrhuje vytvorenie flexibilných foriem starostlivosti o deti, tzv. detské skupiny.

S ohľadom na trh práce okrem iného poukazuje na potrebu zvyšovania digitálnych a jazykových zručností žien v súlade s potrebami a vývojom na trhu práce vrátane žien migrantiek. Tieto potreby sa majú naplňať napr. poskytovaním individualizovaného poradenstva (informácie o slovenskom trhu práce, komunikácia so zamestnávateľmi a inými aktérmi, poradenstvo v oblasti sociálnej pomoci a podpory utečencom vrátane poradenstva začleňovania detí do školských a predškolských zariadení), zabezpečením vzdelávania odídencom, podporou mobility, dobrovoľníckej činnosti a zapracovania u zamestnávateľa v nadväznosti na Kohézne opatrenia na podporu utečencov v Európe (CARE) prostredníctvom projektov realizovaných úradmi práce.²⁰⁹

V roku 2022 došlo uznesením vlády SR č. 718/2022 zo 16. novembra k transformácii Riadiaceho výboru pre migráciu a integráciu cudzincov na Riadiaci výbor pre migráciu, integráciu a inklúziu cudzincov, do ktorého činnosti sú zapojení okrem vládnych partnerov podľa potreby aj medzinárodné a mimovládne organizácie, zástupcovia sociálnych partnerov, samosprávy na regionálnej a miestnej úrovni, ako aj akademickej obce (pozri tiež kapitolu 2).

Z legislatívneho hľadiska bolo v roku 2022 významné prijatie novely zákona o azyle, ktorá upravila prvotnú integráciu azylantov a cudzincov, ktorým sa poskytla doplnková ochrana (pozri podkapitolu 7.1.3.).

7.1.2. Opatrenia na podporu integrácie

V roku 2022 sa udialo niekoľko zmien na podporu integrácie na štátnej úrovni, viacero z nich súviselo aj s vojnou na Ukrajine, ale mali vplyv aj na iné skupiny migrantov, nielen na odídencom z Ukrajiny.

S cieľom odstránenia jazykových bariér detí cudzincov sa podľa školského zákona²¹⁰ pre deti cudzincov organizujú základné a rozširujúce jazykové kurzy štátneho jazyka. V tejto súvislosti sa v učebnom pláne jazykového kurzu od 1. apríla 2022 zvýšil počet hodín v základnom jazykovom kurze zo 4 na 6 hodín týždenne. Škola tak poskytne žiakovi počas 8 týždňov 48 vyučovacích hodín. Ak žiak nezvláda učivo alebo je tempo pre neho náročné, je možné 48 vyučovacích hodín zrealizovať aj za dlhšie časové obdobie, avšak v rozsahu minimálne 4 hodiny týždenne.²¹¹

Dostupné na https://www.employment.gov.sk/files/sk/ministerstvo/spolocny-sekretariat-vyborov/vybor-rodovu-rovnost/dokumenty-udalosti/nap_zamestnanosti_zien_22-30.pdf (citované 11. 1. 2023).

²⁰⁸ Zdroj: Dotazník MPSVR SR.

²⁰⁹ Zdroj: Dotazník MPSVR SR.

²¹⁰ § 146 ods. 3 školského zákona

²¹¹ Zdroj: Dotazník MŠVVŠ SR.

Zo sociálneho hľadiska sa novelou školského zákona²¹² študentom študijných programov pr-
vých dvoch stupňov, ktorí majú trvalý pobyt v SR alebo študentom, ktorým bol udelený azyl,
bola poskytnutá doplnková ochrana alebo bolo poskytnuté dočasné útočisko, na základe spl-
nenia ustanovených podmienok priznáva sociálne štipendium. Sociálne štipendium prispieva
na úhradu nákladov spojených so štúdiom. Na sociálne štipendium má študent právny nárok.

Vzhľadom na dlhodobu nepostačujúci bytový fond, ktorý nedokáže bez zásahu štátu naplňať
potreby populácie SR a poskytovať dostupné nájomné bývanie pre ľudí s oprávneným pobytom
v SR za férový nájom, ktorý sa predvídateľne vyvíja v čase, nadobudol dňa 1. júla 2022 účin-
nosť zákon č. 222/2022 Z. z. o štátnej podpore nájomného bývania. O nájomné bývanie sa môže
uchádzať každá fyzická osoba, vrátane cudzincov, ktorá má trvalý, prechodný alebo obdobný
pobyt na území SR. Na začiatku roka 2023 SR plánuje spustiť registráciu nezáväzného záujmu.²¹³

Na projektovej úrovni, v rámci cieľa politiky 4 (sociálnejšia Európa) v Programe Slovensko
na programové obdobie 2021 – 2027²¹⁴ bol pripravený obsah špecifického cieľa i) v priorite Ak-
tívne začlenenie a dostupné služby zamerané na podporu integrácie štátnych príslušníkov tre-
tích krajín vrátane migrantov. Cieľom je prispieť k lepšej integrácii migrantov do spoločnosti,
sprístupniť im systém sociálnych služieb a umožniť nadobudnúť potrebné jazykové kompeten-
cie, zručnosti a skúsenosti nevyhnutné aj na ich úspešnú integráciu na trh práce. Takisto je cie-
ľom prispieť k scitlivovaniu domáceho obyvateľstva s migrantami naprieč komunitami s využí-
tím príkladov dobrej praxe.²¹⁵

V tomto kontexte sa aj v roku 2022 podpora integrácie uskutočnila najmä prostredníctvom pro-
jektových aktivít. Zamerali sa na rôzne integračné oblasti a poskytovali buď priamu podporu
migrantom napr. vo forme poradenstva, kurzov a pod., alebo prispievali k tvorbe politik, opatre-
ní alebo k citlivej verejnej diskusii. Ako sa spomenulo vyššie, do činnosti organizácií pôsobiacich
v tejto oblasti v roku 2022 výrazne zasiahla vojna na Ukrajine, preto svoje priority preorientovali
najmä na pomoc ľuďom utekajúcim z Ukrajiny, či už rozšírením svojich existujúcich aktivít, alebo
prostredníctvom nových činností. V tejto kapitole sa budeme primárne venovať podpore integ-
rácie všetkých štátnych príslušníkov tretích krajín, aj keď v mnohých prípadoch tieto aktivity nie
je možné jednoznačne oddeliť od asistencie poskytovanej odídencom z Ukrajiny. Podrobnejšie
informácie so zameraním na podporu odídencom z Ukrajiny sa nachádzajú v kapitole 3.

Migračné informačné centrum IOM aj v roku 2022 poskytovalo nielen svoje poradenské služby
v právnych, pracovných a sociokultúrnych otázkach, ale aj ďalšie služby na podporu integrácie,
ako jazykové a odborné vzdelávanie cudzincov, zabezpečenie ochrany práv MBS a podpory ich
integrácie. Rozvíjala sa aj spolupráca s komunitami migrantov. V roku 2022 činnosť MIC IOM
výrazne ovplyvnila vojna na Ukrajine, keď svoju činnosť prispôbilo danej situácii, najmä roz-
šírením svojich kapacít a poskytovaním informácií cez všetky kanály aj v ukrajinskom jazyku.
Konzultácie o pobyte, rodine, zamestnaní, podnikaní, vzdelávaní či občianstve v SR poskytovalo
aj naďalej osobne, telefonicky alebo e-mailom, pričom počet poskytnutých konzultácií medzi-
ročne narástol o vyše 44 %. V dôsledku vojnového konfliktu bol každý druhý klient/klientka MIC
z Ukrajiny.²¹⁶

212 zákon č. 131/2002 o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov

213 Zdroj: IOM a Dotazník Agentúry štátom podporovaného bývania.

214 Dostupné na https://www.eurofondy.gov.sk/wp-content/uploads/2022/03/Program_Slovensko_SK_verzia-1.0-1.pdf (citované 11. 1. 2023)

215 Zdroj: Dotazník MPSVR SR.

216 Zdroj: IOM Slovensko. Štatistika odzrkadľuje aj počet poskytnutých konzultácií súvisiacich s vojnou na Ukrajine.

Všetky informácie sú komplexne zhrnuté aj na webovej stránke MIC IOM v slovenskom, anglic-
kom a ruskom jazyku, pričom vybrané informácie pribudli aj v ukrajinskom jazyku. V roku 2022
MIC nadviazalo na online webináre z roku 2021, ktoré boli v roku 2022 zamerané najmä na ob-
lasti pracovného a rodinného práva.²¹⁷

Aj v roku 2022 sa aktívne využívali webové aplikácie MIC IOM Visa Check²¹⁸ a Work Permit Check²¹⁹,
ktoré ponúkajú informácie pre cudzincov z ktorejkoľvek krajiny sveta, ktorí chcú prísť na Sloven-
sko a chcú zistiť, či potrebujú víza na vstup do SR a aký druh pobytu si vyžaduje štúdium, práca
či podnikanie na Slovensku.

V oblasti poradenstva začalo v roku 2022 MIC IOM v rámci aktivít pod Plánom obnovy a odolnos-
ti SR poskytovať konzultácie a služby, ktorými prispieva k podpore lákania a udržania talentov
v SR. MIC IOM týmto rozšírilo poradenské služby špecificky na talenty, vysokokvalifikovaných
zahraničných pracovníkov a zahraničných študentov z krajín EÚ a mimo EÚ, ako aj slovenských
navrátilcov a na zamestnávateľov zamestnávajúcich vysokokvalifikovaných zahraničných pra-
covníkov z krajín EÚ a mimo EÚ, pre ktorých poskytovalo konzultácie a špecializované školenia
o zamestnávaní cudzincov.²²⁰

Poskytovanie bezplatnej právnej pomoci migrantom (poradenstvo a aj zastupovanie) zabezpe-
čuje Liga za ľudské práva (HRL) pro bono alebo v rámci svojho projektu zameraného na obe-
nenávisných trestných činov a potenciálne obeť takýchto činov – moslimov, utečencov, žiada-
teľov o azyl a iné skupiny migrantov žijúcich v SR.²²¹ Projektové aktivity zahŕňajú aj vytvorenie
siete právnikov, advokátov, mimovládnych organizácií, ako aj zahraničných expertov venujúcich
sa týmto témam (pozri podkapitolu 7.2.). Špecifické poradenstvo a právne zastupovanie sa po-
skytuje pre utečencov v rámci projektu podporeného UNHCR.

Aj HRL na svojej webovej stránke poskytovala počas roka 2022 informácie pre cudzincov o rôz-
nych oblastiach života a pobytu v SR s výrazným zameraním na odídencom z Ukrajiny.²²²

MIC IOM pokračovalo aj v roku 2022 v poskytovaní konzultácií pri orientácii na trhu práce, prí-
prave životopisu, príprave na pohovor, komunikácii so zamestnávateľmi, pri vyhľadávaní pracov-
ných ponúk alebo sprostredkovaní zamestnania. Na zvýšenie šancí uplatniť sa na trhu práce MIC
IOM ďalej poskytlo finančnú podporu na rekvalifikačné kurzy pre klientov.

Vojna na Ukrajine ovplyvnila aj vedenia kurzov slovenského jazyka, z ktorých bola asi polovica
špecificky určená len pre odídencom z Ukrajiny. Kurzy prebiehali online, ale aj fyzicky v Bratisla-
ve, Košiciach, Medzilaborciach (pre MBS) a v iných mestách na Slovensku. Zároveň prebiehali
aj kurzy sociálnej a kultúrnej orientácie, ktoré pomáhajú cudzincom orientovať sa v dôležitých
oblastiach života na Slovensku. V spolupráci s kultúrnymi mediátormi – zástupcami združení
a komunit cudzincov na Slovensku, sa v roku 2022 pokračovalo v organizovaní stretnutí Welco-
ming Slovakia, kde cudzinci získali praktické a užitočné informácie o živote na Slovensku.²²³

217 Dostupné na IOM Slovakia - YouTube (citované 4. 4. 2023).

218 Dostupné na <https://mic.iom.sk/visacheck/en/home/> (citované 4. 4. 2023).

219 Dostupné na <https://www.mic.iom.sk/workcheck/sk/domov/> (citované 4. 4. 2023).

220 Dostupné na <https://www.mic.iom.sk/sk/novinky/780-rozsirene-portfolio-bezplatnych-sluzieb.html> (stiahnuté 4. 4. 2023).

221 Projekt SalamSK je financovaný Európskou úniou v rámci programu Práva, Rovnosť a Občianstvo (2014 – 2020) a prebiehal v období
od januára 2021 do decembra 2022. Viac informácií na [https://www.hrl.sk/sk/co-robime/projekty/aktualne-projekty/salamsk-bojujeme-pro-
ti-islamofobii-a-podporujeme-obete-nenavistnych-trestnych-cinov-na-slovensku](https://www.hrl.sk/sk/co-robime/projekty/aktualne-projekty/salamsk-bojujeme-pro-
ti-islamofobii-a-podporujeme-obete-nenavistnych-trestnych-cinov-na-slovensku) (citované 5. 4. 2023).

222 Viac informácií na <https://www.hrl.sk/sk/co-robime/projekty/ukrajina/ako-pomahame> (citované 4. 4. 2023).

223 Zdroj: IOM Slovensko. V dôsledku vojny na Ukrajine bola v roku 2022 prevažná väčšina účastníkov kurzov z Ukrajiny.

Jazykové kurzy a konverzácie zo slovenčiny v roku 2022 poskytovalo predovšetkým pre štátnych príslušníkov tretích krajín a ďalších cudzincov aj občianske združenie Mareena a to v Bratislave a Nitre a v druhej polovici roka 2022 aj v Košiciach. Podobne ako bolo spomenuté v prípade MIC IOM, tieto kurzy v roku 2022 využívali prevažne odídenci z Ukrajiny.²²⁴

Poradenstvo, ako aj kurzy slovenského jazyka poskytovalo v roku 2022 aj mnoho iných organizácií v SR, ale len s vysloveným zameraním na odídcov z Ukrajiny (pozri kapitolu 3).

V roku 2022 Centrum pre výskum etnicity a kultúry (CVEK) uzavrelo svoj projekt *Výskum integrácie cudzincov – bariéry, nástroje, postoj*, ktorého hlavným cieľom bolo komplexným spôsobom zmapovať oblasť integrácie cudzincov, dostupnosť integračných služieb, ale aj vnímanie integrácie samotnými cudzincami a majoritným obyvateľstvom, a to uskutočnením konferencie s názvom *Slovensko a migrácia. Hľadanie ciest k spolužitiu*. Počas konferencie boli predstavené všetky zistenia z tohto dvojročného výskumného projektu.²²⁵

7.1.3. Integrácia osôb s udelenou medzinárodnou ochranou

Dňa 17. marca 2022 vláda SR schválila zmeny v zákone o azyle, ktoré nadobudli účinnosť 1. júna 2022. Novela systémovo upravuje prvotnú integráciu azylantov a cudzincov, ktorým sa poskytla doplnková ochrana a zároveň zjednocuje ich postavenie, pričom v rámci nej:

- zavádza jednorazový príspevok v rovnakej výške (vo výške 1,5-násobku sumy životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu) aj pre cudzincov, ktorým sa poskytla doplnková ochrana;
- zavádza integračný príspevok pre azylantov a cudzincov, ktorým sa poskytla doplnková ochrana, počas obdobia šiestich mesiacov (vo výške 1,75-násobku sumy životného minima). V tomto prípade ide o sformalizovanie obdobného príspevku, ktorý sa už v súčasnosti v SR v porovnateľnej výške poskytuje azylantom a cudzincom, ktorým sa poskytla doplnková ochrana, v rámci integračného projektu financovaného z prostriedkov Fondu pre azyl, migráciu a integráciu.
- umožňuje v integračnom stredisku ubytovať aj cudzincov, ktorým sa poskytla doplnková ochrana;
- ustanovuje zabezpečenie sociálneho poradenstva, psychologického poradenstva, kurzu slovenského jazyka a kurzu kultúrnej orientácie pre azylantov a cudzincov, ktorým sa poskytla doplnková ochrana, na základe ich individuálnych potrieb – spravidla po dobu 12 mesiacov od udelenia azylu alebo poskytnutia doplnkovej ochrany; v prípade maloletého dieťaťa, aj ak je to potrebné pre jeho priaznivý vývin. Takisto ide o sformalizovanie služieb zabezpečovaných v rámci projektu financovaného z Fondu pre azyl, migráciu a integráciu.

Systematická úprava prvotnej integrácie v zákone o azyle zabezpečuje okrem iného udržateľnosť tohto systému v prípade nedostupnosti prostriedkov z fondov EÚ.²²⁶

V roku 2022 pokračovala implementácia projektu Slovenskej humanitnej rady *Rifugio*. Ich klientom – osobám s poskytnutým azylom alebo doplnkovou ochranou – bolo poskytnuté sociálne,

²²⁴ Zdroj: www.mic.iom.sk (citované 4. 4. 2023).

²²⁵ Projekt bol financovaný z fondu AMIF. Analýzy dostupné na <http://cvek.sk/publikacie/> (citované 4. 4. 2023).

²²⁶ V prípade, že súčasný a budúci Fond pre azyl, migráciu a integráciu nebudú na seba nadväzovať, nebolo by možné garantovať poskytovanie príspevku pre azylantov a cudzincov, ktorým sa poskytla doplnková ochrana. Taktiež nebolo rovnoprávne postavenie azylantov a cudzincov s poskytnutou doplnkovou ochranou v rámci prvotnej integrácie (poskytovanie jednorazového príspevku, možnosť poskytovania ubytovania v integračnom stredisku). Integrácia osôb s udelenou medzinárodnou ochranou je zabezpečovaná hlavne prostredníctvom projektov financovaných z fondov AMIF. Informácie poskytol MÚ MV SR.

pracovné a psychologické poradenstvo, právna a sociálna pomoc alebo asistencia pri hľadaní ubytovania, materiálna a finančná pomoc, ako aj výučba slovenského jazyka a školská integrácia.²²⁷ Začiatkom roka bol v projekte náhly nárast počtu klientov. Vyše 50 osôb z Afganistanu bolo relokovaných vládny špeciálom na Slovensko, dostalo medzinárodnú ochranu a boli zaradení do integrácie.

V druhej polovici roka 2022 sa prehlbil systém práce s integračnými plánmi klientov, rozpracoval sa a spustil nový kurz sociokultúrnej orientácie, ktorý pozostával z 9 rôznych interaktívnych modulov pod dohľadom kultúrneho mediátora a sociálneho pracovníka. Zmenou prešlo aj vyplácanie finančnej podpory utečencom v prvotnej fáze integrácie a prechod na integračné príspevky poskytované štátom. Koncom roka sa spustil integrovaný online klientsky systém, ktorý zefektívnil prácu s klientelou v integrácii a v táborových a pobytových zariadeniach pre žiadateľov o azyl. Celkovo sa realizovalo 6 integračných aktivít zameraných na spoznávanie sociálneho a právneho systému SR, pracovných podmienok v SR, možností zamestnania sa utečencov a spoznávanie utečencami rôznych komunít cudzincov.

Vďaka nadviazaniu užšej spolupráce s Katedrou sociálnej práce na Univerzite Komenského v Bratislave sa zamestnanci integračného projektu aktívne zúčastňovali školení pre sociálnych pracovníkov a asistentov. Nadviazala sa medzinárodná spolupráca aj v rámci tréningov a vzdelávacích príručiek s EUAA a OSCE. Do projektu sa zapojilo 271 osôb a zorganizovalo sa 19 podujatí pre osoby s medzinárodnou ochranou a širšiu verejnosť.²²⁸

V spolupráci s IKEA pokračovala HRL v roku 2022 v realizácii trojročného programu Skills for Employment na podporu držiteľov medzinárodnej ochrany na Slovensku. Cieľom tejto iniciatívy je pomáhať týmto ľuďom získať nové zručnosti a pracovné skúsenosti a s nimi aj lepšiu šancu nájsť si prácu, či už konkrétne v obchodnom dome IKEA alebo v iných spoločnostiach na Slovensku. Účastníci zároveň môžu získať lepšiu príležitosť integrovať sa do svojej novej hostiteľskej komunity. Program obsahuje 16 hodín venovaných pracovnoprávnemu minimu a osvojovaniu zručností potrebných pri hľadaní práce, 4 mesiace jazykových kurzov alebo konzultácií zameraných na zlepšenie znalosti slovenského jazyka a školenie zamerané na možnosti uplatnenia v IKEA, priebeh pracovného pohovoru a výberového konania. IKEA ponúka držiteľom medzinárodnej ochrany 19 pracovných miest v Bratislave. Projekt nadväzuje na globálny záväzok IKEA podporiť v 300 jednotkách IKEA v 30 krajinách viac než 2 500 utečencov do konca roka 2022.²²⁹

V mesiacoch január – február 2022 občianske združenie Mareena pokračovalo v prevádzke sociálnej pop-up kaviarne, Mareena café, ktorá poskytovala pracovné príležitosti ženám s udelenou medzinárodnou ochranou a cudzinkám z krajín mimo EÚ. V ostatných mesiacoch roka 2022 Mareena v spolupráci so zamestnankyňami poskytovala cateringové služby pre podujatia ako festival Jeden svet, konferenciu Svet medzi riadkami či Svetový deň utečencov na Tyršáku. Cieľom Mareena café je prispievať k ich ekonomickej samostatnosti a sociálnej začlenenosti, rozvíjať ich potenciál a zručnosti a zároveň pomáhať prehľbovať vzťahy medzi Slovákmi a cudzincami. Počas roka sa hľadali nové priestory pre kaviareň, ktorá by mala byť opätovne spustená v priebehu roka 2023.²³⁰

²²⁷ Projekt sa realizuje do 31. 10. 2023 a je financovaný z AMIF. Dostupné na <https://nasiutecenci.sk/rifugio/> (citované 4. 4. 2023).

²²⁸ Zdroj: Dotazník MÚ MV SR.

²²⁹ Zdroj: <https://www.ikea.com/sk/sk/this-is-ikea/community-engagement/ikea-pomaha-utecencom-s-uplatnenim-na-trhu-prace-pub-2c2373f0> (citované 14. 4. 2022).

²³⁰ Dostupné na <https://mareena.sk/mareena-cafe> (citované 5. 4. 2023).

7.1.4. Integrácia na miestnej úrovni a občianska participácia cudzincov

V roku 2022 väčšina aktivít smerujúcich k podpore integrácie cudzincov na regionálnej a miestnej úrovni sa tak, ako aj v iných prípadoch sústredila najmä na odídencom z Ukrajiny (pozri kapitolu 3). Z aktivít, ktoré neboli zamerané špecificky na pomoc tejto skupine ľudí, môžeme spomenúť najmä celoeurópsky projekt *Úspešná integrácia migrantov v regiónoch*, do ktorého bola zapojená HRL. Okrem HRL na projekte spolupracujú aj tri partnerské organizácie z členských štátov EÚ: české Sdružení pro integraci a migraci (SIMI) ako líder projektu, belgické mesto Mechelen a nemecká organizácia AGABY – Pracovný výbor pre integráciu a migráciu Rady Bavorska (Arbeitsgemeinschaft der Ausländer-, Migranten- und Integrationsbeiräte Bayerns). Projekt sa zameriava na vytvorenie inovatívnych nástrojov pre uľahčenie integrácie na regionálnej a miestnej úrovni a výmenu inovácií medzi štátmi EÚ a ich prispôbenie miestnym potrebám. V priebehu troch rokov sa plánuje vytvorenie a odskúšanie metodiky integračných workshopov pre samosprávy, príprava komparatívnej štúdie o štrukturálnej dimenzii lokálnej integrácie a rozšírenie už existujúceho manuálu pre samosprávy.²³¹

V roku 2021 pokračovalo v Nitre v činnosti centrum COMIN (Komunitné centrum pre pracovnú a vedomostnú mobilitu) ako miesto prvého kontaktu pre cudzincov a naďalej poskytovalo informácie cudzincom o rôznych aspektoch života v meste, ako aj v súvislosti s pandémiou ochorenia COVID-19 a poskytovaním kurzov slovenského jazyka v spolupráci s občianskym združením Mareena. Po vypuknutí vojny na Ukrajine rozšírili svoju činnosť na poskytovanie služieb odídencom z Ukrajiny (pozri kapitolu 3).²³²

7.2. Zvyšovanie povedomia o migrácii a nediskriminácia

Opätovne aj v tejto oblasti sa aktivity väčšiny tradičných aktérov pôsobiacich v oblasti migrácie, zvyšovania povedomia o nediskriminácii a budovania tolerance orientovali na pomoc odídencom z Ukrajiny. Prebiehajúce projekty alebo aktivity boli rozšírené o elementy vojny na Ukrajine a s tým súvisiacu pomoc.

V roku 2022 sa vyvracaniu hoaxov a nepravdivých informácií aj na tému migrácie a špeciálne v kontexte vojny na Ukrajine venovali sociálne médiá Polície SR – Hoaxy a podvody. Na svojich sociálnych sieťach sa vyjadrujú k témam, ktoré sa často verejne zneužívajú aj v antimigračnom naratíve.²³³

MÚ MV SR vyvíja osvetové aktivity pre verejnosť v oblasti migrácie a azylu prostredníctvom prednášok na hudobných festivaloch: Dobrý festival (Prešov) – 17. – 18. júna 2022, Slovenské alternatívne leto (Bzovík) – 15. – 16. júla 2022. V marci 2022 sa v súvislosti s vojnovým konfliktom na Ukrajine odohralo v spolupráci s Divadlom Nová scéna v Bratislave predstavenie divadelnej hry podľa predlohy Janne Tellerovej „Domov, kde je ten Tvoj?“, po ktorej nasledovala diskusia o aktuálnej situácii. Uvedené divadelné predstavenie sa konalo 5-krát v roku 2022. Aj v roku 2022 sa MÚ MV SR v Bratislave zúčastnil podujatia pri príležitosti Svetového dňa utečencov. Vo svojej

činnosti MÚ MV SR spolupracuje aj s rezortnými školami – Akadémiou Policajného zboru a Strednou odbornou školou Policajného zboru. V marci 2022 na Základnej škole Cádova v Bratislave zástupca MÚ MV SR vytvoril diskusnú hodinu s 9-ročnými žiakmi o vnímaní situácie v súvislosti s vojnou na Ukrajine, o vnímaní ľudí utekajúcich z krajín pôvodu, ich možných dôvodoch a potrebách. V októbri 2022 zástupca MÚ MV SR participoval na plánovanom „Vzdelávaní o utečencoch“ pre učiteľov (spolupráca MÚ MV SR, MŠVVŠ SR a UNHCR).²³⁴

Prispieť k zlepšeniu tolerance a nediskriminácia v slovenskej spoločnosti vo vzťahu k cudzincom má za cieľ aj pokračujúci projekt HRL, ktorý implementuje v spolupráci s Islamskou nadáciou na Slovensku *SalamSK*, ktorý je zameraný na potlačanie islamofóbie na Slovensku, zvyšovanie informovanosti verejnosti a podporovanie obetí nenávistných trestných činov. V rámci projektu boli vytvorené aj informačné videá s relevantnými právnymi informáciami pre cieľovú skupinu v slovenskom, anglickom, ukrajinskom, srbskom, arabskom jazyku a jazyku farsí. V rámci projektu prebieha aj právne poradenstvo a vytvorenie siete právnikov (pozri podkapitolu 7.1.2.), zverejnená bola séria podcastov a zorganizované viaceré stretnutia a workshopy. V roku 2022 boli zverejnené zozbierané dáta o prezentácii islamu a moslimov v médiách v SR. V roku 2022 prebehla v rámci projektu konferencia pod názvom Fórum Integrácie, ktorá bola zameraná na pomoc ľuďom z Ukrajiny, ako aj na nenávistné prejavy v spoločnosti.²³⁵

Z ďalších podujatí roka 2022, ktorých cieľom bolo citlivo pristupovať k téme migrácie a azylu v SR, môžeme spomenúť multižánrový a multikultúrny festival Nadácie Milana Šimečku Fjúžn, ktorý je každoročne zameraný na tému migrácie a cudzincov žijúcich na Slovensku.²³⁶

Rovnako Nadácia Milana Šimečku v spolupráci s mnohými organizáciami pôsobiacimi v tejto oblasti a s podporou MV SR pripravila v júni pri príležitosti Svetového dňa utečencov Dáždnikový pochod Starým Mestom v Bratislave a kultúrny program spojený s diskusiami, výstavou a mnohými inými aktivitami.²³⁷

Scitlivovaniu témy migrácie sa počas roka 2022 naďalej venovala aj Mareena svojimi komunitnými aktivitami, akými boli brunche, kaviarne, pikniky, iftari, filmové premietania alebo Mareena festival. K dlhodobu fungujúcim komunitným aktivitám v Bratislave a Nitre sa podarilo v roku 2022 obnoviť a začať realizovať komunitné aktivity v Košiciach a prostredníctvom Outreach projektu aj v Banskej Bystrici a Trenčíne. V tejto oblasti sa Mareena v roku 2022 aj naďalej venovala neformálnemu vzdelávaniu učiteľov a diskusiám so študentmi.²³⁸

V oblasti vzdelávania stavia na sérii podcastov *Aj my sme tu doma*, ktoré IOM spracovala v roku 2021²³⁹ aj inštruktážny materiál *Aj my sme tu doma* určený pre pedagógov a lektorov, ktorý bol publikovaný v roku 2022.²⁴⁰ Poskytuje im flexibilný a užívateľsky prístupný materiál s podloženými informáciami, aktivitami a odkazmi na ďalšie zdroje, s ktorými dokážu jednoduchou a zaujímavou formou pripraviť a začleniť tému migrácie a integrácie migrantov do vzdelávania. V tejto

²³⁴ Zdroj: Dotazník MÚ MV SR.

²³⁵ Projekt je financovaný Európskou úniou v rámci programu Práva, Rovnosť a Občianstvo (2014 – 2020). Dostupné na <https://www.hrl.sk/sk/co-robime/projekty/aktualne-projekty/salamsk-bojujeme-proti-islamofobii-a-podporujeme-obete-nenavistnych-trestnych-cinov-na-slovensku> (citované 5. 4. 2023).

²³⁶ Viac informácií dostupných na: <https://festival.fjuzn.sk/index.php?lang=sk> (citované 5. 4. 2023).

²³⁷ Viac informácií na <https://www.facebook.com/events/970007643681467> (citované 5. 4. 2023).

²³⁸ Zdroj: Informácie poskytla Mareena.

²³⁹ Dostupné na https://www.youtube.com/playlist?list=PLgWKt_s8RCEq5WELIAMHDkbtEndg_JPLO (citované 5. 4. 2023).

²⁴⁰ Dostupné na https://iom.sk/sk/publikacie/integracia-migrantov.html?download=162:mic/iom_instr-mat-aj-my-sme-tu-doma_2022-03-16.pdf (citované 5. 4. 2023).

²³¹ Projekt sa realizuje v rámci Erasmus+, kľúčová akcia 2: Strategické partnerstvá. Informácie o projekte sú dostupné na: <https://www.hrl.sk/en/our-work/projects/projects/successful-migrant-integration-in-regions---> (citované 27. 11. 2023).

²³² COMIN vzniklo v októbri 2019 v meste Nitra ako miesto prvého kontaktu cudzincov, ktorí majú na území SR udelený prechodný alebo trvalý pobyt. Centrum poskytuje právne poradenstvo a základné informácie pre život cudzincov na Slovensku. Viac informácií na: <https://comin.sk/> (citované 1. 5. 2022).

²³³ Dostupné na <https://www.facebook.com/hoaxPZ/> a <https://www.instagram.com/hoaxpz/> (citované 5. 4. 2023).

súvislosti IOM v roku 2022 vyškoliť odborníkov z 11 miest – riaditeľov, učiteľov, sociálnych pedagógov, školských psychológov a ďalších pracovníkov, ako vytvoriť zaujímavé vzdelávanie o migrácii a využiť na to spomínaný inštruktážny materiál Aj my sme tu doma.

Vzdelávací tréning pre učiteľky a učiteľov základných a stredných škôl priniesla v roku 2022 aj Nadácia Milana Šimečku prostredníctvom vzdelávacích nástrojov Farebná škola a Stories that Move. Ide o vzdelávacie nástroje a metódy, posilňujúce zručnosti pedagógov a prinášajúce inšpirácie – ako pracovať v triede s témami identity, diskriminácie, predsudkami a migrácie.²⁴¹

Organizácia Človek v ohrození taktiež vydala v roku 2022 novú metodickú príručku *Ako učiť o migrácii*. Ide o metodické materiály, ktoré podporia vzdelávacie aktivity na vyučovaní aj mimo neho. V príručke sa nachádzajú príklady dobrej praxe a praktické tipy do výučby odskúšané v Estónsku, Poľsku, Česku a na Slovensku.²⁴²

Organizácia Človek v ohrození spolu so SNG – Slovenská národná galéria vytvorili nové vzdelávacie video Ľudia v pohybe zo série Výtvarná rozcvička, ktoré približuje dôvody migrácie ľudí v rôznych historických obdobiach cez hravú animáciu a výtvarné umenie. Video môže byť pomôckou aj pri otvorení témy utečenectva a vojny na Ukrajine na školách.²⁴³

Zvyšovaniu povedomia o migrácii sa venovala aj EMN Slovensko. V novembri 2022 (v rámci EMN Youth Day) sa približne dvadsiatka mladých ľudí zapojila do diskusie na rôzne migračné témy a prostredníctvom videoprenosu sa spojili so svojimi rovesníkmi z 10 európskych krajín a Európskou komisiou. Názory mladých ľudí z jednotlivých krajín vrátane SR zozbierala EK, ktorá sa snaží o ich efektívnejšie zapojenie do porozumenia a formovania migračných politík a naratívov v EÚ. V rámci podujatia mali mladí ľudia možnosť odskúšať si vzdelávaciu aktivitu Cieľ Európa. V roli ministra, eurokomisára, starostu či zástupcu mimovládnej organizácie zistili, ako svojimi rozhodnutiami môžu ovplyvniť tvorbu migračných a integračných politík a tiež to, ako tieto rozhodnutia ovplyvnia životy migrantov.²⁴⁴

Vzdelávací nástroj Cieľ Európa využívala EMN počas roka 2022 aj na zvyšovanie povedomia o migrácii na rôznych školách a stretnutiach s mládežou. Odskúšať si vzdelávaciu aktivitu mali možnosť študenti v Bratislave a v roku 2023 sa plánujú stretnutia aj v iných častiach Slovenska.

Tento materiál Cieľ Európa, ako aj EMN a všeobecne téma migrácie boli prezentované aj počas osláv Dňa Európy v Bratislave, ktoré organizuje Zastúpenie EK na Slovensku, Kancelária Európskeho parlamentu na Slovensku a Európska investičná banka.²⁴⁵

S cieľom prezentovania tém migrácie spracovala EMN v roku 2022 videá a podcasty z 8. ročníka *Vzdelávacieho seminára EMN o migrácii: Migrácia v multilaterálnom svete*, ktorý sa uskutočnil v roku 2021.²⁴⁶ Podcasty sú dostupné na podcastovom kanáli EMN Slovensko.²⁴⁷

241 Dostupné na <https://www.nadaciamilanamecku.sk/novinky/trening-interkulturneho-vzdelavania> (citované 5. 4. 2023).

242 Dostupné na <https://globalnevedelavanie.sk/migracia-prirucka/> (citované 5. 4. 2023).

243 Dostupné na <https://www.webumenia.sk/edu/vytvarna-rozcicka-ludia-v-pohybe?fbclid=IwAR0LmV3qql6mz2BN-IJEKHx6ta4Yp5Zr-LAAw2u1sQnGKTnJa8qCrGOvWyMk> (citované 5. 4. 2023).

244 Dostupné na <https://www.emn.sk/sk/novinky/691-diskusia-mladych-v-bratislave-na-migracne-temy.html> (citované 5. 4. 2023).

245 Dostupné na <https://www.emn.sk/sk/novinky/653-emn-slovensko-odprezentovalo-novu-vzdelavacu-aktivitu-ciel-europa.html> (citované 5. 4. 2023).

246 Dostupné na <https://www.emnconference.sk/> (citované 1. 5. 2022). Prednášky sú dostupné aj vo forme podcastov na <https://emnslovakia.podbean.com/> (citované 1. 5. 2022) a videí na <https://www.emnconference.sk/lecturers-and-outputs.html> (citované 6. 7. 2022).

247 Dostupné na <https://emnslovakia.podbean.com/> (citované 5. 4. 2023).

Podcasty aj na tému migrácie sa v roku 2022 spracovávali prostredníctvom mimovládnej organizácie Človek v ohrození cez sériu aktivít *Svet medzi riadkami*. Ide o mediálnu iniciatívu, ktorej hlavným cieľom je podporiť globálnu predstavivosť a etiku v žurnalistike.²⁴⁸

V spolupráci s týždenníkom .týždeň pripravovala aj HRL nové časti podcastu *Migračný kompas*, ktorý od roku 2019 informuje verejnosť a lídrov o rôznych témach spojených s migráciou v medzinárodnom, ako aj slovenskom kontexte.²⁴⁹

V roku 2022 uzavrela Platforma rozvojových organizácií – Ambrela 3-ročné projektové aktivity *Tváre migrácie*, ktorých cieľom bolo prostredníctvom tematických kampaní, vzdelávacích tréningov, tvorbou odborných analýz a krátkych videí vysvetliť a priblížiť tému migrácie verejnosti. V roku 2022 vydala tzv. media kit, ktorý má za úlohu oboznámiť pracovníkov a pracovníčky médií, ale aj manažérov a manažérky komunikácie v partnerských organizáciách, o aktivitách, výstupoch a úspechoch osvetovej kampane *Tváre migrácie*.²⁵⁰

V roku 2022 organizácia Eduma pokračovala vo svojich vzdelávacích aktivitách aj v rámci webovej stránky „online Živá knižnica“, kde sa venujú téme inklúzie vrátane migračných tém formou storytellingu – rozprávania príbehov.²⁵¹

V roku 2022 organizácia Mareena rozvíjala aj svoj dobrovoľnícky program. V Bratislave, Nitre a Košiciach sa uskutočnili náborové akcie nových záujemcov o dobrovoľníctvo a pokračovalo sa v spolupráci s už zapojenými dobrovoľníkmi. V rámci programu sa pomáhalo v individuálnych zapojeniach ľuďom s udelenou medzinárodnou ochranou či iným cudzincom. Komunitní dobrovoľníci pomáhali pri mnohých udalostiach organizovaných Mareenou – jazykové kaviarne, basketbal, turecký brunch, ukrajinská komunitná kuchyňa, Mareena festival a i., expertní dobrovoľníci ponúkali svoje znalosti a expertízu. Nábor a s tým súvisiaca osвета sa konali v rámci kampane s názvom V cudzom meste (pozn. autorov pesnička známej slovenskej speváčky, ktorá na kampani aj spolupracovala). Kampaň získala aj viaceré ocenenia za reklamu.

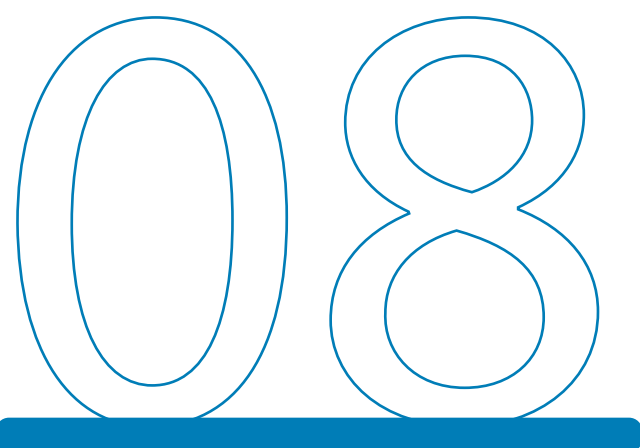
248 Dostupné na <https://globalnevedelavanie.sk/svet-medzi-riadkami/> (citované 5. 4. 2023).

249 Jednotlivé časti podcastu Migračný kompas sú dostupné na: <https://www.tyzden.sk/podcasty/rozne/> (citované 6. 4. 2023).

250 Dostupné na <https://ambrela.org/projekty/rozvojova-spolupraca-a-migracia-slovakaid-projekt/> (citované 5. 4. 2023).

251 Dostupné na <http://eduma.sk/online-ziva-kniznica/> (citované 26. 7. 2022).

Občianstvo a situácia osôb bez štátneho občianstva

Za posledných päť rokov počet udelených občianstiev SR štátnym príslušníkom tretích krajín kontinuálne narastá, výnimkou bol pandemický rok 2021. V rokoch 2018 – 2022 získalo občianstvo približne 400 – 600 štátnych príslušníkov tretích krajín ročne. V roku 2022 ich SR udelila 515, pričom najviac nových občanov SR pochádzalo zo Srbska, Ukrajiny, USA, Spojeného kráľovstva a Ruska. V roku 2022 sa spomedzi držiteľov medzinárodnej ochrany stalo 27 novými občanmi SR.

Od 1. apríla 2022 zákon o štátnom občianstve uľahčil niektorým cudzincom stať sa občanom SR: v niektorých prípadoch už nemusia preukazovať znalosť slovenčiny a žiadateľovi, ktorý má na území SR povolený pobyt, možno udeliť štátne občianstvo bez splnenia podmienky 8 rokov trvalého pobytu, ak nebol štátnym občanom SR a aspoň jeden z jeho rodičov, prarodičov alebo praprarodičov bol československým štátnym občanom narodeným na území.

SR ani v roku 2022 neprijala žiadne legislatívne ani iné opatrenia, ktoré by zásadne vplývali na situáciu osôb bez štátneho občianstva.

8.1. Štatistiky a trendy

Viac ako dve tretiny všetkých cudzincov, ktorí na Slovensku každoročne získajú občianstvo, sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín. Za posledné roky sa počet udelených občianstiev SR štátnym príslušníkom tretích krajín kontinuálne zvyšoval²⁵², výnimku tvorilo pandemické obdobie roka 2021, keď SR udelila 480 občianstiev štátnych príslušníkov tretích krajín. V rokoch 2018 – 2022 získavalo občianstvo približne 400 – 600 štátnych príslušníkov tretích krajín ročne. Najviac nových občanov SR pochádzalo zo Srbska, Ukrajiny, USA, Spojeného kráľovstva a Ruska (pozri **Tabuľku 6** v prílohe).

Občianstvo SR nadobúdajú aj osoby z krajín mimo EÚ, ktorým bola udelená medzinárodná ochrana. V roku 2022 získalo občianstvo SR aj 27 osôb s udeleným azylom alebo poskytnutou doplnkovou ochranou (pozri **Tabuľku 6** v prílohe), ktorí pochádzali najmä z Iraku, Kamerunu, Somálska, Palestíny, Ukrajiny a Afganistanu.

Nadobudnutie občianstva SR v rokoch 2018 – 2022

Ukazovateľ	2018	2019	2020	2021	2022	Spolu
Občianstvo SR nadobudnuté štátnymi príslušníkmi tretích krajín	381	546	626	480	515	2 548
Občianstvo SR nadobudnuté všetkými cudzincami	1 071	913	916	707	797	4 404
Spolu	1 452	1 459	1 542	1 187	1 312	6 952
Z toho občianstvo SR udeľené držiteľom medzinárodnej ochrany (azyl a doplnková ochrana)	18	9	14	10	27	78

Zdroj: MV SR.

Poznámka: Od roku 2020 zohľadňuje celkový počet, situáciu po tzv. brexite. To znamená, že celkový počet zahŕňa aj Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska.

8.2. Nadobudnutie a strata štátneho občianstva

Od 1. apríla 2022 nastali v SR nasledujúce hlavné zmeny v zákone o štátnom občianstve²⁵³ s presahom na osoby s cudzou štátnou príslušnosťou:

252 Zdroj: Behúňová, K., Oboňová, S. (2021): Výročná správa o migrácii a azyle v Slovenskej republike za rok 2020. Európska migračná sieť, IOM, Bratislava.

Oboňová, S., Ulrichová, N. (2022): Výročná správa o migrácii a azyle v Slovenskej republike za rok 2021. Európska migračná sieť, IOM, Bratislava.

253 Zákon č. 72/2022 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 40/1993 Z. z. o štátnom občianstve Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov. Dostupné na: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2022-72> (citované 6. 4. 2023).

- Cudzinec nemusí preukazovať znalosť slovenčiny, ak úspešne vykonal maturitnú skúšku zo slovenského jazyka, štátnu jazykovú skúšku zo slovenského jazyka alebo štátnu skúšku na vysokej škole v rámci študijného programu uskutočňovaného v slovenskom jazyku, ak od vykonania takejto maturitnej skúšky, štátnej jazykovej skúšky alebo štátnej skúšky ku dňu podania žiadosti o udelenie štátneho občianstva SR neuplynulo viac ako desať rokov,
- Žiadateľovi, ktorý má na území SR povolený pobyt, možno udeliť štátne občianstvo SR bez splnenia podmienky uvedenej v odseku 1 písm. a) (t. j. 8 rokov trvalého pobytu), ak tento zákon neustanovuje inak, ak nebol štátnym občanom SR a aspoň jeden z jeho rodičov, prarodičov alebo praprarodičov bol československým štátnym občanom narodeným na území SR.²⁵⁴

Cieľom novely bolo zjednodušiť nadobúdanie štátneho občianstva predovšetkým bývalým štátnym občanom, ktorí stratili slovenské štátne občianstvo dobrovoľným nadobudnutím cudzieho štátneho občianstva a Slovákom žijúcim v zahraničí.²⁵⁵

Podobne ako v rokoch 2020 a 2021, SR v roku 2022 neprijala žiadne legislatívne ani iné opatrenia, ktoré by zásadne vplývali na situáciu osôb bez štátneho občianstva, ktoré sa nachádzajú na jej území.²⁵⁶

²⁵⁴ Zdroj: IOM.

²⁵⁵ Zdroj: Oboňová, S., Ulrichová, N. (2022): Výročná správa o migrácii a azyle v Slovenskej republike za rok 2021. Európska migračná sieť, IOM, Bratislava.

²⁵⁶ Zdroj: Dotazník OZVEZ KMV SR (vyplnený aj OSO SVS MV SR).

Hranice, víza a Schengen

V roku 2022 bola schválená *Národná stratégia európskeho integrovaného riadenia hraníc na roky 2023 až 2026*, ktorá stanovuje úlohy pre SR v tejto oblasti. Zároveň bol zriadený Riadiaci výbor pre implementáciu európskeho integrovaného riadenia hraníc. V oblasti vízovej politiky SR postupovala v súlade s usmerneniami EÚ pri neudeľovaní krátkodobých víz občanom Ruska v dôsledku vojenskej agresie na Ukrajine. V roku 2022 SR pracovala na vytvorení databázy národných expertov/schengenských hodnotiteľov a pripravila komunikačný účet/adresu na priamu komunikáciu s inštitúciami EÚ a jednotnú komunikáciu v rámci útvarov Prezídia Policajného zboru v oblasti riadenia Schengenu.

9.1. Štatistiky a trendy

V období rokov 2018 – 2022 sa výrazne prejavil vplyv pandémie ochorenia COVID-19 na mobilitu ľudí, čo je možné ilustrovať aj na meniacich sa počtoch vydaných schengenských víz. Kým v rokoch 2018 a 2019 dosahoval počet vydaných schengenských víz okolo 25 000 (2018 – 25 681 a 2019 – 29 148), už v roku 2020 to bolo len 7 240 schengenských víz. Ďalšie vlny pandémie sa prejavili v počte vydaných schengenských víz aj v roku 2021, keď ich bolo vydaných 8 365. V roku 2022, aj s oslabením pandémie, došlo k výraznejšiemu nárastu na 17 014 vydaných schengenských víz, avšak čísla nedosiahli stav pred pandemických čias (pozri **Tabuľku 5**).²⁵⁷

²⁵⁷ Zdroj: Dotazník MZVEZ SR a MV SR.

Počet udelených národných víz vzrástol od roku 2018 z 2 662 na 5 640 udelených národných víz v roku 2019. Výrazný nárast bol spôsobený najmä novelou zákona o pobyte cudzincov, na základe ktorej si štátni príslušníci tretích krajín mohli podať žiadosť o udelenie národných víz za účelom podania žiadosti o udelenie pobytu na území SR. Tým vznikla možnosť podať túto žiadosť nielen na zastupiteľských úradoch v zahraničí, ale aj priamo na oddeleniach cudzineckej polície Policajného zboru na území SR. Pandémia ochorenia COVID-19 však opätovne spôsobila pokles v počte vydaných národných víz a to na 3 111 v roku 2020 s miernym nárastom na 4 647 vydaných národných víz v roku 2021. V roku 2022 došlo aj v dôsledku začiatku vydávania národných víz pre vysokokvalifikovaných pracovníkov a vodičov autobusov a kamiónov k ďalšiemu nárastu a to až na stav presahujúci počet z roku 2019. V roku 2022 bolo vydaných 6 136 národných víz (pozri **Tabuľku 5**).²⁵⁸

9.2. Politiky a opatrenia na kontrolu hraníc

Vychádzajúc z nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/1896 o európskej pohraničnej a pobrežnej strážii a zrušení nariadení (EÚ) č. 1052/2013 a (EÚ) 2016/1624 bola v decembri 2022 uznesením vlády SR č. 765/2022 schválená *Národná stratégia európskeho integrovaného riadenia hraníc na roky 2023 až 2026*²⁵⁹ a zriadenie Riadiaceho výboru pre implementáciu európskeho integrovaného riadenia hraníc. Cieľom stratégie je kontinuálne nadviazať na predchádzajúcu *Národnú stratégiu integrovaného riadenia hraníc na roky 2019 až 2022* a pre nasledovné štvorročné obdobie stanoviť ďalšie nové úlohy, ktoré bude musieť SR plniť v oblasti budovania európskeho integrovaného riadenia hraníc.²⁶⁰

Okrem iného bola do Národnej stratégie európskeho integrovaného riadenia hraníc na roky 2023 až 2026 zapracovaná aj problematika vývoja entry/exit systému. Legislatívne zmeny sa počas roka 2022 nezrealizovali. Spustenie prevádzky na európskej úrovni je predpokladané koncom roka 2024.²⁶¹

V súlade s *Národnou stratégiou integrovaného riadenia hraníc na roky 2019 až 2022*²⁶² sa v SR realizovalo v roku 2022 niekoľko projektov²⁶³ s cieľom zlepšiť technické vybavenie a automatizáciu hraničných kontrol. Konkrétnejšie išlo napr. o projekty zamerané na obstaranie ABC brány na automatizovaný výkon hraničnej kontroly občanov Európskej únie pri prekračovaní vonkajšej hranice SR na medzinárodnom Letisku M. R. Štefánika v Bratislave, výmenu technických zariadení na skúmanie dokladov, obnovu technického vybavenia pre druhú a tretiu líniu kontroly dokumentov, obmenu technického a hardvérového vybavenia v rámci Národného vízového informačného systému (NVIS) a Centrálny lustračnej konzoly (CLK), ako aj modernizáciu a obmenu hardvéru národnej časti SIS II, ale aj nákup dopravných prostriedkov alebo termokamier na výkon hraničného dozoru, a pod.

S cieľom posilnenia hraničného dozoru, spolupráce medzi členskými štátmi a solidarity pri riešení neregulárnej migrácie v oblasti západného Balkánu, SR vyslala v roku 2022 do Maďarska 39

policaťtov na vonkajšie hranice Maďarska. V rámci bilaterálnych vyslaní bolo v roku 2022 vyslaných do Severného Macedónska 7 kontingentov spolu 61 policaťtov, ktorí takisto plnili úlohy pri hraničnom dozore.²⁶⁴

9.3. Vízová politika a uplatňovanie schengenského acquis

Vláda SR schválila nariadenia č. 520/2021 Z. z. a 270/2022 Z. z. o záujme Slovenskej republiky udeliť národné vízum vybraným skupinám štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorým sa od 1. apríla 2022 namiesto povolenia na pobyt začalo vydávať národné vízum. Išlo o vysokokvalifikovaných pracovníkov a vodičov autobusov a kamiónov z vybraných krajín.²⁶⁵ Viac informácií sa nachádza v kapitole 3.

S ohľadom na krátkodobé víza SR v roku 2022 postupovala v súlade s usmerneniami a nariadeniami EÚ súvisiacimi s udeľovaním krátkodobých víz občanom Ruska následkom vojenskej agresie Ruska voči Ukrajine²⁶⁶. V prípade SR sa však táto skutočnosť na počtoch žiadostí o víza viditeľnejšie neodrazila, keďže SR udeľovala občanom Ruska schengenské víza len na tzv. nevyhnutné cesty (essential travel) už od r. 2020 v súvislosti s pandémiou ochorenia COVID-19 a vydávanie víz v Rusku na turistické účely neobnovila.²⁶⁷

258 Zdroj: Dotazník MZVEZ SR a MV SR.

259 Dostupné na <https://www.minv.sk/?tlacove-spravy&sprava=kabinet-schvalil-narodnu-strategiu-europskeho-integrovaného-riadenia-hranic-do-roku-2026> (citované 11. 1. 2023).

260 Zdroj: Dotazník ÚHCP P PZ.

261 Zdroj: Dotazník ÚHCP P PZ.

262 Behúňová, K., Mészárosová, S., Oboňová, S. (2020): Výročná správa o migrácii a azyle v Slovenskej republike za rok 2019. Európska migračná sieť, IOM, Bratislava.

263 Všetky projekty sú financované z Fondu pre vnútornú bezpečnosť – Hranice a víza a boli implementované v rokoch 2020 – 2022.

264 Zdroj: Dotazník ÚHCP P PZ.

265 Zdroj: Dotazník MZVEZ SR a MPSVR SR.

266 Rozhodnutie Rady (EÚ) 2022/333 z 25. 2. 2022 o čiastočnom pozastavení uplatňovania Dohody medzi Európskym spoločenstvom a Ruskou federáciou o zjednodušení postupu pri vydávaní víz občanom Európskej únie a Ruskej federácie, Rozhodnutia Rady (EÚ) 2022/1500 z 9. septembra 2022 o úplnom pozastavení uplatňovania Dohody medzi Európskym spoločenstvom a Ruskou federáciou o zjednodušení postupu pri vydávaní víz občanom EÚ a Ruskej federácie, C (2022) 6596 final. oznámenie Komisie, Usmernenia k všeobecnému udeľovaniu víz ruským žiadateľom v nadväznosti na rozhodnutie Rady (EÚ) 2022/1500 z 9. septembra 2022 o úplnom pozastavení uplatňovania Dohody medzi Európskym spoločenstvom a Ruskou federáciou o zjednodušení postupu pri vydávaní víz občanom Európskej únie a Ruskej federácie.

267 Zdroj: Dotazník MZVEZ SR.

Neregulárna migrácia vrátane prevádzactva

V roku 2022 bola SR výrazne ovplyvnená sekundárnou tranzitnou migráciou na trase zo západného Balkánu. V porovnaní s rokom 2021 došlo k nárastu o 801,5 %, čo predstavuje takmer 13-násobné prekročenie stavu sekundárnej tranzitnej migrácie počas tzv. migračnej krízy v roku 2015.

V tejto súvislosti sa posilnili aj personálne kapacity ÚHCP P PZ. Intenzívnejšie sa monitorovali migračné cesty v rámci SR a častejšie sa vykonávali cestné a diaľničné kontroly, najmä na najaktívnejších migračných trasách aj v spolupráci s ďalšími orgánmi.

10.1. Štatistiky a trendy

V rokoch 2018 – 2021 zaznamenáva SR klesajúci trend v oblasti neregulárnej migrácie, celková neregulárna migrácia poklesla od roku 2018 o 37 % (z 2 817 osôb v roku 2018 na 1 769 osôb v roku 2021). Výraznejší pokles bol zaznamenaný najmä v roku 2020 v dôsledku pandémie ochorenia COVID-19 (1 295 osôb). V roku 2022 však prišlo k výraznému nárastu neregulárnej migrácie a to z dôvodu významného tlaku sekundárnej tranzitnej migrácie na trase zo západného Balkánu a z dôvodu dočasného obnovenia kontroly vnútorných hraníc Česka a Rakúska na ich úsekoch hraníc so SR v septembri 2022. V roku 2022 takto narástla neregulárna migrácia až na

11 791 osôb (pozri **Tabuľku 8**).²⁶⁸

Nárast sekundárnej tranzitnej migrácie z Maďarska v roku 2022 bol len pokračovaním tohto trendu z predchádzajúcich rokov, avšak obnovením hraničných kontrol na vnútorných hraniciach zo strany ČR a Rakúska sa prejavil ešte výraznejšie. Pri neregulárnej migrácii SR rozlišuje dve migračné situácie, resp. kategórie štatistík: neoprávnený pobyt – zahŕňajúci sekundárnu tranzitnú migráciu (95 % podiel) a neoprávnené prekročenie štátnej hranice (5 % podiel). Pri oboch kategóriách SR eviduje medziročný nárast: neoprávnený pobyt o 620 % (nárast z 1 559 na 11 242) a neoprávnené prekročenie štátnej hranice nárast o 161 % (nárast z 210 na 549). V kategórii neoprávnený pobyt (vrátane sekundárnej tranzitnej migrácie) mali najvýraznejšie zastúpenie občania Sýrie – až 81 %. V kategórii neoprávnené prekročenie štátnej hranice tvorili najvýznamnejšiu skupinu občania Ukrajiny až 93 %, pričom išlo najmä o mužov, ktorí sa takto snažili vyhnúť odvodu na základe vyhlásenej mobilizácie na Ukrajine v dôsledku vojny. Na druhú stranu poklesol počet zadržaných ŠPTK neukrajinského pôvodu, keďže zhoršená bezpečnostná situácia na Ukrajine mala odrádzajúci vplyv na využívanie Ukrajiny ako vstupnej krajiny do EÚ a využívaní tejto migračnej trasy (pozri **Tabuľku 8**).²⁶⁹

10.2. Vývoj v oblasti politik a legislatívy na prevenciu a zabránenie neregulárnej migrácii

Z legislatívneho hľadiska nenastali v roku 2022 v tejto oblasti žiadne zmeny.

10.3. Spolupráca s tretími krajinami

Aj v roku 2021 pokračovalo implementovanie viacerých projektov s krajinami mimo EÚ, ktoré majú za cieľ zabrániť alebo pôsobiť ako prevencia neregulárnej migrácie.

V roku 2022 pokračovala aj spolupráca V4 s Talianskom v rámci projektu „Podpora integrovaného riadenia hraníc a migrácie v Líbyi“ prostredníctvom EUTF Africa. Časť projektu s alokáciou 20 mil. eur bola určená na účel zmierňovania následkov pandémie ochorenia COVID-19 prostredníctvom pomoci pre verejné zdravotníctvo Líbye. Tieto aktivity sú implementované multilaterálnymi organizáciami (WHO, UNICEF a ILO) priebežne počas rokov 2021 – 2022 formou obnovy, vybavenia a technickej pomoci pre pracoviská zabezpečujúce ochranu zdravia v kontexte migračných tokov na južnej hranici Líbye. Zvyšných 15 mil. eur sa má využiť na budovanie kapacít líbyjskej pobrežnej stráže v oblasti správy hraníc a riešenia nelegálnej migrácie, najmä prostredníctvom obstarania troch lodí (z toho dve už boli dodané v roku 2021).²⁷⁰

V roku 2022 spracovala SR plán rozvoja spolupráce medzi SR a Ukrajinou na roky 2023 – 2024. Pre jednotlivé oblasti sú stanovené útvary a termíny, ktoré sa podieľajú na ich plnení. V rámci spolupráce je v pravidelných intervaloch zabezpečená výmena informácií, analýz nevyhnutných na zabezpečenie bezpečnosti na slovensko-ukrajinskej štátnej hranici, ako aj implementácia a dodržiavanie Dohody medzi Európskym spoločenstvom a Ukrajinou o readmisii osôb.²⁷¹

²⁶⁸ Zdroj: ÚHCP P PZ.

²⁶⁹ Zdroj: ÚHCP P PZ.

²⁷⁰ Zdroj: Dotazník MZVEZ SR.

²⁷¹ Plán sa vždy vypracováva v dvojročných intervaloch a jeho cieľom je zabezpečenie pokračovania v rozvoji spolupráce a koordinácie pri zabezpečovaní bezpečnosti na slovensko-ukrajinskej štátnej hranici. Zdroj: Dotazník ÚHCP P PZ.

S cieľom iniciovania medzinárodnej policajnej spolupráce vo vyšetrovaní trestnej činnosti prevádzactva na migračnej trase západného Balkánu, ktorá prechádza aj územím SR, sa v júni 2022 uskutočnila návšteva útvaru pre boj s nelegálnou migráciou v Srbsku. Na stretnutí sa zástupcovia oboch krajín dohodli na využívaní formálneho komunikačného kanála, určeného na výmenu operatívnych informácií v prípadoch trestných činov prevádzactva.²⁷²

10.4. Boj proti prevádzactvu a prevencia neregulárnej migrácie

V roku 2022 SR neprijala žiadne legislatívne zmeny alebo opatrenia týkajúce sa boja proti prevádzactvu.

Vzhľadom na enormný nárast prípadov prevádzactva zo smeru migračnej trasy západného Balkánu bol interným nariadením MV SR a na základe opatrenia prezidenta Policajného zboru posilnený výkon útvaru NJBPNM ÚHCP P PZ útvarmi kriminálnych služieb príslušných krajských riaditeľstiev Policajného zboru najmä v prípadoch záchytov neregulárnych migrantov.²⁷³

S cieľom prevencie neregulárnej migrácie a zníženia počtu štátnych príslušníkov Vietnamu, Bangladéša, Iránu a Maroka nelegálne sa nachádzajúcich v SR bola v roku 2022 pre žiadateľov o schengenské víza z týchto krajín zavedená povinnosť predkladať k žiadosti pozvanie overené policajným útvarom (v minulosti sa akceptovalo aj notársky overené pozvanie).²⁷⁴

Dňa 3. októbra 2022 SR pristúpila k Dohode o vytvorení spoločného vyšetrovacieho tímu vytvoreného medzi ČR a Maďarskom s cieľom uľahčiť medzinárodnú spoluprácu pri vyšetrovaní a trestnom stíhaní v ČR, Maďarsku a SR týkajúceho sa nezákonného prevádzactva. Cieľom spoločného vyšetrovacieho tímu bolo odhalenie, rozloženie a trestné stíhanie páchatel'ov trestného činu prevádzactva pôsobiacich na migračnej trase západného Balkánu.²⁷⁵

V roku 2022 bolo 3 489 neregulárnych migrantov zdokumentovaných vo vyšetrovacích spisoch ako prevádzaných, pričom skutky sa stali aj v predchádzajúcich rokoch. Ide opäť o výrazný nárast oproti roku 2021, keď bolo zdokumentovaných 834 takýchto prípadov. Z uvedeného počtu bolo v roku 2022 zadržaných 3 254 migrantov, ktorí na územie SR vstúpili neoprávnene s pomocou prevádzáčov, pričom výrazne najpočetnejšou skupinou boli občania Sýrie (až 72 %). Uvedené súvisí takisto s nárastom sekundárnej tranzitnej migrácie na trase zo západného Balkánu (pozri **Tabuľku 9**).²⁷⁶

Monitorovanie a identifikácia neregulárnych migračných trás

S cieľom zabrániť neregulárne sekundárnej tranzitnej migrácii boli v roku 2022 intenzívnejšie monitorované migračné cesty v rámci územia SR, častejšie vykonávané cestné a diaľničné kontroly útvarmi Policajného zboru, najmä na najaktívnejších migračných trasách a to formou vyhlásených bezpečnostných akcií. S cieľom odhaľovať neregulárnu tranzitnú migráciu sa od októbra 2022 podieľali policajno-bezpečnostných kontrol na hraniciach s Maďarskom okrem príslušní-

kov PZ aj ďalšie orgány (colníci, vojaci).²⁷⁷

Nárast neregulárnej tranzitnej migrácie urýchlil aj plánované zlepšenia v analytickej a štatistickej činnosti v rámci ÚHCP P PZ v danej oblasti za využitia potenciálu školení z predchádzajúcich období relevantných pracovníkov ÚHCP P PZ (Microsoft Excel, práca s dátovými súbormi a pod.). V tejto súvislosti sa zvýšila periodicita, rozšírilo sa členenie a skvalitnenie vizualizácie poskytovaných štatistických údajov o neregulárnej migrácii so zameraním na sekundárnu tranzitnú migráciu.²⁷⁸

Reakcia na nárast počtu migrantov

V reakcii na nárast neregulárnej migrácie z dôvodu významného tlaku sekundárnej tranzitnej migrácie a z dôvodu dočasného obnovenia kontroly vnútorných hraníc Česka a Rakúska na ich úsekoch hraníc so SR v septembri 2022 postavilo MV SR v západnej časti SR stanové zázemie pre neregulárnych migrantov, vybavené posteľami, ohrievačmi, poskytovala sa im strava a neodkladná zdravotná starostlivosť. Mnohé mimovládne organizácie pôsobiace v oblasti migrácie poskytovali migrantom pomoc pri poskytovaní informácií, tlmočení alebo zabezpečovaní iných potrieb.

272 Zdroj: Dotazník ÚHCP P PZ

273 Zdroj: Dotazník ÚHCP P PZ.

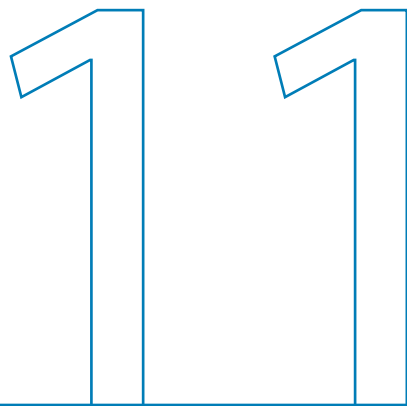
274 Zdroj: Dotazník ÚHCP P PZ.

275 Zdroj: Dotazník ÚHCP P PZ.

276 Zdroj: Dotazník ÚHCP P PZ.

277 Zdroj: Dotazník ÚHCP P PZ.

278 Zdroj: Dotazník ÚHCP P PZ.

Obchodovanie s ľuďmi

Najčastejším účelom obchodovania s ľuďmi za posledných päť rokov ostáva sexuálne a pracovné vykorisťovanie. Počet cudzincov, ktorí boli na Slovensku identifikovaní ako obeť obchodovania s ľuďmi, je aj naďalej veľmi nízky a v roku 2022 boli ako obeť identifikovaní traja cudzinci. SR v roku 2022 vznesla obvinenie voči 34 osobám a odsúdila 10 osôb za spáchanie tohto trestného činu.

Dominantnou témou v SR v roku 2022 bolo riziko obchodovania s ľuďmi pre ľudí utekajúcich na územie SR pred vojnou z Ukrajiny a riziko ich možného pracovného vykorisťovania. SR vytvorila pracovnú skupinu, ktorá má do konca roka 2023 definovať hranice medzi obchodovaním s ľuďmi za účelom nútenej práce a zlými pracovnými podmienkami. Úloha vyplýva z *Národného programu boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2019 – 2023*.

Súčasťou poučení žiadateľov o udelenie azylu o právach o povinnostiach sa v máji 2022 stala informácia týkajúca sa obchodovania s ľuďmi, programu podpory a ochrany jeho obetí, aj s kontaktmi na národnú linku pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi.

V dôsledku vojny pripravila SR školenie pre Pohraničnú a Colnú službu Ukrajiny o identifikácii potenciálnych obetí obchodovania s ľuďmi, ktorými sa mohli stať utečenci prichádzajúci z Ukrajiny na územie Slovenska. Z dôvodu vysokej miery zraniteľnosti ľudí prichádzajúcich z Ukrajiny boli cez MV SR a IOM k téme preškolení aj pracovníci prvého kontaktu, neziskové organizácie, dobrovoľníci, silové zložky a pod.

Na odporúčanie GRETA vyškolila SR zamestnancov útvarov policajného zaistenia pre cudzincov o identifikácii obetí obchodovania s ľuďmi medzi žiadateľmi o azyl a osobami umiestnenými v týchto útvaroch. Na túto tému boli v roku 2022 vyškolení aj všetci zamestnanci Centier právnej pomoci pôsobiach na celom Slovensku.

SR v spolupráci so spoločnosťou Slovnaft, a. s., spustila 18. októbra 2022 (Európsky deň boja proti obchodovaniu s ľuďmi) na čerpacích staniciach preventívnu informačnú kampaň zameranú na boj proti obchodovaniu s ľuďmi. Kampaň informovala aj v ukrajinskom jazyku a cieľila na odíedencov z Ukrajiny.

SR distribuovala aj v roku 2022 samo-identifikačný leták pre potenciálne obeť obchodovania s ľuďmi spomedzi cudzincov v 8 jazykoch. Po vypuknutí vojny na Ukrajine SR pripravila a distribuovala po celom svojom území informačný materiál o rizikách obchodovania s ľuďmi v 6 jazykoch.

Pri spolupráci s členskými štátmi EÚ alebo krajinami mimo EÚ SR v roku 2022 neevidovala nové aktivity či zásadné zmeny. Dominovala spolupráca so Spojeným kráľovstvom.

11.1. Štatistiky a trendy

Najčastejším cieľom obchodovania s ľuďmi za posledných päť rokov ostáva sexuálne a pracovné vykorisťovanie. Počet cudzincov, ktorí boli na Slovensku identifikovaní ako obeť obchodovania s ľuďmi, je aj naďalej veľmi nízky. V roku 2022 boli ako obeť identifikovaní traja cudzinci – vrátane 2 osôb z krajín mimo EÚ (pozri **Tabuľku 19**) spomedzi celkovo 58 identifikovaných obetí. Ani jedna zo zahraničných obetí, ktoré vstúpili do programu pomoci, neboli formálne identifikované políciou.

Do špecializovaného Programu podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi vstúpilo v roku 2022 viac obetí, približne tretina zo všetkých identifikovaných (v roku 2021 to bola štvrtina a v roku 2020 necelá šestina). Iba niekoľko obetí ročne vystupuje ako poškodení v trestných konaniach a zároveň sa im poskytuje asistencia a to platí aj pre rok 2022.²⁷⁹

V súvislosti s trestným činom obchodovania s ľuďmi SR v roku 2022 vznesla obvinenie voči 34 páchateľom v rámci 19 prípadov (z toho bolo 22 mužov a 12 žien) a odsúdila 10 osôb v 6 rozsudkoch za spáchanie tohto trestného činu (pozri **Tabuľku 20**).²⁸⁰

Bližšie informácie o trendoch a štatistikách sú dostupné v situačných správach Ministerstva vnútra SR. Jeho *Situačná správa pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi v Slovenskej republike za rok 2022* opisuje aj konkrétne aktivity a opatrenia v boji proti obchodovaniu s ľuďmi.²⁸¹

11.2. Politiky, legislatíva a medzinárodný monitoring

Dominantnými témami v SR v roku 2022 bolo riziko obchodovania s ľuďmi utekajúcimi na územie SR pred vojnou z Ukrajiny a riziko ich pracovného vykorisťovania.

²⁷⁹ Zdroj: Situačná správa pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi v SR za rok 2022, dostupné na <https://www.minv.sk/?informacne-centrum-na-boj-proti-obchodovaniu-s-ludmi-a-prevenu-kriminality&subor=477141> (citované 21. 4. 2023).

²⁸⁰ Zdroj: Informácie poskytli NJBPNM ÚHCP P PZ a OZVEZ KMV SR.

²⁸¹ Zdroj: Situačná správa pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi v SR za rok 2022, dostupné na <https://www.minv.sk/?informacne-centrum-na-boj-proti-obchodovaniu-s-ludmi-a-prevenu-kriminality&subor=477141> (citované 21. 4. 2023).

SR v roku 2022 začala diskutovať o definovaní hranice medzi obchodovaním s ľuďmi za účelom nútenej práce a zlými pracovnými podmienkami, ktoré má na zodpovednosti nová pracovná skupina (pozri podkapitolu 3.6.).

Informačné centrum na boj proti obchodovaniu s ľuďmi a prevenciu kriminality MV SR (IC MV SR) počas roka 2022 plne zastávalo pozíciu národného spravodajcu pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi v znení smernice 2011/36/EÚ²⁸². V súlade s čl. 19 a 20 smernice IC MV SR poskytlo úradu Európskej koordinátorky pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi *súhrnnú správu o stave boja proti obchodovaniu s ľuďmi v Slovenskej republike za obdobie rokov 2019 – 2021*. Správa obsahuje informácie týkajúce sa aj cudzincov, ktorí sa stali obeťami tohto trestného činu. Správa slúžila ako podklad pre Správu o pokroku, ktorú spracováva Komisia.²⁸³

Medzinárodný monitoring

Hodnotiaca *Správa o obchodovaní s ľuďmi* (TIP – Trafficking in Persons Report), ktorú každoročne vydáva Ministerstvo zahraničných vecí USA, ponechala SR v roku 2022 opäť v druhej skupine štátov v napĺňaní minimálnych štandardov eliminácie obchodovania s ľuďmi, kde bola zaradená v roku 2019. Dôvodom ostáva najmä nedostatočná identifikácia obetí a nízky počet odsúdených páchatel'ov trestného činu obchodovania s ľuďmi (často podmienené bez odňatia slobody), nízka miera využívania nástrojov pomoci obetiam a ich kompenzácií, ako aj formálna identifikácia obetí výhradne v kompetencii polície. Správa však oceňuje snahy SR zlepšovať sa v spomenutých oblastiach, napr. vyšetrovaním väčšieho počtu prípadov, zvýšením percenta obchodníkov s ľuďmi, ktorí dostali vyššie tresty odňatia slobody či zvýšením financovania preventívnych aktivít.^{284 285}

11.3. Medziinštitucionálna a medzinárodná spolupráca

Na implementáciu *Regionálneho plánu reakcie* (Regional Response Plan) na vojnu na Ukrajine zriadil UNHCR na Slovensku v roku 2022 niekoľko tematických pracovných skupín a podskupín (pozri podkapitolu 2.2.) vrátane *Pracovnej skupiny pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi* (Anti-Trafficking Task Force). Podskupinu v roku 2022 viedla IOM a zúčastňovali sa jej zástupcovia štátnych inštitúcií, mimovládnych a medzinárodných organizácií.²⁸⁶

SR realizovala školenie pre príslušníkov Pohraničnej služby Ukrajiny a Colnej služby Ukrajiny k problematike obchodovania s ľuďmi v SR v súvislosti s vojenským konfliktom na Ukrajine v septembri 2022. Školenie bolo zamerané najmä na identifikáciu potenciálnych obetí obchodovania s ľuďmi z radov utečencov pred vojnovým konfliktom z Ukrajiny. Školenie vyplynulo z existencie vysokého rizika pre utečencov, ktorí prichádzajú na územie SR. Školenie realizovala NJBPNM ÚHCP P PZ.²⁸⁷

282 smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/36/EÚ z 5. 4. 2011 o prevencii obchodovania s ľuďmi a boji proti nemu a o ochrane obetí obchodovania s ľuďmi, ktorou sa nahrádza rámcové rozhodnutie Rady 2002/62/SVV (ďalej len „smernica 2011/36/EÚ“), dostupné na <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/ALL/?uri=celex:32011L0036> (citované 21. 4. 2023).

283 Zdroj: Dotazník OZVEZ KMV SR.

284 Zdroj: <https://www.state.gov/reports/2021-trafficking-in-persons-report/slovakia/> (citované 9. 5. 2022).

285 Informáciu o vydaní hodnotiacej správy USA o obchodovaní s ľuďmi predložil na rokovanie vlády SR minister vnútra SR ako iniciatívny materiál 21. septembra 2022.

286 Zdroj: <https://data.unhcr.org/en/working-group/378?sv=54&geo=10785> (citované 9. 5. 2022).

287 Zdroj: Dotazník ÚHCP P PZ.

Spolupráca medzi inštitúciami SR

Aj v roku 2022 vykonávala SR pravidelné kontroly podnikateľských subjektov na odhalenie prípadov nelegálnej práce, nelegálneho zamestnávania a identifikáciu potenciálnych obetí obchodovania s ľuďmi, a to s ohľadom na prebiehajúcu pandémiu a jej vplyv (pozri podkapitolu 10.1.). Kontroly vykonávali spoločne ÚHCP P PZ a inšpektoráty práce alebo orgány ÚPSVR.²⁸⁸

SR v roku 2022 posilňovala svoje kapacity v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi aj nasledujúcimi seminármi a školeniami pre vybrané profesijné skupiny, ktoré prichádzajú do kontaktu s (potenciálnymi) obeťami obchodovania s ľuďmi:

- Uskutočnili sa školenia príslušníkov PZ a zamestnancov v ÚPZC Medveďov (preškolených 30 osôb) v mesiaci apríl 2022 a ÚPZC Sečovce (preškolených 35 osôb) v mesiaci máj 2022 k identifikácii obetí obchodovania s ľuďmi z radov žiadateľov o azyl a osôb umiestnených v zaisťovacích centrách polície pre cudzincov. Potreba školení vyplynula z 3. kola hodnotiaceho mechanizmu Rady Európy (GRETA) pre SR. Školenia realizovalo ÚHCP P PZ.²⁸⁹
- V prvom polroku 2022 boli vyškolení príslušníci oddelení komunikácie a prevencie krajských riaditeľstiev Policajného zboru a vnútorných oddelení okresných riaditeľstiev Policajného zboru, ktorí následne od druhej polovice roka 2022 nadobudnuté poznatky (identifikácia obetí, referenčný mechanizmus pomoci a možnosti prevencie a osvedy v tejto oblasti) aplikovali v rámci informačnej kampane medzi deťmi v centrách pre deti a rodiny v rámci celého územia SR. Školenia realizovalo IC MV SR.
- Od októbra 2022 do januára 2023 prebiehali vzdelávacie aktivity pre všetkých zamestnancov Centier právnej pomoci v rámci celej SR, ktorí v rámci svojich činností prichádzajú do styku so štátnymi príslušníkmi tretích krajín. Aktivity realizovalo IC MV SR.
- Počas decembra 2022 prebehli pilotné vzdelávacie aktivity pre hotelový personál so zameraním na získanie základného minima v oblasti identifikácie obchodovania s ľuďmi, pomoci obetiam a národného referenčného mechanizmu. Aktivity realizovalo IC MV SR.²⁹⁰

Školenia a tréningy v oblasti prevencie obchodovania s ľuďmi a vykorisťovania počas roka 2022 realizovali aj mimovládne organizácie a medzinárodná organizácia IOM. Z dôvodu vysokej miery zraniteľnosti ľudí prichádzajúcich z Ukrajiny boli cez MV SR a IOM Slovensko v téme preškolení aj pracovníci prvého kontaktu, neziskové organizácie, dobrovoľníci, silové zložky a pod.²⁹¹

11.4. Poskytovanie informácií a pomoci

V roku 2022 sa prevenčné, informačné a operačné aktivity v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi v značnej miere sústredili na ľudí utekajúcich pred vojnou na Ukrajine a pomáhajúcim profesiám, ktoré s nimi prichádzajú do kontaktu²⁹²:

- Novovytvorený informačný materiál v 6 jazykových mutáciách²⁹³, ktorý bol distribuovaný v rámci celého územia SR na miestach častého výskytu odíedencov z Ukrajiny či štátnych

288 Zdroj: Dotazník ÚHCP P PZ.

289 Zdroj: Dotazník ÚHCP P PZ.

290 Zdroj: Dotazník OZVEZ KMV SR.

291 Zdroj: <https://www.iom.sk/sk/novinky-a-podujatia/1433-iom-slovensko-v-septembri-2021-vyskolila-dalsich-56-odbornikov-v-prevencii-obchodovania-s-ludmi.html> (citované 8. 5. 2022).

292 Zdroj: https://www.facebook.com/policiaslovakia/posts/5450596991637145?ref=embed_post (citované 5. 6. 2023).

293 Dostupné na <https://www.minv.sk/?zakladne-informacie-6> (Dokumenty na stiahnutie).

príslušníkov z iných krajín mimo EÚ. Pre odíedencov z Ukrajiny SR zriadila webovú stránku www.ua.gov.sk, kde bola v časti „bezpečnostné upozornenie“ uvedená krátka informácia s odkazom na Národnú linku pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi: <https://ua.gov.sk/sk.html?c-srt=9317728532932182706>²⁹⁴

- MV SR v spolupráci so spoločnosťou Slovnaft, a. s., spustila 18. októbra (Európsky deň boja proti obchodovaniu s ľuďmi) preventívnu informačnú kampaň zameranú na boj proti obchodovaniu s ľuďmi. Kampaň sa realizovala polepmi na zrkadlách mužských a ženských toaliet čerpacích staníc spoločnosti Slovnaft, a. s., a tiež informačným letákom s mužskou a ženskou tvárou. Materiály kampane obsahovali informácie v ukrajinskom jazyku určené pre odíedencov z Ukrajiny.²⁹⁵
- Podľa prieskumov IOM Ukrajina²⁹⁶ bol každý/-á druhý/-á Ukrajinec/Ukrajinka pripravený/-á prijať rizikovú ponuku na prácu a vycestovať za ňou aj do zahraničia. SR, mimovládny sektor a medzinárodné organizácie ako IOM reagovali na potenciálne riziká takejto práce a budovali kapacity pracovníkov v prvej línii, ktorí pomáhajú ľuďom utekajúcim pred vojnou na Ukrajine. IOM svoje školenia venovala aj ochrane pred sexuálnym zneužívaním a vykorisťovaním.²⁹⁷

SR v roku 2022 distribuovala tak ako aj v predchádzajúcich rokoch samo-identifikačný leták pre potenciálne obete obchodovania s ľuďmi z radov cudzincov, ktorý je dostupný v 8 jazykoch²⁹⁸.

Na základe zmluvy s MV SR poskytovala aj v roku 2022 pomoc a podporu obetiam obchodovania s ľuďmi v rámci Programu podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi Slovenská katolícka charita a Gréckokatolícka charita.²⁹⁹ Slovenská katolícka charita naďalej prevádzkovala bezplatnú telefonickú Národnú linku pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi 0800 800 818. Informačnú linku o obchodovaní s ľuďmi a bezpečnom cestovaní prevádzkovala aj v roku 2022 IOM Slovensko, ktorej pracovníci odpovedali na telefonické a e-mailové dopyty o obchodovaní s ľuďmi, na žiadosti o preverenie pracovnej agentúry a na žiadosti o informácie o školeniach v prevencii obchodovania s ľuďmi. Organizácie poskytovali obetiam recepcnú aj reintegračnú pomoc.³⁰⁰

Súčasťou poučení žiadateľov o udelenie azylu o právach o povinnostiach sa v máji 2022 stala informácia týkajúca sa obchodovania s ľuďmi, programu podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi, aj s kontaktmi na národnú linku pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi. Zapracovanie témy obchodovania s ľuďmi do poučenia bolo motivované úlohami vyplývajúcimi z Národného programu boja proti obchodovaniu s ľuďmi a úlohami vyplývajúcimi z monitorovacieho mechanizmu Skupiny expertov na boj proti obchodovaniu s ľuďmi (GRETA).³⁰¹

294 Zdroj: Dotazník OZVEZ KMV SR.

295 Zdroj: <https://www.minv.sk/?tlacove-spravy&sprava=pri-prilezitosti-europskeho-dna-boja-proti-obchodovaniu-s-ludmi-sme-spustili-infokampan-na-cerpacich-staniciach> (citované 5. 6. 2023).

296 Dostupné na: <https://ukraine.iom.int/news/every-second-ukrainian-risks-getting-exploited-amidst-devastating-impact-war> (citované 5. 6. 2023).

297 Zdroj: <https://iom.sk/sk/novinky-a-podujatia/2093-iom-activities-and-achievements-2022.html#ochrana-2022> (citované 5. 6. 2023).

298 Dostupné na: <https://www.minv.sk/?obchodovanie-s-ludmi-a-slovenska-republika> v spodnej časti – dokumenty na stiahnutie (citované 5. 6. 2023).

299 Zdroj: https://www.minv.sk/?program_podpory_a_ochrany_obeti (citované 5. 6. 2023).

300 Zdroj: Dotazník IOM.

301 Zdroj: Dotazník MÚ MV SR.

Návraty a readmisie

V roku 2022 došlo k pomerne výraznému poklesu nútených návratov oproti roku 2021, čo bolo spôsobené najmä vojnou na Ukrajine. Naopak, k výraznejšiemu nárastu došlo v oblasti dobrovoľných odchodov a asistovaných dobrovoľných návratov.

Slovensko využilo v roku 2022 po prvýkrát služby agentúry Frontex. V útvaroch policajného zaistenia pre cudzincov pôsobil počas roka jej návratový špecialista, ktorý pomáhal príslušníkom Policajného zboru pri príprave a realizácii návratov.

Pri asistovaných dobrovoľných návratoch, ktoré SR vykonáva prostredníctvom IOM, došlo k rozšíreniu cieľovej skupiny na osoby prichádzajúce z Ukrajiny, ktoré sú občanmi iných krajín mimo EÚ a nachádzajúce sa na území Slovenska legálne, aby v prípade záujmu mohli využiť služby programu.

12.1. Štatistiky a trendy

V roku 2022 došlo k pomerne výraznému poklesu nútených návratov oproti roku 2021 z 298 na 94. Tento pokles bol spôsobený najmä vojnou na Ukrajine. V rokoch 2018 – 2021 predstavovala Ukrajina najčastejšiu krajinu návratu, zároveň občania Ukrajiny sa vyskytovali v top 5 najpočetnejšej skupine štátnych príslušností v nútených návratoch. Po vypuknutí vojny na Ukrajine, boli návraty na Ukrajinu pozastavené.

Naopak, k výraznejšiemu nárastu oproti roku 2021 došlo v oblasti dobrovoľných odchodov zo 72 v roku 2021 na 139 v roku 2022. Ešte výraznejšie v tejto kategórii narástli asistované dobrovoľné návraty, kde sa prejavilo už odzníevanie pandémie ochorenia COVID-19, zrušenie s tým spojených cestovných obmedzení a znovuoobnovenie mnohých leteckých spojení. V roku 2022 takto vzrástli asistované dobrovoľné návraty na 81 návratov z 9 návratov v roku 2021³⁰². Takisto sa tu prejavila aj zvýšená mobilita ľudí a zvýšený tranzit z oblasti Stredomoria občanov Turecka a Tuniska, ktorí predstavujú najčastejšie štátne príslušnosti využívajúce asistované dobrovoľné návraty. Naopak, v štatistikách sa už z vyššie opísaných dôvodov neobjavujú občania Ukrajiny. V roku 2022 došlo v SR aj prvýkrát k realizácii návratov prostredníctvom agentúry Frontex, ktorých bolo 53.³⁰³

V porovnaní s predchádzajúcimi rokmi celkový počet návratov zaznamenal opäť pokles, keď napr. v roku 2018 to bolo 2 097 návratov, v roku 2019 to bolo 1 596 návratov, v roku 2020 išlo o 451 návratov, v roku 2021 bolo 370 návratov a v roku 2022 už len o 233 návratov (pozri **Tabuľku 12**).³⁰⁴

12.2. Vývoj v oblasti politik a legislatívy

V roku 2022 pôsobil v útvaroch policajného zaistenia pre cudzincov návratový špecialista agentúry Frontex, ktorý bol denne nápomocný príslušníkom policajného zboru pri príprave a realizácii návratov. Zaoberal sa spoluprácou s krajinami mimo EÚ, najmä identifikáciou a vydávaním náhradných cestovných dokladov s veľvyslanectvom Tuniska so sídlom v Budapešti. Zaoberal sa aj využitím informačných systémov Frontexu ako FAR/IRMA/RCMS a RIAT na podporu reintegrácie. Zároveň ponúkal cudzincom možnosť využiť služby agentúry Frontex v procese návratu vrátane motivácie k dobrovoľnému návratu.³⁰⁵

12.3. Nútené návraty a readmisie

V roku 2022 neboli podpísané žiadne nové dohody ani protokoly o readmisii na národnej úrovni a neboli ani žiadne v štádiu prípravy. Vo finálnom štádiu, čakajúci na súhlas Ukrajiny, bol aj naďalej Protokol medzi vládou SR a Kabinetom ministrov Ukrajiny o vykonávaní Dohody medzi Európskym spoločenstvom a Ukrajinou o readmisii osôb.³⁰⁶

Podobne ako v predchádzajúcich rokoch, pokračovala aj v roku 2022 realizácia projektu ÚHCP P PZ v oblasti návratov – *Nútený návrat – AMIF III*³⁰⁷. Jeho hlavným cieľom bolo efektívne riadenie návratových operácií a zabezpečenie trvalo udržateľného, bezpečného a dôstojného návratu štátnych príslušníkov tretích krajín, s cieľom prispieť k účinnému riadeniu migračných tokov. Aktivity projektu mali najmä operačný charakter (napr. zabezpečenie prevozu, leteniek, ubytovania, náhradných cestovných dokladov, tlmočenie, znalecké skúmanie veku a i.).

Mimovládna organizácia Slovenská humanitná rada pokračovala aj v roku 2021 v implementácii projektu KOMPAS III³⁰⁸, ktorý bol primárne zameraný na zabezpečenie dôstojných životných podmienok osobám umiestneným v špecializovaných zariadeniach ÚHCP P PZ alebo do 60 dní od prepustenia z týchto zariadení s dôrazom na zraniteľné skupiny. V rámci projektových aktivít boli štátnym príslušníkom tretích krajín v ÚPZC poskytované sociálne aj psychologické poradenstvo, zabezpečované voľnočasové aktivity a vzdelávanie (výučba slovenského jazyka a kultúrnej orientácie), poskytovaná doplnková zdravotná starostlivosť a materiálna pomoc, ako aj tlmočenie a preklady. Štátnym príslušníkom tretích krajín prepustených z ÚPZC po dobu 60 dní od prepustenia sa v rámci projektu poskytovala pomoc v rozsahu základnej starostlivosti (poskytnutie základných potrieb na dôstojný život, ako sú hygienické potreby, nevyhnutná zdravotná starostlivosť, príspevok na stravu, poskytnutie finančných prostriedkov na administratívne výdavky, zabezpečenie nízkoprahového ubytovania, cestovné, terénna sociálna starostlivosť), a to vždy na základe konzultácie a súhlasného stanoviska ÚPZC. Spomínané aktivity prispievajú k efektívnemu procesu návratu týchto osôb.³⁰⁹

12.4. Asistované dobrovoľné návraty a reintegrácie

Medzinárodná organizácia pre migráciu (IOM) v rámci projektu *Dobrovoľný návrat a reintegrácia v krajine pôvodu*³¹⁰ pokračovala aj v roku 2022 v realizácii humánných, dôstojných a finančne efektívnych návratov neúspešných žiadateľov o azyl a cudzincov bez povolenia na pobyt do krajiny pôvodu. V rámci týchto aktivít sa poskytovali komplexné služby programu: informovanie cieľovej skupiny a spolupracujúcich inštitúcií o programe, pripravovanie a realizácia asistovaných dobrovoľných návratov do krajín pôvodu a poskytovanie reintegračnej pomoci migrantom po návrate.

V tejto oblasti prišlo k rozšíreniu cieľovej skupiny na osoby prichádzajúce z Ukrajiny a nachádzajúce sa na území SR legálne, aby v prípade záujmu mohli využiť služby programu. Prostredníctvom AVR bolo takto v roku 2022 vrátených 9 ŠPTK, ktorí utiekli pred vojnou na Ukrajinu, do svojej krajiny pôvodu.³¹¹

V roku 2022 sa celkovo s pomocou IOM dobrovoľne vrátilo 90 štátnych príslušníkov krajín mimo EÚ zo SR do dvanástich krajín, vrátane 9 ŠPTK, ktorí utiekli pred vojnou na Ukrajinu. Väčšina navrátilcov smerovala do Turecka, Uzbekistanu, Gruzínska a Vietnamu. V súvislosti s vojnou na Ukrajine program poskytol pomoc s návratom spolu deviatim občanom Arménska, Nigérie, Gruzínska, Panamy, Líbye a Zimbabwe. IOM poskytuje program aj pomoc s reintegráciou, pričom v roku 2022 IOM takúto pomoc po návrate zo SR do krajiny pôvodu poskytl 18 navrátilcom z Arménska, Moldavska, Gruzínska, Uzbekistanu, Vietnamu a Zimbabwe.³¹²

302 Číslo nezahŕňa 9 ŠPTK, ktorí utiekli pred vojnou na Ukrajinu a boli vrátení do svojej krajiny pôvodu prostredníctvom programu AVR prostredníctvom IOM.

303 Zdroj: Dotazník ÚHCP P PZ a IOM.

304 Zdroj: Dotazník ÚHCP P PZ a IOM.

305 Zdroj: Dotazník ÚHCP P PZ.

306 Zdroj: Dotazník ÚHCP P PZ.

307 Projekt nadväzuje na Nútený návrat – AMIF II, ktorý sa realizoval v rokoch 2017 – 2019. Financoval sa z Národného programu AMIF a skončil sa 31. 10. 2023.

308 Projekt nadväzuje na KOMPAS II, ktorý sa realizoval od 1. 12. 2016 do 31. 12. 2019. Obdobie realizácie projektu KOMPAS III bolo od 1. 1. 2020 a bude ukončený 31. 10. 2023.

309 Zdroj: Pracros Gírmánová, A., Ulrichová, N.: Opatrenia pre neregulárnych migrantov dlhodobo zotrvávajúcich v krajine: prax a výzvy – príspevok SR, IOM Slovensko, 2020.

310 Projekt bol plynulým pokračovaním predchádzajúceho projektu Dobrovoľný návrat a reintegrácia v krajine pôvodu. Projekt je financovaný z AMIF a pôvodná plánovaná doba implementácie bola do 31. 12. 2021. Rozhodnutím Ministerstva vnútra SR bola v roku 2021 predĺžená jeho realizácia do 30. 10. 2022.

311 Zdroj: IOM Slovensko

312 Zdroj: IOM Slovensko.

13

Migrácia a rozvoj

V porovnaní s predošlými rokmi, keď SR smerovala humanitárne intervencie na široké spektrum partnerských krajín, v roku 2022 bola hlavným príjemcom oficiálnej humanitárnej pomoci Slovenskej republiky Ukrajina, ktorej hodnota od vypuknutia vojenského konfliktu vo februári 2022 dosiahla výšku vyše 8 mil. eur.

Zameranie dvojstrannej rozvojovej spolupráce SR na rok 2022 opäť potvrdilo cieľ SR riešiť príčiny nútenej migrácie čo najbližšie ku krajinám pôvodu žiadateľov o azyl tak, aby utečenci mohli nájsť ochranu čo najbližšie k svojmu domovu. V oblasti humanitárnej pomoci, ktorá súvisí s riešením príčin neregulárnej migrácie a núteného vysídľovania, Slovensko naďalej považovalo za kľúčové sektorové priority (i) potravinovú bezpečnosť a poľnohospodárstvo a (ii) infraštruktúru a udržateľné využívanie prírodných zdrojov. V oblasti zmeny klímy mala SR prispieť na projekty, ktorých cieľom je implementácia Parížskej dohody.

SR a Bosna a Hercegovina pokračovali cez študijné návštevy v partnerskom zdieľaní know-how z oblasti azylu a fungovania azylového systému, ktoré nadviazali v roku 2021.

13.1. Rozvojová spolupráca

Zameranie dvojstrannej rozvojovej spolupráce SR na rok 2022, schválené vládou SR 26. januára 2022, opäť potvrdilo cieľ SR riešiť príčiny nútenej migrácie čo najbližšie ku krajinám pôvodu žiadateľov o azyl tak, aby utečenci mohli nájsť ochranu čo najbližšie k svojmu domovu. V oblasti

humanitárnej pomoci, ktorá súvisí s riešením príčin neregulárnej migrácie a núteného vysídľovania, Slovensko naďalej považovalo za kľúčové sektorové priority (i) potravinovú bezpečnosť a poľnohospodárstvo a (ii) infraštruktúru a udržateľné využívanie prírodných zdrojov. V oblasti zmeny klímy mala SR prispieť na projekty, ktorých cieľom je implementácia Parížskej dohody.³¹³ Aby sa zvýšila adresnosť pomoci a zároveň sa zabránilo fragmentácii dlhodobu nedostatočných zdrojov na aktivity v oblasti rozvojovej spolupráce SR, v pláne aktivít rozvojovej spolupráce a humanitárnej pomoci Slovenska na rok 2022 došlo k zníženiu počtu prioritných partnerských krajín z 24 na 14 a znížil sa tiež počet sektorových priorít v jednotlivých výzvach. Kľúčovým nástrojom dvojstrannej rozvojovej spolupráce ostalo poskytovanie dotácií cez výzvy SAMRS. V roku 2022 boli prostriedky určené na rozvojové projekty v troch programových krajinách – Gruzínsko, Keňa a Moldavsko, a na rozvojové a humanitárne projekty v regiónoch: západný Balkán, Východné partnerstvo a Blízky východ.³¹⁴

SR a Bosna a Hercegovina pokračovali cez študijné návštevy v partnerskom zdieľaní know-how z oblasti azylu a fungovania azylového systému, ktoré nadviazali v roku 2021, ako aj na príslušné Memorandum o spolupráci medzi Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky a Ministerstvom bezpečnosti Bosny a Hercegoviny, ktoré bolo podpísané 17. septembra 2021. V dňoch 6. – 10. júna 2022 SR zrealizovala vyslanie expertov z procedurálneho odboru migračného úradu MV SR do Sektoru pre azyl Ministerstva bezpečnosti Bosny a Hercegoviny (ďalej ako BaH), ktoré malo za cieľ výmenu informácií a praktických skúseností medzi expertmi oboch krajín z oblasti realizácie azylového konania v celej jeho komplexnosti a poskytlo bližší pohľad na výzvy a špecifiká, ktorým čelia obe krajiny v oblasti azylovej a migračnej politiky. Študijná návšteva taktiež poskytla bližší pohľad na realizáciu azylovej a migračnej problematiky BaH a umožnila aktívnu výmenu praktických skúseností medzi expertmi oboch krajín. Identifikované boli viaceré spoločné výzvy, či už ide o rôznorodosť a nepredvídateľnosť migračných tokov, nedostatok tlmočníkov pre vybrané jazyky, zložitost' spracovávanía niektorých prípadov (napr. prípady uplatňovania vylučovacích klauzúl alebo konvertitov a LGBTI+ osôb), vyhodnocovanie dôkazov v azylovom konaní, ako aj osobitosti podmienené napr. geografickou polohou našich krajín (BaH ako krajina na západo-balkánskej trase, SR ako krajina susediaca s Ukrajinou). V novembri 2022 sa uskutočnila:

1. Študijná návšteva partnerov zo Sektoru pre azyl z ministerstva bezpečnosti Bosny a Hercegoviny na Slovensku, v rámci ktorej mali možnosť detailne sa oboznámiť s praktickou realizáciou azylového konania v SR, s vyhodnocovaním dôkazov, spôsobom spracovávanía COI (informáciách o krajinách pôvodu) a inšpirovať sa, príp. aj pokiaľ ide o prebiehajúcu implementáciu opatrení a harmonizáciu azylového práva v súvislosti s ich prístupovým procesom do EÚ.
2. Študijná návšteva partnerov z Centra sociálnych služieb v Bihači. Na základe záverov a odporúčaní migračného úradu MV SR poskytla SAMRS v auguste 2022 Centru sociálnych služieb v Bihači finančnú dotáciu na modernizáciu technického vybavenia centra a na pokrytie 2 tabuľkových miest sociálnych pracovníkov v Centre sociálnych služieb Bihač, ktorí budú pôsobiť aj v migračnom centre Lipa. V rámci študijnej návštevy mali možnosť oboznámiť sa s praktickým vykonávaním sociálnej práce v azylových zariadeniach migračného úradu MV SR, oboznámiť sa s výzvami a špecifikami, ktorým obe krajiny v oblasti sociálnej práce v azylových zariadeniach čelia, navzájom sa inšpirovať a čerpať zo svojich skúseností.³¹⁵

313 Zdroj: Zameranie dvojstrannej rozvojovej spolupráce SR na rok 2022, dostupné na: <https://slovakaid.sk/wp-content/uploads/2022/01/vlastny-material-Zameranie-dvojstrannej-ODA-SR-2022.pdf> (citované 21. 4. 2023).

314 Zdroj: <https://slovakaid.sk/vlada-schvalila-zameranie-dvojstrannej-rozvojovej-spoluprace-na-rok-2022/> (citované 25. 6. 2023).

315 Zdroj: Dotazník MÚ MV SR.

V roku 2022 pokračovala aj spolupráca SAMRS s organizáciou Self-Help Africa pri realizácii segmentu KILIMO-VC programu AgriFI v rámci spoločného programovania EÚ s cieľom stabilizovať a posilňovať miestne komunity, ako aj prevencie migrácie vo východnej Afrike. Program prispieva k zníženiu potravinového deficitu a posilňuje konkurencieschopnosť poľnohospodárskeho sektora v Keni. Podporený komponent sa zameriava na zlepšenie integrácie hodnotového reťazca drobných farmárov a pastierov poskytnutím stimulov na investície do agropotravinárskeho sektora. V rámci programu do roku 2022 realizovalo svoje projekty 37 z plánovaných 50 spoločností a to v 14 rôznych hodnotových reťazcoch, napr. produkcia a spracovanie orechov, bavlny, kávy či strukovín. Do novembra 2022 bolo agropodnikom vyplatených 11,1 mil. eur z plánovaných 18,3 mil. eur, pričom iniciatíva zaznamenala celkový dosah na vyše 109-tisíc farmárov a prispela k vytvoreniu 2 000 pracovných miest (na plný pracovný úväzok), 6 000 príležitostí (na čiastočný úväzok) a 7 000 miest sezónneho charakteru. Pre pandémiu ochorenia COVID-19, ktorá spomalila realizáciu aktivít, sa ukončenie programu posunulo predbežne na jún 2023.³¹⁶

13.2. Humanitárna pomoc

V porovnaní s predošlými rokmi, keď SR smerovala humanitárne intervencie na široké spektrum partnerských krajín, v roku 2022 bola hlavným príjemcom oficiálnej humanitárnej pomoci Slovenskej republiky Ukrajina, ktorej hodnota od vypuknutia vojenského konfliktu vo februári 2022 dosiahla výšku vyše 8 mil. eur.

Nad rámec kontinuálne poskytovanej materiálnej pomoci pre Ukrajinu, ktorej hodnota do konca roku 2022 dosiahla výšku viac ako 5 mil. eur, SR s cieľom zabezpečiť základné životné potreby zraniteľných osôb postihnutých vojnovým konfliktom formou grantu v celkovej sume vyše 1,3 mil. eur podporila realizáciu štyroch humanitárnych projektov na Ukrajine. Vďaka projektom SlovakAid, ktoré sa na Ukrajine realizovali od augusta 2022, boli ľuďom v núdzi zabezpečované urgentné potreby formou distribuovania potravinových a hygienických balíčkov, ako aj formou poskytovania potrebnej zdravotníckej starostlivosti a psychosociálnej podpory. S cieľom pokračovať v zabezpečovaní životne dôležitých potrieb vojnou zasiahnutého obyvateľstva, SR prostredníctvom SAMRS v decembri 2022 vyhlásila druhú humanitárnu výzvu na projekty na Ukrajine s alokáciou 1 mil. eur. SR podporila Ukrajinu aj prostredníctvom viacerých medzinárodných humanitárnych (napr. IOM, UNHCR, WFP, UNICEF a. i.), ako aj lokálnych mimovládnych organizácií, na ktorých aktivity na pomoc ľuďom zasiahnutým vojenským konfliktom na Ukrajine SR od februára 2022 poskytla finančnú pomoc v celkovej výške viac ako 1,5 mil. eur. Vďaka finančnej podpore SR sa zabezpečili dodávky vody a hygienické potreby pre ľudí dočasne presídlených do krytov civilnej ochrany v Dnipre, rekonštrukcia detského domova v obci Seredné a zdravotníckeho zariadenia pre zdravotne znevýhodnené deti v meste Svaljava, bezpečnostné kurzy a evakuácie novinárov na Ukrajine, ale aj vybudovanie centra pre obete sexuálneho násillia a mnohé ďalšie.

V nadväznosti na ruskú agresiu na Ukrajine a s tým spojeným bezprecedentným migračným tlakom na susedné krajiny SR poskytla podporu aj Moldavsku. Materiálna pomoc a finančné príspevky SR pre Moldavsko prispeli k pokrytiu urgentných humanitárnych potrieb, ako aj poskytovaniu špecializovaných zdravotníckych služieb pre ukrajinských utečencov v Moldavskej republike, vysídlených v dôsledku ruskej invázie na Ukrajinu.

³¹⁶ Zdroj: Dotazník MZVEZ SR.

Rovnako ako v predchádzajúce roky, aj v roku 2022 SR podporila prostredníctvom humanitárnej výzvy SAMRS realizáciu piatich humanitárnych projektov v regióne Blízkeho a Stredného východu (Sýria, Irak a Libanon) v celkovej hodnote takmer 1 mil. eur, ktoré prostredníctvom intervencií realizovaných najmä v oblasti budovania vodnej infraštruktúry a poskytovania urgentnej zdravotnej starostlivosti mimoriadne prispievajú k zlepšovaniu životných podmienok komunít zasiahnutých ozbrojenými konfliktmi a krízovou situáciou v oblasti zmiešanej migrácie. Monitorovacia cesta MZVEZ SR v irackom Kurdistane uskutočnená v septembri 2022 prispela nielen k hlbšiemu oboznámeniu sa so situáciou v teréne a konkrétnymi potrebami miestneho obyvateľstva, ale aj k ambícii rozšíriť intervencie SR v regióne o nové aktivity v sektore potravinovej bezpečnosti so zreteľom na pestovateľstvo, aby sa podporila sebestačnosť a rozvoj miestnych komunít zasiahnutých ozbrojenými konfliktmi a vplyvmi klimatickej zmeny. Podpora hostiteľských komunít, utečencov a vnútorne vysídlených osôb (IDPs) zo strany SR sa realizovala aj prostredníctvom mikrograntu vo výške 9 992 eur poskytnutého na zabezpečenie pitnej vody prostredníctvom filtračných zariadení pre 32 domácností (medzi nimi aj IDPs) a základnú školu v obci Mam-Rashan na severe irackého Kurdistanu. Prostredníctvom ďalšieho mikrograntu vo výške 9 990 eur SR zabezpečila nákup a inštaláciu solárneho systému na výrobu elektrickej energie v zdravotníckom zariadení poskytujúcom záchrannú službu a ambulantnú pohotovosť pre obyvateľov hornatej oblasti El Chouf, ktorá sa stala dočasným domovom tisícov utečencov zo Sýrie a Palestíny. Rovnako ako v minulom roku, SR poskytla finančnú pomoc vo výške 10 000 eur na podporu zdravotnej starostlivosti pre deti afganských utečencov v Iráne, ktorú poskytuje mimovládna organizácia Zanjireh Omid.

SR je aktívnym prispievateľom do Zvereneckých fondov EÚ, ktoré boli vytvorené v reakcii na utečeneckú a migračnú krízu. V roku 2022 SR, v zmysle splátkového kalendára, prispela do Nástroja EÚ pre utečencov v Turecku (FRIT) sumou 943 308 eur. V spolupráci s krajinami V4 v oblasti rozvojovej spolupráce sa v máji 2022 završila realizácia projektov zameraných na pomoc krajinám pôvodu v boji proti neregulárnej migrácii a na podporu ich udržateľného rozvoja, ktoré boli financované z Núdzového zvereneckého fondu EÚ pre stabilitu a riešenie príčin nelegálnej migrácie a vysídlených osôb v Afrike (EUTF Africa). Projekt V4 v Keni, ktorý vznikol z iniciatívy SR, podporil riešenie príčin migrácie v Keni vytváraním nových pracovných miest pre mladých ľudí a zvýšil ekonomickú samostatnosť obyvateľov v oblasti poľnohospodárstva (1,9 mil. eur). V rámci projektu sa podarilo získať finančné zdroje (580-tisíc eur) cez AgriFI Kenya Challenge Fund na výstavbu fabriky na spracovanie kešu orechov a sezamu v Kilifi a taktiež grant z Nórskej agentúry pre rozvojovú spoluprácu (2,81 mil. eur) na nadväzujúce aktivity projektu. Pokračovala tiež spolupráca V4 s Talianskom v rámci projektu Podpora integrovaného riadenia hraníc a migrácie v Líbyi prostredníctvom Zvereneckého fondu pre Afriku. Časť projektu s alokáciou 20 mil. eur bola určená na účel zmierňovania následkov pandémie ochorenia COVID-19 prostredníctvom pomoci pre verejné zdravotníctvo Líbye. Tieto aktivity boli aj v uplynulom roku priebežne implementované multilaterálnymi organizáciami (WHO, UNICEF a ILO) a to formou obnovy, vybavenia a technickej pomoci pre pracoviská zabezpečujúce ochranu zdravia v kontexte zmiešaných migračných tokov na južnej hranici Líbye. Zvyšných 15 mil. eur sa využilo na odkúpenie a opravu služobných lodí talianskej pobrežnej stráže pre líbyjskú pobrežnú stráž s cieľom posilniť jej kapacity v oblasti správy hraníc a riešenia neregulárnej migrácie. Dve z troch lodí sú v prevádzke, tretia je v procese prípravy.

SR v roku 2022 pokračovala aj v podpore utečencov z Venezuely, ktorí našli svoje útočisko v susednej Brazílii. Vďaka finančnému príspevku vo výške 10 000 eur pre Casa Venezuela sa podarilo zrealizovať kurzy šitia a módného dizajnu, ktoré tridsiatim venezuelským imigrantom v Sao

Paolo poskytli možnosť získať nové zručnosti a zvýšiť tak možnosti uplatnenia sa na miestnom trhu práce. S cieľom podať pomocnú ruku aj krajinám Afrického rohu, ktorých obyvateľstvo čelí hlbkej potravinovej kríze a bezprecedentnému hladomoru spôsobených ozbrojenými konfliktmi a klimatickou zmenou, SR poskytla finančný príspevok v hodnote 100-tisíc eur na podporu aktivít Svetového potravinového programu (WFP) realizovaných v krajinách Afrického rohu.

V roku 2022 vláda SR financovala náklady na celkovo 404 štípendistov, z ktorých 117 pochádza z krajín zasiahnutých ozbrojeným konfliktom, resp. z krajín pôvodu nútenej migrácie. Štípendiá boli poskytnuté najmä študentom z Ukrajiny (celkovo 31 štípendistov, Afganistanu – 25 štípendistov, Sýrie – 24 štípendistov, Libanonu – 8 štípendistov, Sudánu – 6 štípendistov, Etiópie – 6 štípendistov a i.).³¹⁷

317 Zdroj: Dotazník MZVEZ SR.

Bibliografia

Publikácie a prieskumy

Behúňová, K., Oboňová, S. (2021): Výročná správa o migrácii a azyle v Slovenskej republike za rok 2020. Európska migračná sieť, IOM, Bratislava.

Oboňová, S., Ulrichová, N. (2022): Výročná správa o migrácii a azyle v Slovenskej republike za rok 2021. Európska migračná sieť, IOM, Bratislava.

Oboňová, S. (2022): Integrácia žien-migrantiek v EÚ a Nórsku: politiky a opatrenia, Európska migračná sieť, IOM, Bratislava.

Organizácia migračnej a azylovej politiky v Slovenskej republike (2023). Európska migračná sieť, IOM, Bratislava.

Prieskum agentúry Focus (2022). Nadácia Milana Šimečku a Centra výskumu etnicity a kultúry CVEK.

Trafficking in Persons Report 2022 (2023). U.S. Department of State.

Dokumenty a materiály

Akčný plán boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2019 – 2023.

Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky, Úradom Vysokého komisára Organizácie Spojených národov pre utečencov a Medzinárodnou organizáciou pre migráciu o humanitárnom transfere utečencov, ktorí potrebujú medzinárodnú ochranu cez Slovenskú republiku (aktuálna verzia).

Dotazník vyplnený migračným úradom Ministerstva vnútra SR.

Dotazník vyplnený Ministerstvom dopravy a výstavby SR.

Dotazník vyplnený Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny SR.

Dotazník vyplnený Ministerstvom zahraničných vecí a európskych záležitostí SR.

Dotazník vyplnený Ministerstvom zdravotníctva SR.

Dotazník vyplnený Štatistickým úradom SR.

Dotazník vyplnený Misiou IOM Slovensko.

Dotazník vyplnený Úradom hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru.

Dotazník vyplnený odborom zahraničných vecí a európskych záležitostí Kancelárie ministra vnútra SR.

Dotazník vyplnený odborom zahraničnej pomoci Sekcie európskych programov Ministerstva vnútra Slovenskej republiky.

Kontingenčný plán SR pre riešenie mimoriadnej situácie pre obdobie október 2022 – marec 2023 (2022).

Monitoring médií IOM za rok 2022.

Národná stratégia európskeho integrovaného riadenia hraníc na roky 2023 až 2026 (2022).

Regionálny plán reakcie (Regional Response Plan) (2022).

Situačná správa pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi v Slovenskej republike za rok 2022.

Správa Policajného zboru o dezinformáciách na Slovensku v roku 2022.

Štatistický prehľad legálnej a nelegálnej migrácie v Slovenskej republike za rok 2022.

Štatistická správa migračného úradu Ministerstva vnútra Slovenskej republiky – rok 2022.

Zameranie dvojstrannej rozvojovej spolupráce SR na rok 2022.

Legislatíva

Smernica 2001/55/ES z 20. 7. 2001 o minimálnych štandardoch na poskytovanie dočasnej ochrany v prípade hromadného prílevu vysídlených osôb a o opatreniach na podporu rovnováhy úsilia medzi členskými štátmi pri prijímaní takýchto osôb a znášaní z toho vyplývajúcich dôsledkov.

Zákony Lex Ukrajina.

Zákon č. 40/1993 Z. z. o štátnom občianstve Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 72/2022 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 40/1993 Z. z. o štátnom občianstve Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 580/2004 Z. z. o zdravotnom poistení a o zmene a doplnení zákona č. 95/2002 Z. z. o poisťovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

Zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Internet

www.ambrela.org

www.cvek.sk

www.cvtisr.sk

www.dennikn.sk

www.easo.europa.eu

www.ec.europa.eu

www.emn.sk

www.employment.gov.sk

www.euaa.europa.eu

www.euractiv.sk

www.facebook.com

www.fjuzn.sk

www.frontex.europa.eu

www.health.gov.sk

www.hrl.sk

www.charita.sk

www.iom.sk

www.mic.iom.sk

www.minedu.sk

www.minv.sk

www.mzv.sk

www.nrsr.sk

www.rokovania.gov.sk

www.scitanie.sk

www.spravy.rtvs.sk

www.slovakaid.sk

www.slov-lex.sk

www.slovak.statistics.sk

www.sme.sk

www.state.gov

www.statistics.sk

www.unhcr.org

www.upsvar.sk

www.teraz.sk

www.youtube.com

www.zakonypreludi.sk

Príloha: Národné štatistiky

Príloha obsahuje vybrané štatistiky z oblasti migrácie a medzinárodnej ochrany za rok 2022 vrátane tých, ktoré sa nezbierajú na úrovni EÚ v rámci Eurostatu³¹⁸ alebo agentúry Frontex³¹⁹.

Národné štatistiky za Slovensko sú dostupné najmä v ročenkách ÚHCP P PZ³²⁰ (regulárna a neregulárna migrácia, návraty, dočasné útočisko), ročných štatistikách MÚ MV SR³²¹ (medzinárodná ochrana vrátane maloletých bez sprievodu žiadajúcich o azyl, dočasné útočisko), štatistikách ÚPSVR³²² (zamestnávanie cudzincov a maloletí bez sprievodu nežiadajúci o azyl), MZVEZ SR³²³ (víza), ŠÚ SR³²⁴ (demografické údaje a zahraničná migrácia), Sekcie verejnej správy MV SR³²⁵ (občianstvo) a MŠVVŠ SR³²⁶ (vzdelávanie detí). Sumár základných štatistických údajov o migrácii na Slovensku za kalendárny rok z Eurostatu sa poskytuje v Prehľade EMN³²⁷ o vývoji v oblasti migrácie a medzinárodnej ochrany (angl. country factsheet) alebo na webovej stránke Úradu Medzinárodnej organizácie pre migráciu (IOM) v SR³²⁸.

Vysvetlenie symbolov (neplatí pre Tabuľku 9 v Prílohe):

(:) – údaj nie je k dispozícii (-) – jav sa nevyskytoval

318 Dostupné na: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Migration_and_migrant_population_statistics (citované 2. 3. 2023).
319 Dostupné na: <http://frontex.europa.eu/publications/> (citované 2. 3. 2023).
320 Dostupné na: <http://www.minv.sk/?rocnky> a <https://www.minv.sk/?docasne-utocisko> (citované 2. 3. 2023).
321 Dostupné na: <http://www.minv.sk/?statistiky-20> (citované 2. 3. 2023).
322 Dostupné na: http://www.upsvar.sk/statistiky/zamestnavanie-cudzincov-statistiky.html?page_id=10803 (citované 2. 3. 2023).
323 Štatistiky o počtoch vydaných víz sú k dispozícii iba na vyžiadanie.
324 Dostupné na: https://slovak.statistics.sk/wps/portal/ext/themes/demography/population/news!/ut/p/b1/jdDRColwFABgZ-kF3HFB-c7ucRnMI5jTLdhMWEVJqUBS9fRbeZp27A9__wznlogLZprxXx_JWtU15fu-WbY2nue-7Eri_wqC9OHXnxqi5Szuw6UCgZEi9CIBHagxahnkqD-CEgyX95-DISfuVnyFa72nnsawccAEKx4IJQzoCxsSBojexgRe71YJolWAqqgkm6mIJeBphnEcOg2A8Abg-GnvABA1fGYVsfUHY9oUudF89MV-8IRjI5AKlIt/dl4/d5/L2dBISEvZ0FBIS9nQSEh/ (citované 2. 3. 2023).
325 Štatistiky sú k dispozícii iba na vyžiadanie.
326 Štatistiky sú k dispozícii iba na vyžiadanie od ministerstva alebo priamo od Centra vedecko-technických informácií (CVTI) SR, ktoré dané štatistiky spracúva a zverejňuje.
327 Dostupné na: <https://emn.sk/sk/publikacie/vyrocné-spravy-emn-o-migrácii-a-azyle.html> (citované 2. 3. 2023).
328 Dostupné na: <http://www.iom.sk/sk/migracia/migracia-na-slovensku> (citované 2. 3. 2023).

Tabuľka 1: Cudzinci s platným pobytom v SR v roku 2022 (podľa štátnej príslušnosti a druhu pobytu)

Ukazovateľ	Stav k 31. 12. 2022		Najpočetnejšie štátne príslušnosti
Počet cudzincov s platným pobytom	278 595		1. Ukrajina (156 881) 2. Srbsko (18 215) 3. Česko (12 755) 4. Maďarsko (9 655) 5. Vietnam (8 039)
Podiel cudzincov na celkovom počte obyvateľov*	5,13 %		
Počet štátnych prí- slušníkov tretích krajín s platným pobytom	222 525	prechodný pobyt: 98 281	1. Ukrajina (156 881) 2. Srbsko (18 215) 3. Vietnam (8 039) 4. Rusko (7 436) 5. Severné Macedónsko (2 842)
		trvalý pobyt: 28 794	
		tolerovaný pobyt: 95 450 **	
Podiel štátnych prí- slušníkov tretích krajín na celkovom počte cudzincov	79,87 %		
Podiel štátnych prí- slušníkov tretích krajín na celkovom počte obyvateľov*	4,10 %		

Zdroj: ÚHCP P PZ a ŠÚ SR.
Poznámka:
* Celkový počet obyvateľov SR predstavuje počet osôb s trvalým pobytom na území SR bez ohľadu na štátne občianstvo. K 31. 12. 2022 bol celkový počet obyvateľov 5 428 792.
** Enormný nárast cudzincov na tolerovanom pobyte na území SR v porovnaní s rokom 2021 súvisí s udeľovaním dočasného útočiska (predovšetkým štátnym príslušníkom Ukrajiny). Z uvedeného počtu 95 450 tolerovaných pobytov sa len 60 netýka dočasného útočiska (53 – účel maloletý bez sprievodu a 7 – účel rešpektovania súkromného a rodinného života).

Tabuľka 2: Štátni príslušníci tretích krajín s platným pobytom v krajo

Kraj	Stav platných pobytov k 31. 12. 2022	Z toho tolerovaný pobyt (dočasné útočisko)
Bratislavský kraj	76 380	33 506
Košický kraj	28 233	12 870
Nitriansky kraj	25 576	9 372
Trnavský kraj	24 400	8 679
Žilinský kraj	21 048	9 930
Prešovský kraj	18 638	7 653
Trenčiansky kraj	16 116	7 429
Banskobystrický kraj	12 134	5 951
Spolu	222 525	95 390

Zdroj: ÚHCP P PZ.

329 Dôvody udelenia pobytu sú v súlade s príslušnou legislatívou EÚ [Nariadenie Komisie (EÚ) č. 216/2010 z 15. 3. 2010, ktorým sa vykonáva nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 862/2007 o štatistike Spoločenstva o migrácii a medzinárodnej ochrane, pokiaľ ide o vymedzenia kategórií dôvodov vydania povolení na pobyt]. Dôvody sú rozdelené do štyroch kategórií: 1. Vytvorenie a opätovné zjednotenie rodiny (rodinné dôvody), 2. Vzdelávanie a štúdium, 3. Platené činnosti a 4. Iné dôvody. Jednotlivé národné druhy a účely pobytov sú rozdelené do týchto štyroch kategórií.

330 Dôvody udelenia pobytu sú v súlade s príslušnou legislatívou EÚ [Nariadenie Komisie (EÚ) č. 216/2010 z 15. 3. 2010, ktorým sa vykonáva nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 862/2007 o štatistike Spoločenstva o migrácii a medzinárodnej ochrane, pokiaľ ide o vymedzenia kategórií dôvodov vydania povolení na pobyt]. Dôvody sú rozdelené do štyroch kategórií: 1. Vytvorenie a opätovné zjednotenie rodiny (rodinné dôvody), 2. Vzdelávanie a štúdium, 3. Platené činnosti a 4. Iné dôvody. Jednotlivé národné druhy a účely pobytov sú rozdelené do týchto štyroch kategórií.

331 Dôvody udelenia pobytu sú v súlade s príslušnou legislatívou EÚ [Nariadenie Komisie (EÚ) č. 216/2010 z 15. 3. 2010, ktorým sa vykonáva nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 862/2007 o štatistike Spoločenstva o migrácii a medzinárodnej ochrane, pokiaľ ide o vymedzenia kategórií dôvodov vydania povolení na pobyt]. Dôvody sú rozdelené do štyroch kategórií: 1. Vytvorenie a opätovné zjednotenie rodiny (rodinné dôvody), 2. Vzdelávanie a štúdium, 3. Platené činnosti a 4. Iné dôvody. Jednotlivé národné druhy a účely pobytov sú rozdelené do týchto štyroch kategórií.

332 Do kategórie vytvorenie a opätovné zjednotenie rodiny (rodinné dôvody) patria pobyty podľa zákona č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov: 1. prechodný pobyt – osoba s dlhodobým pobytom v inom ČS EÚ v zmysle § 30 ods. 1 písm. e); zlúčenie rodiny; Slovák žijúci v zahraničí (ak cudzinec uvedie kategóriu rodina); 2. trvalý pobyt na päť rokov v zmysle § 43 ods. 1 písm. a) až d); rodinný príslušník občana EÚ; brexit na 5 rokov (ak cudzinec uvedie kategóriu rodina) – evidujeme od roku 2020; 3. trvalý pobyt na neobmedzený čas v zmysle § 46 ods. 1 písm. a) a b); rodinný príslušník občana EÚ – trvalý; 4. dlhodobý pobyt v zmysle § 52 ods. 1 písm. a) – rodina; Slovák žijúci v zahraničí (ak cudzinec uvedie kategóriu rodina); § 52 ods. 1 písm. b) (ak cudzinec uvedie kategóriu rodina); brexit na neobmedzený čas (ak cudzinec uvedie kategóriu rodina) – evidujeme od roku 2020; 5. tolerovaný pobyt – ak si to vyžaduje rešpektovanie súkromného a rodinného života cudzinca a neohrozuje bezpečnosť štátu a verejný poriadok v zmysle § 58 ods. 1 písm. b).

333 Do kategórie iné dôvody patria tieto pobyty podľa zákona č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov, ktoré nepatria do žiadnej z predchádzajúcich troch kategórií: 1. prechodný pobyt na účel osobitná činnosť – zdravotná starostlivosť – poskytnutie zdravotnej starostlivosti a na správanie štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorému sa poskytuje zdravotná starostlivosť; Slovák žijúci v zahraničí (ak cudzinec uvedie kategóriu iné dôvody), osoba s dlhodobým pobytom v inom ČS EÚ v zmysle § 30 ods. 1 písm. d) (ak cudzinec uvedie kategóriu iné dôvody); 2. trvalý pobyt na päť rokov podľa § 43 ods. 1 písm. e) – ak je to v záujme Slovenskej republiky a podľa § 45a (ak cudzinec uvedie kategóriu iné dôvody); brexit na 5 rokov (ak cudzinec uvedie kategóriu iné dôvody) – evidujeme od roku 2020; 3. trvalý pobyt na neobmedzený čas podľa § 46 ods. 2 – ak je to z dôvodu bezpečnostných záujmov Slovenskej republiky (ak cudzinec uvedie kategóriu iné dôvody); 4. dlhodobý pobyt na neobmedzený čas v zmysle § 52 ods. 1 písm. a) – Slovák žijúci v zahraničí (ak cudzinec uvedie kategóriu iné); § 52 ods. 1 písm. b) (ak cudzinec uvedie kategóriu iné); brexit na neobmedzený čas (ak cudzinec uvedie kategóriu iné dôvody) – evidujeme od roku 2020; 5. tolerovaný pobyt – ak ide o neplnoletú osobu nájdenú na území SR v zmysle § 58 ods. 1 písm. a) alebo ak ide o obeť obchodovania s ľuďmi, ktorá má najmenej 18 rokov v zmysle § 58

Tabuľka 3: Povolenia na pobyt vydané v SR štátnym príslušníkom tretích krajín v roku 2022 (podľa pohlavia a účelu pobytu³²⁹)

Pohlavie***	Spolu (z toho prvé povolenia)	Účel pobytu				Najpočetnejšie štátne príslušnosti – spolu a pre prvé povolenia
		Vytvorenie a opätovné zjednotenie rodiny ³³⁰ (rodinné dôvody)	Vzdelávanie a štúdium ³³¹	Platené činnosti ³³²	Iné ³³³	
Muži	:	:	:	:	:	1. Ukrajina (132 599)
Ženy	:	:	:	:	:	2. Srbsko (7 906)
						3. Vietnam (3 906)
						4. Rusko (2 999)
						5. Gruzínsko (2 322)
Spolu* (z toho prvé povolenia**)	162 423 (131 967)	9 453 (4 169)	5 474 (3 448)	40 321 (19 343)	107 175 (105 007)	Prvé povolenia: 1. Ukrajina (114 784) 2. Srbsko (4 350) 3. Gruzínsko (1 973) 4. Rusko (1 480) 5. Vietnam (1 352)

Zdroj: ÚHCP P PZ.

Vysvetlivky:

* Spolu povolenia na pobyt sa rozumejú všetky udelené, obnovené alebo predĺžené pobyty v danom roku.

** Prvý pobytom (údaje v zátvorke) sa rozumejú pobyty, ktoré boli udelené v danom roku na území SR úplne prvýkrát, alebo po dobe minimálne 6 mesiacov od skončenia predchádzajúceho pobytu.

*** Členenie podľa pohlavia SR nemá k dispozícii. Odhadom je z celkového počtu 162 423 pobytov 55 % žien a 45 % mužov. Pri prvých pobytoch je pomer: 60 % žien a 40 % mužov.

Tabuľka 4: Cudzinci zamestnaní v SR v roku 2022

	Stav k 31. 12. 2022 (z toho ženy)	Najpočetnejšie skupiny cudzincov podľa štátnej príslušnosti	Najpočetnejšie skupiny štátnych príslušníkov tretích krajín
Občania EÚ/EHP	31 122 (9 138)	1. Ukrajina (33 419)	1. Ukrajina (33 419)
Štátni príslušníci tretích krajín	56 876 (24 016)	2. Srbsko (9 802)	2. Srbsko (9 802)
		3. Rumunsko (7 025)	3. Gruzínsko (1 485)
		4. Česká republika (6 514)	4. India (1 305)
		5. Maďarsko (5 574)	5. Rusko (1 098)
Spolu	87 998 (33 154)		

Zdroj: ÚPSVR.

ods. 1 písmeno c), prípadne ide o obeť obchodovania s ľuďmi, ktorá má najmenej 18 rokov, kde sa za tolerovaný pobyt považuje obdobie najviac 90 dní v zmysle § 58 ods. 3, ďalej ak to vyplýva z medzinárodných záväzkov Slovenskej republiky v zmysle § 58 ods. 1 písm. d), taktiež ak ide o nelegálne zamestnanú osobu za osobitne vykorisťujúcich podmienok alebo o nelegálne zamestnanú maloletú osobu, ktorej prítomnosť je na území SR nevyhnutná na účely trestného konania v zmysle § 58 ods. 2; 6. doplnková ochrana; 7. azyl.

Tabuľka 5: Víza vydané Slovenskou republikou štátnym príslušníkom tretích krajín v roku 2022 (podľa druhu víza a predchádzajúceho pobytu)

Spolu	(Schengenské) krátkodobé víza (víza typu A a C a LTV víza)		Národné víza (víza typu D)*	
	predchádzajúci pobyt			
	vydané v tretej krajine	vydané pobývajúcim v inom ČŠ EÚ	vydané v tretej krajine	vydané pobývajúcim v v inom ČŠ EÚ
17 014	10 728	150	5 988	148

Zdroj: MZVEZ SR (na základe podkladov Microcomp zo systému NVIS).

* MV SR z celkového počtu udelilo 1 105 národných víz.

Vysvetlivky: vízum typu A – letiskové tranzitné vízum,
vízum typu C – turistické vízum,
vízum typu D – národné vízum,
vízum LTV – vízum s obmedzenou územnou platnosťou.

Poznámka: Počty vydaných víz sa môžu líšiť od údajov uvedených v ročenke ÚHCP P PZ Štatistický prehľad legálnej a nelegálnej migrácie v Slovenskej republike – rok 2022. Počet rozhodnutých víz v systéme v čase spracovania prehľadu sa nemusí premietnuť do počtu vytlačených, resp. vydaných víz.

Tabuľka 6: Nadobudnuté občianstvo SR* v roku 2022 (podľa pohlavia a predchádzajúceho štátneho občianstva)

Pohlavie	Nadobudnuté občianstvo SR cudzincami	Najpočetnejšie skupiny cudzincov podľa predchádzajúcej štátnej príslušnosti	Nadobudnuté občianstvo SR štátnymi príslušníkmi tretích krajín	Najpočetnejšie skupiny štátnych príslušníkov tretích krajín podľa predchádzajúcej štátnej príslušnosti
Muži	411	1. Srbsko (171) 2. Ukrajina (129) 3. Maďarsko (120) 4. Česko (85) 5. Nemecko (35)	272	1. Srbsko (171) 2. Ukrajina (129) 3. USA (32) 4. Spojené kráľovstvo (30) 5. Rusko (22)
Ženy	386		243	
Spolu	797		515**	

Zdroj: MV SR.

Poznámka: * Občianstvo SR sa zvyčajne získava naturalizáciou.

** Z toho bolo štátne občianstvo udelené 27 osobám s medzinárodnou ochranou.

Tabuľka 7: Cudzinci v školskom systéme v SR k 15. 9. 2022 (školský rok 2021/2022) – materské, základné a stredné školy

Ukazovateľ	Spolu	Z toho štátni príslušníci tretích krajín	Najpočetnejšie skupiny štátnych príslušníkov tretích krajín
Cudzinci v materských školách	2 760	2 335	1. Ukrajina (1 938) 2. Vietnam (96) 3. Rusko (66) 4. Srbsko (45) 5. USA (26)
Cudzinci na základných školách	12 277	10 914	1. Ukrajina (8 811) 2. Rusko (458) 3. Vietnam (324) 4. Srbsko (304) 5. Kórejská rep. (193)
Cudzinci v špeciálnych materských a základných školách	182	145	1. Ukrajina (112) 2. Rusko (13) 3. Vietnam, Srbsko, Irak/USA
Cudzinci na stredných školách	4 166	3 636	1. Ukrajina (2 746) 2. Rusko (257) 3. Srbsko (168) 4. Kórejská rep. (80) 5. Kazachstan (76)
Cudzinci na vysokých školách	21 216	14 877	1. Ukrajina (10 198) 2. Rusko (960) 3. Srbsko (638) 4. Nórsko (481) 5. Bielorusko (330)
Cudzinci spolu	40 601	31 907	1. Ukrajina (23 805) 2. Rusko (1 754) 3. Srbsko (1 158) 4. Vietnam (520) 5. Nórsko (481)

Zdroj: Centrum vedecko-technických informácií SR.

Tabuľka 8: Neregulárna migrácia v SR v roku 2022

Ukazovateľ	Počet prípadov	Najpočetnejšie skupiny osôb z krajín mimo EÚ podľa štátnej príslušnosti
Zaznamenané neoprávnené prekročenie štátnej hranice	549	1.Ukrajina (508) 2.Turecko (6) 3.Sýria/ Afganistan (4) 4.Rusko/Irán (3) 5.Gruzínsko/ Moldavsko (2)
Zaznamenaný neoprávnený pobyt	11 242	1.Sýria (9 156) 2.Maroko (560) 3.Tunisko (418) 4.Turecko (272) 5.Afganistan (174)
Spolu	11 791	1.Sýria (9 160) 2.Ukrajina (594) 3.Maroko (560) 4.Tunisko (418) 5.Turecko (278)

Zdroj: ÚHCP P PZ.

Tabuľka 9: Prevádzané osoby v SR v roku 2022³³⁴

Ukazovateľ	Muži	Ženy	Spolu	Najpočetnejšie skupiny osôb podľa štátnej príslušnosti
Štátni príslušníci tretích krajín identifikovaní ako prevádzané osoby	:	:	3 489/3 254*	1. Sýria (2 334) 2. Afganistan (556) 3. Turecko (150) 4. Irán (122) 5. Ukrajina (82)

Zdroj: ÚHCP P PZ.
* 3 489 neregulárnych migrantov bolo zdokumentovaných vo vyšetrovacích spisoch v roku 2022, pričom skutky sa stali aj v predchádzajúcich rokoch. Z uvedeného počtu bolo v roku 2022 zadržaných 3 254 migrantov, ktorí na územie SR vstúpili neoprávnene s pomocou prevádzáčov.
Vysvetlivky:
(:) Údaj nie je k dispozícii (v dokumentovaných prípadoch NJBPNM ÚHCP P PZ sa zaznamenáva len štátna príslušnosť neregulárnych migrantov a súvislosť s trestným činom, pre ktorý bolo proti prevádzáčom vznesené obvinenie).

334 Podľa § 355 a § 356 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestného zákona sa prevádzáčstvo definuje takto:
„§ 355 – Kto pre osobu, ktorá nie je štátnym občanom SR alebo osobou s trvalým pobytom na území SR, organizuje nedovolené prekročenie štátnej hranice SR alebo prechod cez jej územie, alebo také konanie umožní, alebo v ňom pomáha, prípadne za finančnú alebo inú materiálnu výhodu.
§ 356 – Kto v úmysle získať pre seba alebo iného priamo či nepriamo finančnú výhodu alebo inú materiálnu výhodu osobe, ktorá nie je občanom SR alebo občanom iného členského štátu Európskej únie, alebo občanom zmluvného štátu Dohody o EHP, alebo nemá trvalý pobyt na ich území,

Tabuľka 10: Prevádzачi v SR – vybrané ukazovatele v roku 2022

Ukazovateľ	Prevádzачi		
	zadržaní ako podozriví/ obvinení	najpočetnejšia štátna príslušnosť	odsúdení
Spolu ³³⁵	286*/222**	1. Ukrajina (46) 2. Slovenská republika (37) 3. Sýria (37)	63***

Zdroj: ÚHCP P PZ (zadržaní ako podozriví), Generálna prokuratúra SR (obvinení) a MS SR (odsúdení).
* Celkový počet osôb, ktoré boli podozrivé z trestného činu prevádzáčstva.
** Z celkového počtu 222 obvinených osôb bolo 197 obvinených za nelegálne prekročenie štátnej hranice, 6 za účelové manželstvo, 8 za nelegálnu prácu a 11 za nedovolené zotrvanie na území SR/EÚ.
*** 31 osôb bolo odsúdených podľa § 355 a 32 osôb (z toho 2 právnické osoby) podľa § 356 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestného zákona.

Tabuľka 11: Zaistení štátni príslušníci tretích krajín v SR v roku 2022*

	ÚPZC Sečovce	ÚPZC Medveďov	Spolu	Najpočetnejšie skupiny osôb podľa štátnej príslušnosti
Počet umiestnených ŠPTK počas roka 2022	426	1 236	1 662	1. Maroko (420) 2. Tunisko (401) 3. Sýria (294) 4. Turecko (158) 5. Afganistan (70)

Zdroj: ÚHCP P PZ.
Vysvetlivka: Zaistených štátnych príslušníkov tretích krajín SR umiestňuje do útvarov policajného zaistenia pre cudzincov (ÚPZC).

umožní alebo pomáha zotrvať, alebo sa nedovolené zamestnať na území SR, iného členského štátu Európskej únie alebo zmluvného štátu Dohody o EHP, potrestá sa odňatím slobody na dva až osem rokov.“
335 Číslo zahŕňa odsúdených podľa § 355, § 356 nového Trestného zákona č. 300/2005 Z. z. a § 171a starého Trestného zákona č. 140/1961 Zb. (podľa povahy trestného činu).

Tabuľka 12: Štátni príslušníci tretích krajín vrátení zo SR v roku 2022 (podľa druhu návratu, štátnej príslušnosti a krajiny návratu)

Ukazovateľ	Vrátení v rámci opatrení núteného návratu*				Vrátení dobrovoľne (vrátane AVR)**				Vrátení dobrovoľne v rámci programu AVRR				Osoby s poskytnutou reintegračnou pomocou v rámci programu AVRR			
	Spolu	M	Ž	z nich ML	Spolu	M	Ž	z nich ML	Spolu	M	Ž	z nich ML	Spolu	M	Ž	z nich ML
Spolu	94	89	5	0	139***	121	18	11	90****	83	7	0	18	13	5	0
Najpočetnejšie skupiny podľa štátnej príslušnosti	1. Tunisko (23) 2. Ukrajina (21) 3. Turecko/Srbsko (8) 4. Afganistan/Gruzínsko (4) 5. Bosna a Hercegovina/Albánsko/Sýria/Moldavsko/Pakistan (3)				1. Turecko (104) 2. Tunisko (12) 3. Ukrajina/Uzbekistan (5) 4. Vietnam (4) 5. Gruzínsko (3)				1. Turecko (56) 2. Tunisko (10) 3. Uzbekistan (5) 4. Gruzínsko/Vietnam (4) 5. Arménsko (3)				1. Gruzínsko/Uzbekistan/Vietnam (4) 2. Arménsko (3) 3. Moldavsko (2) 4. Zimbabwe (1) 5.-			
Najčastejšie krajiny návratu	1. Ukrajina (36) 2. Tunisko (23) 3. Srbsko (8) 4. Turecko (6) 5. Gruzínsko (4)				1. Turecko (104) 2. Tunisko (12) 3. Ukrajina/Uzbekistan (5) 4. Vietnam (4) 5. Gruzínsko (3)											

Zdroj: ÚHCP P PZ³³⁶ a IOM Slovensko³³⁷.
* Nútený návrat – v tejto kategórii sú zahrnuté prípady výkonu rozhodnutia o administratívnom alebo súdnom vyhostení prostredníctvom eskorty útvarom PZ: a) cez vonkajšiu pozemnú hranicu, b) cez vnútornú pozemnú hranicu alebo c) letecky do tretej krajiny.
** Vrátení dobrovoľne (vrátane AVR) – v tejto kategórii je zahrnuté: a) dobrovoľné splnenie povinnosti vycestovať z územia SR v lehote stanovenej na tento účel vo vydanom rozhodnutí o AV z dôvodu zistenia neoprávneného pobytu vo vnútrozemí (splnenie povinnosti bolo zaznamenané na hraničnom priechode na vonkajšej hranici) alebo b) opustenie územia SR pri zistení neoprávneného pobytu na hraničnom priechode pri výstupe cudzinca v smere zo SR, za ktoré bolo cudzincovi vydané rozhodnutie o AV. V tejto kategórii sú zahrnuté aj osoby, ktorých návrat sa realizoval prostredníctvom IOM cez program AVRR, po vydanom rozhodnutí o vyhostení. Jedna osoba je zahrnutá len jedenkrát (tzn. jednej osobe je vydané len jedno rozhodnutie o vyhostení).
*** V počte 139 sú zahrnutí 53 dobrovoľne vrátení v rámci novej spolupráce s agentúrou Frontex, 81 dobrovoľných návratov cez program IOM AVRR a 5 dobrovoľných odchodov. V počte 139 nie sú zahrnutí 9 cudzinci, ktorí boli cez IOM vrátení ako odídenci z Ukrajiny, keďže im nebolo vydané rozhodnutie o administratívnom vyhostení.
**** V počte 90 sú zahrnutí 9 cudzinci, ktorí boli cez IOM vrátení ako odídenci z Ukrajiny.
Vysvetlivky: AVR – asistované dobrovoľné návraty, AVRR – Program asistovaných dobrovoľných návratov a reintegrácií IOM, M – muži, ML – maloletí, Ž – ženy

Tabuľka 13a: Žiadatelia o azyl a osoby s udelenou medzinárodnou ochranou v SR v roku 2022 – vybrané ukazovatele

Ukazovateľ	Spolu	Muži	Ženy	Z toho maloletí	Najpočetnejšie štátne príslušnosti***
Žiadosti o azyl (z toho prvé žiadosti)	547 (503)	394 (360)	153 (143)	142 (132)	1. Ukrajina (154) 2. Turecko (76) 3. Maroko (73) 4. Bangladéš (53) 5. Rusko (40)
Udelený azyl	23	15	8	7	1. Afganistan (18) 2. Irán/Kamerun/Maroko/ Nigéria/Sýria (1) 3. – 4. – 5. –
Poskytnutá doplnková ochrana*	48	21	27	16	1. Afganistan (32) 2. Ukrajina (13) 3. Azerbajdžan / Jemen / Sýria (1) 4. – 5. –
Negatívne rozhodnutia**	76	62	14	6	1. Maroko (13) 2. Nepál (9) 3. Pakistan (8) 4. Rusko (7) 5. Afganistan (4)
Zastavené konania***	387	286	101	99	1. Ukrajina (136) 2. Maroko (74) 3. Bangladéš (50) 4. Turecko (34) 5. Rusko (15)

Zdroj: MÚ MV SR.
Poznámka: Ide o rozhodnutia v I. stupni správneho konania. Spracovanie štatistík za rok 2022 je prispôbené zmenám vyplývajúcim z novely zákona o azyle.
Vysvetlivky:
* Doplnková ochrana – ochrana pred vážnym bezpráviem v krajine pôvodu.
** Negatívne rozhodnutia – zahŕňa rozhodnutia o neudelení azylu, neposkytnutej doplnkovej ochrane a o zamietnutí žiadostiach o udelenie azylu ako (i) zjavne neopodstatnených alebo (ii) neprípustných. Štatistiky nezahŕňajú rozhodnutia o zamietnutí žiadostiach o udelenie azylu ako neprípustných, ak je na konanie o udelení azylu príslušný iný štát, tzv. dublinské prípady.
*** Zastavené konania – zastavenie konania podľa § 19 zákona č. 480/2022 o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

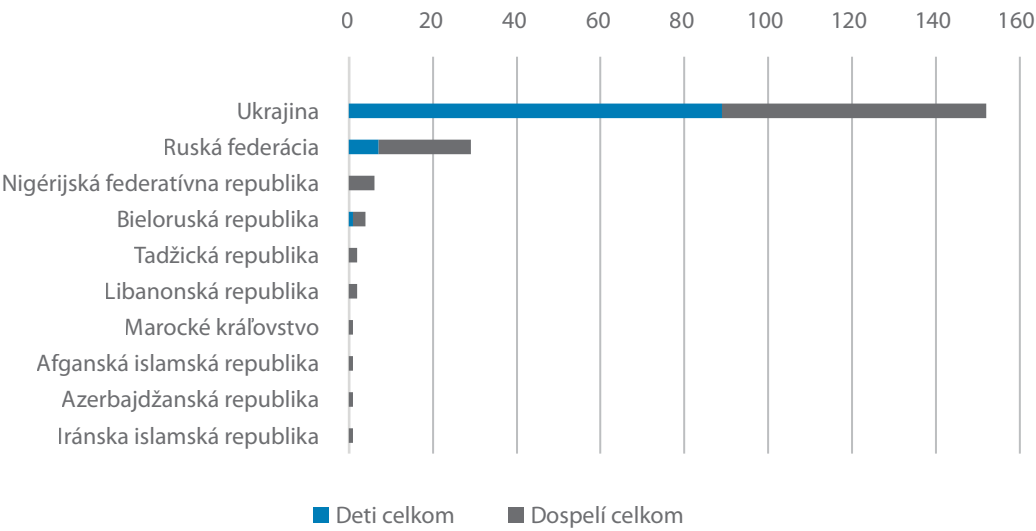
336 ÚHCP P PZ spracoval štatistiku návratov na základe údajov poskytnutých Eurostatu za rok 2022. ÚHCP P PZ pri spracovaní údajov postupoval podľa článku 7 ods. 1 nariadenia (ES) č. 862/2007 o štatistike Spoločenstva o migrácii a medzinárodnej ochrane a podľa aktuálnych odborných inštrukcií Eurostatu [Technical Guidelines for the Data Collection – Enforcement of Immigration Legislation (EIL) Statistics].
337 IOM Slovensko vedie štatistiku asistovaných dobrovoľných návratov a reintegrácií, ktoré na rozdiel od údajov uvedených vyššie uvádza na svojej webovej stránke ako počty prípadov AVR a počty reintegračných prípadov. Jeden prípad sa môže týkať viacerých osôb.

Tabuľka a graf 13b: Počet osôb, ktoré požiadali o azyl na území SR v súvislosti s vojnou na Ukrajine (24. 2. 2022 – 31. 12. 2022)

Štátne príslušnosti	Muži	Ženy	Maloletí	Spolu
Ukrajina	20	43	89	152
Rusko	12	10	7	29
Iné tretie krajiny	12	5	1	18
Spolu	44	58	97	199

Počet žiadostí o azyl v súvislosti s vojnou na Ukrajine

Zdroj: ÚHCP P PZ.

Tabuľka 14: Štátni príslušníci tretích krajín relokovaní do SR v roku 2022 (podľa pohlavia, krajiny pôvodu a členského štátu EÚ)

Ukazovateľ	Spolu	Muži	Ženy	Maloletí	Krajina pôvodu relokovaných ŠPTK	Realizované relokácie z ČS EÚ
Spolu	0	0	0	0	–	–

Zdroj: MÚ MV SR.

Tabuľka 15: Štátni príslušníci tretích krajín presídlení do SR v roku 2022 (podľa pohlavia a pôvodnej hostiteľskej krajiny)

Ukazovateľ	Spolu	Muži	Ženy	Pôvodná hostiteľská krajina
Spolu	0	0	0	–

Zdroj: MÚ MV SR.

Tabuľka 16: Štátni príslušníci tretích krajín presídlení cez SR do tretích krajín v roku 2022 (podľa pohlavia a pôvodnej hostiteľskej krajiny)

Ukazovateľ	Spolu	Muži	Ženy	Pôvodná hostiteľská krajina	Cieľová krajina
Spolu	0	0	0	–	–

Zdroj: MÚ MV SR a IOM Slovensko.
Poznámka: SR cez svoje územie realizuje presídľovacie aktivity do iných tretích krajín (pozri podkapitolu 4.3). Program Humanitárny transfer utečencov cez územie SR vyplýva z trojstrannej dohody medzi vládou SR, UNHCR a IOM.

Tabuľka 17: Maloletí bez sprievodu v zariadeniach* SR v roku 2022

	Muži	Ženy	Spolu	Najpočetnejšie skupiny osôb podľa štátnej príslušnosti	Opustenie zariadenia
Maloletí bez sprievodu umiestnení do zariadenia	227	43	270	1. Ukrajina (152) 2. Sýria (55) 3. Afganistan (29) 4. Maroko (11) 5. Turecko (10)	208
Celkový počet maloletých bez sprievodu v zariadeniach	247	43	290	1. Ukrajina (152) 2. Sýria (57) 3. Afganistan (40) 4. Maroko (13) 5. Turecko (10)	224

Zdroj: ÚPSVR – predbežné štatistiky z marca 2023.
Poznámka: * V roku 2022 boli maloletí bez sprievodu – občania krajín mimo EÚ – umiestnení v Centre pre deti a rodiny (CDR) v Medzilaborciach.

Tabuľka 18: Maloletí bez sprievodu v SR podľa právneho postavenia a pohlavia v roku 2022*

Ukazovateľ	Muži	Ženy	Spolu	Najpočetnejšie skupiny osôb štátnej príslušnosti**
Maloletí bez sprievodu nežiadajúci o azyl	238	43	281	1. Ukrajina (152) 2. Sýria (56) 3. Afganistan (35) 4. Maroko (11) 5. Turecko (9)
Maloletí bez sprievodu žiadajúci o azyl	9	0	9	1. Afganistan 2. Maroko 3. Gambia/Sýria 4. – 5. –
Spolu	247	43	290	1. Ukrajina (152) 2. Sýria (59) 3. Afganistan (40) 4. Maroko (13) 5. Turecko (9)

Zdroj: MÚ MV SR (žiadajúci o azyl) a ÚPSVR (nežiadajúci o azyl).
Poznámky:
* Maloletí bez sprievodu v starostlivosti sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately.
** Ak je počet maloletých bez sprievodu nízky, neuvádzame na ich ochranu konkrétne čísla.

Tabuľka 19: Obete obchodovania s ľuďmi z krajín mimo EÚ v SR – vybrané ukazovatele v roku 2022*

Ukazovateľ	Spolu	Muži	Ženy
Štátni príslušníci tretích krajín identifikovaní ako obeť obchodovania s ľuďmi [angl. identified victims] ³³⁸ alebo o ktorých sa predpokladá, že sú obeť obchodovania s ľuďmi [angl. presumed victims] ³³⁹ Predpokladané obeť sú uvádzané v zátvorke.	0 (2)	0 (0)	0 (2)
Vek			
18 rokov a viac	0 (2)	0 (0)	0 (2)
Menej ako 18 rokov	0 (0)	0 (0)	0 (0)
Forma vykorisťovania ³⁴⁰			
Sexuálne vykorisťovanie	0 (1)	0 (0)	0 (1)
Pracovné vykorisťovanie	0 (1)	0 (0)	0 (1)
Iné	0 (0)	0 (0)	0 (0)
Najčastejšia štátna príslušnosť obchodovaných osôb	Dôverný údaj	Dôverný údaj	Dôverný údaj
Udelený tolerovaný pobyt**	0	0	0
Smernica 2004/81/ES	0	0	0
Iné	0	0	0
Požiadané povolenia na pobyt	0	0	0
Smernica 2004/81/ES	0	0	0
Iné (napr. humanitárne dôvody a pod.)	0	0	0
Udelené povolenia na pobyt	0	0	0
Smernica 2004/81/ES	0	0	0
Iné (napr. humanitárne dôvody a pod.)	0	0	0

Zdroj: ÚHCP P PZ (pobyty) a IC MV SR.
* Ak je počet nízky, neuvádzame ho ani ďalšie vybrané údaje o daných obetiach z dôvodu ochrany zraniteľných osôb. Konkrétny počet je nahradený formuláciou „Dôverný údaj“.
** ÚHCP P PZ neeviduje žiaden tolerovaný pobyt, ktorý by bol v roku 2022 udelený alebo predĺžený v zmysle § 58 ods. 1 písm. c) zákona č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov.

338 Identifikované obeť sú osoby, ktoré boli formálne identifikované príslušnými orgánmi (t. j. osobou alebo orgánom na národnej úrovni, ktorý je oprávnený formálne identifikovať obeť obchodovania s ľuďmi). V národnom referenčnom mechanizme SR sa uvádza, že formálne identifikovať obeť môžu v SR iba orgány činné v trestnom konaní.
339 Predpokladané obeť sú osoby, ktoré spĺňajú definíciu obetí obchodovania s ľuďmi podľa smernice 2011/36/EÚ, ale neboli formálne identifikované príslušnými orgánmi (t. j. osobou alebo orgánom na národnej úrovni, ktorý je oprávnený formálne identifikovať obeť obchodovania s ľuďmi).
340 Každá obeť môže byť spájaná s viacerými formami vykorisťovania, preto štatistiky obsiahnuté v tejto sekcii nemusia byť v súlade s celkovými štatistikami uvádzanými vyššie.

Tabuľka 20: Obchodníci s ľuďmi v SR – vybrané ukazovatele v roku 2022

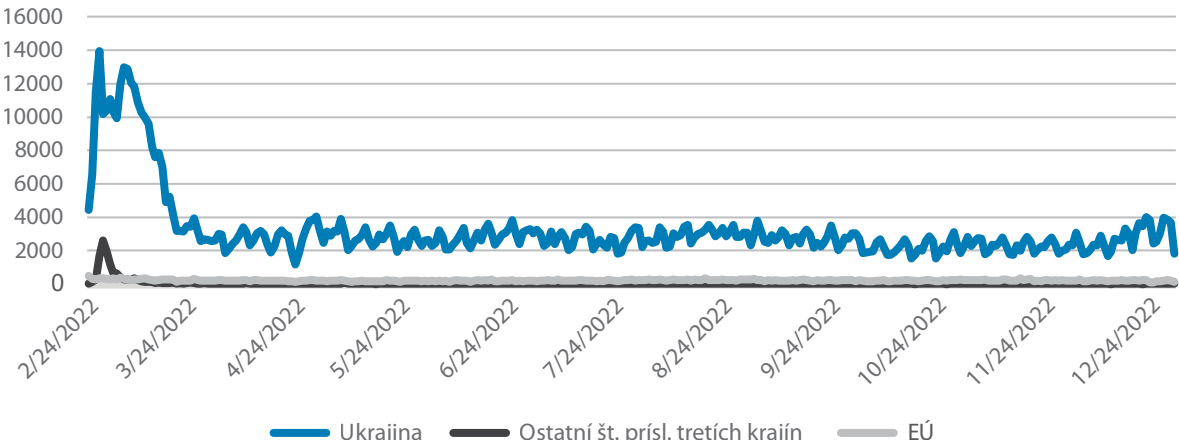
Ukazovateľ	Obchodníci s ľuďmi			
	Obvinení		Odsúdení	
Spolu	34*	22 mužov	10**	6 mužov
		12 žien		4 ženy

Zdroj: ÚHCP P PZ (obvinení) a MS SR (odsúdení).
* Počet právoplatne skončených konaní.
** Podľa § 179 Trestného zákona.

Tabuľka a graf 21: Počet osôb, ktoré vstúpili na územie SR z Ukrajiny od vypuknutia vojny na Ukrajine (24. 2. 2022 – 31. 12. 2022)

Ukazovateľ	Štátne príslušnosti			
	Ukrajina	Ostatní štátni príslušníci tretích krajín	Občania EÚ	Spolu
Počet osôb	1 004 197	17 437	68 490	1 090 124

Toky cestujúcich z Ukrajiny cez spoločnú pozemnú hranicu do SR

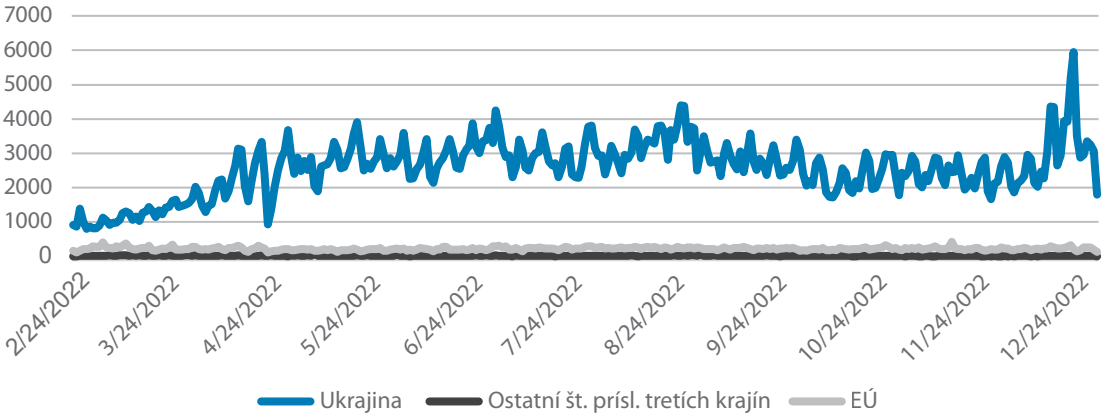

Zdroj: ÚHCP P PZ.

Tabuľka a graf 22: Počet osôb, ktoré opustili územie SR smerom na Ukrajinu od vypuknutia vojny na Ukrajine (24. 2. 2022 – 31. 12. 2022)

Štátne príslušnosti			
Ukrajina	Ostatní štátni príslušníci tretích krajín	Občania EÚ	Spolu
800 412	5 324	69 853	875 589

Toky cestujúcich na Ukrajinu zo SR cez spoločnú pozemnú hranicu

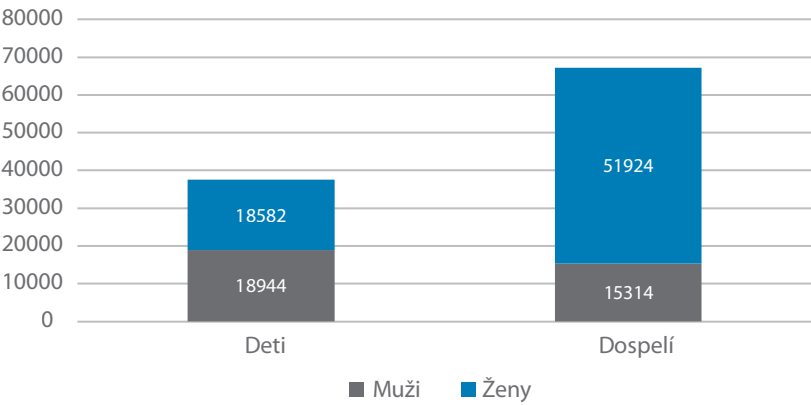
Zdroj: ÚHCP P PZ.

Tabuľka a graf 23: Počet osôb, ktoré v roku 2022 požiadali o dočasné útočisko na území SR v súvislosti s vojnou na Ukrajine

Štátne príslušnosti	Dospelí		Maloletí	Počet žiadostí za rok 2022 (od 1. 3. do 31. 12. 2022)*
	Muži	Ženy		
Ukrajina	14 988	51 689	37 451	104 128
Rusko	100	150	39	289
Iné tretie krajiny	226	85	36	347
Spolu	15 314	51 924	37 526	104 764
	67 238			

Žiadosti o dočasné útočisko podľa veku a pohlavia

Zdroj: ÚHCP P PZ.
* Podľa stavu v zdrojovom informačnom systéme (IS) MIGRA dňa 1. 1. 2023. Uvedená štatistika je pohyblivá, aktualizuje sa na dennej báze aj spätne z dôvodu neustálej kontroly a opráv vykonávaných v zdrojovom IS. Preto môžu nastať v neskôr zverejňovaných počtoch žiadostí za rok 2022 mierne zmeny.

Národný kontaktný bod Európskej migračnej siete v SR
Medzinárodná organizácia pre migráciu (IOM)
Úrad v Slovenskej republike
Grösslingová 35, 811 09 Bratislava, Slovenská republika
www.iom.sk, www.emn.sk

ISBN: 978-80-8255-003-3